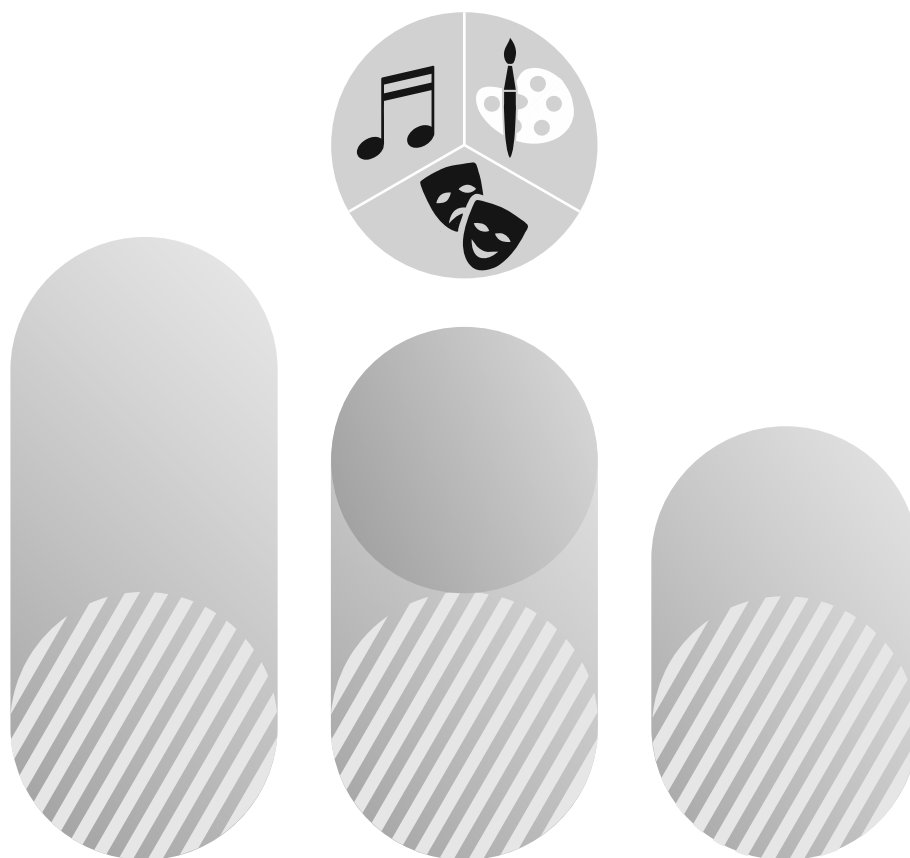

Kultura w 2019 r.

Culture in 2019

Kultura w 2019 r.

Culture in 2019

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
Urząd Statystyczny w Krakowie Statistical Office in Kraków

Warszawa, Kraków 2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Społecznych
Statistics Poland, Social Surveys Department

Urząd Statystyczny w Krakowie, Ośrodek Statystyki Kultury
Statistical Office in Kraków, Centre for Cultural Statistics

pod kierunkiem
supervised by

Piotr Łyson

Zespół autorski

Editorial team

Ewa Bińczycka, Mariusz Cembruch-Nowakowski, Agnieszka Czekaj, Magdalena Czwartkowska, Magdalena Gielowska, Izabela Jakubowska, Bożena Jędrychowska, Małgorzata Kajzer, Piotr Kalinowski, Sabina Kluza, Małgorzata Kolczyk, Laura Korzeniowska, Anna Kowacka, Wacława Kraśniewska, Dorota Maćkowska-Cichosz, Barbara Nowak, Mirosława Plata, Kinga Skalska, Agnieszka Suska, Marek Więckowski, Klaudia Więżik, Marcin Wiśniewski

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Marcin Marosz

ISSN 1506-4360

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publications available on website

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38 10

Przedmowa

Publikacja „Kultura w 2019 r.” przedstawia wybrane obszary działalności instytucji kultury w Polsce oraz wskaźniki dotyczące uczestnictwa w przedsięwzięciach kulturalnych.

Źródłem prezentowanych danych jest roczna sprawozdawczość Głównego Urzędu Statystycznego, dotycząca działalności: artystycznej i rozrywkowej, wystawienniczej, biblioteczno-informacyjnej, działalności centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów, świetlic oraz jednostek zajmujących się produkcją oraz publiczną projekcją filmów. Wielkości charakteryzujące aktywność kulturalną, uzupełniają dane o organizacji imprez masowych, pozyskiwane z urzędów miast i gmin. W opracowaniu wykorzystano również dane pochodzące z badania rynku dzieł sztuki i antyków.

W publikacji, oprócz danych Głównego Urzędu Statystycznego, wykorzystano informacje statystyczne Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Biblioteki Narodowej, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej i Urzędu Komunikacji Elektronicznej oraz Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego.

Wykorzystane zostały również wyniki zrealizowanego po raz pierwszy w 2019 r. badania Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w samorządzie gminnym”, które zaprezentowano w rozdziale o tym samym tytule. Część analityczna publikacji zawiera charakterystykę odnoszącą się do ochrony zabytków, bibliotek, działalności wydawniczej, centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, szkolnictwa artystycznego, wystawiennictwa, galerii sztuki, działalności scenicznej, kinematografii, radiofonii i telewizji oraz imprez masowych, a także wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz wydatków na kulturę w gospodarstwach domowych.

Wydawnictwo zostało wzbogacone o analizę rozkładu terytorialnego podmiotów działających w obszarze kultury w poszczególnych województwach. Ponadto, niektóre zjawiska z obszaru kultury, zostały zaprezentowane na mapie Polski w ujęciu powiatowym, co pozwala lepiej przeanalizować rozkład terytorialny dziedzictwa narodowego i aktywności w dziedzinie kultury.

Serdecznie dziękujemy wszystkim respondentom oraz pracownikom GUS i US w Krakowie, którzy przyczynili się do zebrania i opracowania danych przedstawionych w niniejszej publikacji.

Agnieszka Szlubowska

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Krakowie

dr Piotr Łysoń

Dyrektor
Departamentu
Badań Społecznych

Warszawa, wrzesień 2020 r.

Preface

Publication „Culture in 2019” presents both selected areas of activity of cultural institutions in Poland and indicators related to participation in cultural activities.

The source of the presented data is Statistics Poland’s annual reporting, which refers to different forms of activity: artistic and entertainment (K-01 form), exhibition (museums and institutions related to museums – K-02 form) and art galleries (K-05 form), libraries (public and pedagogical libraries with their branches, scientific libraries, libraries of institutions and establishments – specialized, specialized-fiction libraries and scientific, technical and economic information centres /INTE/ as well as libraries of scientific societies – K-03 form), centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (K-07 form) and units involved in film production (K-06 form) as well as public projection of movies (cinemas – K-08 form). Data on the activity of cultural institutions is supplemented by figures related to organizing mass events, which is obtained from Cities’ Halls and gminas’ Offices (K-09 form). Data coming from art and antique markets was also used in compiling the publication.

Apart from the figures presented by Statistics Poland, the publication also includes statistical information provided by the Ministry of Finance, the Ministry of National Education, the Ministry of Science and Higher Education, the National Library, the National Heritage Board of Poland, the Polish Film Institute, the Head Office of the State Archives, the National Broadcasting Council the Polish Post Directorate as well as the Office of Electronic Communication and the Catholic Church Statistics Institute.

Findings of the Ministry of Culture and National Heritage’s study ‘Care and protection of monuments – by local state self-government entities’, which was executed in 2019 for the very first time, were used in this publication as well and they are presented in the section entitled same as the study. The analytical part of the publication presents characteristics of: protection of monuments, libraries, publishing activities, centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres, art education, exhibition activities (museums and art galleries), stage activities, film, radio, television and mass events as well as expenditures on culture and protection of national heritage and spending on culture in households.

This publication has been enriched by the analysis of the territorial distribution of entities operating in the field of culture in different regions. Moreover, some of the cultural phenomena have been presented on a map, in a poviat scale so that to enable to understand better the territorial distribution of both national heritage and activity in field of culture.

We sincerely thank all the respondents and employees of the Statistics Poland who contributed to the gathering and elaboration of the data presented in this publication.

Agnieszka Szlubowska

Director
Statistical Office
in Cracov

Phd Piotr Łysoń

Director
Social Surveys Department

Warsaw, September 2020

Spis treści

Contents

Str.
Page

Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty	27
Symbols and major abbreviations	27
Synteza	28
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	28
Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych	31
Ochrona zabytków i dziedzictwo kulturowe	33
Archiwa państwowe	43
Biblioteki	44
Działalność wydawnicza	51
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	54
Szkolnictwo artystyczne	64
Wystawiennictwo	70
Muzea	70
Instytucje paramuzealne	74
Galerie sztuki	75
Rynek dzieł sztuki i antyków	77
Działalność sceniczna	79
Kinematografia	83
Radiofonia i telewizja	88
Imprezy masowe	90
Rozkład terytorialny podmiotów działających w obszarze kultury	92
Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w samorządzie gminnym	94
Wydawnictwa parafialne	104
Executive summary	109
Expenditure of state and local government units budget on culture	109
Household expenditures on culture	109
Protection of monuments and cultural heritage	109
Libraries	110
Public libraries	110
Specialised libraries	110
Publications	110
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres	111
Cultural education	111
Exhibiting	112
Museums	112

Art galleries	112
Theatres and music institutions	112
Cinematography	112
Radio and television	113
Mass events	113
Market of the works of art and antiques	113
Territorial dissemination of entities conducting activity in the field of culture	114
Tablica przeglądowa	115
Review table	115
Aneksy	122
Annexes	122
Aneks 1. Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii	122
Annex 1. List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland	122
Aneks 2. Parki kulturowe w Polsce	129
Annex 2. Cultural parks in Poland	129
Aneks 3. Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO	131
Annex 3. Polish objects on the UNESCO World Heritage List	131
Aneks 4. Muzea o najwyższej frekwencji w 2019 r.	133
Annex 4. Museums of the highest attendance in 2019	133
Aneks 5. Filmy o najwyższej frekwencji nowowprowadzone na ekrany kin w Polsce w 2019 r.	134
Annex 5. Movies newly introduced in the cinemas in Poland in 2019 with the highest attendance	134
Aneks 6. Europejskie stolice kultury	135
Annex 6. European Capitals of Culture	135
Uwagi metodologiczne	136
Methodological notes	136

Spis tablic List of tables

	Tablica Table	Str. Page
Obiekty nieruchome oraz nieruchome zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków	1	36
Objects inscribed on the register of monuments on the basis of the decision of provincial historic preservationists	1	36
Wnioski zgłaszane do konkursu „Zabytek Zadbane” według kategorii i województw	2	37
Applications submitted for the competition „Neat Monument” by category and voivodship	2	37
Zabytki ruchome według województw	3	38
Movable monuments by voivodship	3	38
Wpisy na reprezentatywną listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości	4	42
Entries for the Representative List of Intangible Heritage of Humanity	4	42

	Tablica Table	Str. Page
Działalność archiwów państwowych	5	44
Activities of the state archives	5	44
Placówki biblioteczne według województw	6	45
Library units by voivodship	6	45
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami) według województw	7	47
Public libraries (including branches) by voivodship	7	47
Czytelnicy i wypożyczenia w ciągu roku w placówkach biblioteczno-informacyjnych	8	49
Readers and out-of-library loans to users in library-information units	8	49
Struktura produkcji wydawniczej książek i broszur wydań pierwszych i wznowień	9	51
The structure of book production for first editions and resumes	9	51
Struktura tytułów książek i broszur według tematyki (w odsetkach)	10	52
The structure of book titles and pamphlets by subject (in percentage)	10	52
Tytuły książek i broszur, gazet i czasopism wydanych w 2019 r. według województw	11	54
Titles of books and pamphlets and newspapers and magazines by voivodship in 2019	11	54
Wybrane informacje o centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach	12	57
Selected information on centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres	12	57
Placówki wychowania pozaszkolnego oraz uczestnicy zajęć	13	60
Establishments of extracurricular education and classes participants	13	60
Placówki wychowania pozaszkolnego według województw	14	61
Establishments of extracurricular education by voivodship	14	61
Szkolne koła (kluby, zespoły) i uczestnicy zajęć pozalekcyjnych i nadobowiązkowych w szkołach dla dzieci i młodzieży	15	63
School art interest groups and participants of extracurricular classes and optional activities in schools for children and youth	15	63
Szkoły artystyczne według województw	16	64
Artistic schools by voivodship	16	64
Absolwenci szkół artystycznych	17	66
Graduates of artistic schools	17	66
Studenci uczelni artystycznych	18	68
Students of higher schools of arts	18	68
Absolwenci uczelni artystycznych	19	69
Graduates of higher schools of arts	19	69
Muzea według województw	20	73
Museums by voivodship	20	73
Instytucje paramuzealne według województw	21	74
Institutions related to museums by voivodship	21	74
Galerie sztuki według województw	22	77
Art galleries by voivodship	22	77
Teatry i instytucje muzyczne według województw	23	81
Theatres and music institutions by voivodship	23	81
Kina według województw	24	85
Cinemas by voivodship	24	85
Kina należące do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych według województw w 2019 r.	25	88
Cinemas belonging to the Local and Arthouse Cinema Network by voivodship in 2019	25	88
Podmioty działające w obszarze kultury według województw w 2019 r.	26	93
Number of entities operating in the field of culture by voivodship in 2019	26	93

	Tablica Table	Str. Page
Gminy posiadające i nieposiadające obowiązującego programu opieki nad zabytkami według rodzaju gminy w 2019 r.	27	98
Gminas with and without a valid monument care program by type of gmina in 2019	27	98
Parafie katolickie prowadzące działalność wydawniczą w formie papierowej według województw w 2019 r.	28	104
Catholic parishes conduction publishing activity in a paper form by voivodship in 2019.	28	104
Liczby tytułów wydawanych w formie papierowej przez parafie katolickie według form oraz województw w 2019 r.	29	105
Number of titles published in a paper form by Catholic parishes by form and by voivodship in 2019.	29	105
Liczba egzemplarzy wydawanych w formie papierowej przez parafie katolickie według form oraz województw w 2019 r.	30	106
Number of copies issued in a paper form by Catholic parishes by form and voivodship in 2019	30	106
Liczba tytułów wydawanych i udostępnianych elektronicznie w Internecie przez parafie katolickie według formy wydawnictwa oraz województw w 2019 r.	31	107
Number of titles published and made available electronically on the Internet by Catholic parishes by publishing form and by voivodship in 2019	31	107
Odsetek parafii katolickich według posiadania strony internetowej i województw w 2019 r.	32	108
The percentage of Catholic parishes by website availability and voivodship in 2019	32	108

Spis wykresów i map Diagrams and maps

	Wykresy i mapy Diagrams and maps	Str. Page
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2019 r. (mapa)	1	28
Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage in 2019 (map)	1	28
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (wykres)	1	29
Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage (diagram)	1	29
Struktura wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2019 r. (wykres)	2	30
The structure of state budget expenditure on culture and protection of national heritage in 2019 (diagram)	2	30
Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2019 r. (wykres)	3	30
The structure of local government units expenditure on culture and protection of national heritage in 2019 (diagram)	3	30
Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w wybrany sprzęt audiowizualny w 2019 r. (wykres)	4	31
Percentage of households equipped with selected audiovisual equipment in 2019 (diagram)	4	31
Struktura wydatków gospodarstw domowych na wybrane artykuły i usługi kulturalne w 2019 r. (wykres)	5	32
The structure of households' expenditure on selected cultural goods and services in 2019 (diagram)	5	32
Zabytki nieruchome na 100 km ² w 2019 r. (mapa)	2	35
Historical monuments per 100 km ² in 2019 (map)	2	35

	Wykresy i mapy Digrams and maps	Str. Page
Ludność na 1 bibliotekę publiczną w 2019 r. (mapa)	3	46
Population per 1 public library in 2019 (map)	3	46
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w 2019 r. (mapa)	4	46
Readers in public libraries per 1000 population in 2019 (map)	4	46
Wypożyczenia w bibliotekach publicznych na 1000 ludności w 2019 r. (mapa)	5	48
Loans of collection in public libraries per 1000 population in 2019 (map)	5	48
Biblioteki publiczne i filie w 2019 r. (mapa)	6	48
Public libraries and branches in 2019 (map)	6	48
Struktura bibliotek według rodzajów w 2019 r. (wykres)	6	50
The structure of libraries by type in 2019 (diagram)	6	50
Książki i broszury wydane w 2019 r. (mapa)	7	52
Books and pamphlets published in 2019 (map)	7	52
Czasopisma i gazety wydane w 2019 r. (mapa)	8	53
Newspapers and magazines published in 2019 (map)	8	53
Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2019 r. (mapa)	9	55
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2019 (map)	9	55
Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2019 r. (wykres)	7	55
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2019 (diagram)	7	55
Ludność na 1 instytucję (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlica) w 2019 r. (mapa)	10	56
Population per 1 institution (centre of culture, cultural centre, establishment, club, community centre) in 2019 (map)	10	56
Struktura imprez i ich uczestników w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według rodzajów w 2019 r. (wykres)	8	58
The structure of events and their participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by type in 2019 (diagram)	8	58
Członkowie zespołów artystycznych działających w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2019 r. (wykres)	9	58
Members of artistic ensembles operating in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2019 (diagram)	9	58
Członkowie kół w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na 1000 ludności w 2019 r. (mapa)	11	59
Members of circles (clubs) in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres per 1000 population in 2019 (map)	11	59
Uczestnicy zajęć artystycznych w placówkach wychowania pozaszkolnego w roku szkolnym 2018/2019 (wykres)	10	62
Participants of artistic classes in extracurricular education institutions in 2018/2019 school year (diagram)	10	62
Uczestnicy zajęć pozalekcyjnych w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2018/2019 (wykres)	11	62
Participants of extracurricular education in schools for children and youth in 2018/2019 school year (diagram)	11	62
Struktura szkół artystycznych według typów w roku szkolnym 2018/2019 (wykres)	12	65
The structure of art schools by type of school in 2018/2019 school year (diagram)	12	65

	Wykresy i mapy Digrams and maps	Str. Page
Struktura studentów kierunków artystycznych według typów kierunków (łącznie z cudzoziemcami) w roku akademickim 2018/2019 (wykres)	13	67
The structure of students (together with foreigners) of art fields by type of fields of study in 2018/2019 academic year (diagram).	13	67
Struktura studentów uczelni artystycznych według typów uczelni w roku akademickim 2018/2019 (wykres)	14	67
The structure of students of higher schools of arts by type of school in 2018/2019 academic year (diagram).	14	67
Struktura zatrudnionych nauczycieli akademickich w uczelniach artystycznych w roku akademickim 2018/2019 (wykres)	15	70
The structure of academic teachers employed in higher schools of arts in 2018/2019 academic year (diagram)	15	70
Muzea i oddziały muzealne według sektorów własności oraz zwiedzający w 2019 r. (mapa)	12	71
Museums and their branches by ownership sectors and visitors in 2019 (map)	12	71
Powiaty i miasta na prawach powiatu z piątej grupy kwintylowej rankingu według liczby zwiedzających muzea i oddziały muzealne w 2019 r. (mapa)	13	71
Powiats and cities with powiat status from the fifth quintile group of ranking by number of museum visitors in 2019 (map)	13	71
Struktura zwiedzających muzea i oddziały muzealne w 2019 r. (wykres)	16	72
The structure of museums visitors in 2019 (diagram)	16	72
Struktura działalności oświatowej muzeów i oddziałów muzealnych w 2019 r. (wykres)	17	72
The structure of educational activity of museums and branches in 2019 (diagram)	17	72
Galerie i salony sztuki według sektorów własności oraz zwiedzający w 2019 r. (mapa)	14	75
Art galleries by ownership sectors and visitors in 2019 (map)	14	75
Struktura wystaw w galeriach i salonach sztuki w 2019 r. (wykres)	18	76
The structure of exhibitions in art galleries in 2019 (diagram)	18	76
Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według rodzajów w 2019 r. (wykres)	19	78
The structure of sales of works of art and antiques (own or on a commission basis) by type in 2019 (diagram)	19	78
Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według kanałów dystrybucji w 2019 r. (wykres)	20	79
The structure of sales of works of art and antiques (own or on a commission basis) by distribution channels in 2019 (diagram)	20	79
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według rodzajów instytucji w 2019 r. (wykres)	21	79
Performances and concerts, spectators and listeners in theatres and music institutions by type of institution in 2019 (diagram)	21	79
Ludność na 1 miejsce w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych w 2019 r. (mapa)	15	80
Population per 1 seat in a fixed hall in theatres and music institutions in 2019 (map)	15	80
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych w 2019 r. (mapa)	16	82
Performances and concerts, spectators and listeners in theatres and music institutions in 2019 (map)	16	82
Struktura widzów i słuchaczy według rodzajów instytucji w 2019 r. (wykres)	22	83
The structure of spectators and listeners by type of institution in 2019 (diagram)	22	83
Ludność na 1 kino stałe w 2019 r. (mapa)	17	84
Population per 1 indoor cinema in 2019 (map)	17	84

	Wykresy i mapy Diagrams and maps	Str. Page
Kina stałe i miejsca na widowni w 2019 r. (wykres)	23	84
Indoor cinemas and seats in indoor cinemas in 2019 (diagram)	23	84
Kina stałe i miejsca na widowni według liczby sal projekcyjnych w 2019 r. (wykres)	24	86
Indoor cinemas and seats in indoor cinemas by number of screens in 2019 (diagram)	24	86
Widzowie w kinach stałych oraz na filmach produkcji polskiej (wykres)	25	86
Attendance at indoor cinemas and on Polish production films (diagram)	25	86
Struktura filmów i widzów na premierowych produkcjach długometrażowych według krajów produkcji w 2019 r. (wykres)	26	87
The structure of films and attendance at full-length films premiere screenings by country of production in 2019 (diagram)	26	87
Abonenci radiowi na 1000 ludności w 2019 r. (mapa)	18	89
Radio subscribers per 1000 population in 2019 (map)	18	89
Abonenci telewizyjni i telewizji kablowej na 1000 ludności w 2019 r. (wykres)	27	90
Television and cable television subscribers per 1000 population in 2019 (diagram)	27	90
Imprezy masowe i uczestnicy w 2019 r. (mapa)	19	91
Mass events and participants in 2019 (map)	19	91
Struktura imprez artystyczno-rozrywkowych w 2019 r. (wykres)	28	91
The structure of art and entertainment mass events in 2019 (diagram)	28	91
Struktura podmiotów działających w obszarze kultury w 2019 r. (wykres)	29	92
The structure of entities operating in the field of culture in 2019 (diagram)	29	92
Przestrzenne zróżnicowanie liczby podmiotów działających w obszarze kultury w 2019 r. (mapa)	20	94
Spatial differences in number of entities operating in the field of culture in 2019 (map)	20	94
Prowadzenie gminnej ewidencji zabytków według województw w 2019 r. (wykres)	30	95
Keeping the gmina's monuments register by voivodship in 2019 (diagram)	30	95
Zabytki nieruchome według właściciela (wykres) w 2019 r.	31	97
Immovable monuments by owner (diagram) in 2019	31	97
Zabytki nieruchome według obecnej, wiodącej funkcji obiektu (wykres)	32	97
Immovable monuments by current, main function (diagram)	32	97
Gminy posiadające i nieposiadające obowiązującego programu opieki nad zabytkami w 2019 r. (wykres)	33	99
Gminas with and without a valid monument care program in 2019 (diagram)	33	99
Odsetek w powiecie gmin posiadających gminny program opieki nad zabytkami w 2019 r. (mapa)	21	100
Percentage of gminas with a monument care program in powiats in 2019 (map)	21	100
Zabytki objęte dofinansowaniem w 2018 r. (wykres)	34	101
Number of monuments that were subsidized in 2018 (diagram)	34	101
Odsetek gmin w województwie, w których udzielono dotacji w 2018 r (wykres)	35	102
Percentage of gminas in voivodship where subsidies were granted in 2018 (diagram)	35	102
Rodzaje prac przy zabytkach w gminach w 2018 r. (wykres)	36	102
Types of work on monument in gminas in 2018 (diagram)	36	102
Powiaty według odsetka gmin mających sporządzony gminny program rewitalizacji w 2019 r. (mapa)	22	103
Powiats - by the percentage of gminas that have prepared a revitalization program in 2019 (map)	22	103
Odsetek parafii publikujących treści w wersji elektronicznej (płyty CD lub Internet) w 2019 r. (wykres)	37	106
Percentage of parishes publishing electronic content (CDs or Internet) in 2019 (diagram)	37	106

Spis tablic (w Internecie)

List of Tables (on the Internet)

Tablica
Table

Dział I. Wydatki publiczne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2019 r. – wybrane dane **Chapter I. Public expenditure on culture and protection of national heritage in 2019 – selected data**

Wydatki publiczne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według źródła finansowania	1
Public expenditure on culture and protection of national heritage by source of finance	1
Wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej	2
Expenditure from the state and local government units budgets on culture and protection of national heritage according to selected sections of the budget classification	2
Wydatki bieżące budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej	3
Current expenditure from the state and local government units budgets on culture and protection of national heritage according to selected sections of the budget classification	3
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według wybranych rozdziałów klasyfikacji budżetowej i województw	4
Expenditure from the local government units budgets on culture and protection of national heritage according to selected sections of the budget classification and by voivodship	4
Udział wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego na wybrane formy działalności kulturalnej w wydatkach na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według województw	5
The share of expenditure on selected forms of cultural activity in the local government units budgets expenditure on culture and protection of national heritage by voivodship	5
Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego poszczególnych województw na wybrane formy działalności kulturalnej z budżetów jednostek samorządu terytorialnego	6
The structure of voivodship expenditure on selected forms of cultural activity from the local government units budget	6

Dział II. Wybrane dane o gospodarstwach domowych **Chapter II. Selected data on households**

Przeciętne wydatki na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych	1(7)
Average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups	1(7)
Udział wydatków na wybrane artykuły i usługi kulturalne w przeciętnych wydatkach na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych	2(8)
The share of expenditure on selected cultural goods and services as compared with the average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups	2(8)
Przeciętne wydatki na kulturę na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych i klasy wielkości miejscowości	3(9)
Average per capita expenditure on culture in households by socio-economic groups and class of locality	3(9)
Przeciętne wydatki na wybrane artykuły użytku kulturalnego na 1 osobę rocznie w gospodarstwach domowych według klasy wielkości miejscowości	4(10)
Average per capita expenditure on selected cultural goods in households by class of locality	4(10)
Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrany sprzęt audiowizualny według grup społeczno-ekonomicznych	5(11)
Households' equipment with selected audio-visual articles by socio-economic group	5(11)

Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrany sprzęt audiowizualny według klasy wielkości miejscowości	6(12)
Households' equipment with selected audio-visual articles by class of locality (towns by number of inhabitants and rural area).	6(12)

Dział III. Biblioteki
Chapter III. Libraries

Sieć i działalność bibliotek publicznych w 2019 r.	1(13)
Network and activity of public libraries in 2019.	1(13)
Sieć i działalność bibliotek publicznych w miastach w 2019 r.	2(14)
Network and activity of public libraries in urban areas in 2019.	2(14)
Sieć i działalność bibliotek publicznych na wsi w 2019 r.	3(15)
Network and activity of public libraries in rural areas in 2019.	3(15)
Biblioteki publiczne	4(16)
Public libraries	4(16)
Biblioteki publiczne w miastach	5(17)
Urban public libraries	5(17)
Biblioteki publiczne na wsi	6(18)
Rural public libraries.	6(18)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek publicznych w ciągu roku	7(19)
Annual additions of library materials to public libraries.	7(19)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek publicznych w miastach w ciągu roku	8(20)
Annual additions of library materials to urban public libraries.	8(20)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek publicznych na wsi w ciągu roku	9(21)
Annual additions of library materials to rural public libraries.	9(21)
Ubytki materiałów bibliotecznych w ciągu roku w bibliotekach publicznych.	10(22)
Annual withdrawal of library materials in public libraries	10(22)
Ubytki materiałów bibliotecznych w ciągu roku w bibliotekach publicznych w miastach.	11(23)
Annual withdrawal of library materials in urban public libraries	11(23)
Ubytki materiałów bibliotecznych w ciągu roku w bibliotekach publicznych na wsi.	12(24)
Annual withdrawal of library materials in rural public libraries	12(24)
Zbiory bibliotek publicznych	13(25)
Collections of library materials in public libraries	13(25)
Zbiory bibliotek publicznych w miastach	14(26)
Collections of library materials in urban public libraries	14(26)
Zbiory bibliotek publicznych na wsi	15(27)
Collections of library materials in rural public libraries	15(27)
Biblioteki publiczne według wielkości księgozbioru	16(28)
Public libraries by size of collection	16(28)
Biblioteki publiczne według wielkości księgozbioru w miastach.	17(29)
Urban public libraries by size of collection	17(29)
Biblioteki publiczne według wielkości księgozbioru na wsi.	18(30)
Rural public libraries by size of collection.	18(30)
Czytelnicy zarejestrowani w bibliotekach publicznych według wieku	19(31)
Registered users of public libraries by age	19(31)
Czytelnicy zarejestrowani w bibliotekach publicznych według zajęcia	20(32)
Registered users of public libraries by occupation	20(32)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych w 2019 r.	21(33)
Readers and out-of-library loans to users in public libraries in 2019.	21(33)

Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych w miastach w 2019 r.	22(34)
Readers and out-of-library loans to users in urban public libraries in 2019	22(34)
Czytelnicy i wypożyczenia na zewnątrz w bibliotekach publicznych na wsi w 2019 r.	23(35)
Readers and out-of-library loans to users in rural public libraries in 2019	23(35)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych w 2019 r.	24(36)
Loans to users in reading rooms of public libraries in 2019	24(36)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych w miastach w 2019 r.	25(37)
Loans to users in reading rooms of urban public libraries in 2019	25(37)
Udostępnianie zbiorów na miejscu w bibliotekach publicznych na wsi w 2019 r.	26(38)
Loans to users in reading rooms of rural public libraries in 2019	26(38)
Punkty biblioteczne	27(39)
Library service points	27(39)
Biblioteki publiczne według tygodniowej liczby godzin działalności	28(40)
Weekly number of opening hours of public libraries	28(40)
Biblioteki publiczne w miastach według tygodniowej liczby godzin działalności	29(41)
Weekly number of opening hours of public libraries in urban areas	29(41)
Biblioteki publiczne na wsi według tygodniowej liczby godzin działalności	30(42)
Weekly number of opening hours of public libraries in rural areas.	30(42)
Użytkowanie budynków i lokali przez biblioteki publiczne	31(43)
Use of premises and buildings by public libraries	31(43)
Użytkowanie budynków i lokali przez biblioteki publiczne w miastach	32(44)
Use of premises and buildings by urban public libraries	32(44)
Użytkowanie budynków i lokali przez biblioteki publiczne na wsi	33(45)
Use of premises and buildings by rural public libraries	33(45)
Komputeryzacja bibliotek publicznych	34(46)
Computerization of public libraries	34(46)
Komputeryzacja bibliotek publicznych w miastach	35(47)
Computerization of public libraries in urban areas.	35(47)
Komputeryzacja bibliotek publicznych na wsi	36(48)
Computerization of public libraries in rural areas	36(48)
Inne formy działalności bibliotek publicznych	37(49)
Other forms of public libraries activities.	37(49)
Inne formy działalności bibliotek publicznych w miastach	38(50)
Other forms of public libraries activities in urban areas	38(50)
Inne formy działalności bibliotek publicznych na wsi	39(51)
Other forms of public libraries activities in rural areas	39(51)
Biblioteki publiczne według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) – wybrane dane	40(52)
Selected data on public libraries by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	40(52)
Biblioteki naukowe.	41(53)
Scientific libraries.	41(53)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek naukowych w ciągu roku	42(54)
Annual additions of library materials to scientific libraries	42(54)
Zbiory bibliotek naukowych.	43(55)
Collections of library materials in scientific libraries.	43(55)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach naukowych w 2019 r.	44(56)
Out-of-library loans to users actively borrowing items in scientific libraries in 2019	44(56)

Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach naukowych w 2019 r.	45(57)
Loans to users actively borrowing items in reading rooms of scientific libraries in 2019.	45(57)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych do bibliotek krajowych w 2019 r.	46(58)
Interlibrary lending of scientific libraries to national libraries in 2019.	46(58)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych do bibliotek zagranicznych w 2019 r.	47(59)
Interlibrary lending of scientific libraries to foreign libraries in 2019.	47(59)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych z bibliotek krajowych w 2019 r.	48(60)
Interlibrary lending of scientific libraries from national libraries in 2019.	48(60)
Wypożyczenia międzybiblioteczne w bibliotekach naukowych z bibliotek zagranicznych w 2019 r.	49(61)
Interlibrary lending of scientific libraries from foreign libraries in 2019.	49(61)
Biblioteki naukowe według wielkości księgozbioru	50(62)
Scientific libraries by size of collection.	50(62)
Biblioteki naukowe według tygodniowej liczby godzin działalności	51(63)
Weekly number of opening hours of scientific libraries	51(63)
Inne formy działalności bibliotek naukowych.	52(64)
Other forms of activity of scientific libraries	52(64)
Komputeryzacja bibliotek naukowych	53(65)
Computerization of scientific libraries	53(65)
Biblioteki pedagogiczne	54(66)
Pedagogic libraries	54(66)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach pedagogicznych w 2019 r.	55(67)
Out-of-library loans to users actively borrowing items in pedagogic libraries in 2019.	55(67)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach pedagogicznych w 2019 r.	56(68)
Loans to users actively borrowing items in reading rooms of pedagogic libraries in 2019.	56(68)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek pedagogicznych w ciągu roku	57(69)
Annual additions of library materials to pedagogic libraries	57(69)
Zbiory bibliotek pedagogicznych	58(70)
Collections of library materials in pedagogic libraries	58(70)
Inne formy działalności bibliotek pedagogicznych.	59(71)
Other forms of activity of pedagogic libraries.	59(71)
Biblioteki pedagogiczne według tygodniowej liczby godzin działalności	60(72)
Weekly number of opening hours of pedagogic libraries	60(72)
Komputeryzacja bibliotek pedagogicznych	61(73)
Computerization of pedagogic libraries	61(73)
Biblioteki fachowe	62(74)
Specialised libraries	62(74)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowych w 2019 r.	63(75)
Out-of-library loans to users actively borrowing items in specialised libraries in 2019.	63(75)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowych w 2019 r.	64(76)
Loans to users actively borrowing items in reading rooms of specialised libraries.	64(76)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek fachowych w ciągu roku	65(77)
Annual additions of library materials to specialised libraries.	65(77)
Zbiory bibliotek fachowych	66(78)
Collections of library materials in specialised libraries	66(78)

Inne formy działalności bibliotek fachowych67(79)
Other forms of activity of specialised libraries67(79)
Biblioteki fachowe według tygodniowej liczby godzin działalności	68(80)
Weekly number of opening hours of specialised libraries	68(80)
Komputeryzacja bibliotek fachowych	69(81)
Computerization of specialised libraries.	69(81)
Ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (INTE).	70(82)
Centres of scientific, technical and economic information (INTE).	70(82)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w ośrodkach INTE w 2019 r.71(83)
Out-of-library loans to users actively borrowing items in INTE centres in 201971(83)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w ośrodkach INTE w 2019 r..	72(84)
Loans to users actively borrowing items in reading rooms of INTE centres in 2019	72(84)
Wpływy materiałów bibliotecznych do ośrodków INTE w ciągu roku	73(85)
Annual additions of library materials to INTE centres	73(85)
Zbiory ośrodków INTE	74(86)
Collections of library materials of INTE centres	74(86)
Ośrodki INTE według tygodniowej liczby godzin działalności75(87)
Weekly number of opening hours of INTE centres75(87)
Inne formy działalności ośrodków INTE	76(88)
Other forms of activity of INTE centres	76(88)
Komputeryzacja ośrodków INTE77(89)
Computerization of INTE centres77(89)
Biblioteki fachowo-beletrystyczne.	78(90)
Fiction and specialised libraries	78(90)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek fachowo-beletrystycznych w ciągu roku79(91)
Annual additions of library materials to fiction and specialised libraries79(91)
Zbiory bibliotek fachowo-beletrystycznych.	80(92)
Collections of library materials in fiction and specialised libraries	80(92)
Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowo-beletrystycznych w 2019 r.81(93)
Out-of-library loans to users actively borrowing items in fiction and specialised libraries in 2019	81(93)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach fachowo-beletrystycznych w 2019 r.	82(94)
Loans to users actively borrowing items in reading rooms of fiction and specialised libraries in 2019.	82(94)
Biblioteki fachowo-beletrystyczne według tygodniowej liczby godzin działalności	83(95)
Weekly number of opening hours of fiction and specialised libraries	83(95)
Inne formy działalności bibliotek fachowo-beletrystycznych	84(96)
Other forms of activity of fiction and specialised libraries	84(96)
Komputeryzacja bibliotek fachowo-beletrystycznych.	85(97)
Computerization of fiction and specialised libraries	85(97)
Biblioteki towarzystw naukowych	86(98)
Libraries of scientific societies	86(98)
Wpływy materiałów bibliotecznych do bibliotek towarzystw naukowych w ciągu roku	87(99)
Annual additions of library materials to libraries of scientific societies	87(99)
Zbiory bibliotek towarzystw naukowych	88(100)
Collections of library materials in libraries of scientific societies	88(100)

Wypożyczenia na zewnątrz czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach towarzystw naukowych w 2019 r.	89(101)
Out-of-library loans to users actively borrowing items in libraries of scientific societies in 2019	89(101)
Udostępnianie zbiorów na miejscu czytelnikom aktywnie wypożyczającym w bibliotekach towarzystw naukowych w 2019 r.	90(102)
Loans to users actively borrowing items in reading rooms of libraries of scientific societies in 2019.	90(102)
Biblioteki towarzystw naukowych według tygodniowej liczby godzin działalności	91(103)
Weekly number of opening hours of libraries of scientific societies	91(103)
Inne formy działalności bibliotek towarzystw naukowych	92(104)
Other forms of activity of libraries of scientific societies	92(104)
Komputeryzacja bibliotek towarzystw naukowych.	93(105)
Computerization of scientific societies libraries	93(105)

Dział IV. Wydawnictwa

Chapter IV. Publications

Książki i broszury wydane.1(106)
Books and pamphlets published1(106)
Książki i broszury według języka wydania.2(107)
Books and pamphlets by language of issue2(107)
Książki i broszury wydane według działów klasyfikacji UNESCO	3(108)
Published books and pamphlets by UNESCO classification divisions	3(108)
Książki i broszury wydane według miejsca wydania – tytuły	4(109)
Books and pamphlets published by place of issue – titles	4(109)
Gazety (periodyki informacji ogólnej) i czasopisma (inne periodyki) wydane5(110)
Newspapers (containing general information) and magazines (other periodicals) published5(110)
Czasopisma wydane według działów klasyfikacji UNESCO6(111)
Published magazines by UNESCO classification divisions6(111)
Gazety i czasopisma wydane według miejsca wydania – tytuły7(112)
Newspapers and magazines published by place of issue – titles7(112)

Dział V. Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

Chapter V. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

Działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w 2019 r.1(113)
Activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 20191(113)
Działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach w 2019 r.2(114)
Activity of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 20192(114)
Działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi w 2019 r.3(115)
Activity of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 20193(115)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw4(116)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres by voivodship4(116)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw5(117)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres by voivodship5(117)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw6(118)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs, community centres by voivodship6(118)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według organizatorów i województw7(119)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by organiser and voivodship7(119)

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według organizatorów i województw	8(120)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by organiser, voivodship and powiat	8(120)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według organizatorów i województw	9(121)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by organiser and voivodship	9(121)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice użytkujące odrębny budynek według województw	10(122)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres using stand-alone building by voivodship	10(122)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach użytkujące odrębny budynek według województw	11(123)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres using stand-alone building by voivodship	11(123)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi użytkujące odrębny budynek według województw	12(124)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres using stand-alone building by voivodship	12(124)
Całkowita powierzchnia centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w m ² według województw i powiatów	13(125)
Total floor space of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in m ² by voivodship and powiat	13(125)
Całkowita powierzchnia centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w m ² w miastach według województw i powiatów	14(126)
Total floor space of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in m ² by voivodship and powiat	14(126)
Całkowita powierzchnia centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w m ² na wsi według województw i powiatów	15(127)
Total floor space of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in m ² by voivodship and powiat	15(127)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według całkowitej powierzchni w m ² i województw.	16(128)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by total floor space in m ² and by voivodship	16(128)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według całkowitej powierzchni w m ² i województw.	17(129)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by total floor space in m ² and by voivodship	17(129)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według całkowitej powierzchni w m ² i województw	18(130)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by total floor space in m ² and by voivodship	18(130)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w obiektach przystosowanych dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich według województw	19(131)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres situated in buildings adapted to wheelchair users by voivodship	19(131)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w obiektach przystosowanych dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich w miastach według województw	20(132)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres situated in buildings adapted to wheelchair users by voivodship	20(132)

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w obiektach przystosowanych dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich na wsi według województw	21(133)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres situated in buildings adapted to wheelchair users by voivodship	21(133)
Pracownie specjalistyczne według województw	22(134)
Specialised workshops by voivodship	22(134)
Pracownie specjalistyczne w miastach według województw	23(135)
Urban specialised workshops by voivodship	23(135)
Pracownie specjalistyczne na wsi według województw	24(136)
Rural specialised workshops by voivodship	24(136)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice posiadające salę widowiskową według województw	25(137)
Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres with theatre hall by voivodship	25(137)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach posiadające salę widowiskową według województw	26(138)
Urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres with theatre hall by voivodship	26(138)
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi posiadające salę widowiskową według województw	27(139)
Rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres with theatre hall by voivodship	27(139)
Imprezy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw	28(140)
Events organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	28(140)
Imprezy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	29(141)
Events organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	29(141)
Imprezy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	30(142)
Events organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	30(142)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw	31(143)
Participants of events organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	31(143)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (na 1 instytucję) według województw	32(144)
Participants of events organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 institution) by voivodship	32(144)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (na 1 imprezę) według województw	33(145)
Participants of events organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 event) by voivodship	33(145)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	34(146)
Participants of events organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	34(146)

Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach (na 1 instytucję) według województw	35(147)
Participants of events organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 institution) by voivodship	35(147)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach (na 1 imprezę) według województw	36(148)
Participants of events organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 event) by voivodship	36(148)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw.	37(149)
Participants of events organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	37(149)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi (na 1 instytucję) według województw	38(150)
Participants of events organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 institution) by voivodship	38(150)
Uczestnicy imprez zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi (na 1 imprezę) według województw	39(151)
Participants of events organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (per 1 event) by voivodship	39(151)
Grupy artystyczne w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw.	40(152)
Artistic groups in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	40(152)
Grupy artystyczne w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw	41(153)
Artistic groups in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	41(153)
Grupy artystyczne w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw	42(154)
Artistic groups in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	42(154)
Członkowie grup artystycznych w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw	43(155)
Members of artistic groups in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	43(155)
Członkowie grup artystycznych w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw	44(156)
Members of artistic groups in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship.	44(156)
Członkowie grup artystycznych w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw	45(157)
Members of artistic groups in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	45(157)
Koła/kluby/sekcje w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw.	46(158)
Groups (clubs/sections) in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	46(158)

Koła/kluby/sekcje w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw	47(159)
Groups (clubs/sections) in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	47(159)
Koła/kluby/sekcje w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw	48(160)
Groups (clubs/sections) in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	48(160)
Członkowie kół/klubów/sekcji w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według województw	49(161)
Members of groups (clubs/sections) in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	49(161)
Członkowie kół/klubów/sekcji w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w miastach według województw	50(162)
Members of groups (clubs/sections) in urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	50(162)
Członkowie kół/klubów/sekcji w centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na wsi według województw	51(163)
Members of groups (clubs/sections) in rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	51(163)
Kursy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw	52(164)
Courses organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	52(164)
Kursy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	53(165)
Courses organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	53(165)
Kursy zorganizowane przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	54(166)
Courses organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	54(166)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice według województw	55(167)
Graduates of courses organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	55(167)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w miastach według województw	56(168)
Graduates of courses organised by urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	56(168)
Absolwenci kursów zorganizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice na wsi według województw	57(169)
Graduates of courses organised by rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	57(169)
Działalność wydawnicza centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według województw	58(170)
Publishing activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	58(170)

Działalność wydawnicza centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach według województw	59(171)
Publishing activity of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	59(171)
Działalność wydawnicza centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi według województw	60(172)
Publishing activity of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by voivodship	60(172)
Wybrane dane o działalności centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	61 (173)
Selected data on activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	61 (173)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	62(174)
Selected indicators describing activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	62(174)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w miastach według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	63(175)
Selected indicators describing activity of urban centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	63(175)
Wybrane wskaźniki charakteryzujące działalność centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na wsi według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	64(176)
Selected indicators describing activity of rural centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	64(176)

Dział VI. Szkolnictwo artystyczne w roku szkolnym 2018/2019

Chapter VI. Art education in 2018/2019 school year

Szkoły podstawowe – artystyczne według województw.	1(177)
Primary art schools by voivodship	1(177)
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe według województw	2(178)
Art schools leading to professional certification by voivodship	2(178)
Uczniowie ogólnokształcących szkół artystycznych według klas	3(179)
Students of general art schools by grade	3(179)
Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych według województw	4(180)
Art schools not awarding professional qualifications by voivodship	4(180)
Policealne szkoły artystyczne według województw	5(181)
Post-secondary art schools by voivodship	5(181)
Studenci uczelni artystycznych według województw	6(182)
Students of higher schools of arts by voivodship	6(182)
Absolwenci uczelni artystycznych według województw z roku akademickiego 2017/2018	7(183)
Graduates of higher schools of arts by voivodship from the 2017/2018 academic year	7(183)
Studenci kierunków artystycznych	8(184)
Students of art fields of education	8(184)
Absolwenci kierunków artystycznych z roku akademickiego 2017/2018	9(185)
Graduates of art fields of education from the 2017/2018 academic year	9(185)

Dział VII. Wystawiennictwo
Chapter VII. The art of exhibition

Tablica
Table

A. MUZEA

A. MUSEUMS

Muzea	1(186)
Museums	1(186)
Sieć i działalność muzeów według organizatorów i województw.	2(187)
Network and activity of museums by governing authorities and voivodship	2(187)
Sieć i działalność muzeów w miastach według województw	3(188)
Network and activity of urban museums by voivodship	3(188)
Sieć i działalność muzeów na wsi według województw	4(189)
Network and activity of rural museums by voivodship	4(189)
Muzea według rodzajów i województw	5(190)
Museums by type and voivodship.	5(190)
Muzealia według dyscyplin i rodzajów muzeów	6(191)
Exhibits in inventory units by branch and type of museum	6(191)
Ewidencja muzealiów (w sztukach) według dyscyplin i województw.	7(192)
Inventory of collection (in objects) by museum branches and voivodships	7(192)
Depozyty według dyscyplin i województw	8(193)
Deposits in inventory units by branch and voivodship.	8(193)
Zwiedzający muzea i wystawy muzealne według rodzajów muzeów i województw	9(194)
Attendance in museums and museum exhibitions by type of museum and voivodship	9(194)
Wystawy za granicą zorganizowane przez muzea według krajów	10(195)
Exhibitions organised by museums abroad by country	10(195)
Działalność oświatowa muzeów według województw	11(196)
Educational activity of museums by voivodship	11(196)
Lekcje muzealne zrealizowane według rodzajów muzeów i województw	12(197)
Museums lessons realised by type of museum and voivodship.	12(197)
Działalność wydawnicza muzeów według województw	13(198)
Publishing activity of museums by voivodship	13(198)
Wybrane formy działalności usługowej realizowanej przez muzea według województw	14(199)
Selected forms of service activity realised by museums by voivodship	14(199)
Programy badawcze realizowane przez muzea według rodzajów muzeów i województw	15(200)
Research programmes realised by museums by type of museum and voivodship	15(200)
Muzea samorządów terytorialnych według rodzajów muzeów i województw	16(201)
Museums of local government units by type of museum and voivodship	16(201)
Wybrane dane o działalności muzeów według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	17(202)
Selected data on activity of museums by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	17(202)

B. INSTYTUCJE PARAMUZEALNE

B. INSTITUTIONS RELATED TO MUSEUMS

Instytucje paramuzealne	18(203)
Institutions related to museums	18(203)
Okazy i inne eksponaty według dyscyplin i rodzajów instytucji paramuzealnych	19(204)
Exhibits by branch and type of institution related to museums	19(204)
Sieć i działalność instytucji paramuzealnych według organizatorów i województw.	20(205)
Network of institutions related to museums and their activity by organiser and voivodship	20(205)

Rodzaje instytucji paramuzealnych – sieć i zwiedzający według województw	21(206)
Institutions related to museums by type – network and visitors by voivodship	21(206)
Działalność oświatowa instytucji paramuzealnych według województw	22(206)
Educational activity of institutions related to museums by voivodship	22(206)
Działalność wydawnicza instytucji paramuzealnych według województw	23(208)
Publishing activity of institutions related to museums by voivodship	23(208)

C. GALERIE

C. ART GALLERIES

Galerie według organizatorów	24(209)
Art galleries by governing authority	24(209)
Zbiory własne galerii państwowych i samorządowych	25(210)
Collection of state and local government art galleries	25(210)
Działalność wystawiennicza w Polsce	26(211)
Exhibition activity in Poland	26(211)
Działalność wystawiennicza galerii	27(212)
Exhibition activity of art galleries	27(212)
Działalność wydawnicza galerii	28(212)
Publishing activity of art galleries	28(212)
Działalność wydawnicza galerii – wydawnictwa elektroniczne	29(214)
Publishing activity of art galleries – electronic publications	29(214)
Inne formy działalności galerii	30(215)
Other forms of activity of art galleries	30(215)
Wybrane dane o działalności galerii według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) w 2018 r.	31(216)
Selected data on activity of art galleries in 2018 by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	31(216)

Dział VIII. Teatry, instytucje muzyczne i rozrywkowe

Chapter VIII. Theatres, music institutions and entertainment enterprises

Działalność teatrów i instytucji muzycznych według siedziby	1(217)
Activity of theatres and music institutions by locality	1(217)
Teatry i instytucje muzyczne według siedziby	2(218)
Theatres and music institutions by locality	2(218)
Sceny w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	3(219)
Stages in theatres and music institutions by locality	3(219)
Miejsca na widowni w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	4(220)
Seats for audience in fixed halls of the theatres and music institutions by locality	4(220)
Przedstawienia i koncerty w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	5(221)
Performances and concerts in theatres and music institutions by locality	5(221)
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	6(222)
Spectators and listeners in theatres and music institutions by locality	6(222)
Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych według siedziby	7(223)
Performances and concerts, spectators and listeners in fixed halls of theatres and music institutions by locality	7(223)
Teatry dramatyczne według siedziby	8(224)
Dramatic theatres by locality	8(224)

Teatry lalkowe według siedziby	9(225)
Puppet theatres by locality	9(225)
Teatry muzyczne według siedziby	10(226)
Music theatres by locality	10(226)
Filharmonie, orkiestry symfoniczne i kameralne oraz chóry według siedziby	11(227)
Philharmonic halls, symphonic and chamber orchestras and choirs by locality	11(227)
Prezentacje i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według województw	12(228)
Performances and concerts, spectators and listeners in theatres and music institutions by voivodship	12(228)
Działalność wydawnicza teatrów i instytucji muzycznych według województw	13(229)
Publishing activity of theatres and music institutions by voivodship	13(229)
Inne formy działalności organizowanej przez teatry i instytucje muzyczne według województw	14(230)
Other forms of activity organised by theatres and music institutions by voivodship	14(230)
Uczestnicy innych form działalności organizowanej przez teatry i instytucje muzyczne według województw	15(231)
Participants of other forms of activity organised by theatres and music institutions by voivodship	15(231)
Prezentacje i koncerty zespołów i artystów zagranicznych w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	16(232)
Performances and concerts by foreign ensembles and artists in theatres and music institutions by locality	16(232)
Widzowie i słuchacze na prezentacjach zespołów i artystów zagranicznych w teatrach i instytucjach muzycznych według siedziby	17(233)
Spectators and listeners on performances by foreign ensembles and artists in theatres and music institutions by locality	17(233)
Działalność przedsiębiorstw (agencji) estradowych	18(234)
Activity of entertainment enterprises (agencies)	18(234)
Wybrane wskaźniki dotyczące teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych według województw	19(235)
Selected indicators concerning theatres, music institutions and entertainment enterprises by voivodship	19(235)
Działalność za granicą teatrów, instytucji muzycznych i estradowych według krajów	20(236)
Activity of Polish theatres, music institutions and entertainment enterprises abroad by country	20(236)
Prezentacje zrealizowane za granicą według rodzajów instytucji i województw	21(237)
Performances realised abroad by type of institution and voivodship	21(237)
Wybrane dane o działalności teatrów i instytucji muzycznych według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3) w 2018 r.	22(238)
Selected data on activity of theatres and music institutions by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3) in 2018	22(238)

Dział IX. Kina

Chapter IX. Cinemas

Kina i miejsca w kinach stałych1(239)
Cinemas and seats in indoor cinemas1(239)
Kina i miejsca w kinach stałych w miastach	2(240)
Urban cinemas and seats in indoor cinemas	2(240)
Kina i miejsca w kinach stałych na wsi3(241)
Rural cinemas and seats in indoor cinemas3(241)

Kina stałe według liczby sal w 2019 r.	4(242)
Indoor cinemas by number of screens in 2019	4(242)
Kina według aparatury projekcyjnej	5(243)
Cinemas by type of projection machines	5(243)
Kina według form własności	6(244)
Cinemas by type of ownership	6(244)
Działalność kin ruchomych	7(245)
Activity of mobile cinemas	7(245)
Seanse w kinach	8(246)
Screenings in cinemas	8(246)
Seanse w kinach stałych.	9(247)
Screenings in indoor cinemas	9(247)
Widzowie w kinach	10(248)
Attendance in cinemas	10(248)
Widzowie w kinach stałych	11(249)
Attendance in indoor cinemas	11(249)
Kina według okresu działalności	12(250)
Cinemas by period of activity	12(250)
Kina według okresu działalności w miastach	13(251)
Urban cinemas by period of activity	13(251)
Kina według okresu działalności na wsi	14(252)
Rural cinemas by period of activity	14(252)
Inne formy działalności w kinach	15(253)
Other forms of cinemas' activity	15(253)
Wybrane dane o działalności kin według makroregionów (NUTS 1), regionów (NUTS 2) i podregionów (NUTS 3)	16(254)
Selected data on cinemas by macroregion (NUTS 1), region (NUTS 2) and subregion (NUTS 3)	16(254)
Działalność mini – i multipleksów	17(255)
Mini – and multiplexes activity	17(255)
Nowo wprowadzone na ekrany kin filmy długometrażowe według krajów produkcji w 2019 r.	18(256)
New released full-length films in cinemas by country of origin in 2019	18(256)

Dział X. Abonenci radiowi i telewizyjni według województw

Chapter X. Radio and television subscribers by voivodship

Abonenci radiowi	1(257)
Radio subscribers	1(257)
Abonenci telewizyjni	2(258)
Television subscribers	2(258)

Dział XI. Imprezy masowe w 2019 r.

Chapter XI. Mass events in 2019

Imprezy masowe według rodzaju organizatora i województw	1(259)
Mass events by organiser and voivodship	1(259)
Uczestnicy imprez masowych według województw	2(260)
Mass events participants by voivodship	2(260)
Rodzaje imprez artystyczno-rozrywkowych według województw	3(261)
Art and entertainment events by type and voivodship	3(261)

Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty

Symbols and major abbreviations

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
„w tym” „of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all the components of the sum are given
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub, że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe. data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
mln	milion million
tabl. table	tablica table
cd. cont.	ciąg dalszy continued
dok. cont.	dokończenie continued
p. proc. pp.	punkt procentowy percentage point
r.	rok year

Synteza

Kultura w 2019 r.

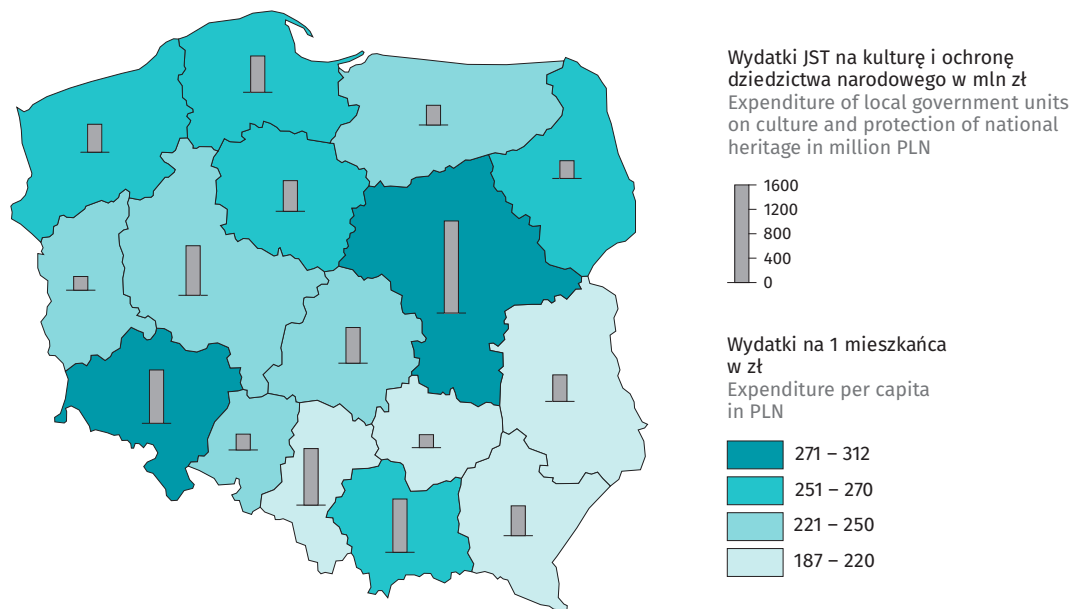
Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego

Wydatki publiczne, tj. wydatki z budżetu państwa i samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (pomniejszone o dotacje i subwencje z budżetu państwa dla samorządów i o transfery pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) w 2019 r. zwiększyły się w porównaniu z rokiem poprzednim i wyniosły 11 705,4 mln zł, co w odniesieniu do PKB¹ stanowiło 0,5% (w roku poprzednim – 11 019,4 mln zł i 0,5%).

Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2019 r. zwiększyły się nominalnie w porównaniu z rokiem poprzednim (zwiększył się także ich udział w strukturze wydatków z budżetu państwa), zwiększyły się wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz ich udział w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego. Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 2 380,2 mln zł (w 2018 r. – 2 116,3 mln zł), a ich udział w wydatkach publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego – 20,0% (w 2018 r. – 19,2%). Wydatki z budżetów jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 9 325,2 mln zł (w 2018 r. – 8 903,1 mln zł), a ich udział w wydatkach publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego – 79,7% (w 2018 r. – 80,8%). Największy udział w samorządowych wydatkach publicznych miały samorzady gminne – 47,9% (samorzady miast na prawach powiatu, województw i powiatów – odpowiednio: 31,8%, 18,8% i 1,5%). Publiczne wydatki bieżące na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 9 213,8 mln zł (w roku poprzednim 8 477,0 mln zł) i stanowiły 77,3% wydatków publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego ogółem (w 2018 r. – 76,9%).

Mapa 1. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2019 r.

Maps 1. Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage in 2019

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

¹ Dane wstępne.

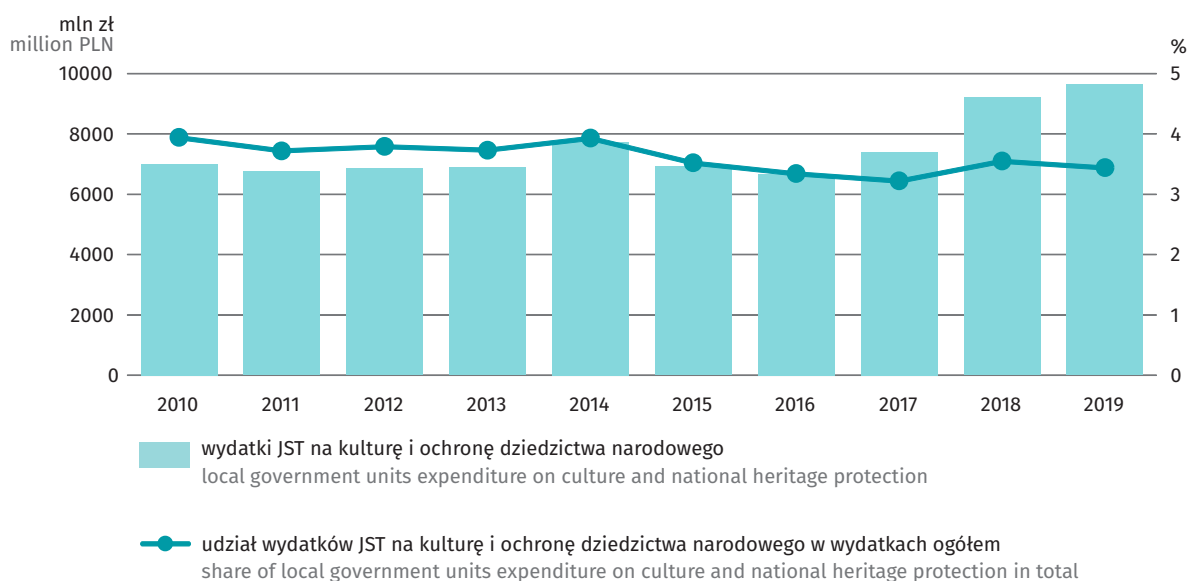
Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (łącznie z dotacjami i subwencjami dla jednostek samorządu terytorialnego) wyniosły 2 543,0 mln zł (w roku poprzednim – 2 263,5 mln zł). Ich udział w ogólnych wydatkach z budżetu państwa wyniósł 0,6% (w roku poprzednim – 0,6%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę 66,25 zł (w 2018 r. – 58,92 zł). Dotacje i subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 162,8 mln zł (w roku poprzednim – 147,1 mln zł).

Wydatki bieżące z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 2 087,6 mln zł (w roku poprzednim – 1 897,6 mln zł), co stanowiło 0,6% (w 2018 r. – 0,6%) ogólnych wydatków bieżących z budżetu państwa. Wydatki bieżące na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego stanowiły 82,1% wydatków ogółem z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w roku poprzednim 83,8%).

Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów samorządów terytorialnych (łącznie z dotacjami i subwencjami z budżetu państwa oraz transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) wyniosły 9 639,4 mln zł, co stanowiło 3,4% ogólnych wydatków z budżetów samorządowych (w 2018 r. odpowiednio – 9 209,3 mln zł i 3,6%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę 251,11 zł (w poszczególnych województwach – od 187,06 zł w woj. świętokrzyskim do 312,15 zł w woj. dolnośląskim). Transfery pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego wyniosły 314,1 mln zł, przy czym 56,3% tej kwoty wydały samorzady miast na prawach powiatu (w 2018 r. odpowiednio 306,1 mln zł i 52,5%). Wydatki samorządów gminnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 4 532,4 mln zł i stanowiły 47,0% wydatków samorządowych ogółem w tym zakresie (wydatki samorządów miast na prawach powiatu, województw i powiatów – odpowiednio: 32,6%, 18,7% i 1,7%).

Wydatki bieżące z budżetów samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2019 r. wyniosły 7 212,6 mln zł (w roku poprzednim – 6 873,0 mln zł), co stanowiło 74,8% wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w 2018 r. – 74,6%). Udział samorządowych wydatków bieżących na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach bieżących ogółem samorządów terytorialnych wyniósł 3,2% (wobec 3,3% w 2018 r.).

Wykres 1. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego
Chart 1. Expenditure of local government units on culture and protection of national heritage

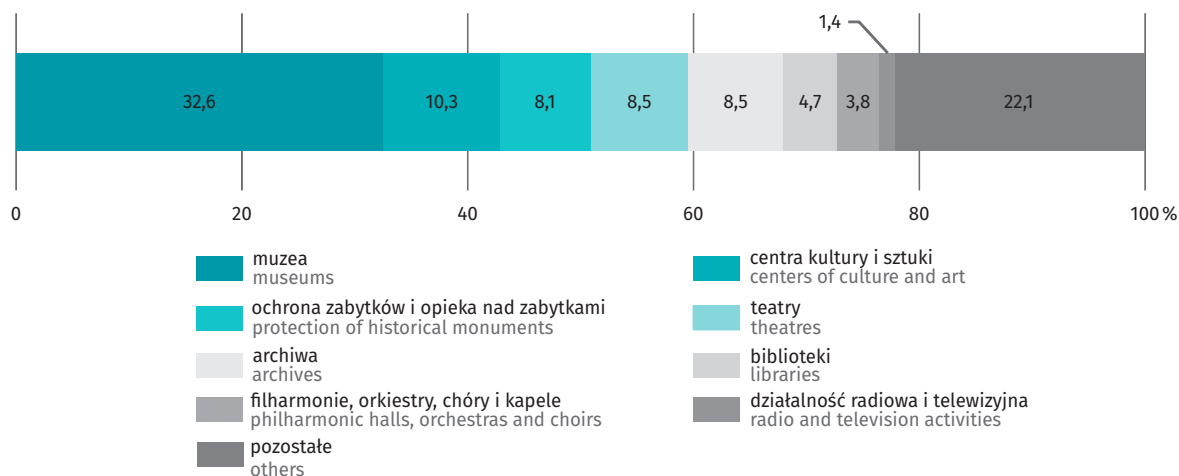

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

Priorytety w wydatkach na działalność poszczególnych rodzajów instytucji kultury i formy działalności kulturalnej w wydatkach z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego pozostały podobne do lat poprzednich. Największą część wydatków z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego

w 2019 r. przeznaczono na inwestycje i funkcjonowanie muzeów (32,6%). Ponadto na ochronę zabytków i inne formy opieki nad zabytkami przeznaczono 14,1% (ochrona zabytków i opieka nad zabytkami – 8,1% oraz inna działalność na rzecz ochrony zabytków – 6,0%) wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, centra kultury i sztuki – 10,3%, a także na teatry – 8,5% oraz archiwa – 8,5% (w 2018 r. odpowiednio: 15,5%, 11,5%, 9,0% oraz 7,7%). W 2019 r. na działalność radiowo-telewizyjną przeznaczono 1,4% wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego.

Wykres 2. Struktura wydatków budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2019 r.
Chart 2. The structure of state budget expenditure on culture and protection of national heritage in 2019

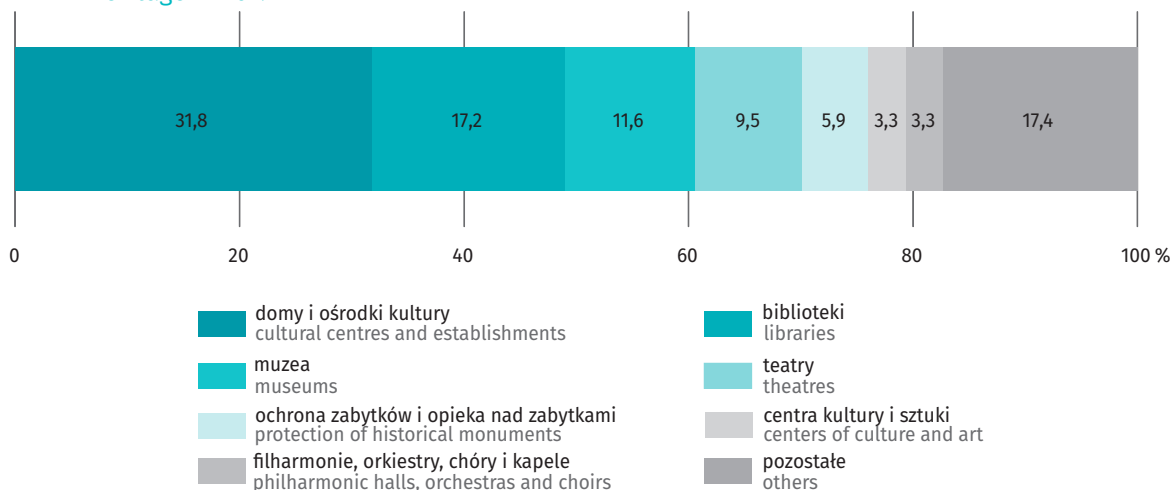

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

Z budżetów samorządowych najwięcej wydano na działalność domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic – 31,8% oraz bibliotek – 17,2%, a także funkcjonowanie muzeów – 11,6% i teatrów – 9,5% (w roku poprzednim odpowiednio: 30,7%, 17,6%, 10,7% oraz 9,3%).

Wykres 3. Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2019 r.

Chart 3. The structure of local government units expenditure on culture and protection of national heritage in 2019

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.
Source: data of Ministry of Finance.

Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych

Wszystkie dane przedstawione w tym podrozdziale dotyczą **przeciętnych rocznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwie domowym**.

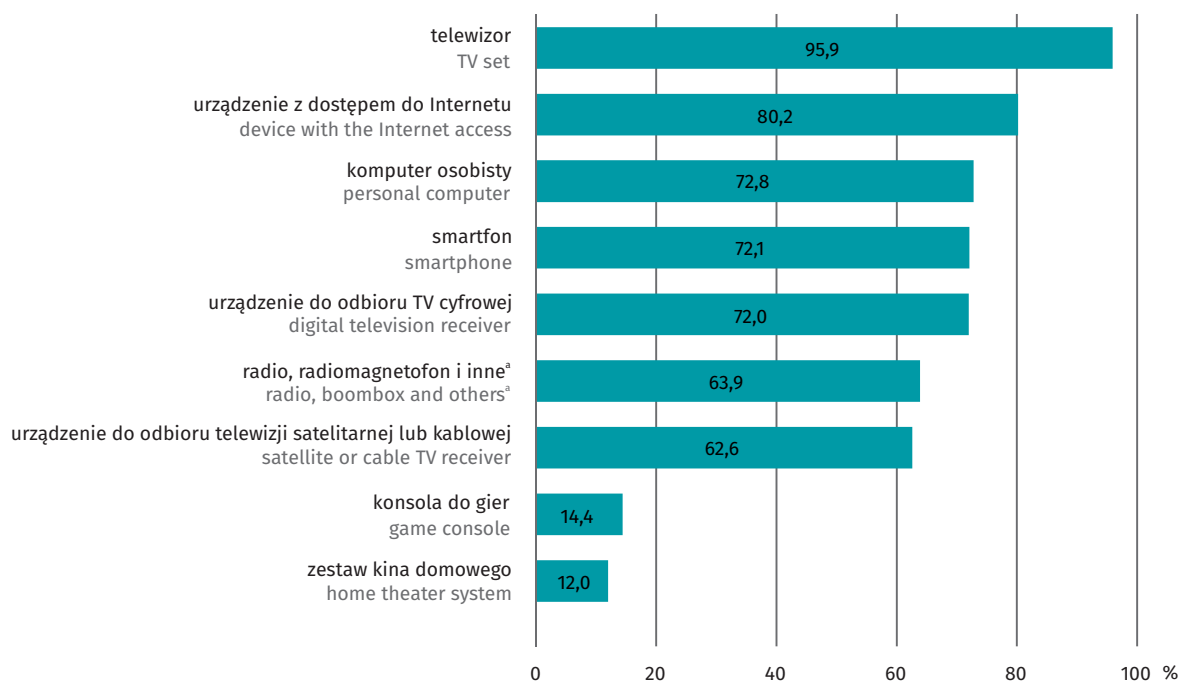
Przeciętne roczne wydatki na zakup artykułów i usług kulturalnych w 2019 r. wyniosły 364,68 zł (wobec 356,40 zł w 2018 r.) na 1 osobę w gospodarstwie domowym i zwiększyły się nominalnie o 8,28 zł (tj. o 2,3%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Udział wydatków na kulturę w łącznych wydatkach gospodarstw domowych wyniósł 2,4%. Udział tych wydatków wahał się od 1,8% (gospodarstwa rolników) do 2,9% (gospodarstwa pracujących na własny rachunek).

W 2019 r. – podobnie jak w latach poprzednich – najwyższe wydatki związane były z korzystaniem z mediów, szczególnie elektronicznych. Opłaty za korzystanie z urządzeń odbiorczych (abonament radiowy i telewizyjny) oraz za telewizję cyfrową i kablową (bez opłat za telewizję kablową w ramach pakietu usług telekomunikacyjnych²) wyniosły 98,16 zł przeciętnie na 1 osobę w gospodarstwach domowych (o 6,8% więcej w porównaniu z 2018 r.) i stanowiły ponad ¼ rocznych wydatków na kulturę w gospodarstwach domowych (26,9% wobec 25,8% w roku poprzednim).

W 2019 r. na gazety i czasopisma gospodarstwa domowe wydały przeciętnie na 1 osobę 25,32 zł (o 4,1% mniej niż w roku poprzednim), a ich udział w wydatkach na kulturę wyniósł 6,9% (w 2018 r. – 7,4%).

Na książki i inne wydawnictwa (bez podręczników szkolnych oraz innych wydawnictw przeznaczonych do nauki) wydano przeciętnie na 1 osobę 24,00 zł (tyle samo co w 2018 r.), a wraz z podręcznikami do nauki kwota ta wyniosła 39,84 zł (o 13,3% więcej niż w 2018 r.).

Wykres 4. Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w wybrany sprzęt audiowizualny w 2019 r.
Chart 4. Percentage of households equipped with selected audiovisual equipment in 2019

^a Radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieża.
^a Radio with compact disc player or boombox with compact disc player, stereo system.

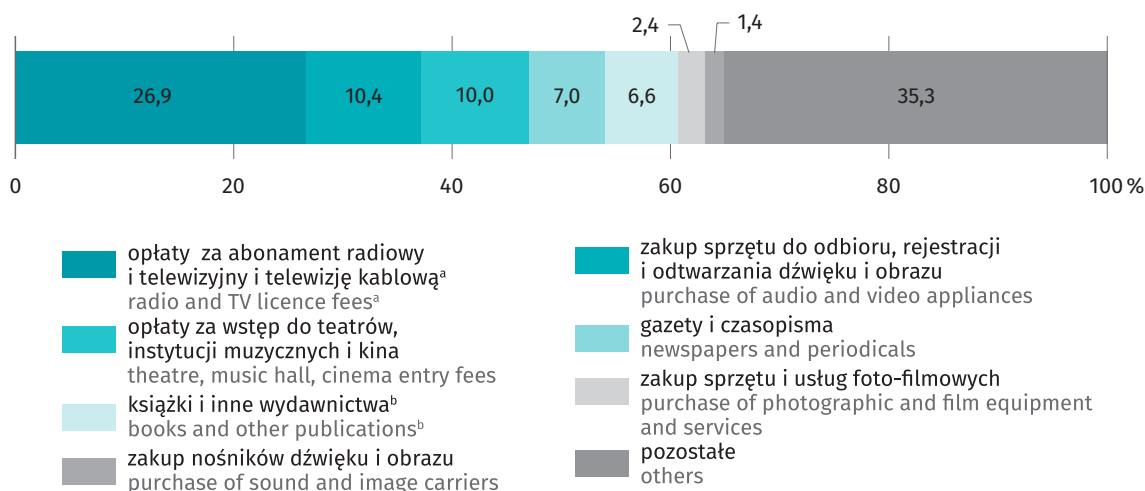
² W klasyfikacji przychodów i rozchodów pakiet usług telekomunikacyjnych zaliczono do działu „łączność”, bez możliwości wyodrębnienia opłat za telewizję kablową.

Nadal obserwować można zróżnicowanie między miastem a wsią. Przeciętne roczne wydatki na zakup artykułów i usług kulturalnych na 1 osobę w gospodarstwie domowym w 2019 r. wyniosły 433,44 zł w miastach, a 258,00 zł na wsi. W miastach wydatki na zakup gazet i czasopism wyniosły przeciętnie 30,36 zł, tj. 7,0% średnich wydatków gospodarstwa domowego na kulturę, a na wsi – 17,16 zł, tj. 6,7% (w 2018 r. odpowiednio: 31,68 zł, tj. 7,4% oraz 18,00 zł, tj. 7,3%). Na zakup książek i innych wydawnictw wydano 31,56 zł, tj. 7,3% w gospodarstwach mieszkających w miastach, a 12,60 zł, tj. 4,9% na wsi (w roku poprzednim odpowiednio: 32,52 zł, tj. 7,6% oraz 11,04 zł, tj. 4,5% wydatków gospodarstwa na kulturę).

W 2019 r. w gospodarstwach domowych na bilety wstępu do teatrów i instytucji muzycznych oraz kin wydano przeciętnie na 1 osobę 36,36 zł (o 4,5% więcej niż w roku poprzednim). Tu również zaznaczyły się wyraźne różnice między miastem i wsią, wynikające głównie z ograniczonego dostępu mieszkańców wsi do instytucji kultury. Na bilety wstępu do tych instytucji, gospodarstwa w miastach wydały 46,56 zł przeciętnie na 1 osobę w gospodarstwie domowym (o 2,6% więcej niż w 2018 r.), tj. 10,7% łącznych wydatków na kulturę (w roku poprzednim 10,6%), a na wsi – 20,40 zł (o 11,1% więcej niż w roku poprzednim), tj. 7,9% łącznych wydatków na kulturę (7,4% w 2018 r.).

Odbiornik telewizyjny posiadało 95,9% gospodarstw domowych, a ponad 3/5 gospodarstw (62,6%) dysponowało urządzeniem do odbioru telewizji satelitarnej lub korzystało z usług operatora sieci telewizji kablowej (w 2018 r. odpowiednio: 96,4% i 62,0%). Przeciętne wydatki na zakup sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku i obrazu spadły o 3,6% w porównaniu z 2018 r. (z 39,48 zł do 38,04 zł).

Wykres 5. Struktura wydatków gospodarstw domowych na wybrane artykuły i usługi kulturalne w 2019 r.
Chart 5. The structure of households' expenditure on selected cultural goods and services in 2019

a Bez opłat za usługi w pakiecie telekomunikacyjnym. b Bez podręczników szkolnych oraz innych książek i czasopism do nauki.
a Without charges for services in the telecommunications package. b Without student's books and other books and periodicals for studying.

Największy spadek tych wydatków – o 22,3% – w 2019 zanotowano w gospodarstwach pracujących na własny rachunek (z 57,00 zł do 44,28 zł), wysoki spadek wystąpił również w gospodarstwach rolników o 21,5% (z 24,60 zł o 19,32 zł) oraz w gospodarstwach emerytów i rencistów – spadek o 14,6% (z 38,64 zł do 33,00 zł). Wzrost o 4,2% wydatków na zakup sprzętu do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku i obrazu odnotowano tylko w gospodarstwach pracowników (z 39,84 zł do 41,52 zł). Rozwój nowych technologii sprawia, że odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w urządzenia audiowizualne starszego typu (odtwarzacz mp3, odtwarzacz DVD, itd.) stale zmniejsza się. Korzystając z odpowiednich aplikacji zainstalowanych w telefonie komórkowym możemy np. słuchać muzyki, audycji radiowych czy oglądać TV, nie mówiąc już o połączeniu z portalami internetowymi. W 2019 r. przynajmniej jeden telefon komórkowy posiadało 97,1% gospodarstw domowych (96,7% w 2018 r.), w tym 72,1% smartfon; 73,9% w miastach i 68,2% na wsi (w 2018 r. od-

powiednio 67,5%, 69,5% i 63,4%). Wzrasta również liczba telefonów komórkowych posiadanych przez gospodarstwa domowe. W 2019 r. na 1000 gospodarstw domowych przypadały 2 253 telefony komórkowe, w tym 1 591 smartfonów (w 2018 r. odpowiednio 2 244 i 1 440), zastępujące urządzenia rejestrujące obraz i dźwięk jak aparaty fotograficzne czy kamery.

Podobnie jak udział wydatków na kulturę, tak też stopień wyposażenia w tzw. artykuły użytku kulturalnego (przede wszystkim w sprzęt audiowizualny) najwyższy był w grupie gospodarstw pracujących na własny rachunek. W 2019 r. urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej posiadało 69,1% gospodarstw pracujących na własny rachunek, podczas gdy gospodarstw pracowników – 66,6%, gospodarstw emerytów i rencistów – 57,4%, a gospodarstw rolników – 55,0% (w 2018 r. odpowiednio: 69,0%, 66,5%, 57,1% oraz 50,7%). W odniesieniu do artykułów wykorzystujących nowe technologie, kolejność gospodarstw domowych według odsetka wyposażonych w taki sprzęt wyglądała podobnie: gospodarstwa pracujących na własny rachunek, gospodarstwa pracowników, rolników oraz emerytów i rencistów. Odsetki gospodarstw domowych wyposażonych w tradycyjny sprzęt audiowizualny obniżają się we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych, co ma niewątpliwie związek ze wzrastającą liczbą komputerów z dostępem do Internetu oraz smartfonów. Te urządzenia multimedialne pozwalają obecnie na wiele sposobów odbioru i przetwarzania obrazu i dźwięku, powodując często rezygnację gospodarstw domowych z posiadania innego sprzętu audiowizualnego zajmującego wiele miejsca i powielającego funkcje komputera lub telefonu.

W 2019 r. komputer osobisty posiadało 72,8% gospodarstw domowych (w 2018 r. – 74,1%), a 80,2% dysponowało urządzeniami umożliwiającymi dostęp do Internetu. Zauważyć można zacierające się różnice w wyposażeniu w sprzęt komputerowy gospodarstw domowych mieszkających w miastach i na wsi. W miastach 74,0% gospodarstw domowych posiadało komputer osobisty, na wsi 70,4% (w 2018 r. odpowiednio 75,6% i 70,9%). Urządzenie z dostępem do Internetu posiadało 81,5% gospodarstw mieszkających w miastach i 77,5% gospodarstw wiejskich. W latach 2018 i 2019 utrzymuje się zauważalny spadek odsetka gospodarstw posiadających komputery na rzecz wyposażenia gospodarstw w smartfony posiadające wiele funkcjonalności komputera. W latach 2018-2019 nastąpił spadek wyposażenia gospodarstw domowych w komputery o 1,3 p. proc. i wzrost o 4,6 p. proc. wyposażenia gospodarstw domowych w smartfony. Laptopami i notebookami zastępującymi komputer stacjonarny dysponowało w 2019 r. 63,4% gospodarstw domowych, odsetek ten zmniejszył się w porównaniu do 2018 r. (66,0%). Na 1000 gospodarstw domowych w miastach przypadało 881 komputerów przenośnych, podczas gdy na wsi – 788 (w 2018 r. odpowiednio 929 i 845). Warto też zwrócić uwagę na znaczne zróżnicowanie odsetka gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych posiadających komputery i różne urządzenia z dostępem do Internetu odpowiednio: gospodarstwa pracujących na własny rachunek – 93,8% i 97,4%, gospodarstwa pracowników – 89,1% i 95,5%, gospodarstwa rolników – 83,9% i 89,8%, a gospodarstwa emerytów i rencistów – 42,9% i 52,2%. Różnice te widać wyraźnie także w wydatkach gospodarstw domowych związanych z korzystaniem z Internetu. W 2019 r. przeciętnie w ciągu roku na 1 osobę w gospodarstwie domowym wydano na usługi internetowe 65,28 zł wobec 58,68 zł w 2018 r. (bez opłat za Internet w ramach pakietu usług telekomunikacyjnych), natomiast w poszczególnych typach gospodarstw średnie roczne wydatki na 1 osobę związane z opłatami za Internet wyniosły: w gospodarstwach pracujących na rachunek własny – 71,64 zł, w gospodarstwach pracowników – 72,24 zł, w gospodarstwach rolników – 61,08 zł, a w gospodarstwach emerytów i rencistów – 46,80 zł (w roku poprzednim odpowiednio: 60,12 zł, 65,40 zł, 53,16 zł oraz 42,24 zł). W 2019 r. wydatki gospodarstw domowych na usługi w ramach pakietów komunikacyjnych wyniosły średnio na 1 osobę w ciągu roku 232,32 zł i wzrosły o 29,4% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Ochrona zabytków i dziedzictwo kulturowe

Istotne znaczenie dla ochrony dziedzictwa narodowego ma ochrona zabytków, której podstawą jest ewidencja zabytków, niezbędna do prowadzenia planowej polityki konserwatorskiej.

Na różne formy ochrony zabytków i opiekę nad zabytkami oraz działalność ośrodków ochrony i dokumentacji zabytków, jak również wojewódzkich urzędów ochrony zabytków w 2019 r. wydano z budżetu państwa (łącznie z transferami do jednostek samorządu terytorialnego) 359,7 mln zł (w 2018 r. – 350,4 mln zł). Udział wydatków budżetu państwa na działalność związaną z ochroną zabytków w 2019 r. wyniósł 14,1% wydatków budżetu państwa

na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w roku poprzednim – 15,5%). Natomiast wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego (łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) na ochronę zabytków wyniosły 569,5 mln zł (w 2018 r. – 588,1 mln zł). Udział wydatków związanych z ochroną zabytków z budżetów samorządowych w 2019 r. wyniósł 5,9% wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w roku poprzednim – 6,4%).

Podstawową formą ochrony zabytków jest wpis do rejestru zabytków. Rejestry są prowadzone przez wojewódzkich konserwatorów zabytków. W 2019 r. wydali oni ponad 300 decyzji³ o wpisaniu obiektów nieruchomości do rejestru zabytków. Były to decyzje dotyczące obiektów nowych, tzn. wpisanych do rejestru po raz pierwszy, decyzji odtworzonych, a także wymagających ponownego wpisu ze względu na zmiany stanu zabytku lub jego otoczenia. W 2019 r. w Narodowym Instytucie Dziedzictwa, w ramach zadań związanych z gromadzeniem i zarządzaniem zasobem dokumentacji rejestru zabytków i Krajowej Ewidencji Zabytków, z wykorzystaniem m.in. wspomnianych decyzji konserwatorskich, przyjęto i opracowano: 339 nowe decyzje o wpisie do rejestru zabytków dla zabytków nieruchomości, 54 decyzje o skreśleniu z rejestru zabytków, 114 decyzji odmawiających skreśleń, a także 253 postanowienia zmieniające lub wyjaśniające treść wcześniej wydanych decyzji oraz informacji urzędowych⁴ (w roku poprzednim odpowiednio: 363, 48, 111 i 283).

W rejestrze zabytków nieruchomości występują m.in.

- założenia przestrzenne – układy urbanistyczne, ruralistyczne, dzielnice i osiedla, place i ulice, strefy ochrony konserwatorskiej krajobrazu oraz obiekty komunikacyjne – jak kanały czy linie kolejowe;
- obiekty budownictwa obronnego takie jak: mury obronne, bramy miejskie, fortyfikacje zamkowe, forty, arsenały;
- obiekty sakralne – kościoły różnych wyznań, klasztory, dzwonnice, kaplice, kaplice cmentarne, kostnice, kapliczki przydrożne;
- budynki mieszkalne – domy, kamienice, chałupy wiejskie, pałace i dwory miejskie (poza założeniami rezydencjonalnymi), plebanie, wikariaty i organistówki, czy domy w osiedlach wyszczególnione w decyzjach przestrzennych i obiekty rezydencjonalne – pałace wiejskie i miejskie (w zespołach rezydencjonalnych), dwory wiejskie i podmiejskie czy dwory obronne;
- zieleń – parki pałacowe i dworskie, ogrody dworskie, parki miejskie, aleje, ogrody willowe i przydomowe, elementy naturalnego krajobrazu;
- budowle użyteczności publicznej – siedziby władz, szkoły i internaty, banki, poczty, hotele i pensjonaty, teatry i kina, koszary i więzienia, dworce kolejowe, szpitale i zakłady opiekuńcze, budynki administracyjne zakładów przemysłowych;
- budynki gospodarcze – pojedyncze obiekty gospodarskie w zagrodach wiejskich, spichlerze, magazyny, budynki pomocnicze przy obiektach użyteczności publicznej, domach mieszkalnych i w zespołach przemysłowych i – zabudowa folwarczna – oficyny mieszkalne i gospodarcze, budynki inwentarskie, przemysłowe, budynki mieszkalno-użytkowe w zespołach folwarcznych;
- budownictwo przemysłowe – hale produkcyjne, parowozownie, kotłownie, wieże szybowe w kopalniach, kuźnie, olejarnie, młyny, wiatraki, urządzenia hydrotechniczne, wodociągowe wieże ciśnień, mosty i wiadukty, elektrownie, gazownie i wodociągi;
- cmentarze – komunalne, wojenne, wyznaniowe, kwatery cmentarne, pojedyncze groby i mogiły, tereny przykościelne;
- mała architektura parkowa – altany, grotty, pawilony etc. oraz inne obiekty takie, jak: ogrodzenia, bramy, pomniki, fontanny i studnie, altany, grotty, pawilony.

³ Por. Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków w poszczególnych województwach: https://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/

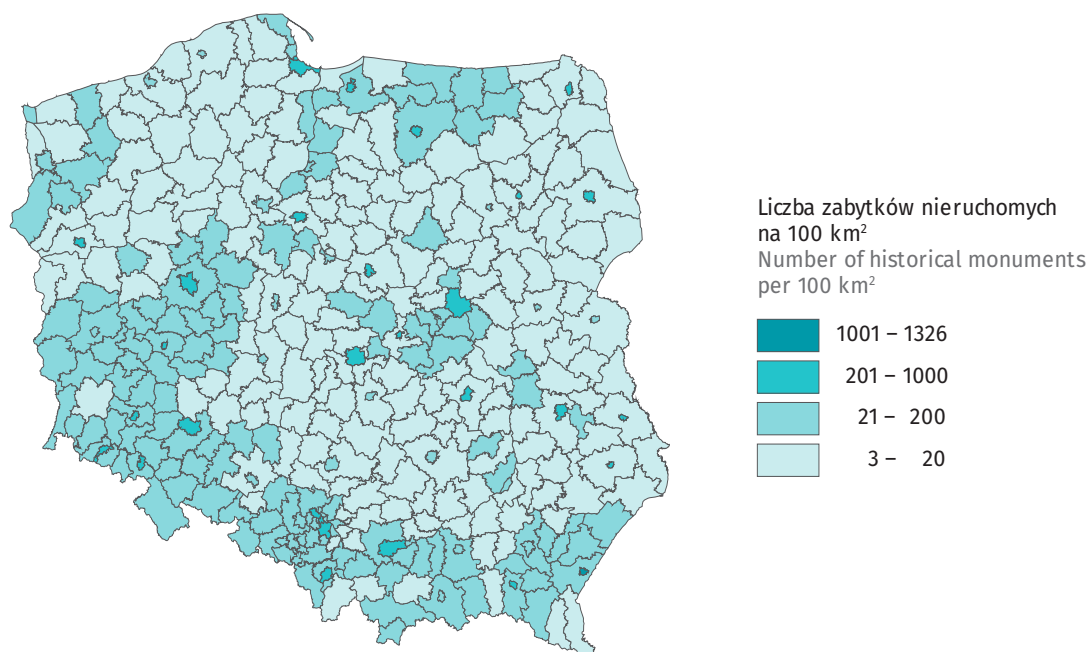
⁴ Sprawozdanie z działalności Narodowego Instytutu Dziedzictwa za 2019 rok <https://www.nid.pl/upload/iblock/00b/00bc1ad231c417ce-54e6b4505b8f2a71.pdf>.

Mapa 2. Zabytki nieruchome na 100 km² w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 2. Historical monuments per 100 km² in 2019

As of 31st December

Największa liczba zabytków nieruchomych znajduje się w województwach: dolnośląskim, wielkopolskim, mazowieckim, warmińsko-mazurskim i małopolskim; łącznie stanowią one blisko połowę (47,8%) wszystkich zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru. W ujęciu powiatowym (Mapa 2) szczególnie duża koncentracja zabytków nieruchomych występuje w dużych miastach: w Warszawie (2 247), Krakowie (1 908), Wrocławiu (1 126), Gdańsku (862), Poznaniu (721), Łodzi (659), Przemyślu (610) i Olsztynie (535), oraz w powiatach: olsztyńskim (1038), kłodzkim (738), nowosolskim (673), poznańskim (612), nyskim (590), żarskim (568), krakowskim (543), kętrzyńskim (539), jarosławskim (512) i brzeskim (505).

Również w miastach na prawach powiatu występuje najwięcej zabytków nieruchomych w przeliczeniu na 1 km²: w Przemyślu (13), Sopocie (8), Zamościu i Lesznie (po 7), Olsztynie i Krakowie (po 6), Gorzowie Wielkopolskim (5) oraz w Warszawie, Chorzowie, Toruniu, Wrocławiu i Suwałkach (po 4). Najwyższy wskaźnik dla powiatu (0,9 zabytku na 1 km²) odnotowano w powiecie nowosolskim (na 54 miejscu wśród 380 powiatów i miast na prawach powiatu).

W porównaniu z 2018 r. w rejestrze zabytków nieruchomych przybyły 734 obiekty. Na 1 000 km² przypadało 249 zabytków nieruchomych w 2019 r. wobec 247 w roku poprzednim. Zaobserwowane wzrosty lub spadki liczby niektórych kategorii zabytków nieruchomych w porównaniu z rokiem poprzednim są efektem prowadzonych prac nad uporządkowaniem i zewidencjonowaniem zabytków według jednorodnych zasad i ujednoczeniem wykazu obiektów z powstającą równoległą bazą przestrzenną, w której obiekty te zostały zaznaczone na mapach. Sytuacja ta dotyczy w szczególności miast. W niektórych województwach prace już zakończono, w innych – są one kontynuowane. Niektóre zabytki przeniesiono też do innych kategorii. Największy ubytek liczby zabytków nieruchomych w ujęciu powiatowym odnotowano w powiatach buskim (woj. świętokrzyskie) i w starogardzkim (spadek odpowiednio o 9 i 5), a największy przyrost w Warszawie i Krakowie (wzrost odpowiednio o 72 i 41).

Tabl. 1. Obiekty nieruchome oraz nieruchome zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji wojewódzkich konserwatorów zabytków

Stan w dniu 31 grudnia

Table 1. Immovable monuments and immovable archaeological monuments entered in the register of monuments on the basis of decisions of voivodship conservators of monuments
As of 31 st December

Wyszczególnienie Specification		Zabytki nieruchome Immovable monuments		Zabytki archeologiczne Archaeological monuments	
		ogółem total	na 100 km ² per 100 km ²	ogółem total	na 100 km ² per 100 km ²
POLSKA	2017	75 188	24	7 747	2
	2018	77 275	25	7 752	2
	2019	78 009	25	7 795	2
Dolnośląskie		8 872	44	1 480	7
Kujawsko-pomorskie		3 549	20	192	1
Lubelskie		4 368	17	179	1
Lubuskie		4 607	33	545	4
Łódzkie		2 922	16	143	1
Małopolskie		6 281	41	487	3
Mazowieckie		7 812	22	407	1
Opolskie		3 356	36	1 267	13
Podkarpackie		5 221	29	479	3
Podlaskie		2 433	12	268	1
Pomorskie		3 702	20	562	3
Śląskie		4 335	35	241	2
Świętokrzyskie		1 920	16	209	2
Warmińsko-mazurskie		6 408	27	286	1
Wielkopolskie		7 917	27	680	2
Zachodniopomorskie		4 306	19	370	2

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa; obliczenia własne.
Source: data of the National Heritage Board of Poland; own calculations.

Jedną z form ochrony zabytków i dziedzictwa narodowego, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁵, jest również podniesienie rangi obiektu poprzez nadanie mu statusu pomnika historii. W 2019 r. takich wpisów nie było; ale w 2020 r. przybyły 3 pomniki historii:

- Nowy Wiśnicz – zespół architektoniczno-krajobrazowy został uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 20 kwietnia 2020 roku,
- Staniątki – opactwo św. Wojciecha Mnisek Benedyktynek zostało uznane za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 20 kwietnia 2020 roku,
- Zabrze - zespół zabytkowych kopalni węgla kamiennego został uznany za pomnik historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 14 lipca 2020 roku.

Według stanu na koniec lipca 2020 r. lista obiektów uznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii liczyła 108 pozycji (Aneks 1).

Akcją mającą na celu promocję opieki nad zabytkami jest „Zabytek Zadbane” – ogólnopolski konkurs Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, skierowany do właścicieli i zarządców obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Laureaci konkursu są nagradzani za jakość i zakres prowadzonych prac konserwatorskich i najlepsze rozwiązania wykorzystania obiektów zabytkowych.

⁵ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2017, poz. 972), z późniejszymi zmianami.

Tabl. 2. Wnioski zgłaszane do konkursu „Zabytek Zadbane” według kategorii i województw
Table 2. Applications submitted to the competition “Neat Monument” by category and voivodship

Wyszczególnienie Specification		Razem Total	Kategorie Category					
			A	B	C	D	E	F
POLSKA	2017	94	41	10	20	9	4	10
	2018	45	15	4	13	3	2	8
	2019	90	36	5	28	6	3	12
Dolnośląskie		6	1	-	4	1	-	-
Kujawsko-pomorskie		6	1	-	2	1	1	1
Lubelskie		5	2	1	-	-	-	2
Lubuskie		6	3	1	-	1	-	1
Łódzkie		4	2	-	1	-	-	1
Małopolskie		8	3	-	2	2	-	1
Mazowieckie		14	8	2	4	-	-	-
Opolskie		6	5	-	1	-	-	-
Podkarpackie		6	3	-	1	1	-	1
Podlaskie		-	-	-	-	-	-	-
Pomorskie		7	2	-	5	-	-	-
Śląskie		5	1	-	2	-	-	2
Świętokrzyskie		2	-	-	-	-	-	2
Warmińsko-mazurskie		1	-	-	1	-	-	-
Wielkopolskie		8	1	-	4	-	2	1
Zachodniopomorskie		6	4	1	1	-	-	-

A. Utrwalenie wartości zabytkowej pojedynczego obiektu. B. Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia dworskie i pałacowe). C. Adaptacja obiektów zabytkowych. D. Kategoria specjalna: Architektura i budownictwo drewniane (wcześniej: Architektura i konstrukcje drewniane). E. Kategoria specjalna: Zabytki techniki (w tym budownictwo przemysłowe i inżynieryjne) wcześniej: (Architektura przemysłowa i dziedzictwo techniki). F Kategoria specjalna: Właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem.

A. Preservation of the historic value of a single object. B. Revalorisation of cultural space and landscape (including manor houses and palaces). C. Adaptation of historic buildings. D. Special category: Wooden architecture and construction (formerly: Wooden architecture and structures). E. Special category: Technical monuments (including industrial and engineering construction) before: (Industrial architecture and technical heritage). F Special category: Proper use and constant care of the monument.

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
 Source: the National Heritage Board of Poland.

Laureatem konkursu edycji 2019 w kategorii A (Utrwalenie wartości zabytkowej pojedynczego obiektu) został Zakład Karny w dawnym klasztorze karmelitańskim w Nowym Wiśniczu (woj. małopolskie).

W kategorii B (Rewaloryzacja przestrzeni kulturowej i krajobrazu, w tym założenia dworskie i pałacowe) nagroda trafiła do Zagrody – Muzeum Wsi Markowa (woj. podkarpackie).

Nagrodę w kategorii C (Adaptacja obiektów zabytkowych) przyznano dla Zespołu dworca kolejowego w Kościerzynie (woj. pomorskie).

W kategorii D (kategoria specjalna: Architektura i budownictwo drewniane - wcześniej: Architektura i konstrukcje drewniane) zwyciężył Kościół Pokoju w Jaworze (woj. dolnośląskie).

W kategorii E (kategoria specjalna: Zabytki techniki (w tym budownictwo przemysłowe i inżynieryjne), wcześniej: Architektura przemysłowa i dziedzictwo techniki) zwyciężcą ogłoszona została Wieża ciśnień w Biedrusku (woj. wielkopolskie).

W kategorii specjalnej F (Właściwe użytkowanie i stała opieka nad zabytkiem) zwyciężyły Gliwice-Ostropa, kościół Świętego Jerzego (woj. śląskie) oraz Kaplica Świętego Jana Nepomucena w Zerwanej (woj. małopolskie).

Ponadto przyznano wyróżnienia. W kategorii A otrzymały je: Bobowa, kościół Świętej Zofii (woj. małopolskie), Willa Georga Grawitza, obecnie siedziba Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia w Szczecinie (woj. zachodniopomorskie) oraz Szkoła Stowarzyszenia „Rodzina Wojskowa”, obecnie Szkoła Podstawowa Specjalna nr 123 im. Kornela Makuszyńskiego w Warszawie (woj. mazowieckie).

W kategorii B wyróżnienia przyznano: Zespołowi dworsko-parkowemu w Chrzęsnem (woj. mazowieckie), Pałacowi w zespole pałacowo-parkowym w Jankowicach (woj. wielkopolskie) oraz Trwałej ruinie pałacu w Zatoniu (woj. lubuskie).

W kategorii C wyróżnione zostały: Prochownia Stara Apteka, obecnie scena Teatru Wybrzeże w Gdańsku (woj. pomorskie) oraz budynek dworca kolejowego, obecnie Miejska Biblioteka Publiczna „Stacja Biblioteka” w Rudzie Śląskiej (woj. śląskie), a także Kamienica przy Placu Solnym 4, obecnie siedziba fundacji i instytucji kultury OP ENHEIM we Wrocławiu (woj. dolnośląskie).

W kategorii D wyróżnienia otrzymały: Papiernia – młyn papierniczy w Dusznikach-Zdroju (woj. dolnośląskie) oraz Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego w Żołędowie (woj. kujawsko-pomorskie).

Natomiast w kategorii E wyróżniona została Wieża ciśnień w Chełmży (woj. kujawsko-pomorskie), wiatrak kozłak „Czesław w Lesznie (woj. wielkopolskie) oraz Komora Jezioro Wessel na III poziomie Kopalni Soli „Wieliczka”(woj. małopolskie).

Tabl. 3. Zabytki ruchome według województw

Stan w dniu 31 grudnia

Table 3. Movable monuments by voivodship

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification		Liczba decyzji konserwatorskich Number of conservation decisions	Liczba obiektów – ogółem Number of objects - total	Wyposażenie świątyń Temple equipment	Kolekcje Collections	Inne Other
POLSKA	2017	15 726	259 824	191 558	48 454	19 812
	2018	15 991	262 901	194 061	48 429	20 411
	2019	16 134	264 828	195 633	48 473	20 722
Dolnośląskie		2 606	40 953	35 874	392	4 687
Kujawsko-pomorskie		456	10 365	9 822	88	455
Lubelskie		852	19 374	17 218	779	1 377
Lubuskie		408	6 681	5 878	-	803
Łódzkie		787	14 316	12 787	602	927
Małopolskie		1 464	26 320	21 651	1 087	3 582
Mazowieckie		2 045	20 780	14 100	3 538	3 142
Opolskie		1 068	8 377	7 192	744	441
Podkarpackie		1 263	52 896	15 020	36 364	1 512
Podlaskie		654	4 673	4 096	65	512
Pomorskie		659	6 168	5 961	65	142
Śląskie		1 091	8 371	5 477	2 193	701
Świętokrzyskie		572	14 002	11 542	1 251	1 209
Warmińsko-mazurskie		360	5 276	4 933	265	78
Wielkopolskie		1 272	24 097	22 080	1 036	981
Zachodniopomorskie		577	2 179	2 002	4	173

Źródło: dane Narodowego Instytutu Dziedzictwa.
Source: The National Heritage Board of Poland.

Obok zabytków nieruchomych, ochronie podlegają także **zabytki ruchome** (tj. rzeczy ruchome, ich części lub zespoły rzeczy ruchomych), do których należą m.in.: dzieła sztuki plastycznej, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji ich twórców, numizmaty, militaria, wytwory techniki, niektóre materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła.⁶ Decyzje konserwatorskie o wpisie do rejestru zabytków gromadzone są przez właściwe administracyjnie wojewódzkie urzędy ochrony zabytków.

W 2019 r. przyjęto 238 decyzji o wpisie do rejestru zabytków ruchomych, obejmujących 2 740 obiektów sztuki i rzemiosła artystycznego oraz 37 postanowienia⁷, informacje urzędowe oraz inne dokumenty związane z prowadzeniem rejestru zabytków (w roku poprzednim - 274 decyzje o wpisie obejmujące 3 132 obiekty oraz 100 postanowień zmieniających lub wyjaśniających treść uprzednio wydanych decyzji). W odrębnym rejestrze ujmowane są ruchome zabytki techniki. W 2019 r. przyjęto 6 nowych decyzji obejmujących 19 obiektów z dziedziny ruchomych zabytków techniki⁸ (w roku poprzednim odpowiednio 9 i 55). Według stanu na koniec 2019 r. rejestr zabytków techniki obejmował 3 337 obiektów wpisanych na podstawie 482 decyzji konserwatorskich.

Do rejestru zabytków ruchomych nie są wpisywane muzealia wciągnięte do inwentarzy muzealnych, materiały biblioteczne (zaliczone do narodowego zasobu bibliotecznego), materiały archiwalne (wchodzące w skład narodowego zasobu archiwalnego) i zabytki, które legalnie na stałe zostały wywiezione za granicę. Zasady ochrony i ewidencjonowania tych obiektów regulują odpowiednie akty prawne⁹. Najwięcej zabytków ruchomych znajduje się w woj. podkarpackim – 52,9 tys. oraz w woj. dolnośląskim – blisko 41 tys.

Szczególnym rodzajem zabytków są zabytki archeologiczne, zachowywane dla ich wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. W końcu 2019 r. wpisem do rejestru zabytków objęto 7,8 tys. nieruchomości zabytków archeologicznych (25 zabytków na 1 000 km²). Najwięcej zabytków archeologicznych zarejestrowano w woj. dolnośląskim (1,5 tys.) i opolskim 1,3 tys.), a w ujęciu powiatowym w powiatach: głubczyckim (326), strzelińskim (216), krakowskim (175), ząbkowickim (152), namysłowskim (139) wołowskim (134), nyskim (128), wrocławskim (126), kościańskim (123) i prudnickim (122).

W 2019 r. w kategorii zabytków archeologicznych przyjęto i opracowano: 56 nowych decyzji o wpisie do rejestru zabytków, 3 decyzje o skreśleniu z rejestru zabytków, 3 decyzje odmawiające skreślenia z rejestru zabytków oraz 4 postanowienia i informacje urzędowe oraz inne dokumenty związane z prowadzeniem rejestru zabytków¹⁰ (w roku poprzednim odpowiednio: 7, 3, 1 i 11).

Sposobem ochrony zabytków jest także utworzenie parku kulturowego. Powołuje go rada gminy w celu ochrony krajobrazu kulturowego (tj. krajobrazu przetworzonego przez człowieka) poprzez działania pozwalające na zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Parki kulturowe są tworzone dla ochrony krajobrazu kulturowego centrów staromiejskich lub historycznych zespołów zabudowy znajdujących się obecnie poza ścisłymi centrami miast, w celu ochrony krajobrazu kulturowego terenów niezurbanizowanych, krajobrazów związanych z kultem religijnym, krajobrazu kulturowego zespołów fortecznych, zasobów reliktowych krajobrazu kulturowego (np. grodziska), czy ochrony miejsc i obiektów związanych z działalnością historycznych postaci i wydarzeń¹¹. W 2019 r. w Polsce istniało 38 parków kulturowych (Aneks 2) na terenie 14 województw.

Postępujący rozwój społeczno-gospodarczy stwarza zagrożenie dla dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Dla ratowania miejsc i obiektów szczególnie cennych dla naszej cywilizacji UNESCO przyjęło Konwencję w sprawie ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego.

⁶ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2017, poz. 972), z późniejszymi zmianami.

⁷ https://www.nid.pl/pl/Dla_specjalistow/Wydawnictwa/wydanie.php?ID=374

⁸ Ibidem

⁹ Zasady te określa: Ustawa o muzeach z dnia 21 listopada 1996 r. (Dz.U. z 2017 r. poz. 972, z późniejszymi zmianami), Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach. (Dz.U. z 2012, poz. 642, z późniejszymi zmianami), Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2018, poz. 217) oraz Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie wywozu zabytków za granicę z dnia 18 kwietnia 2011 r. (Dz.U. nr 89, poz. 510).

¹⁰ Sprawozdanie z działalności Narodowego Instytutu Dziedzictwa za 2019 rok https://nid.pl/pl/Dla_specjalistow/Wydawnictwa/wydanie.php?ID=374

¹¹ Por.: <http://www.dworniczak.com/parki-kulturowe-w-polsce-rozmieszczenie-i-typologia/>.

W Polsce w 2019 r. znajdowało się szesnaście pozycji¹² umieszczonych na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO (Aneks 3). Ponadto na tzw. liście informacyjnej, obejmującej miejsca – zgłaszane do Centrum Światowego Dziedzictwa przez poszczególne państwa – proponowane do wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa w perspektywie czasowej do 10 lat, znajdują się: Gdańsk – miasto wolności i pamięci (zgłoszone w 2005 r.), Kanat Augustowski (2006), Pienińska dolina Dunajca (2006), Bukowe lasy o charakterze pierwotnym w Bieszczadzkiem Parku Narodowym (2015) w ramach rozszerzenia wpisu „Pierwotne lasy bukowe Karpat i innych regionów Europy (2019)”¹³. W lipcu 2019 r. na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO znajdowało się 1 121 pozycji z 165 krajów (w tym 39 o charakterze transgranicznym): 869 obiektów dziedzictwa kulturowego, 213 obiektów przyrodniczych i 39 obiektów o mieszanym charakterze kulturowo-przyrodniczym

Na bazie powstałego w 1992 r. projektu „Pamięć świata” utworzona została Lista „Pamięci świata” („Memory of the Word”) znana jako Lista Światowego Dziedzictwa UNESCO, będąca rejestrem wybranych zabytków o charakterze dokumentacyjnym o światowym znaczeniu historycznym lub cywilizacyjnym. Międzynarodowa lista obejmuje 427 wpisów, zawierających dziedzictwo dokumentacyjne bardzo zróżnicowane pod względem treści, czasu i miejsc pochodzenia, formy, nośników, na których zostało utrwalone itd. W 2019 r. wśród 427 obiektów znajdowało się 17 dokumentów polskich.¹⁴

Ponadto UNESCO wpisało 10 polskich parków narodowych na listę rezerwatów biosfery – Babiogórski, Białowieski (wpisany także na Listę Światowego Dziedzictwa), Bieszczadzki, Bory Tucholskie, Kampinoski, Karkonoski, Poleski, Słowiński, Tatrzański, Roztoczański, a 7 parków i 6 rezerwatów przyrody objętych zostało konwencją o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego¹⁵.

¹² Na liście UNESCO pod pozycją „Kościoty Pokoju” figurują kościoły w Jaworze i Świdnicy, w ramach pozycji „Kościoty drewniane południowej Małopolski” ujęto obiekty w Binarowej, Bliznem, Dębnie Podhalańskim, Haczowie, Lipnicy Murowanej i Sękowej, w ramach pozycji „Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat” – obiekty w Brunarach Wyżnych, Chotyńcu, Kwiatoniu, Owczarach, Powroźniku, Radrużu, Smolniku i Turzańsku, a w skład kompleksu pod nazwą Kopalnie ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach wchodzi 28 obiektów podziemnych i naziemnych położonych na terenie gmin Tarnowskie Góry, Bytom i Zbrostawice..

¹³ Międzynarodowa inicjatywa, której celem jest stworzenie wpisu prezentującego w sposób przekrojowy europejskie lasy bukowe. Docełowo dobro to ma składać się z 33 części w 13 krajach.

¹⁴ Autograf dzieła Mikołaja Kopernika *De revolutionibus orbium coelestium* (przechowywany w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie); rękopisy Fryderyka Chopina (Biblioteka Narodowa i Towarzystwo im. Fryderyka Chopina w Warszawie); podziemne archiwum getta warszawskiego, tzw. Archiwum Ringelbluma (Żydowski Instytut Historyczny); akt Konfederacji Generalnej Warszawskiej z 1573 r. (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie); tablice 21 Postulatów Gdańskich z Sierpnia 1980 r. (Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku); Kodeks supraski – wpis wielonarodowy polsko-rosyjsko-słoweński (część znajdująca się w Polsce – Biblioteka Narodowa w Warszawie); Archiwum Komisji Edukacji Narodowej (PAN oraz Biblioteka Książąt Czartoryskich w Krakowie); Archiwum Instytutu Literackiego w Paryżu (Maison-Lafitte pod Paryżem); Archiwum Radziwiłłów i Księgozbiór Nieświecki - wpis wielonarodowy: białorusko-fińsko-litewsko-polsko-rosyjsko-ukraiński (część znajdująca się w Polsce – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie); Archiwum Biura Odbudowy Stolicy (Archiwum Państwowe m.st. Warszawy); Zbiory Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu (Biblioteka Polska i Muzeum Adama Mickiewicza w Paryżu); Traktaty pokojowe (ahdnames), zawarte od II połowy XV do końca XVIII w. między Królestwem Polskim i Cesarstwem Tureckim (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie); Akta i biblioteka Braci Czeskich (Archiwum Państwowe w Poznaniu) oraz Księga henrykowska (Archiwum Archidiecezjalne we Wrocławiu); Akt Unii Lubelskiej z 1569 r. - wspólna nominacja polsko-litewsko-białorusko-ukraińsko-totewska (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie); Dokumenty polskiego wywiadu radiowego z okresu Bitwy Warszawskiej 1920 roku (Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie); Raport Jürgena Stroopa „Es gibt keinen jüdischen Wohnbezirk – in Warschau mehr! [Żydowska dzielnica mieszkaniowa w Warszawie już nie istnieje!]” (Instytut Pamięci Narodowej).

¹⁵ Ramsar Convention on Wetlands (Konwencja ramsarska) – międzynarodowy układ dotyczący ochrony przyrody, podpisany w 1971 r., który wszedł w życie w 1975 r. W Polsce konwencja objęła w Polsce parki narodowe: Biebrzański, Narwiański, Karkonoski, Poleski, Ujście Warty, Słowiński i Wigierski i rezerваты przyrody: Świdwie, Jezioro Łuknajno, Jezioro Karaś, Jezioro Siedmiu Wysp, Stawy Milickie i Jezioro Drużno.

W 2014 roku zainaugurowano Polską Listę Krajową Programu UNESCO Pamięć Świata, na której znajdują się obecnie 43 obiekty¹⁶, w tym 21 wpisanych w 2018 r. Prace Programu Pamięć Świata obejmują także inne działania – dotyczące zarówno ratowania, ochrony i udostępniania konkretnych obiektów i zbiorów dziedzictwa dokumentacyjnego, jak i polityki w tych dziedzinach.

Dziedzictwo kulturowe kojarzy się przede wszystkim z obiektami historycznymi: zabytkami, dziełami sztuki, różnorodnymi eksponatami muzealnymi, a także zachowaną przyrodą – naturalną, jak rezerwy i stworzoną przez człowieka, jak parki czy ogrody. Jednakże na dziedzictwo kulturowe składa się także tradycja – niematerialny przejaw kultury – mająca istotne znaczenie dla społeczności czy różnych wspólnot, często znacząco wpływająca na ich funkcjonowanie i zachowania społeczne, będąca dla danej społeczności źródłem poczucia tożsamości i ciągłości. W celu zachowania niesionych przez tradycję wartości kulturowych UNESCO przyjęło 17 października 2003 r. w Paryżu Konwencję w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage), ratyfikowaną przez Polskę w 2011 r.¹⁷

W ujęciu Konwencji (art. 2 ust. 1) „Niematerialne dziedzictwo kulturowe oznacza praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności – jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową – które wspólnoty, grupy i, w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności. Dla celów niniejszej Konwencji, uwaga będzie skierowana wyłącznie na takie niematerialne dziedzictwo kulturowe, które jest zgodne z istniejącymi instrumentami międzynarodowymi w dziedzinie praw człowieka, jak również odpowiada wymogom wzajemnego poszanowania między wspólnotami, grupami i jednostkami, oraz zasadom zrównoważonego rozwoju.” Przejawami niematerialnego dziedzictwa kulturowego są (art. 2 ust. 2): „a) tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego; b) sztuki widowiskowe i tradycje muzyczne; c) zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne; d) wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata; e) umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.”

¹⁶ Konstytucja 3 maja 1791 r. (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie), Złoty kodeks gnieźnieński z II poł. XI w. (Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie), Kronika Galla Anonima z XII w. (Biblioteka Narodowa w Warszawie), Dokument lokacyjny miasta Krakowa z 5 czerwca 1257 r. (Archiwum Narodowe w Krakowie), „Bandiera Prutenorum” autorstwa Jana Długosza z 1448 r. (Biblioteka Uniwersyteku Jagiellońskiego w Krakowie), Kazania świętokrzyskie z II poł. XIII w. (Biblioteka Narodowa w Warszawie), Opis żup bocheńskich i wielickich z 1518 r. (Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie), Białoński Tristan z XVI-XVII w. (Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu), Autograf „Pana Tadeusza” Adama Mickiewicza (1832-1834) (Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu), Akta Organizacji Narodowej Powstania Styczniowego z lat 1863-1864 (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie), Memoriał Ignacego Jana Paderewskiego do prezydenta Stanów Zjednoczonych Woodrowa Wilsona z 17 stycznia 1917 roku (Archiwum Akt Nowych w Warszawie), Rocznik świętokrzyski dawny (Biblioteka Narodowa w Warszawie), Dokument Zbiluta z 1153 r. (Archiwum Państwowe w Poznaniu i Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie), Akt unii krewskiej (Archiwum i Biblioteka Krakowskiej Kapituły Katedralnej), Akt erekcyjny Związku Pruskiego (Archiwum Państwowe w Toruniu), Mszał Zakonu Krzyżackiego z Biblioteki Mariackiej w Gdańsku (Biblioteka Gdańska Polskiej Akademii Nauk), Statut łaskiego z 1506 r. (Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie), Andrzeja Frycza Modrzewskiego „O poprawie Rzeczypospolitej” z 1551 r. (Biblioteka Jagiellońska Uniwersytetu Jagiellońskiego), Kazimierza Stronczyńskiego „Opisy i widoki zabytków starożytności w Królestwie Polskim” (Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie), Testament polityczny księcia Adama Jerzego Czartoryskiego (Fundacja XX. Czartoryskich w Krakowie), Proces o Morskie Oko – zbiór dokumentów (Biblioteka Kórnicka Polskiej Akademii Nauk), Archiwum Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie), Józef Pawlikowski, Czy Polacy wybić się mogą na niepodległość? – pierwodruk z 1800 r. broszury politycznej (Biblioteka Narodowa w Warszawie), Stefan Żeromski, Przedwiośnie – rękopis oprawny, autograf z ok. 1921-1924 (Biblioteka Narodowa w Warszawie), Towarzystwo Naukowe Krakowskie jako korzenie Polskiej Akademii Umiejętności 1815-1872-1918 – zespół dokumentów (Archiwum Nauki Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie), Uchwała połączonych Izb Sejmowych w sprawie wprowadzenia kokardy narodowej z 7 lutego 1831 r. (Towarzystwo Historyczno-Literackie, Biblioteka Polska w Paryżu), Henryk Sienkiewicz, Trylogia (1882-1888). Autografy powieści: Ogniem i mieczem, Potop, Pan Wołodyjowski (Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu), Dekret Rady Regencyjnej z dnia 31 października 1918 r. o opiece nad zabytkami sztuki i kultury (Archiwum Akt Nowych w Warszawie), Afsz Rada Regencyjna do Narodu Polskiego! z 11 listopada 1918 r. (Biblioteka Narodowa w Warszawie), Zespół akt Naczelny Komitet Narodowy 1914-1920 (Archiwum Narodowe w Krakowie), Dokumentacja Polskiej Organizacji Wojskowej z lat 1914-1920 (Wojskowe Biuro Historyczne Centralne Archiwum Wojskowe), Akta Wydziału Narodowego Polskiego - 1917-1918 (Muzeum Polskie w Ameryce i Muzeum Romantyzmu w Opinogórze), Akta Adiutantury Generalnej Naczelnego Wodza 1918-1922 (Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce), Dokumenty Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 (Archiwum Państwowe w Poznaniu i Muzeum Historii Miasta Poznania, Oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu), Atlas, mapa i rękopisy Eugeniusza Romera związane z jego działalnością w procesie kształtowania granic Polski 1916-1920 (Biblioteka Jagiellońska w Krakowie), Traktat pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą, podpisany w Rydze 18 marca 1921 r. tzw. Traktat Ryski (Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych), Akt pamiątkowy objęcia Górnego Śląska przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej podpisany 16 lipca 1922 r. w Katowicach (Archiwum Państwowe w Katowicach), Plakaty z okresu wojny polsko-bolszewickiej 1919-1920 (Muzeum Plakatu w Wilanowie, Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie), Film Polonia Restituta z 1928 r. (Narodowe Archiwum Cyfrowe i FilMOTEKA Narodowa - Instytut Audiowizualny w Warszawie), Polska jednostka monetarna – Złoty; zespół monet, ich prób oraz wzorów banknotów z lat 1919-1924 (Narodowy Bank Polski), Dokumenty związane z budową portu w Gdyni w latach 1921-1927 (Archiwum Akt Nowych w Warszawie i Muzeum Miasta Gdyni), Projekt dekretu o ordynacji wyborczej do Sejmu Ustawodawczego, ogłoszonego w Dzienniku Praw Państwa Polskiego z 6 grudnia 1918 r. (Archiwum Akt Nowych w Warszawie), Depesze poselstwa RP w Bernie z lat 1940-1945 (Archiwum Akt Nowych w Warszawie).

¹⁷ Dz. U. z 2011 nr 172 poz. 1018.

Konwencja nakłada na państwa członkowskie obowiązek inwentaryzacji przejawów tego dziedzictwa znajdujących się na ich terytoriach. Przygotowany rejestr powinien być regularnie aktualizowany, a informacje o nim – zawarte w okresowych sprawozdaniach.

UNESCO prowadzi kilka list dotyczących przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego w oparciu o decyzję o wpisie podjętą przez Międzyrządowy Komitet ds. ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego na podstawie wniosków zgłoszonych przez państwa członkowskie. Listą podstawową jest Reprezentatywna lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości (Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity), która według stanu na koniec 2019 r. obejmuje 475 pozycji (w tym 44 wpisanych w 2019 r.).

Tabl. 4. Wpisy na reprezentatywną listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości
Table 4. Entries on the representative list of the intangible cultural heritage of mankind

Wyszczególnienie Specification	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Afryka	3	-	-	1	3	7	3	4	3	3	4
Ameryka Południowa	3	3	2	5	2	4	3	1	2	-	4
Ameryka Północna i Środkowa	2	3	1	-	-	-	-	3	2	4	-
Australia i Oceania	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Azja	46	24	8	10	11	12	5	13	12	11	20
Europa	17	14	7	8	6	9	5	7	12	9	10
Wpis wielonarodowy	1	-	-	2	4	2	7	5	3	4	5

Inną listą jest zbiór przejawów dziedzictwa, które wymagają ochrony ze względu na zagrożenie ich zaniku. Według stanu na koniec 2019 r. obejmowała ona 66 pozycji, w tym 9 odnoszących się do krajów europejskich.

Najlepsze praktyki w zakresie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego to spis inicjatyw wybieranych przez Międzyrządowy Komitet spośród nadesłanych przez Państwa-Strony propozycji programów, projektów i działań podejmowane w celu ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, które wyróżniają się skutecznością i innowacyjnością. Wybrane projekty są upowszechniane i promowane przez Komitet jako wzory dobrych rozwiązań w dziedzinie opieki nad przejawami dziedzictwa niematerialnego. Według stanu na koniec 2019 r. lista dobrych praktyk w zakresie ochrony dziedzictwa niematerialnego zawierała 24 pozycje, w tym 13 rozwiązań zaproponowanych przez kraje europejskie.

W ślad za nałożonym przez Konwencję obowiązkiem inwentaryzacji przejawów dziedzictwa niematerialnego, pierwszych wpisów na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego dokonano w Polsce w 2014 r. W przyszłości ma ona stanowić podstawę do wnioskowania o zamieszczenie elementów naszego dziedzictwa na listach międzynarodowych. Krajową listę prowadzi Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego przy współpracy z Narodowym Instytutem Dziedzictwa. Na tej liście (według stanu w dniu 24 kwietnia 2019 r.) znajduje się 37 pozycji: rusznikarstwo artystyczne i historyczne – wyroby według tradycyjnej szkoły cieszyńskiej, szopkarstwo krakowskie, pochod Lajkonika, flisackie tradycje w Ulanowie, procesja Bożego Ciała w Łowiczu, język esperanto jako nośnik kultury esperanckiej, umiejętność wytwarzania instrumentu i gry na kozie (dudach podhalańskich), hafciarstwo kaszubskie szkoły żukowskiej (kaszëbsczë wësiwanië żukòwsczégò sztëlu), sokolnictwo – żywa tradycja, polskie tańce narodowe – polonez, mazur, kujawiak, oberek, krakowiak, uroczystości ku czci Św. Rocha z obrzędem błogostawieństwa zwierząt w Mikstacie, tradycyjna technika ludwisarska Felczyńskich w Taciszowie, Przywołówki dyngusowe w Szymborzu, gwara warmińska jako nośnik tradycji ustnych, zabawkarstwo żywiecko-suskie, bartnictwo, Perebory – nadbużańskie tradycje tkackie, koronka z Koniakowa, krakowska koronka klockowa, tradycje kulturowe Biskupizny (mikroregionu etnograficznego wokół Krobi w woj. wielkopolskim), kołędowanie Dziadów Noworocznych na Żywiecczyźnie, „Turki” grodziskie (oddziały wielkanocnej straży grobowej, pełniące rolę przy symbolicznych grobach Chrystusa w kościołach parafialnych), tradycje weselne z Szamotuł

i okolic, tradycje dudziarskie w Wielkopolsce, umiejętność wyplatania kosza „kabłęcoka” w Lucimi, wyścigi kumoterek (zawody na śnieżnym torze w kumoterkach, czyli charakterystycznych dla regionu Podhala sankach), umiejętność gry na dudach żywieckich i ich wytwarzanie, procesja Bożego Ciała z tradycją kwietnych dywanów w Spycimierzu, gajdy – umiejętność wytwarzania instrumentu i praktyka gry w Beskidzie Śląskim, Barbórka górników węgla kamiennego na Górnym Śląsku, plecionkarstwo w Polsce, tradycje kulturowe Bambrów Poznańskich, Kaszubska Gwiôzdzka na Kaszubach, umiejętność ręcznego malowania wzoru opolskiego, zwyczaj wodzenia niedźwiedzia na Śląsku Opolskim, Polonez - taniec polski, kroszonkarstwo opolskie (sztuka zabarwiania jaj metodą rytowniczą).

Również w Europie podjęto działania na rzecz wzmocnienia dziedzictwa kulturowego ustanawiając z inicjatywy kilku państw Znak Dziedzictwa Europejskiego,¹⁸ mający wzmacniać poczucie tożsamości europejskiej i przynależności do wspólnej przestrzeni kulturowej. Na wniosek poszczególnych państw, niezależna komisja selekcyjna rekomendowała Komisji Europejskiej miejsca/symbole które odegrały ważną rolę w procesie integracji europejskiej. Inicjatywa ta łączy idee ochrony kulturowego dziedzictwa materialnego i niematerialnego. W latach 2014–2019 przyznano Znak Dziedzictwa Europejskiego 48 miejscom, znajdującym się w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Polsce przyznano Znak Dziedzictwa Europejskiego dla Stoczni Gdańskiej – jako kolebki „Solidarności”, Konstytucji 3 maja, Unii Polsko-Litewskiej (Unii Lubelskiej), Cmentarza Wojennego nr 123 Łużna Pustki oraz Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach.

Inną europejską formą integrowania wokół dziedzictwa kulturowego jest realizowana od 1985 r. inicjatywa Europejskich Stolic Kultury. Wybrane miasto przez rok przedstawia swoje dziedzictwo historyczne. Miasta i regiony organizują specjalnie przygotowane koncerty, festiwale, pokazy, konferencje i prowadzą inne promocyjne działania kulturalne. Wśród Europejskich Stolic Kultury znalazły się dwa polskie miasta: Kraków w 2000 r. i Wrocław w 2016 r. (Aneks 6).

Archiwa państwowe

Ważną rolę w działaniach na rzecz ochrony dziedzictwa narodowego pełnią archiwa państwowe, których podstawowym zadaniem jest „gromadzenie, ewidencjonowanie, przechowywanie, opracowanie, zabezpieczenie i udostępnianie materiałów archiwalnych należących do ich zasobu archiwalnego”.¹⁹ Misją archiwów „jest trwałe zachowanie świadectw przeszłości i zapewnienie do nich powszechnego dostępu w celu wspierania rozwoju państwa i społeczeństwa obywatelskiego”. Temu celowi ma służyć „uświadomienie obywatelom znaczenia zasobu archiwalnego oraz możliwości wszechstronnego jego wykorzystania” poprzez m.in. wspomaganie sektora publicznego w zarządzaniu utrwaloną dokumentacją zabezpieczającą źródła pamięci historycznej oraz tworzenie i uczestniczenie w projektach edukacyjnych przyczyniających się do poznania i zrozumienia przeszłości narodu i państwa.²⁰

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. 33 archiwa państwowe²¹ dysponowały łącznie 141,6 tys. m² powierzchni użytkowej, w tym 83,2 tys. m² powierzchni magazynowej, gromadząc zasób archiwalny liczący łącznie 42,5 mln jednostek archiwalnych (w tym 33,0 mln jednostek zewidencjonowanych), zajmujących 357,0 tys. metrów bieżących. W 2019 r. przybyło ok. 840 tys. jednostek zbiorów. Zasób archiwalny w postaci elektronicznej wyniósł 18,250 TB.

Utrwalono 6,7 mln stron kopii dokumentów tekstowych, 92,9 tys. obiektów ikonograficznych oraz fotografii, a także wykonano kopie cyfrowe 675 filmów i 3,0 tys. nagrań dźwiękowych (w 2018 r. odpowiednio 6,2 mln, 83,6 tys., 716 i 2,1 tys.). W Internecie dostępnych było 51,7 mln kopii cyfrowych dokumentów archiwalnych (wobec 44,6 mln w 2018 r.).

¹⁸ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1194/2011/UE z dnia 16 listopada 2011 r. ustanawiająca działania Unii Europejskiej na rzecz Znaku Dziedzictwa Europejskiego (Dz. Urz. UE L303 z dnia 22.11.2011 r.). Pierwsza w historii inicjatywy unijnej ceremonia wręczenia Europejskiego Znaku Dziedzictwa (4 obiekty wybrane przez Komisję Europejską z „naboru” 2013 r.) odbyła się 8 kwietnia 2014 r.

¹⁹ Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2018, poz. 217, z późniejszymi zmianami).

²⁰ por.: „Strategia Archiwów Państwowych na lata 2010–2020”. Komunikat nr 1/2010 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie ogłoszenia Strategii Archiwów Państwowych na lata 2010–2020.

²¹ Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Narodowe Archiwum Cyfrowe w Warszawie oraz archiwa państwowe w: Białymstoku, Bydgoszczy, Częstochowie, Malborku, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lesznie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Piotrkowie Trybunalskim, Płocku, Poznaniu, Przemyślu, Radomiu, Rzeszowie, Siedlcach, Suwałkach, Szczecinie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu, Zamościu i Zielonej Górze. W związku z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 10 października 2017 r. w sprawie zmiany nazwy Archiwum Państwowego w Elblągu z siedzibą w Malborku, z dniem 1 stycznia 2018 r. placówka zmieniła nazwę na Archiwum Państwowe w Malborku.

Tabl. 5. Działalność archiwów państwowych
Table 5. Activity of national archives

Wyszczególnienie Specification	2015	2017	2018	2019	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				2018=100
Zasób archiwalny ^a w tys. jedn. archiwalnych Archival collection - in thousands of archive units	44 761	46 671	47 405	42 501	89,7
Materiały archiwalne w postaci elektronicznej – rozmiar w TB ^b Archival materials in electronic form – size in TB	16,708	17,834	17,929	18,250	101,8
Wykorzystanie materiałów archiwalnych: Usage of archival materials					
użytkownicy users	28 737	27 507	27 774	26 292	94,7
odwiedziny visits	85 827	81 127	75 676	71 599	94,6
akta udostępnione w tys. jedn. archiwalnych shared files - in thousands archival units	1 469,5	1 377,0	1 177,8	728,5	61,9
Wizyty na stronach internetowych w tys. Website visits - in thousands	12 637,2	48 802,6	8 633,9	11 653,6	135,0
Kwerendy dla: ^c Queries for:	66 965	73 156	72 589	69 798	96,2
instytucji institutions	22 650	24 016	23 063	23 128	100,3
osób prywatnych private individuals	44 315	49 140	49 526	46 670	94,2

a Stan w dniu 31 XII. b Dane skorygowane. c Poszukiwania krajowe i zagraniczne.

a As of 31 Dec. b Corrected data. c National and foreign.

Ź r ó d ł o: dane Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

Source: data of the Head Office of State Archives.

Poza pracami związanymi z kształtowaniem zasobu archiwalnego oraz prowadzeniem poszukiwań archiwalnych i udostępnianiem materiałów, archiwa państwowe prowadziły działalność edukacyjną i popularyzatorską. Przygotowano 220 autorskich wystaw w formie tradycyjnej i 336 samodzielnych wystaw wirtualnych (w 2018 r. odpowiednio 180 i 590), podjęto 1 160 projektów edukacyjnych, w tym 915 lekcji archiwalnych (w roku poprzednim odpowiednio 995 i 847) oraz przyjęto 598 wycieczek, w których uczestniczyło 14,4 tys. osób (w 2018 r. odpowiednio: 542 i 15,9 tys.). Archiwa państwowe wydały też 377 tytułów publikacji własnych (w 2018 r. – 415 tytułów).

Biblioteki

W 2019 r. w Polsce działało 9 326²² bibliotek oraz innych placówek biblioteczno-informacyjnych (w 2018 r. – 9 406; spadek o 80). Wśród wszystkich bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych większość stanowiły biblioteki publiczne.

W 2019 r. funkcjonowało 7 881 bibliotek publicznych, w tym 5 273 filii bibliotecznych. Większość bibliotek publicznych i ich filii prowadziło swoją działalność na wsi (65,1%).

²² 14 bibliotek publicznych zaliczonych jednocześnie do bibliotek naukowych oraz 1 biblioteka pedagogiczna zaliczona jednocześnie do bibliotek naukowych – w związku z tym ogólna liczba placówek bibliotecznych jest niższa niż suma poszczególnych kategorii.

Tabl. 6. Placówki biblioteczne według województw

Stan w dniu 31 grudnia

Table 6. Libraries by voivodship.

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification		Razem Total	Publiczne ^a Public	Pedago- giczne Peda- gogic	Naukowe Scientific	Fachowe Special- ised	Fachowo- beletry- styczne Fiction and spe- cialised	Ośrodki INTE Centres of sci- entific, techni- cal and eco- nomic infor- mation (INTE)	Towa- rzystw nauko- wych Scientific societies
POLSKA	2017	9 474	7 953	257	896	294	55	21	13
	2018	9 406	7 925	258	873	284	49	19	13
	2019	9 326	7 881	256	848	277	52	16	11
Dolnośląskie		708	589	25	68	21	5	-	1
Kujawsko-pomorskie		445	403	3	32	9	-	-	-
Lubelskie		659	574	10	54	18	3	-	1
Lubuskie		265	252	3	5	5	1	-	-
Łódzkie		589	500	21	46	17	3	2	1
Małopolskie		904	714	22	129	35	2	3	1
Mazowieckie		1 236	958	32	183	51	7	2	4
Opolskie		343	306	5	22	9	1	1	-
Podkarpackie		721	671	21	9	13	5	1	1
Podlaskie		273	231	4	24	13	-	1	1
Pomorskie		372	316	17	20	15	3	1	-
Śląskie		966	777	27	128	25	8	2	-
Świętokrzyskie		302	267	13	13	8	1	-	-
Warmińsko-mazurskie		363	297	14	32	11	10	-	-
Wielkopolskie		782	664	32	68	13	3	2	1
Zachodniopomorskie		398	362	7	15	14	-	1	-

a łącznie z filiami.

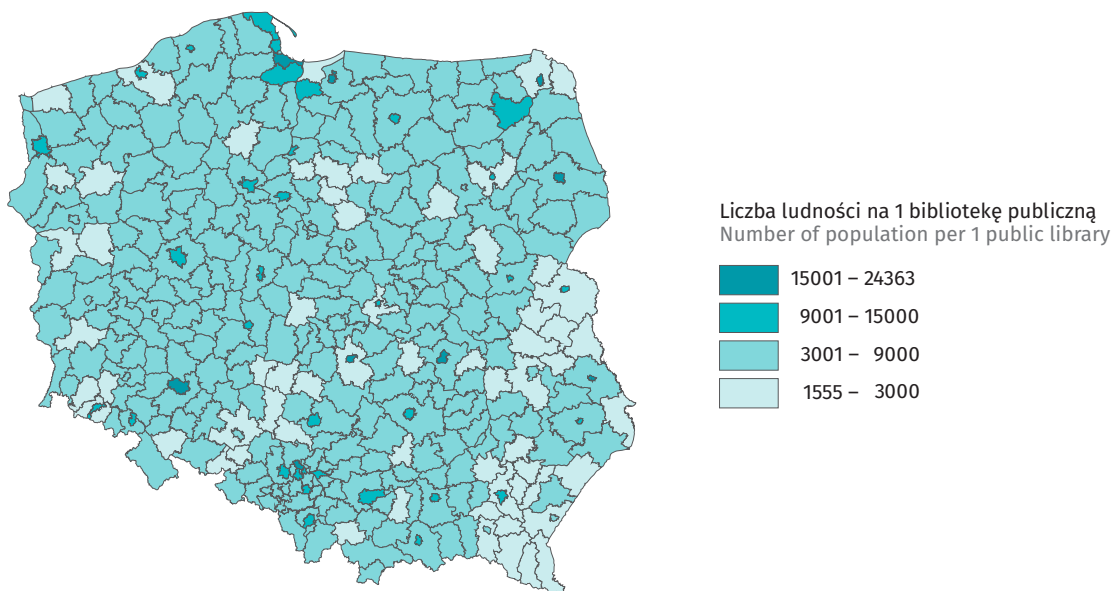
a including branches.

Liczba bibliotek publicznych i filii systematycznie maleje. Na koniec 2019 r. zanotowano spadek o 44 biblioteki i filie biblioteczne w stosunku do roku poprzedniego. Liczba punktów bibliotecznych, organizowanych najczęściej społecznie w ośrodkach wypoczynku lub rejonach, gdzie jest trudny dostęp potencjalnego czytelnika do biblioteki lub filii, zmniejszyła się o 88. Według stanu w dniu 31 XII 2019 r. działalność prowadziły 995 punkty biblioteczne wobec 1 083 w 2018 r.

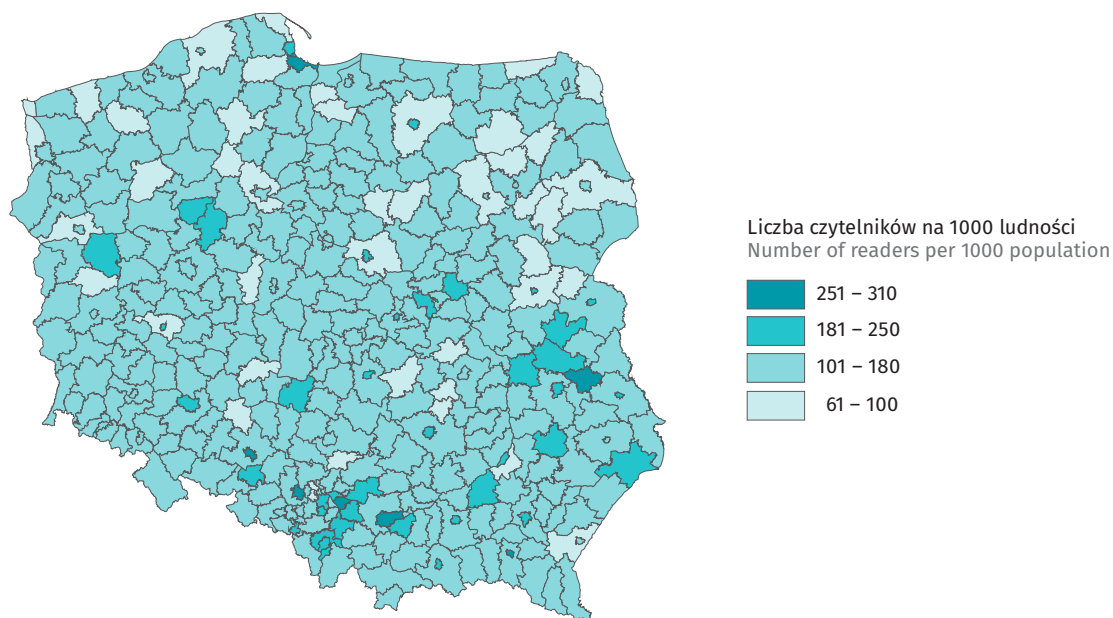
Na 1 bibliotekę publiczną lub filię w 2019 r. przypadało 4 870 osób (w roku poprzednim - 4 847 osoby). W mieście wskaźnik ten był prawie trzykrotnie większy niż na wsi i wynosił: 8 379 – dla miasta, a 2 991 – dla wsi. Uwzględniając dodatkowo punkty biblioteczne, na 1 placówkę bibliotek publicznych przypadały 4 324 osoby (w 2018 r. – 4 264 osoby), a w miastach i na wsi odpowiednio – 6 961 i 2 757 osób.

Mapa 3. Ludność na 1 bibliotekę publiczną w 2019 r.

Map 3. Population per 1 public library in 2019

Mapa 4. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w 2019 r.

Map 4. Readers in public libraries per 1000 population in 2019

Poziom czytelnictwa, mierzony liczbą czytelników w bibliotekach publicznych, był nieco wyższy niż w 2018 r. (wzrost o 0,5%), a liczba zarejestrowanych użytkowników aktywnie wypożyczających w 2019 r. wyniosła 6,0 mln. Najwięcej czytelników, podobnie jak w roku poprzednim, skorzystało w 2019 r. z zasobów bibliotek województwa mazowieckiego (944,5 tys.), śląskiego (758,2 tys.) oraz małopolskiego (663,5 tys.).

Tabl. 7. Biblioteki publiczne (łącznie z filiami) według województw
Table 7. Public libraries (including branches) by voivodship

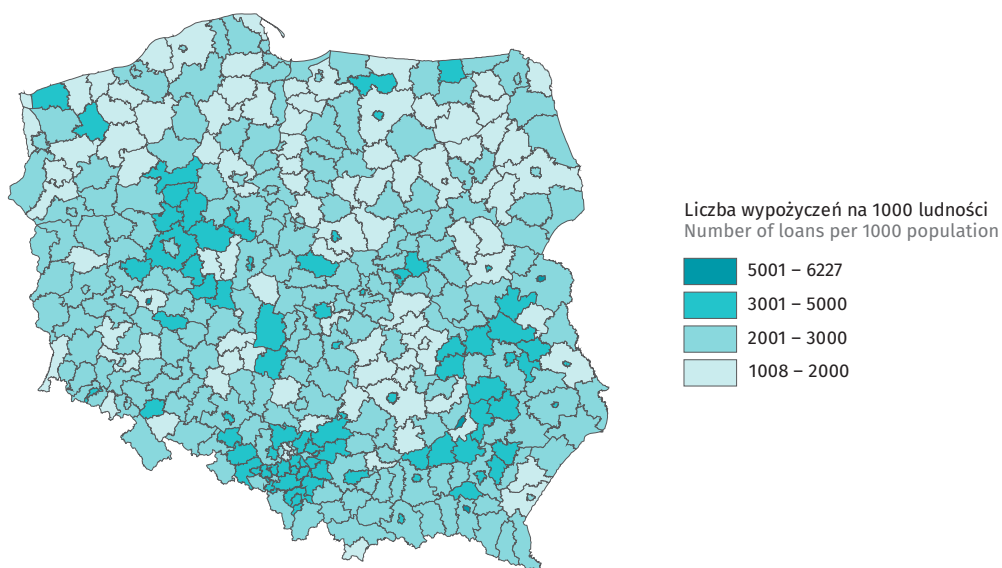
Wyszczególnienie Specification		Księgozbiór (stan w dniu 31 XII) Collection (as of 31 XII)	Czytelnicy Readers	Wypożyczenia Loans	Księgozbiór (stan w dniu 31 XII) Collection (as of 31 XII)	Czytelnicy Readers	Wypożyczenia Loans
		w tysiącach in thousands			na 1000 ludności per 1000 population		
POLSKA	2017	128 357	6 020,7	105 410,7	3 340	157	2 743
	2018	127 494	5 953,1	101 928,7	3 319	155	2 653
	2019	127 038	5 983,7	102 731,7	3 310	156	2 676
Dolnośląskie		8 625	442,1	7 388,4	2 974	152	2 548
Kujawsko-pomorskie		7 118	244,6	4 685,6	3 435	118	2 259
Lubelskie		6 388	353,6	6 390,6	3 030	167	3 026
Lubuskie		4 004	137,3	2 386,5	3 958	136	2 356
Łódzkie		7 936	366,0	6 839,7	3 233	149	2 780
Małopolskie		11 181	663,5	9 742,2	3 278	195	2 861
Mazowieckie		17 666	944,5	14 616,5	3 257	175	2 701
Opolskie		3 725	153,4	2 625,4	3 791	156	2 667
Podkarpackie		8 444	317,9	6 056,8	3 970	149	2 847
Podlaskie		4 767	140,9	2 709,1	4 046	119	2 297
Pomorskie		5 035	382,5	5 166,9	2 148	164	2 210
Śląskie		15 886	758,2	13 668,2	3 516	168	3 021
Świętokrzyskie		4 253	154,8	3 032,2	3 447	125	2 451
Warmińsko-mazurskie		4 086	195,4	3 709,0	2 872	137	2 601
Wielkopolskie		11 765	508,4	10 040,6	3 363	145	2 872
Zachodniopomorskie		6 160	220,6	3 673,8	3 631	130	2 163

Pod względem liczby czytelników przypadających na 1000 ludności wiodącym województwem było woj. małopolskie (195), a następnie mazowieckie (175) oraz śląskie (168) i lubelskie (167). W ujęciu powiatowym najwięcej czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w miastach na prawach powiatu: w Opolu (310), Sopocie (304), Jaworznie (304), Gliwicach (294), Krakowie (293), Piotrkowie Trybunalskim (274), Krośnie (272), Gdańsku (255), Lesznie (251) i Białej Podlaskiej (250) a wśród powiatów: w łęczyńskim (260), wieluńskim (234), krapkowickim (221), chrzanowskim (213) i grodziskim w woj. mazowieckim (205).

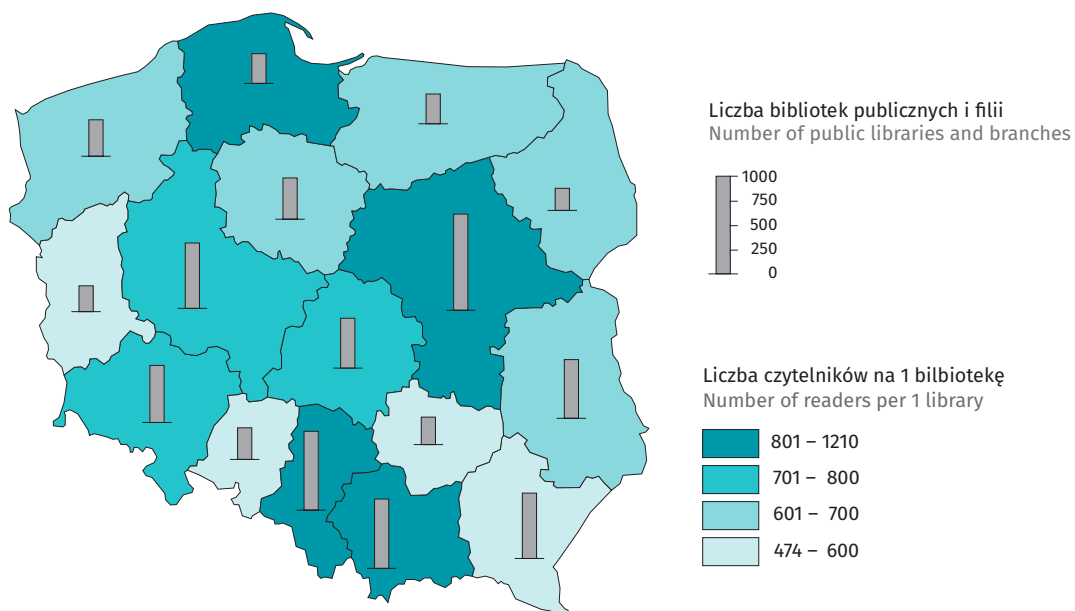
Najliczniejszą grupę czytelników bibliotek publicznych według kategorii wiekowych, stanowiły osoby w wieku 25-44 lata – 27,7% ogółu czytelników (28,3% w 2018 r.). Wzrosła liczba czytelników w grupie seniorów – osoby powyżej 60 roku życia – 15,1% ogółu czytelników (14,4% w 2018 r.).

Przeważającą grupą czytelników bibliotek publicznych pod względem zajęcia były osoby pracujące – 38,2% wszystkich czytelników bibliotek, podczas gdy osoby uczące się stanowiły 36,8% czytelników (w 2018 r. odpowiednio 37,9% i 38,1%). Trzeba przy tym zauważyć, że w analizowanym okresie nastąpiła zamiana miejsc w tych grupach w porównaniu do 2018 r.

Mapa 5. Wypożyczenia w bibliotekach publicznych na 1000 ludności w 2019 r.
 Map 5. Loans of collection in public libraries per 1000 population in 2019

Mapa 6. Biblioteki publiczne i filie w 2019 r.
 Map 6. Public libraries and branches in 2019

W 2019 r. czytelnicy bibliotek publicznych wypożyczyli na zewnątrz 102,7 mln wol. W porównaniu do 2018 r. odnotowano wzrost liczby wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz o 0,8%. Miało to swoje odbicie zarówno we wzroście wskaźnika liczby wypożyczeń na 1000 ludności (z 2 653 wol. w 2018 r. do 2 676 wol. w 2019 r.), jak również we wzroście wskaźnika liczby wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika (z 17,1 wol. w 2018 r. do 17,2 wol. w 2019 r.). Najwyższe wskaźniki wypożyczeń księgozbioru z bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1000 ludności zanotowano w województwie lubelskim (3 026 wol.), śląskim (3 021 wol.), wielkopolskim (2 872 wol.), małopolskim (2 861 wol.) i podkarpackim (2 847 wol.). Natomiast najwyższy wskaźnik wypożyczeń w ujęciu powiatowym odnotowano – w miastach na prawach powiatu: Białej Podlaskiej (6 227 wol.), Tarnobrzegu (5 580 wol.), Lesznie (5 449 wol.), Krośnie (5 204 wol.), Piotrkowie Trybunalskim (5 075 wol.), oraz w powiatach: mikołowskim (4 563 wol.), olkuskim (4 398 wol.), wieluńskim (4 388 wol.), lipskim (3 998 wol.) i raciborskim (3 955 wol.). Rozpatrując wskaźnik wypożyczeń księgozbioru z bibliotek publicznych na 1 czytelnika, najwyższe wskaźniki odnotowano w woj. wielkopolskim (19,7 wol.), świętokrzyskim (19,6 wol.), kujawsko-pomorskim i podlaskim (po 19,2 wol.) oraz w woj. podkarpackim (19,1 wol.). Najwyższe wskaźniki wypożyczeń na 1 czytelnika zostały uzyskane w powiatach: węgorszewskim (27,6 wol.), mikołowskim (27,0 wol.), gnieźnieńskim (26,6 wol.), gorzowskim (26,6 wol.) i lipskim (26,5 wol.).

Tabl. 8. Czytelnicy i wypożyczenia w ciągu roku w placówkach biblioteczno-informacyjnych
Table 8. Readers and loans during the year in libraries and information institutions

Wyszczególnienie Specification	Czytelnicy (użytkownicy aktywnie wypożyczający) Readers (users actively borrowing items)			Wypożyczenia księgozbioru Loans of collection		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
	w tysiącach in thousands					
POLSKA	1 496,6	1 409,8	1 356,6	15 555,1	14 562,1	14 057,1
Biblioteki pedagogiczne (łącznie z filiami) Pedagogical libraries (including branches)	235,9	201,9	199,9	3 457,9	3 160,9	3 148,2
Biblioteki naukowe Scientific libraries	1 213,1	1 167,1	1 118,3	11 768,0	11 093,6	10 610,5
Biblioteki fachowe Specialised libraries	19,1	17,9	14,2	100,5	83,0	72,6
Biblioteki fachowo-beletrystyczne Fiction and specialised libraries	25,8	21,2	22,8	206,1	209,6	213,4
Ośrodki INTE Centres of scientific, technical and economic information (INTE)	1,6	1,0	0,8	17,1	10,1	6,7
Biblioteki towarzystw naukowych Scientific societies libraries	1,1	0,8	0,6	5,6	4,9	5,8

Sieć bibliotek publicznych w Polsce jest wspomagana przez placówki biblioteczno-informacyjne. W 2019 r. działalność prowadziło: 848 bibliotek naukowych, 277 fachowych, 256 pedagogicznych (wraz z filiami), 52 fachowo-beletrystyczne, 16 ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (INTE) oraz 11 bibliotek towarzystw naukowych.

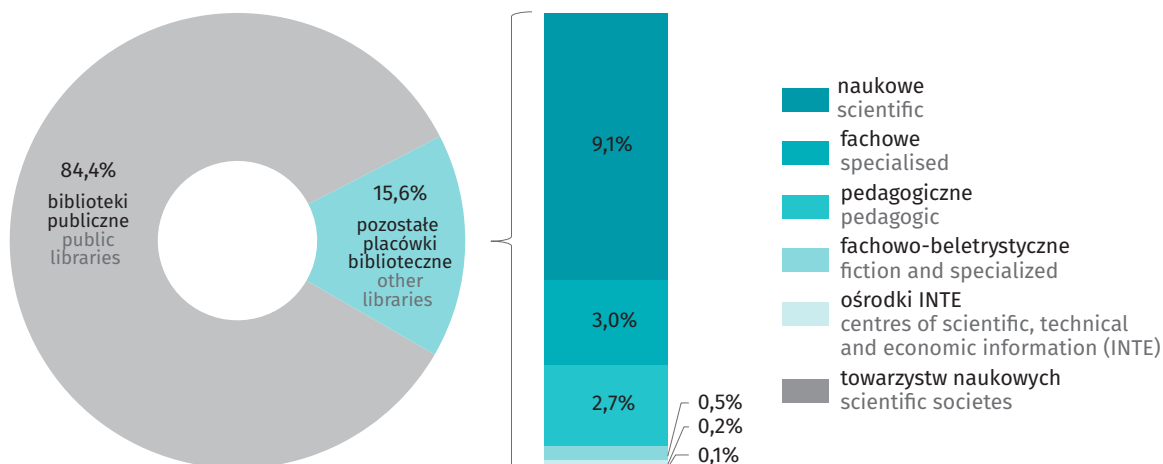
W 2019 r. biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne dysponowały 232,1 mln wol. księgozbioru, w tym biblioteki publiczne – 127 mln wol., biblioteki naukowe – 96,6 mln wol. i biblioteki pedagogiczne (łącznie z filiami) – 12,5 mln wol.

Wykres 6. Struktura bibliotek^a według rodzajów w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 6. The structure of libraries^a by type in 2019

As of 31st December

a 14 Wojewódzkich Bibliotek Publicznych i 1 Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka posiadały również status biblioteki naukowej w 2019 r.
 a 14 Voivodship Public Libraries and 1 Pedagogic Voivodship Library also had the status of the scientific library in 2019.

Z placówek innych niż biblioteki publiczne skorzystało łącznie prawie 1,4 mln czytelników (o 3,8% mniej w porównaniu z 2018 r.), którzy dokonali 14,1 mln wypożyczeń wol. księgozbioru, tj. o 3,5% mniej niż w 2018 r. Z bibliotek naukowych skorzystało 1,1 mln czytelników (o 4,2% mniej w porównaniu z 2018 r.), którzy wypożyczyli 10,6 mln wol. księgozbioru (o 4,4% mniej niż w roku poprzednim). W bibliotekach pedagogicznych – 199,9 tys. czytelników (o 1,0% mniej niż w 2018 r.) wypożyczyło 3,1 mln wol. księgozbioru (tj. o 0,4% mniej niż w 2018 r.). Liczba czytelników w bibliotekach fachowo-beletrystycznych zwiększyła się wobec 2018 r. o 8,0% – 22,8 tys., a liczba wypożyczeń księgozbioru wzrosła o 1,7% do 213,4 tys.

W placówkach biblioteczno-informacyjnych znacząco (o 17,4%) zmniejszyła się liczba udostępnień na miejscu z 14,6 mln wol. księgozbioru w 2018 r. do 12,1 mln w 2019 r.

Odsetek bibliotek publicznych oraz placówek biblioteczno-informacyjnych dysponujących komputerami w porównaniu z rokiem poprzednim utrzymywał się na tym samym poziomie co w roku ubiegłym. W 2019 r. wyposażonych w komputery było 93,8% placówek bibliotecznych (w 2018 r. odsetek ten wyniósł również 93,8%). W bibliotekach tych użytkowanych było łącznie 74,5 tys. komputerów, z których w 2019 r. zakupiono 4,8 tys. Z ogólnej liczby komputerów będących na wyposażeniu bibliotek, 51,4% stanowiły komputery przeznaczone do użytku czytelników, z których 96,7% posiadało dostęp do Internetu.

W 2019 r. biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne posiadały 27,2 mln zbiorów specjalnych. Nadal podstawowym źródłem wiedzy pozostaje książka czy czasopismo w wersji drukowanej, to biblioteki jednak coraz częściej posiadają licencję na dostęp do książek, czasopism czy baz danych zamieszczonych w sieci. W 2019 r. biblioteki opłacały dostęp do licencjonowanych zbiorów elektronicznych, z czego znaczną część stanowiły książki elektroniczne (19,4 mln), następnie czasopisma elektroniczne (4,0 mln) oraz bazy danych (7,5 tys.). Najszerszy dostęp do wyżej wymienionych zbiorów posiadały biblioteki naukowe – aż do 91,7% wszystkich licencjonowanych zbiorów elektronicznych.

Biblioteki, podążając za zmieniającymi się oczekiwaniami społeczeństwa, organizują różnego rodzaju imprezy dla użytkowników. W 2018 r. odbyło się 283,0 tys. takich imprez (278,9 tys. w 2018 r.), z czego najwięcej (97,2% wszystkich

przedsięwzięć) zorganizowano w bibliotekach publicznych. W takich zajęciach wzięło udział łącznie 7,6 mln uczestników (w 2018 r. również 7,6 mln).

Biblioteki coraz częściej podejmują działania mające na celu ułatwienie dostępu osobom niepełnosprawnym do zasobów zgromadzonych w swoich placówkach i tym samym stwarzają możliwość wyrównania szans edukacyjnych. Działania te polegają m.in. na ułatwieniu dostępu do placówki, wyposażeniu czytelni w specjalny sprzęt komputerowy dla osób z różnym rodzajem niepełnosprawności, zaopatrywaniu się w powiększalniki elektroniczne ułatwiające czytanie osobom niedowidzącym oraz urządzenia do odtwarzania książki mówionej zapisanej cyfrowo tzw. czytaki, itp.

W 2019 r. wejście do budynku przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich posiadało 4,4 tys. placówek, tj. 47,6% wszystkich bibliotek (wzrost w stosunku do 2018 r. o 1,2 p. proc.). Udogodnieniami wewnątrz budynku dysponowało natomiast 31,1% bibliotek (o 1,2 p. proc. więcej niż w 2018 r.).

Wśród wszystkich typów bibliotek, najlepiej przystosowane do obsługi specjalnych grup użytkowników były biblioteki naukowe. Z 848 bibliotek naukowych – 661 (77,9%) było przystosowanych do obsługi grup specjalnych użytkowników. 639 (75,4%) placówek posiadało wejście do budynku przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, a udogodnienia wewnątrz budynku posiadały 577 biblioteki (68,0%), natomiast 198 (23,3%) było przystosowanych do potrzeb osób niedowidzących i słabowidzących.

Działalność wydawnicza

Na rynku wydawniczym książek i broszur w 2019 r. odnotowano wzrost liczby wydawanych tytułów. Liczba tytułów wydawnictw nieperiodycznych osiągnęła 36 138 tytułów i w stosunku do 2018 r. zwiększyła się o 6,5% (33 919 w 2018 r.). Zwiększyła się również, w porównaniu z rokiem poprzednim, liczba tytułów wydań pierwszych – 33 164 tj. o 7,1%, (30 975 w 2018 r.), które stanowiły 91,8% wszystkich wydanych pozycji.

Tabl. 9. Struktura produkcji wydawniczej książek i broszur wydań pierwszych i wznowień
Table 9. The structure of publishing production of books and pamphlets, first editions and resumed

Tytuły Titles	2010	2015	2017	2018	2019
	W odsetkach In percentage				
Ogółem Total	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
wydania pierwsze first editions	86,3	91,3	91,7	91,3	92,0
wznowienia resumed	13,7	8,7	8,3	8,7	8,0

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.
Source: data of the National Library of Poland.

Rozpatrując strukturę wydawniczą według tematyki wydanych książek i broszur w ujęciu tytułowym, można wyróżnić trzy dominujące grupy wydawnictw: popularne (32,7%), oraz naukowe i literaturę piękną (po 27,2%), których łączny udział w ogólnej liczbie wydanych tytułów w 2019 r. stanowił 87,2% (w 2018 r. – 88,0%). Pozostałą część stanowiły podręczniki dla szkół wyższych, podręczniki szkolne oraz wydawnictwa zawodowe.

W porównaniu do 2018 r. odnotowano wzrost liczby tytułów w prawie wszystkich grupach tematycznych wydawnictw nieperiodycznych. Liczba wydanych tytułów podręczników szkolnych wzrosła o 33,4% do 1 262, wydawnictw popularnych - o 15,3% do 11 832, podręczników dla szkół wyższych – o 10,0% do 1 005, wydawnictw zawodowych - o 6,5% do 2 350, literatury pięknej - o 0,6% do 9 845 (spadek w kategorii literatury dla dorosłych - o 3,2% do 6 747 oraz wzrost literatury dla dzieci – o 9,9% do 3 098, oraz wzrost wydawnictw naukowych - o 0,4% do 9 844 tytułów).

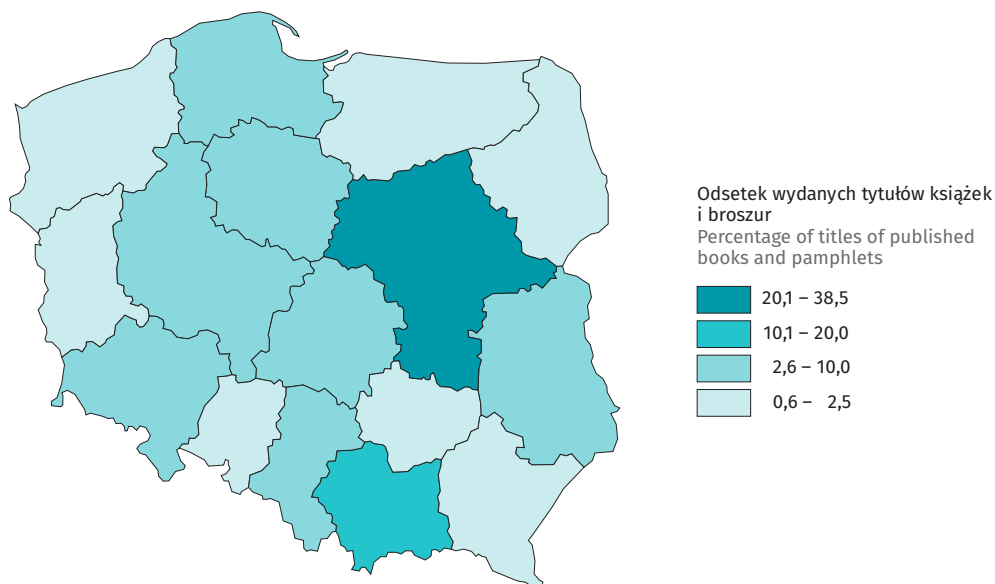
Tabl. 10. Struktura tytułów książek i broszur według tematyki (w odsetkach)
 Table 10. Structure of book and brochure titles by subject (in percentages)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2019
Wydawnictwa naukowe Scientific publications	38,2	31,6	29,2	28,9	27,2
Podręczniki dla szkół wyższych University coursebooks	5,8	2,6	2,9	2,7	2,8
Podręczniki szkolne School textbooks	4,6	3,5	3,0	2,8	3,5
Wydawnictwa popularne Popular-general publications	25,4	28,8	30,2	30,2	32,7
Wydawnictwa zawodowe Professional publications	5,1	6,8	6,4	6,5	6,5
Literatura piękna Belles-lettres	21,0	26,7	28,3	28,9	27,2
w tym dla dzieci of which for children	5,0	6,4	8,5	8,3	8,6

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.
 Source: data of the National Library of Poland.

Biorąc pod uwagę klasyfikację tematyczną UNESCO najczęściej wydanych tytułów książek i broszur zaliczono do działu „Teksty literackie” – 9 845 tytułów, tj. 27,2% wszystkich wydanych w 2019 r. tytułów, „Historia. Biografie” – 2 506, tj. 6,9%, „Religia. Teologia” – 2 405, tj. 6,7%, „Prawo. Administracja publiczna. Pomoc i opieka socjalna. Ubezpieczenia” – 2 315, tj. 6,4% oraz „Polityka. Ekonomia” – 2 185, tj. 6,0% wszystkich tytułów wydawnictw nieperiodycznych.

Mapa 7. Książki i broszury wydane w 2019 r.
 Map 7. Books and pamphlets published in 2019

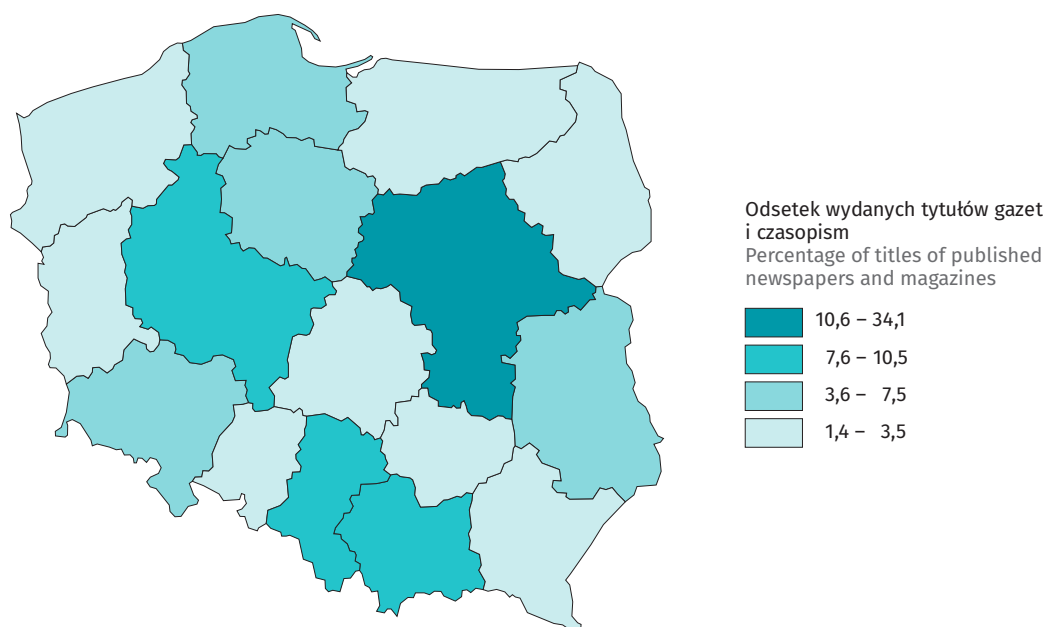
Pod względem liczby tytułów książek i broszur wydanych przez wydawców według ich siedziby – w 2019 r. najbardziej aktywni w Polsce byli wydawcy z województw: mazowieckiego – 13 906 tytułów (38,5% ogółu), małopolskiego – 5 346 tytułów (14,8%), wielkopolskiego – 3 048 tytuły (8,4%) oraz śląskiego – 2 539 tytułów (7,0%); łącznie w tych 4 województwach wydano 68,7% ogółu tytułów wydawnictw nieperiodycznych (w 2018 r. – 68,8%). Liczba tytułów wydanych książek i broszur przez oficyny wydawnicze tylko w trzech miastach – w Warszawie, Krakowie i Poznaniu – przekroczyła połowę wszystkich wydanych publikacji nieperiodycznych w Polsce i stanowiła 53,2% ogółu wydanych tytułów (52,8% ogółu w 2018 r.).

W 2019 r. wydawano 48 tytułów gazet (47 tytułów w roku poprzednim), w tym 35 tytułów ukazywało się od 6 do 4 razy w tygodniu.

W 2019 r. zmniejszyła się liczba wydawanych w Polsce tytułów czasopism – o 466 w stosunku do roku poprzedniego (z 7206 w 2018 r. do 6740 w 2019 r., tj. o 6,5%). Dominującą grupą tytułów wydawanych czasopism według działów klasyfikacji UNESCO były tytuły z działu „Socjologia. Statystyka” – 2 041 tytułów (30,3% wszystkich tytułów czasopism), „Religia. Teologia” – 518 tytułów (7,7%), „Nauki medyczne. Zdrowie publiczne” – 516 tytułów (7,7%), „Inżynieria. Technika. Przemysł. Handel i rzemiosło” – 461 tytułów (6,8%) oraz „Polityka. Ekonomia” – 413 tytułów (6,1%).

Mapa 8. Czasopisma i gazety wydane w 2019 r.

Map 8. Newspapers and magazines published in 2019

Najwięcej tytułów periodyków w 2019 r. wydawano w województwie: mazowieckim – 2313 tytułów (tj. 34,1% wszystkich tytułów wydanych), w tym 1948 w Warszawie oraz w województwach: wielkopolskim – 679 (10,0%), małopolskim – 604 tytuły (8,9% ogółu), śląskim – 520 tytułów (7,7%) oraz dolnośląskim – 480 tytułów (7,1%).

Tabl. 11. Tytuły książek i broszur, gazet i czasopism wydanych w 2019 r. według województw
Table 11. Titles of books and brochures, newspapers and magazines published in 2019 by voivodship

Wyszczególnienie Specification	Tytuły Titles			
	książki i broszury books and brochures		gazety i czasopisma newspapers and magazines	
	w liczbach bezwzględnych in absolute num- bers	w odsetkach in percentage	w liczbach bezwzględnych in absolute num- bers	w odsetkach in percentage
POLSKA	33 919	100,0	7 253	100,0
Dolnośląskie	1 569	4,6	499	6,9
Kujawsko-pomorskie	1 248	3,7	267	3,7
Lubelskie	1 220	3,6	328	4,5
Lubuskie	219	0,6	123	1,7
Łódzkie	1 162	3,4	259	3,6
Małopolskie	4 789	14,1	742	10,2
Mazowieckie	12 901	38,0	2 445	33,7
Opolskie	233	0,7	106	1,5
Podkarpackie	857	2,5	238	3,3
Podlaskie	731	2,2	152	2,1
Pomorskie	1 582	4,7	354	4,9
Śląskie	2 671	7,9	572	7,9
Świętokrzyskie	795	2,3	160	2,2
Warmińsko-mazurskie	419	1,2	154	2,1
Wielkopolskie	2 962	8,7	673	9,3
Zachodniopomorskie	561	1,7	181	2,5

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.
 Source: data of the National Library of Poland.

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

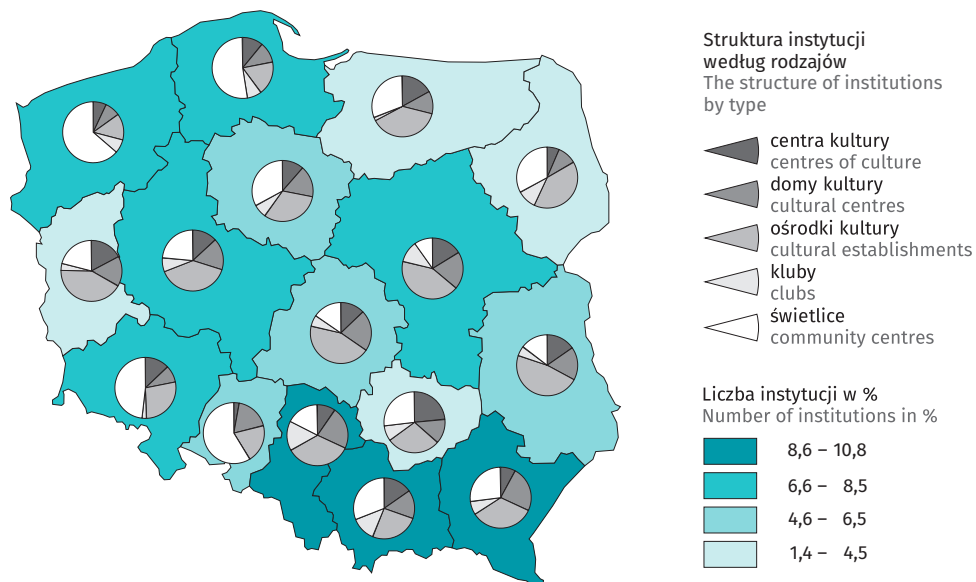
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice są instytucjami prowadzącymi wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Mają charakter środowiskowy – zlokalizowane praktycznie w każdej gminie, integrują poszczególne przedsięwzięcia kulturalne, a przygotowując zróżnicowane oferty skierowane do ludzi w każdym wieku, kreują postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym danej społeczności. Ponadto instytucje te zapewniają, zwłaszcza dzieciom i młodzieży, atrakcyjne formy wypełnienia wolnego czasu.

W 2019 r. w Polsce funkcjonowało 4 255 centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic (w 2018 r. – 4 237). Najliczniejszą część stanowiły świetlice (32,2% wszystkich placówek), a najmniej liczną – kluby (7,9%). Większa część placówek (63,2%) zlokalizowana była na wsi, przy czym charakter placówek wiejskich posiadały przede wszystkim świetlice (95,3% ogółu tych instytucji) oraz ośrodki kultury (61,3%). Natomiast domeną miast były kluby, centra i domy kultury – odpowiednio 78,6%, 59,8% i 59,1% takich instytucji funkcjonowało w mieście.

Najwięcej instytucji działało na terenie województwa małopolskiego (459), śląskiego (373) oraz podkarpackiego (366), przy czym województwa podkarpackie i śląskie wyróżniały się na tle kraju pod względem liczby działających na ich terenie domów kultury (odpowiednio 13,8% i 12,3% wszystkich tego rodzaju instytucji w kraju), a małopolskie i śląskie – klubów (odpowiednio 18,7% i 16,6%). Na uwagę zasługuje również województwo zachodniopomorskie, na którego obszarze działała prawie 1/6 wszystkich świetlic.

Mapa 9. Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2019 r.

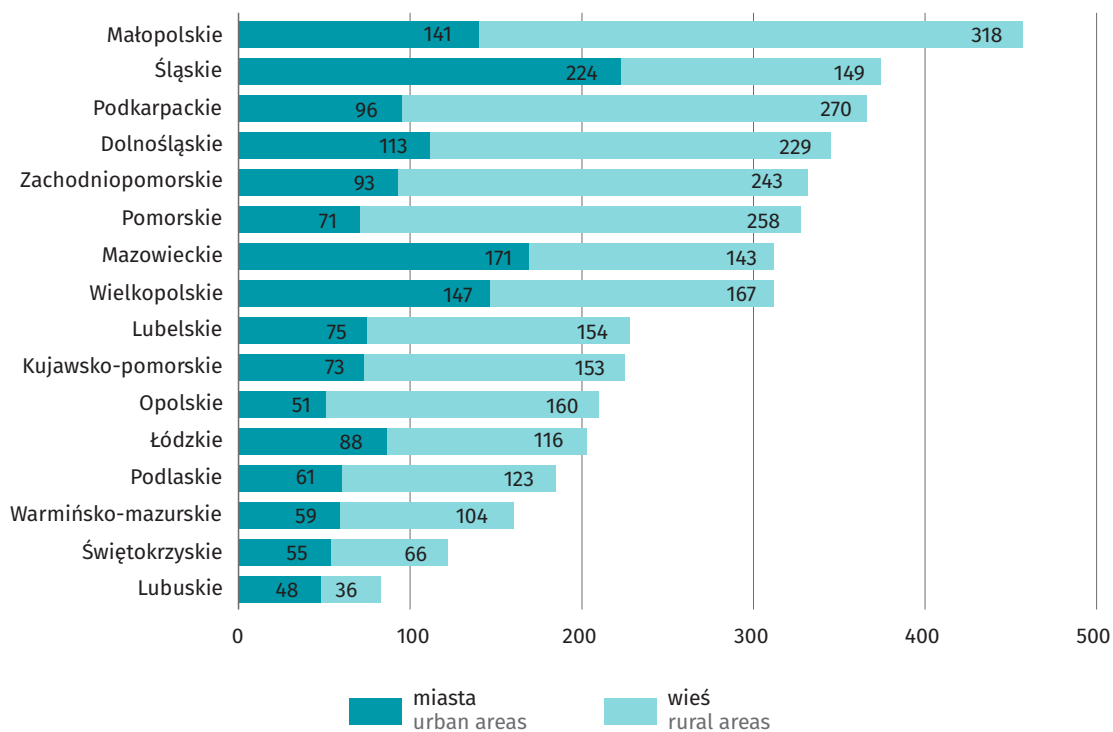
Map 9. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2019

Wykres 7. Centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

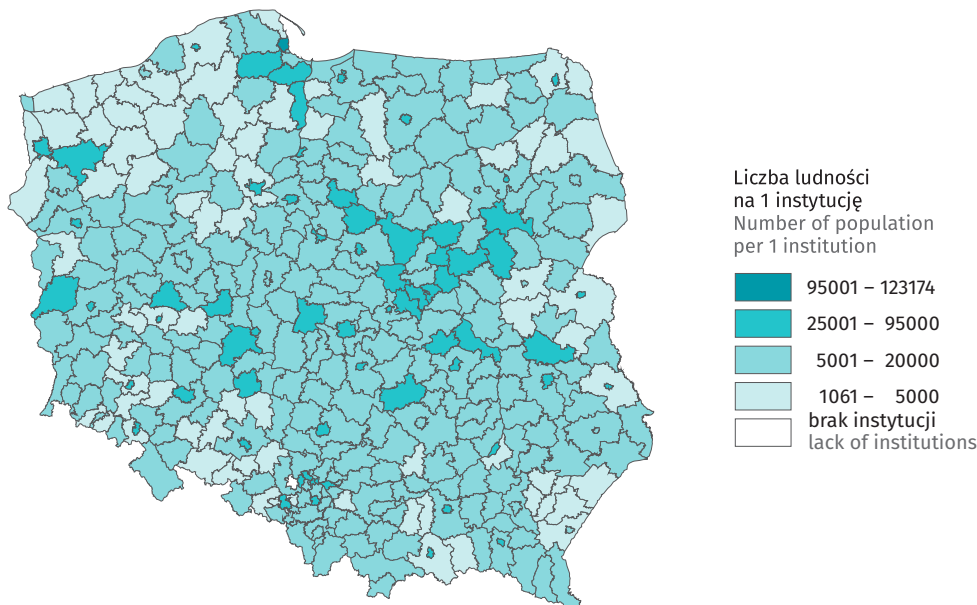
Chart 7. Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2019

As of 31st December

W 2019 r. w Polsce na 1 instytucję²³ przypadało średnio 9,0 tys. ludności. Pod tym względem najlepsza sytuacja była w województwie opolskim, w którym na 1 instytucję przypadało prawie dwukrotnie mniej mieszkańców niż średnio w całym kraju (4,7 tys.) oraz zachodniopomorskim (5,0 tys.) i podkarpackim (5,8 tys.). Natomiast w województwie mazowieckim wskaźnik ten był najwyższy (na 1 instytucję przypadało aż 17,3 tys. ludności). W ujęciu powiatowym najmniej korzystna była sytuacja w wielu większych miastach, w których, podobnie jak w powiatach: kozienickim, sierpeckim i rypińskim, na 1 centrum, dom i ośrodek kultury, klub lub świetlica przypadało średnio ponad 40 tys. mieszkańców.

Mapa 10. Ludność na 1 instytucję (centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub, świetlica) w 2019 r.
 Map 10. Population per 1 institution (centre of culture, cultural centre, establishment, club, community centre) in 2019

Zdecydowana większość centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic (92,8%) należała w 2019 r. do sektora publicznego, w ramach którego organizatorem instytucji był niemal w całości samorząd terytorialny. Dominującą rolę pełnił samorząd gminny, który organizował działalność 90,7% ogółu publicznych instytucji. Tylko dla 0,1% publicznych placówek organizatorem były niesamorządowe jednostki sektora publicznego. Do sektora prywatnego należała co 14 instytucja, prowadzona najczęściej przez jednostki spółdzielcze. Należy jednak zwrócić uwagę, że prywatne podmioty organizowały działalność przeszło połowy wszystkich klubów.

Ważnym aspektem funkcjonowania instytucji kultury jest ich zaplecze infrastrukturalne. W 2019 r. prawie 3/5 wszystkich budynków użytkowanych przez instytucje kultury stanowiło odrębny obiekt. Z lokalu współużytkowanego z innymi instytucjami najczęściej korzystały ośrodki kultury (37,9%) oraz świetlice (25,8%). Przeciętnie na 1 instytucję przypadało 801 m² powierzchni całkowitej lokalu. W 2019 r. zmodernizowano 844 z 3 418 budynków (tj. 24,7%) użytkowanych samodzielnie przez instytucje kultury. Dla potrzeb osób niepełnosprawnych przystosowanych było 50,0% wszystkich obiektów.

W 2019 r. ponad połowa ogółu działających instytucji posiadała salę widowiskową (50,8%), wyposażoną przeciętnie w 183 standardowe miejsca na widowni. 83,9% sal widowiskowych było wyposażonych w infrastrukturę koncertową i teatralną, a 55,5% – w infrastrukturę konferencyjną. W aparaturę cyfrową do projekcji filmów wyposażonych było 21,5% sal widowiskowych, a analogową – 7,5%. Sale widowiskowe posiadały przede wszystkim centra, domy i ośrodki kultury.

²³ Może to być centrum kultury, dom kultury, ośrodek kultury, klub lub świetlica.

Tabl. 12. Wybrane informacje o centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach
Stan w dniu 31 grudnia
Table 12. Selected data on activity of centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem (w tys.) Grand total (in thousands)			W tym na wsi (w %) Of which in rural areas (in %)		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Instytucje Institutions	4,2	4,2	4,3	63,8	63,3	63,2
Pracownie specjalistyczne Specialized workshops	8,5	9,0	7,9	43,8	43,7	41,5
Imprezy ^a Events ^a	239,7	242,3	243,8	33,9	33,3	33,5
Uczestnicy imprez ^a Events participants ^a	36 321,5	39 485,5	37 495,8	22,4	21,3	21,1
Grupy artystyczne ^b Artistic groups ^b	17,1	17,1	16,2	39,7	39,5	39,2
Członkowie grup artystycznych ^b Members of artistic groups ^b	291,2	291,2	276,0	38,2	38,2	38,4
Koła (kluby) Groups (clubs)	27,0	27,5	27,4	36,9	36,4	36,4
Członkowie kół (klubów) Members of groups (clubs)	559,3	600,4	575,5	33,2	34,8	32,5
Kursy ^a Courses ^a	6,4	6,5	6,6	34,7	29,6	32,4
Absolwenci kursów ^a Courses graduates ^a	96,2	100,7	101,0	38,1	29,8	32,8

a W ciągu roku. b Wcześniej określane jako zespoły artystyczne.
a During a year. b In previous years – artistic ensembles.

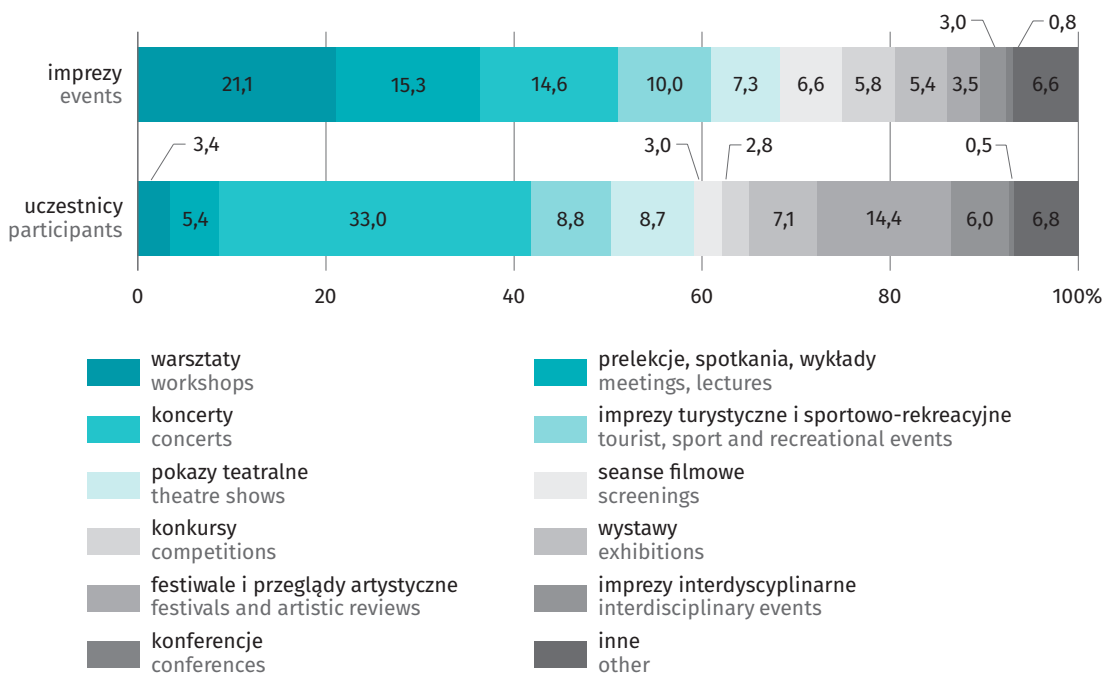
W 2019 r. we wszystkich centrach kultury, domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach funkcjonowało 7,9 tys. pracowni specjalistycznych, wśród których najpopularniejsze były pracownie plastyczne (24,6% ogółu pracowni), muzyczne (21,5%) oraz sale baletowe i taneczne (20,4%). Większość pracowni specjalistycznych funkcjonowała w miastach: na 100 instytucji przypadało 296 pracowni w miastach, a 122 na wsi. Wyjątek stanowiły pracownie komputerowe, których nieznacznie więcej działało w instytucjach wiejskich (23 na 100 instytucji wobec 22 w miastach).

Współpracę z innymi podmiotami prowadziło 97,3% wszystkich centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic – najwięcej z instytucjami edukacyjnymi i oświatowymi (92,0% placówek), innymi instytucjami kultury (83,5%) oraz organizacjami pozarządowymi (79,0%).

W 2019 r. centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 243,8 tys. imprez (242,3 tys. w 2018 r.), w których wzięło udział 37,5 mln uczestników (39,5 mln w 2018 r.). Najczęściej organizowane były warsztaty (21,1%), prelekcje, spotkania, wykłady (15,3%) oraz koncerty (14,6%), a do najliczniejszych (pod względem średniej liczby osób uczestniczących na 1 imprezę) należały festiwale i przeglądy artystyczne (640 osoby), koncerty (347) oraz imprezy interdyscyplinarne (307). Najbardziej prężne, pod względem średniej liczby imprez zorganizowanych przez 1 instytucję, były centra kultury – 1 instytucja zorganizowała przeciętnie 111 imprez w ciągu roku, podczas gdy domy kultury – 71, ośrodki kultury – 69, kluby – 59, a świetlice – 18.

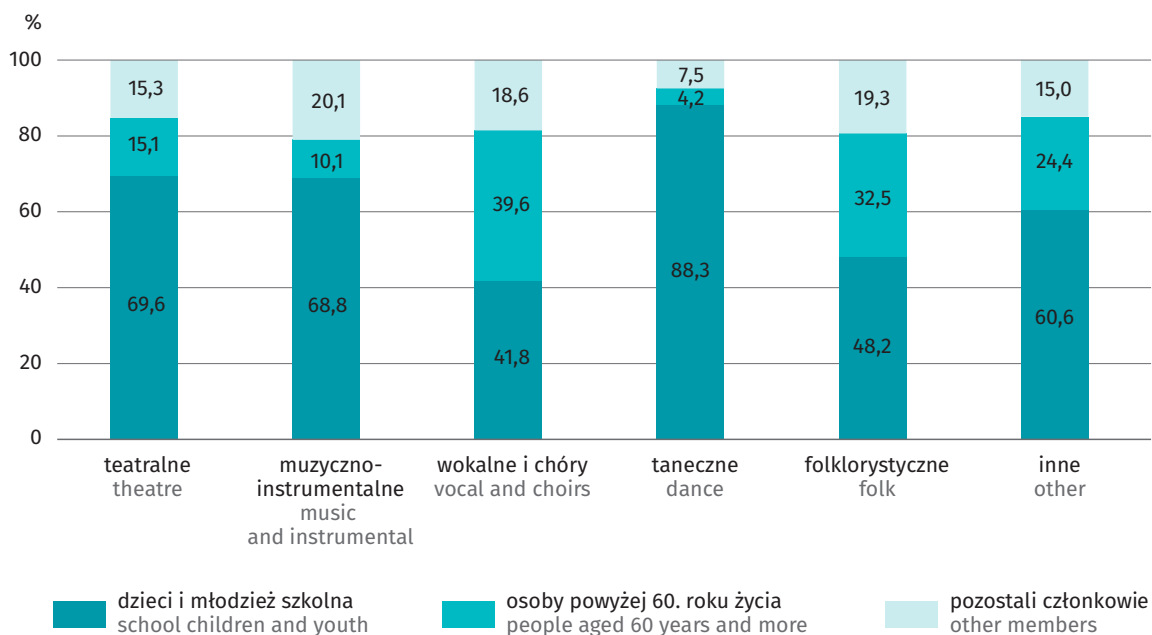
Wykres 8. Struktura imprez i ich uczestników w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach według rodzajów w 2019 r.

Chart 8. The structure of events and their participants in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres by type in 2019

Wykres 9. Członkowie grup artystycznych działających w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach w 2019 r.

Chart 9. Members of artistic groups operating in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres in 2019

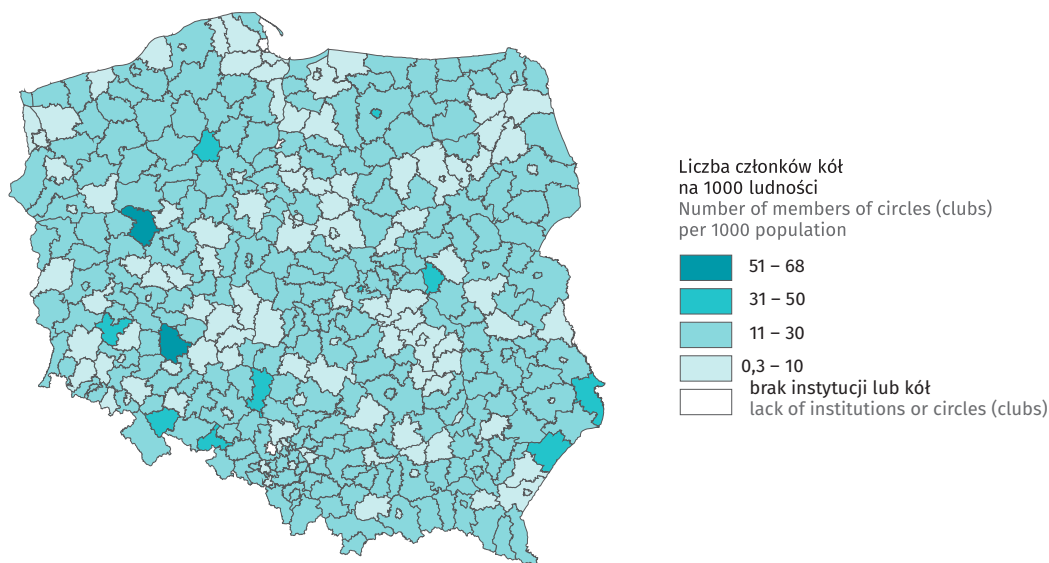

W 2019 r. we wszystkich instytucjach działało 16,2 tys. grup artystycznych, które zrzeszały 276,0 tys. członków. Najliczniejsze były grupy taneczne (4,3 tys.), wokalne i chóry (3,4 tys.) oraz folklorystyczne (3,0 tys.). Przeciętnie 1 grupa artystyczna liczyła 17 osób. Wśród członków grup artystycznych przeważały dzieci i młodzież szkolna (64,9%), ale aktywnością wykazywały się także osoby powyżej 60 roku życia (prawie co piąty członek grupy). Największym zainteresowaniem młodych osób cieszyły się grupy taneczne, natomiast osób starszych – grupy wokalne i chóry.

W 2019 r. na 1000 mieszkańców Polski przeciętnie 7 osób było członkiem grupy artystycznej działającej w centrum kultury, domu kultury, ośrodku kultury, klubie lub świetlicy. Największą aktywnością pod tym względem wykazali się mieszkańcy województwa podkarpackiego, w którym 14 na 1000 osób uczestniczyło w działalności grup artystycznych. Natomiast najmniejszy wskaźnik uczestnictwa odnotowano w województwie pomorskim (4 osoby na 1000 ludności).

Mapa 11. Członkowie kół w centrach kultury, domach kultury, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na 1000 ludności w 2019 r.

Map 11. Members of circles (clubs) in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres per 1000 population in 2019

W centrach kultury, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach prowadzone były także liczne koła (kluby), tj. systematyczne zajęcia o określonym profilu tematycznym w zorganizowanych grupach. W 2019 r. działalność prowadziło 27,4 tys. kół (27,5 tys. w 2018 r.), w których zajęciach wzięło udział 575,5 tys. osób (600,4 tys. w 2018 r.). Przeciętnie 1 koło zgromadziło 21 uczestników – najwięcej członków skupiały koła seniora/Uniwersytetu Trzeciego Wieku (54), dyskusyjne kluby filmowe (45) oraz koła turystyczne i sportowo-rekreacyjne (23). Najwięcej dzieci i młodzieży szkolnej uczestniczyło w zajęciach kół plastycznych/technicznych (80,7 tys.) i tanecznych (65,2 tys.), natomiast przeciętnie najwięcej członków w tym wieku liczyły koła taneczne (17), plastyczne/techniczne (13) oraz muzyczne (11). Szczególną ofertą skierowaną dla osób starszych były kluby seniora/Uniwersytety Trzeciego Wieku – 93,3% ogółu ich członków stanowiły osoby powyżej 60 roku życia.

W 2019 r. wskaźnik uczestnictwa ludności w działalności kół (liczba członków kół na 1000 ludności) dla Polski wyniósł 15. Wskaźnik wyższy od średniej krajowej odnotowano w województwach: małopolskim, opolskim (18), dolnośląskim, mazowieckim (17) oraz podkarpackim, świętokrzyskim i lubelskim (16). Natomiast najniższy – w województwach: pomorskim (10) oraz zachodniopomorskim i podlaskim (12). Najwyższy wskaźnik uczestnictwa ludności w działalności kół został odnotowany w powiatach: trzebnickim (68), m. Świnoujście (44) oraz

m. Skierniewice (41); a w 2018 r. były to powiaty: dębicki (73), szamotulski (65), trzebnicki (62) oraz sępoleński i zamojski (46).

Oferta centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic obejmowała również organizację różnego rodzaju kursów. W 2019 r. wszystkie instytucje przeprowadziły ogółem 6,6 tys. kursów (6,5 tys. w 2018 r.), wśród których najpopularniejsze były kursy języków obcych (1,4 tys.), nauki gry na instrumentach muzycznych (1,3 tys.) oraz tańca i plastyczne (1,0 tys.). Status absolwenta kursu otrzymało 101,0 tys. osób. Prawie co 5 absolwentem była osoba powyżej 60 roku życia. Osoby w tej kategorii wiekowej najczęściej korzystały z kursów komputerowych – 65,3% absolwentów (67,7% w 2018 r.) i wiedzy praktycznej – 30,6% (28,0% w 2018 r.).

Z ofertą programową dla dzieci i młodzieży, oprócz centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, występują również placówki wychowania pozaszkolnego, tj. pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe, ogrody jordanowskie i inne placówki o charakterze specjalistycznym, które działają w ramach systemu oświaty.

Tabl. 13. Placówki wychowania pozaszkolnego oraz uczestnicy zajęć
Table 13. Extracurricular education establishments and participants of classes

Wyszczególnienie Specification		Placówki Estab- lish- ments	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć Participants of permanent and periodic classes							
			ogółem grand total	informa- tycznych computer	techni- cznych techni- cal	przed- miotowy subject	artysty- cznych artistic	sporto- wych sport	turysty- czno- kraj- znaw- czych tour- ism and sight- seeing	innych other
Ogółem Total	2016/2017	496	1 244 050	9 490	8 235	74 352	508 114	290 979	33 184	319 696
	2017/2018	500	1 345 270	9 133	8 276	84 067	584 163	243 036	31 200	385 395
	2018/2019	486	1 431 328	14 867	8 505	86 486	723 624	218 265	34 893	344 688
Pałace młodzieży Youth centres	16	171 462	1 526	986	19 548	68 827	10 736	4 607	65 232	
Młodzieżowe domy kultury Cultural establishments for youth	127	804 447	5 794	5 659	31 212	605 522	33 222	26 062	96 976	
Ogniska pracy pozaszkolnej Extracullicular interest groups	62	60 044	1 135	825	2 925	24 227	6 663	1 547	22 722	
Międzyszkolne ośrodki sportowe Interschool sport centres	56	162 380	-	20	-	24	160 056	384	1 896	
Ogrody jordanowskie Jordan's gardens (playgrounds)	9	4 967	50	268	241	987	1 084	227	2 110	
Inne publiczne placówki specjalistyczne Other public specialized facilities	34	151 241	112	52	5 157	6 955	1 598	765	136 602	
Inne placówki niepubliczne Other non-public institu- tions	182	76 787	6 250	695	27 403	17 082	4 906	1 301	19 150	

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

W roku szkolnym 2018/2019 działalność prowadziło 486 placówek wychowania pozaszkolnego (wobec 500 w poprzednim roku szkolnym), które zorganizowały 20,1 tys. stałych oraz 12,1 tys. okresowych form zajęć (w roku szkolnym 2017/2018 odpowiednio: 19,3 tys. i 11,7 tys.). We wszystkich rodzajach zajęć uczestniczyło 1 431,3 tys. dzieci i młodzieży (w poprzednim roku szkolnym – 1 345,3 tys.), przy czym największym zainteresowaniem cieszyły się zajęcia artystyczne (50,6% ogółu uczestników wobec 43,4% w poprzednim roku szkolnym).

Liczba placówek wychowania pozaszkolnego, w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym, obniżyła się (o 14), jednak liczba zorganizowanych zajęć wzrosła o 3,6% (przy wzroście liczby zajęć stałych o 4,0% i liczby zajęć okresowych – o 3,1%).

Tabl. 14. Placówki wychowania pozaszkolnego według województw
Table 14. Extracurricular education establishments by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Placówki Establishments	Formy zajęć Classes		Uczestnicy zajęć Participants of classes	
			stałych permanent	okresowych periodic	stałych permanent	okresowych periodic
POLSKA	2016/2017	496	17 642	11 485	301 928	942 122
	2017/2018	500	19 341	11 744	323 803	1 021 467
	2018/2019	486	20 110	12 104	322 328	1 109 000
Dolnośląskie		31	3 268	855	26 614	60 899
Kujawsko-pomorskie		20	1 140	2 699	17 286	93 417
Lubelskie		16	493	816	8 505	299 256
Lubuskie		7	376	228	5 041	7 778
Łódzkie		28	2 537	1 661	44 795	104 171
Małopolskie		64	3 150	2 156	62 037	134 392
Mazowieckie		79	2 322	877	44 820	79 393
Opolskie		11	272	111	6 767	14 491
Podkarpackie		10	363	208	7 189	32 480
Podlaskie		19	435	32	6 898	11 225
Pomorskie		38	834	279	15 499	12 862
Śląskie		78	2 733	764	43 645	193 560
Świętokrzyskie		13	443	18	6 600	518
Warmińsko-mazurskie		26	571	420	8 788	21 919
Wielkopolskie		25	771	395	10 710	11 561
Zachodniopomorskie		21	402	585	7 134	31 078

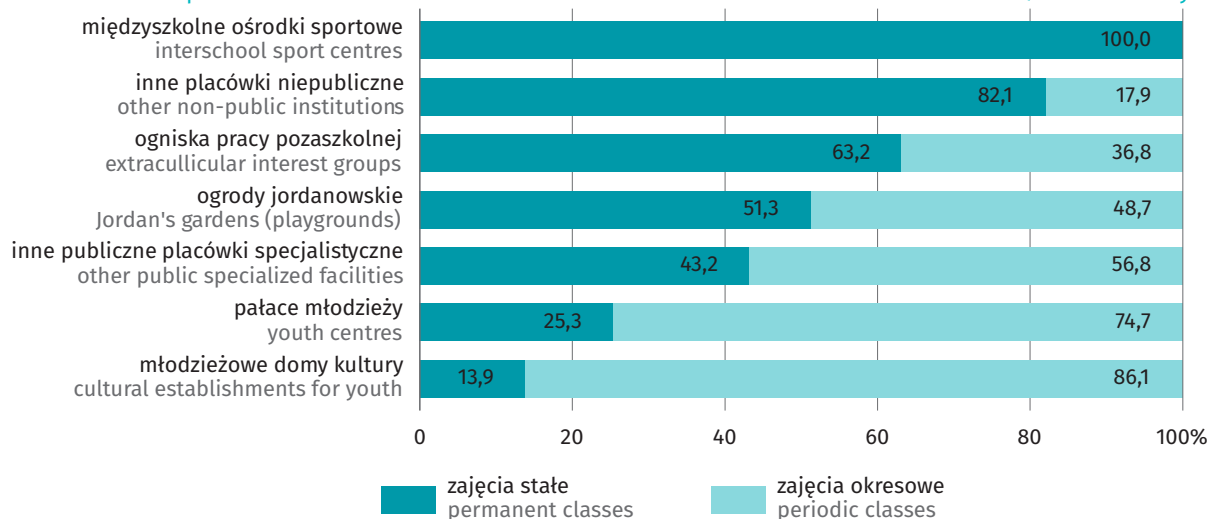
Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

Wzrosła też liczba uczestników zajęć – o 6,4%; nieznacznie – o 0,5% obniżyła się liczba uczestników stałych form zajęć, przy wzroście o 9,6% uczestników okresowych form zajęć. Dzieci i młodzież najchętniej uczestniczyły w zajęciach zorganizowanych przez pałace młodzieży (przeciętnie w ciągu roku z zajęć zorganizowanych przez 1 placówkę skorzystało 10,7 tys. osób), młodzieżowe domy kultury (6,3 tys.) oraz inne publiczne placówki specjalistyczne organizujące czas wolny dla dzieci i młodzieży (4,4 tys.).

Zajęcia artystyczne były organizowane przede wszystkim przez młodzieżowe domy kultury (64,3% wszystkich organizowanych zajęć artystycznych i 83,7% wszystkich uczestników zajęć artystycznych), pałace młodzieży (odpowiednio 15,3% i 9,5%), ogniska pracy pozaszkolnej i inne placówki niepubliczne. Łącznie w roku szkolnym 2018/2019 wszystkie placówki wychowania pozaszkolnego zaproponowały 8,9 tys. stałych form zajęć artystycznych i 4,1 tys. okresowych form tego rodzaju zajęć (w roku szkolnym 2017/2018 – odpowiednio 8,6 tys. i 3,8 tys.), a skorzystało z nich – odpowiednio – 134,5 tys. i 589,1 tys. uczniów (w poprzednim roku szkolnym odpowiednio 132,9 tys. i 451,2 tys. osób).

Wykres 10. Uczestnicy zajęć artystycznych w placówkach wychowania pozaszkolnego w roku szkolnym 2018/2019

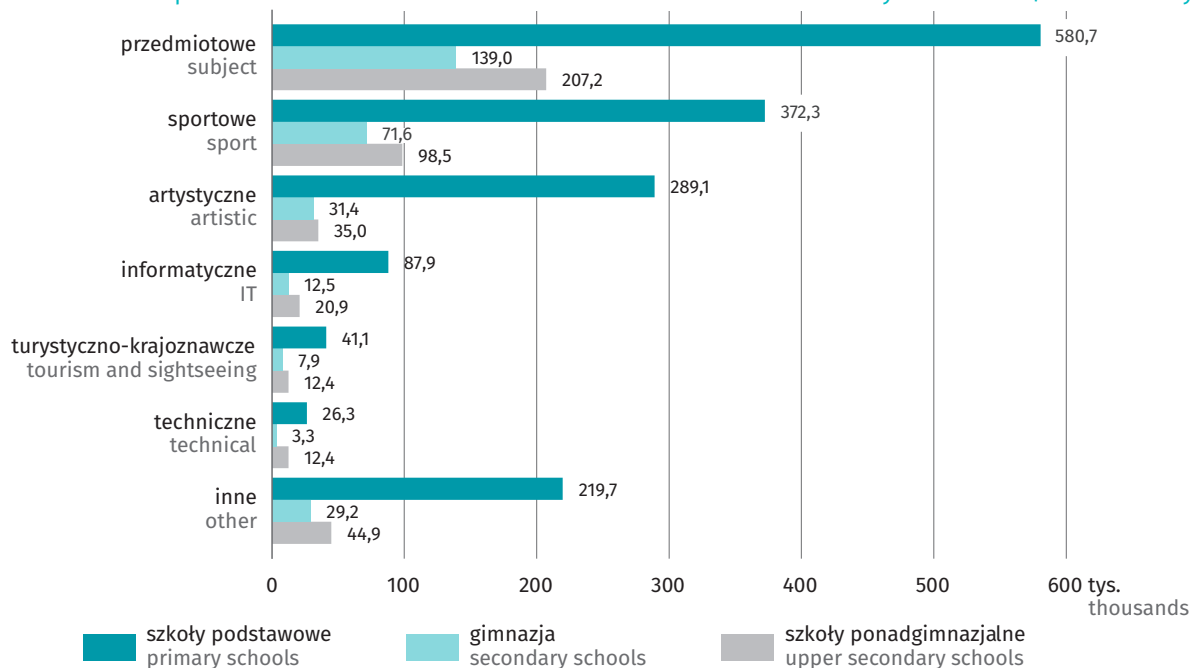
Chart 10. Participants of artistic classes in extracurricular education institutions in 2018/2019 school year

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

Wykres 11. Uczestnicy zajęć pozalekcyjnych w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2018/2019

Chart 11. Participants of extracurricular education in schools for children and youth in 2018/2019 school year

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

Również szkoły stwarzają możliwość uczestniczenia w różnorodnych zajęciach pozalekcyjnych i nadobowiązkowych prowadzonych w formie szkolnych kół, klubów i zespołów. W roku szkolnym 2018/2019 odnotowano znaczny spadek zarówno form prowadzonych zajęć jak i ich uczestników w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym. W zajęciach pozalekcyjnych i nadobowiązkowych zorganizowanych przez 28,5 tys. szkół dla dzieci i młodzieży w formie 209,9 tys. kół i klubów wzięło udział 2,3 mln uczniów (w poprzednim roku szkolnym odpowiednio 236,4 tys. i 2,6 mln), w tym w 29,9 tys. szkolnych kół, klubów i zespołów prowadzących zajęcia w dziedzinie artystycznej (o 12,4% mniej niż w poprzednim roku szkolnym) działało 357,3 tys. uczniów (o 11,4% mniej niż w roku szkolnym 2017/2018).

W ramach zajęć pozalekcyjnych i nadobowiązkowych, w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2018/2019 działało 29,9 tys. szkolnych kół, klubów i zespołów prowadzących zajęcia w dziedzinie artystycznej (14,2% wszystkich form zajęć pozalekcyjnych i nadobowiązkowych) - 22,4 tys. w szkołach podstawowych (75,1% wszystkich form zajęć artystycznych), 3,7 tys. w gimnazjach i 3,8 tys. w szkołach ponadgimnazjalnych, w tym 1,5 tys. w liceach ogólnokształcących.

Tabl. 15. Szkolne koła (kluby, zespoły) i uczestnicy zajęć pozalekcyjnych i nadobowiązkowych w szkołach dla dzieci i młodzieży^a

Stan w dniu 30 września

Table 15. School groups (clubs, ensembles) and participants of extracurricular and optional education classes in schools for children and youths^a
As of 30th September

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Total		W tym zajęcia artystyczne Of which - artistic classes	
		koła groups	uczestnicy participants	koła groups	uczestnicy participants
Polska	2016/2017	275 055	3 087 581	41 466	502 122
	2017/2018	236 388	2 604 119	34 124	403 375
	2018/2019	209 874	2 348 588	29 878	357 340
Dolnośląskie		14 250	156 930	2 057	23 844
Kujawsko-pomorskie		10 698	115 713	1 524	16 929
Lubelskie		12 987	136 832	1 760	19 934
Lubuskie		4 805	49 267	741	7 626
Łódzkie		11 460	131 902	1 565	19 990
Małopolskie		19 661	225 919	2 760	35 030
Mazowieckie		29 447	363 831	4 193	55 915
Opolskie		4 793	51 434	783	8 748
Podkarpackie		12 909	140 689	1 588	18 421
Podlaskie		6 959	75 809	909	11 129
Pomorskie		12 560	146 632	1 927	22 334
Śląskie		26 896	287 991	3 792	43 709
Świętokrzyskie		6 510	71 192	855	10 581
Warmińsko-mazurskie		7 954	81 530	1 054	11 780
Wielkopolskie		17 832	205 355	2 926	35 699
Zachodniopomorskie		10 153	107 562	1 444	15 671

a łącznie ze szkołami specjalnymi.
a Including special job-training schools.

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

Wśród 357,3 tys. uczestników artystycznych zajęć pozalekcyjnych i nadobowiązkowych (14,5% uczestników wszystkich zajęć) było 289,1 tys. uczniów szkół podstawowych (80,9% wszystkich uczestników zajęć artystycznych) i 31,4 tys. uczniów gimnazjów. W artystycznych zajęciach pozalekcyjnych i nadobowiązkowych uczestniczyło ponadto 36,8 tys. uczniów szkół ponadgimnazjalnych, w tym 19,1 tys. – liceów ogólnokształcących.

Szkolnictwo artystyczne

Szkolnictwo artystyczne na każdym szczeblu kształcenia odgrywa istotną rolę w profesjonalnym przygotowaniu przyszłych twórców i odtwórców kultury, a także instruktorów zajęć edukacji kulturalnej i kadry pedagogicznej.

Tabl. 16. Szkoły artystyczne według województw

Stan w dniu 30 września

Table 16. Art schools by voivodship

As of 30th September

Wyszczególnienie Specification		Szkoly artystyczne niedające uprawnień zawodowych Art schools not leading to professional certification			Szkoly artystyczne dające uprawnienia zawodowe General art schools leading to professional certification			Policealne szkoły artystyczne ^a Post-secondary art schools ^a		
		szkoły schools	uczniowie pupils		szkoły schools	uczniowie pupils		szkoły schools	uczniowie pupils	
			razem total	w tym kobiety of whom females		razem total	w tym kobiety of whom females		razem total	w tym kobiety of whom females
Polska	2016/2017	540	49 958	32 852	269	22 887	16 006	94	4 845	3 698
	2017/2018	549	68 098	44 482	271	24 125	17 052	68	3 893	3 027
	2018/2019	534	66 899	43 406	268	23 601	16 911	49	2 420	1 840
Dolnośląskie		32	4 251	2 778	17	1 494	1 068	8	335	252
Kujawsko-pomorskie		24	3 398	2 220	13	1 135	847	1	8	7
Lubelskie		27	3 172	2 055	16	1 332	945	3	136	109
Lubuskie		16	1 921	1 250	6	480	351	-	-	-
Łódzkie		31	4 090	2 690	19	1 609	1 159	-	-	-
Małopolskie		67	10 787	6 976	27	3 004	2 068	8	619	451
Mazowieckie		81	7 715	4 971	31	2 671	1 762	14	721	580
Opolskie		16	2 178	1 436	7	680	494	-	-	-
Podkarpackie		43	5 574	3 529	24	1 675	1 133	1	51	39
Podlaskie		27	2 313	1 488	11	809	586	1	38	34
Pomorskie		29	3 372	2 207	12	1 237	948	3	166	111
Śląskie		38	6 035	3 948	43	3 728	2 749	2	52	41
Świętokrzyskie		14	1 466	921	7	398	296	-	-	-
Warmińsko-mazurskie		22	2 428	1 626	6	632	461	1	37	21
Wielkopolskie		40	4 964	3 212	16	1 765	1 334	6	197	148
Zachodniopomorskie		27	3 235	2 099	13	952	710	1	60	47

a W roku szkolnym 2018/2019 szkoły bibliotekarskie oraz animatorów kultury nie prowadziły działalności.

a In 2018/2019 school year school for librarians and for organisers of cultural activity did not operate.

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

W roku szkolnym 2018/2019 edukację artystyczną prowadziły 534 szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży (o 15 szkół mniej niż w roku szkolnym 2017/2018), ukończenie których nie dawało uprawnień zawodowych. Spośród wyżej wymienionych szkół – 53 realizowały jednocześnie program szkoły podstawowej. W roku szkolnym 2018/2019 do szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych uczęszczało 66,9 tys. uczniów, w tym 43,4 tys. dziewcząt. Do szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej uczęszczało 10,0 tys. uczniów, w tym 6,2 tys. dziewcząt. W klasach pierwszych naukę podjęło 15,2 tys. uczniów, w tym 9,8 tys. dziewcząt (w szkołach realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej – odpowiednio 1,6 tys. i 1,0 tys.).

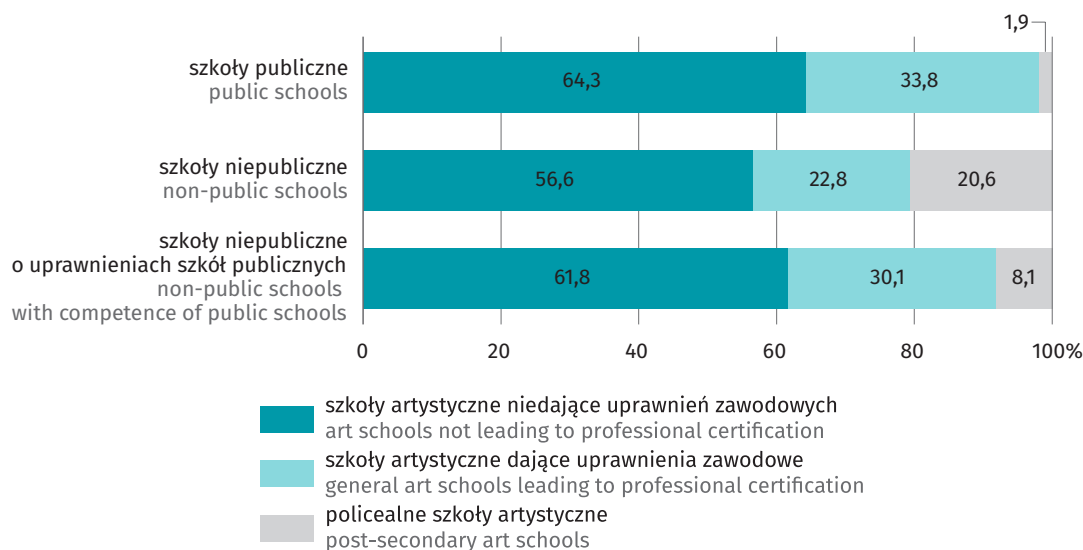
W porównaniu z rokiem szkolnym 2017/2018 odnotowano spadek liczby szkół artystycznych dla dzieci i młodzieży o 2,7%, (w grupie szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej wystąpił wzrost ich liczby o 1,9%). W porównaniu z rokiem szkolnym 2017/2018 zmniejszyła się również liczba uczniów w szkołach artystycznych niedających uprawnień zawodowych o 1,8% (z 68,1 tys. do 66,9 tys.), w tym dziewcząt o 2,4% (z 44,5 tys. do 43,4 tys.). W szkołach artystycznych niedających uprawnień zawodowych realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej liczba uczniów wzrosła o 3,1% (z 9,7 tys. do 10,0 tys.), w tym dziewcząt o 3,1% (z 6,1 tys. do 6,2 tys.) w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym. W roku szkolnym 2018/2019 w szkołach artystycznych niedających uprawnień zawodowych rozpoczynających edukację w klasach pierwszych odnotowano spadek liczby uczniów o 5,0% (z 16,0 tys. do 15,2 tys.), w tym dziewcząt o 6,6% (z 10,5 tys. do 9,8 tys.).

Istotnym ogniwem w artystycznym kształceniu młodzieży w Polsce są szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. W roku szkolnym 2018/2019 działalność edukacyjną w takim zakresie prowadziło 268 szkół (o 3 mniej niż w roku szkolnym 2017/2018), w tym 122 realizowały jednocześnie program w zakresie ogólnokształcącym. Do szkół tego typu uczęszczało 23,6 tys. uczniów (spadek o 0,5 tys. uczniów w porównaniu z rokiem szkolnym 2017/2018), w tym 16,9 tys. kobiet (w tym do szkół realizujących jednocześnie program ogólnokształcący – odpowiednio 12,9 tys. i 10,0 tys.). W klasach pierwszych naukę rozpoczęło 5,2 tys. uczniów, w tym 3,8 tys. kobiet (w tym w szkołach realizujących jednocześnie program ogólnokształcący – odpowiednio 2,8 tys. i 2,2 tys.).

Wykres 12. Struktura szkół artystycznych według typów w roku szkolnym 2018/2019

Stan w dniu 30 września

Chart 12. The structure of art schools by type of school in 2018/2019 school year
As of 30th September

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

W porównaniu z rokiem szkolnym 2017/2018 wystąpił nieznaczny spadek liczby szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe (o 1,1%), natomiast liczba szkół realizujących jednocześnie program ogólnokształcący pozostała na niezmiennym poziomie (122). Ogólna liczba uczniów kształcących się w tego typu szkołach spadła o 2,2%, w tym liczba kobiet zmniejszyła się o 0,8%. W szkołach realizujących jednocześnie program ogólnokształcący odnotowano w porównaniu z poprzednim rokiem spadek ogólnej liczby uczniów, w tym kobiet – odpowiednio o 1,2% i 0,4%.

W polskim systemie edukacji działają również policealne szkoły artystyczne, których ukończenie umożliwia osobom posiadającym wykształcenie średnie – po zdaniu egzaminu zawodowego – uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. W roku szkolnym 2018/2019 działalność edukacyjną w tym zakresie prowadziło 49 policealnych szkół artystycznych. W porównaniu z rokiem szkolnym 2017/2018 liczba policealnych szkół artystycznych zmniejszyła się o 27,9% z uwagi na to, iż szkoły animatorów kultury i bibliotekarskie nie prowadziły działalności w roku szkolnym 2018/2019. W zajęciach policealnych szkół artystycznych uczestniczyło 2,4 tys. słuchaczy (spadek o 37,8%), w tym 1,8 tys. kobiet (o 39,2% mniej niż przed rokiem). W klasach pierwszych naukę rozpoczęło 1,5 tys. osób, w tym 1,1 tys. kobiet (spadek odpowiednio o 24,8% i 24,6%).

Tabl. 17. Absolwenci szkół artystycznych
Table 17. Graduates of art schools

Wyszczególnienie Specification	2015/2016		2016/2017		2017/2018		2016/2017=100	
	ogółem grand total	w tym kobiety w % ogółem of whom females (in %)	ogółem grand total	w tym kobiety w % ogółem of whom females (in %)	ogółem grand total	w tym kobiety w % ogółem of whom females (in %)	ogółem	w tym kobiety
							grand total	of whom females
Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych Art schools not leading to professional certification	6 041	64,7	8 491	64,2	7 879	64,8	92,8	93,5
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe General art schools leading to professional certification	3 054	70,3	3 405	71,5	3 275	71,2	96,2	95,8
Policealne szkoły artystyczne Post - secondary art schools	1 765	74,8	1 518	76,6	840	74,6	55,3	53,9

Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

Podobnie, jak w poprzednich latach, tak i w roku szkolnym 2018/2019 wśród uczniów i słuchaczy szkół artystycznych przeważały kobiety. Ich udział w ogólnej liczbie uczniów szkół artystycznych niedających uprawnień zawodowych wyniósł 64,9%, w szkołach artystycznych dających uprawnienia zawodowe – 71,7%, a wśród słuchaczy szkół policealnych – 76,0% (odpowiednio: 65,3%, 70,7% i 77,8% w roku szkolnym 2017/2018).

W roku akademickim 2018/2019 na kierunkach artystycznych²⁴, prowadzonych przez różne typy uczelni studiowało 35,1 tys. studentów, w tym 23,8 tys. kobiet (w roku akademickim 2017/2018 odpowiednio: 35,2 tys. i 23,9 tys.). Studia stacjonarne wybrało 80,6% osób. Na pierwszym roku na uczelniach artystycznych kształciło się 9,2 tys. studentów, przy czym 77,6% z nich wybrało studia stacjonarne.

Osoby zainteresowane tematyką artystyczną, podobnie jak w poprzednim roku akademickim, mogły rozwijać swoje zainteresowania i kształcić się w 21 uczelniach artystycznych²⁵ (w tym 19 publicznych) na 72 kierunkach. Studenci tego typu uczelni stanowili ok. 1,4% ogółu studiujących w Polsce, w tym 1,6% ogółu studiujących kobiet (w roku akademickim 2017/2018 odpowiednio 1,3% i 1,5%).

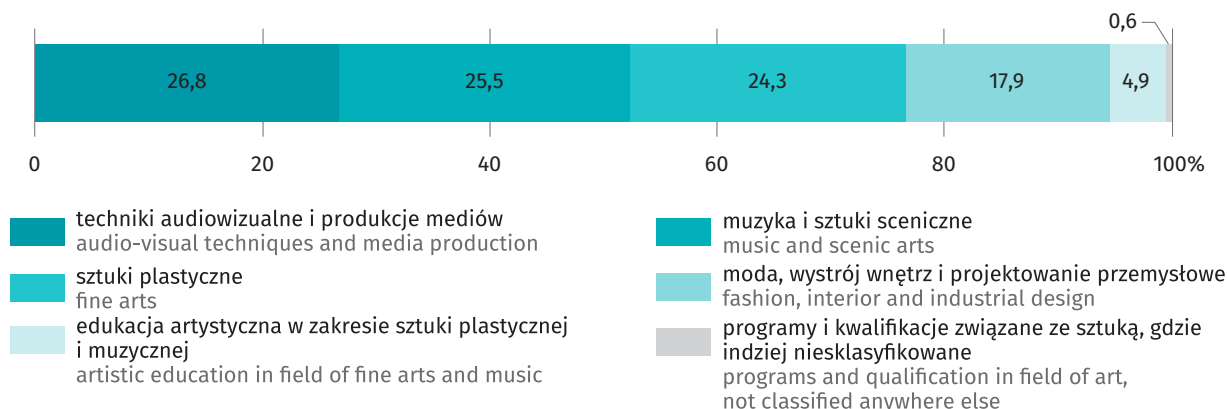
²⁴ Kierunki zaliczane do podgrupy artystycznej w grupie kierunków „Nauki humanistyczne i sztuka” oraz kształcenie nauczycieli w zakresie wychowania muzycznego i plastycznego; Uwagi metodologiczne str. 145.

²⁵ Uwagi metodologiczne, str. 145.

Wykres 13. Struktura studentów kierunków artystycznych według typów kierunków (łącznie z cudzoziemcami) w roku akademickim 2018/2019

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 13. The structure of students (together with foreigners) of art fields by type of fields of study in 2018/2019 academic year
As of 31st December

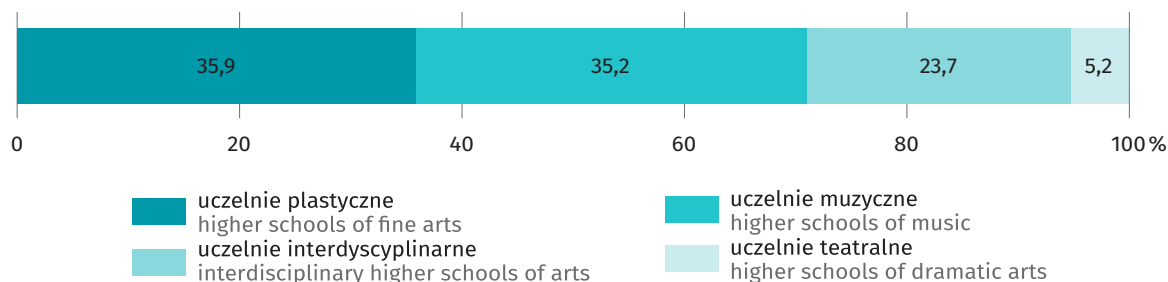
Źródło: dane z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
Source: data from the Education Information System, managed by The Ministry of National Education.

W roku akademickim 2018/2019 w grupie uczelni artystycznych odnotowano spadek liczby studentów studiów stacjonarnych o 1,6%, w tym kobiet o 1,4% oraz spadek liczby studentów na studiach niestacjonarnych o 6,1%, w tym kobiet o 2,3%. Studia stacjonarne wybrało 86,8% studiujących. Na pierwszym roku studiów studiowało 3,9 tys. osób, w tym 2,6 tys. kobiet. W porównaniu z rokiem akademickim 2017/2018 na I rok studiów przyjęto o 0,6% osób mniej, jednocześnie liczba nowoprzyjętych kobiet wzrosła o 0,1%.

Wykres 14. Struktura studentów uczelni artystycznych według typów uczelni w roku akademickim 2018/2019

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 14. The structure of students of higher schools of arts by type of school in 2018/2019 academic year
As of 31st December

W roku akademickim 2018/2019 w publicznych uczelniach artystycznych kształciło się 15,8 tys. osób, tj. 94,2% ogółu studentów uczelni artystycznych, wobec 93,1% w roku akademickim 2017/2018. Studia stacjonarne w publicznych uczelniach artystycznych wybrało 88,8%. W porównaniu do roku akademickiego 2017/2018 liczba osób studiujących w publicznych uczelniach artystycznych na studiach stacjonarnych spadła o 0,7% natomiast na studiach niestacjonarnych o 3,9%.

Tabl. 18. Studenci uczelni artystycznych^a
Table 18. Students of art academies^a

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Grand total	W tym kobiety w % ogółem of whom females (in %)	Na studiach On studies			
				stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes	
				razem total	w tym kobiety w % razem of whom females (in %)	razem total	w tym kobiety w % razem of whom females (in %)
Ogółem Grand total	2016/2017	17 082	66,9	14 683	67,4	2 399	64,4
	2017/2018	17 192	66,5	14 825	67,2	2 367	62,5
	2018/2019	16 813	67,0	14 590	67,3	2 223	65,0
Publiczne Public	2016/2017	16 055	67,8	14 131	67,9	1 924	67,2
	2017/2018	16 014	67,7	14 166	67,8	1 848	66,7
	2018/2019	15 841	68,0	14 065	67,9	1 776	69,1
Niepubliczne Non-public	2016/2017	1 027	53,9	552	54,9	475	52,8
	2017/2018	1 178	50,8	659	53,4	519	47,6
	2018/2019	972	49,9	525	50,7	447	49,0

a łącznie z cudzoziemcami.
a Including foreigners.

Źródło: dane z Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Source: data from the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by The Ministry of Science and Higher Education.

W roku akademickim 2018/2019 w uczelniach artystycznych studiowało 220 osób niepełnosprawnych, w tym 154 kobiety (w roku akademickim 2017/2018 odpowiednio: 248 i 171 osób). Osoby niesłyszące i słabosłyszące, niewidome i słabowidzące oraz z dysfunkcją narządów ruchu stanowiły 42,7% ogółu studiujących osób niepełnosprawnych.

Z możliwości kształcenia w polskich uczelniach artystycznych korzystają również cudzoziemcy. W roku akademickim 2018/2019 stanowili oni 5,5% ogółu studentów uczelni artystycznych. W porównaniu z rokiem akademickim 2017/2018 liczba ogółem studiujących cudzoziemców spadła o 12,0%, w tym kobiet o 12,9%. Z kolei liczba absolwentów cudzoziemców wzrosła o 18,8%. Największym zainteresowaniem cudzoziemców cieszyły się uczelnie artystyczne zlokalizowane w województwie mazowieckim i małopolskim, w których studiowało odpowiednio 213 i 165 osób.

Z ogólnej liczby cudzoziemców studiujących w Polsce w uczelniach artystycznych, 182 studentów to osoby polskiego pochodzenia, w tym 127 kobiet (w roku akademickim 2017/2018 odpowiednio 229 i 160 osób). Studenci polskiego pochodzenia stanowili 19,8% ogółu cudzoziemców studiujących w uczelniach artystycznych.

W okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r. studia magisterskie jednolite, pierwszego i drugiego stopnia na kierunkach artystycznych w publicznych i niepublicznych uczelniach różnych typów ukończyło 8,4 tys. osób (w tym 5,9 tys. kobiet), w tym na uczelniach artystycznych 4,5 tys. osób (w tym 3,1 tys. kobiet). W przypadku uczelni artystycznych liczba absolwentów w porównaniu do poprzedniego roku spadła o 6,1%, a kobiet o 5,8%.

W roku akademickim 2018/2019 na studiach podyplomowych prowadzonych w różnych typach uczelni, dających możliwość pogłębienia wiedzy z zakresu kierunków artystycznych odnotowano 1 677 słuchaczy, w tym 1 335 ko-

biet. Studia podyplomowe w uczelniach publicznych różnych typów wybrało 60,1% słuchaczy. Największym zainteresowaniem cieszyły się kierunki: techniki audiowizualne i produkcja mediów (463 słuchaczy), moda, wystrój wnętrz i projektowanie przemysłowe (416), muzyka i sztuki sceniczne (298) oraz sztuki plastyczne (252).

Tabl. 19. Absolwenci^a uczelni artystycznych
Table 19. Graduates^a from art academies

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Grand total	W tym kobiety w % ogółem of whom females (in %)	Z liczby ogółem absolwenci studiów Of total graduates			
				stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes	
				razem total	w tym kobiety w % razem of whom females (in %)	razem total	w tym kobiety w % razem of whom females (in %)
Ogółem Grand total	2015/2016	4 588	67,0	3 844	66,9	744	67,3
	2016/2017	4 807	67,7	4 109	67,8	698	67,3
	2017/2018	4 513	67,9	3 930	68,0	583	67,2
w tym publiczne including public	2015/2016	4 387	67,1	3 760	66,9	627	68,7
	2016/2017	4 625	67,8	4 009	67,9	616	67,4
	2017/2018	4 375	68,5	3 866	68,3	509	70,1
w tym niepubliczne including non- public	2015/2016	201	63,7	84	69,0	117	59,8
	2016/2017	182	63,7	100	61,0	82	67,1
	2017/2018	138	50,0	64	53,1	74	47,3

a łącznie z cudzoziemcami.
a Including foreigners.

Źródło: dane z Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Source: data from the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on, administered by The Ministry of Science and Higher Education.

Na studiach podyplomowych prowadzonych przez uczelnie artystyczne kształciło się 877 słuchaczy, w tym 683 kobiety (odpowiednio 38 cudzoziemców, w tym 24 kobiety). W porównaniu z rokiem akademickim 2017/2018 liczba słuchaczy na studiach podyplomowych prowadzonych przez uczelnie artystyczne wzrosła odpowiednio o 11,7% dla ogółu słuchaczy i 19,2% dla kobiet. Większość słuchaczy (95,2%) wybrała studia podyplomowe w uczelniach publicznych – w roku akademickim 2017/2018 – (92,0%).

W roku akademickim 2018/2019 na studiach doktoranckich w uczelniach artystycznych kształciło się 798 doktorantów, spadek o 5,2% w stosunku do roku 2017/2018 (w tym 418 kobiet, spadek o 8,1%). Cudzoziemcy stanowili 6,8% ogółu uczestników tych studiów, wobec 7,2% w roku akademickim 2017/2018. Osoby niepełnosprawne stanowiły 1,3% ogółu doktorantów.

Studia doktoranckie, zwane również studiami III stopnia, prowadziły tylko publiczne uczelnie artystyczne. Studia stacjonarne wybrało 85,3% doktorantów (80,2% w poprzednim roku akademickim).

Stypendia naukowe pobierało 201 osób, wobec 198 w roku akademickim 2017/2018. W roku kalendarzowym 2018 wszczęto 170 przewodów doktorskich (wobec 155 w roku poprzednim), a rozprawę doktorską obroniło 115 osób – w tym podczas trwania studiów 70 osób (wobec 23 w roku 2017/2018). W roku akademickim 2018/2019 w publicznych uczelniach artystycznych kształciło się 669 osób (w tym 292 kobiety), które miały wszczęty przewód doktorski poza studiami doktoranckimi (odpowiednio 624 i 290 osób w roku akademickim 2017/2018). Cudzoziemcy stanowili w tej grupie 5,4% osób wobec 2,6% w roku poprzednim. W roku kalendarzowym 2018 przewody

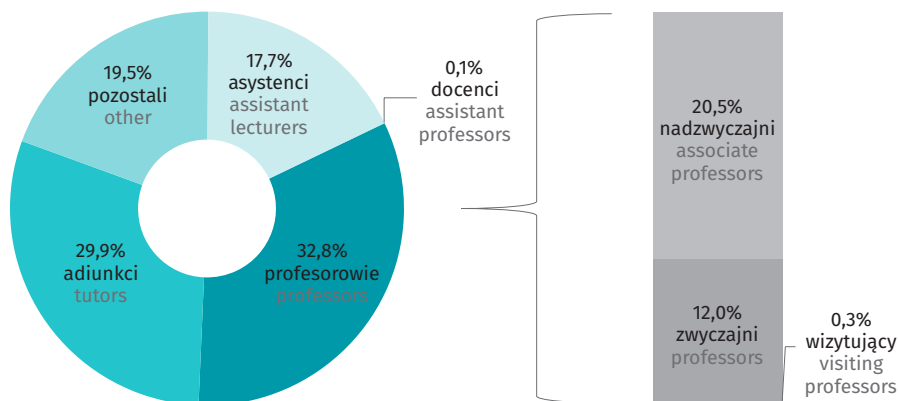
doktorskie poza studiami doktoranckimi otwarto 229 osób, w tym 48,5% stanowiły kobiety, a rozprawę doktorską obroniło 176 osób, a udział kobiet wyniósł 46,6%.

W roku akademickim 2018/2019 uczelnie artystyczne zatrudniały nauczycieli akademickich na 4,1 tys. etatach, w tym 1,3 tys. etatów zajmowały kobiety, co stanowiło 4,4% ogółu etatów nauczycieli w uczelniach w Polsce (4,3% w poprzednim roku akademickim).

Wykres 15. Struktura zatrudnionych nauczycieli akademickich w uczelniach artystycznych w roku akademickim 2018/2019

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. The structure of academic teachers employed in higher schools of arts in 2018/2019 academic year As of 31st December

Oprócz nauczycieli akademickich uczelnie artystyczne zatrudniały także pracowników niebędących nauczycielami akademickimi (m.in. pracowników naukowo-technicznych, bibliotecznych oraz dokumentacji i informacji naukowej, pracowników inżynieryjno-technicznych, ekonomicznych, administracyjnych oraz obsługi), łącznie na 2,2 tys. etatach, w tym 1,4 tys. kobiet (w roku akademickim 2017/2018 na 2,0 tys. etatach, w tym 1,3 tys. kobiet).

Wystawiennictwo

Muzea

Muzeum jako instytucja powołana do gromadzenia, badania i sprawowania opieki nad obiektami posiadającymi wartość artystyczną lub historyczną pełni funkcje ochronne i edukacyjne.

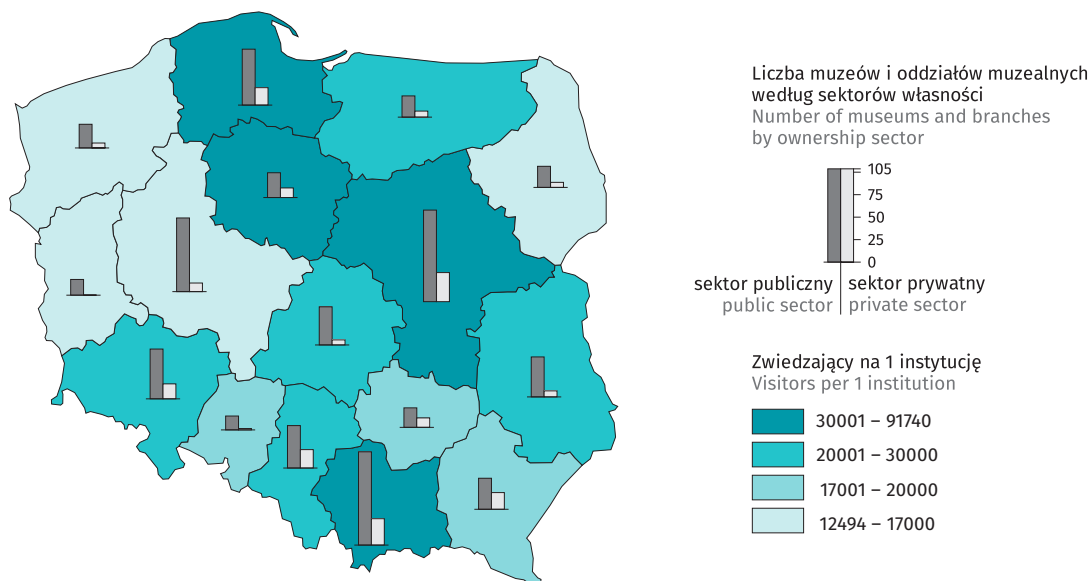
Według stanu w dniu 31 XII 2019 r. działalność w Polsce prowadziło 959 muzeów (łącznie z oddziałami; 945 w 2018 r.), z których 77,1% należało do sektora publicznego. Organizatorem zdecydowanej większości instytucji publicznych były jednostki samorządu terytorialnego (81,7%). W ramach sektora prywatnego organizatorami muzeów były najczęściej osoby fizyczne (ponad 1/3 prywatnych muzeów), Kościoły i związki wyznaniowe (prawie co szóste) oraz stowarzyszenia (15,9%).

Łączna liczba zbiorów muzealnych, według stanu na koniec 2019 r., wyniosła 22,6 mln sztuk. Dominowały muzealia z dziedziny archeologii (22,3%), przyrody (14,4%) oraz sztuki (11,9%), natomiast najmniej liczną dziedzinę stanowiły eksponaty z dziedziny kartografii (0,2%).

Zbiory muzealne prezentowane były w ramach stałych wystaw oraz poprzez organizowanie wystaw czasowych. W 2019 r. muzea prezentowały 2 677 wystaw stałych oraz zorganizowały 4 996 wystaw czasowych (w tym 132 wystawy z zagranicy).

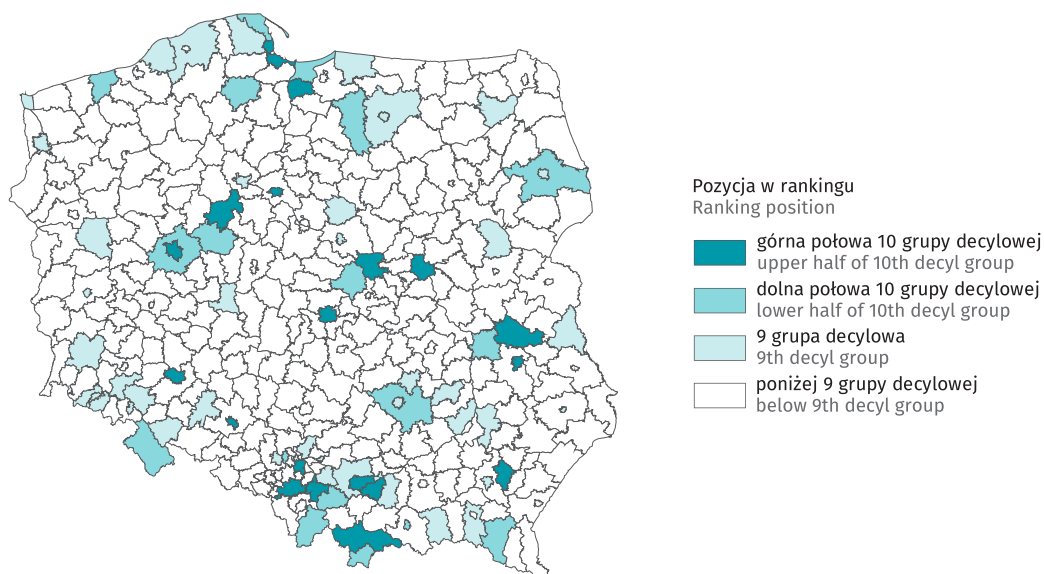
Muzea w 2019 r. odwiedziło 40,2 mln osób (o 5,5 % więcej w porównaniu z rokiem poprzednim), w tym 14,3 mln osób bezpłatnie. Zorganizowane grupy młodzieży szkolnej stanowiły 12,5 % ogółu zwiedzających (13,6% w 2018 r.). Największą popularnością wśród zwiedzających, tak jak w roku poprzednim, cieszyły się muzea o profilu artystycznym i historycznym, które odwiedziło odpowiednio: 11,5 mln i 8,6 mln osób.

Mapa 12. Muzea i oddziały muzealne według sektorów własności oraz zwiedzający w 2019 r.
 Map 12. Museums and their branches by ownership sectors and visitors in 2019

Mapa 13. Powiaty i miasta na prawach powiatu z piątej grupy kwintylowej rankingu według liczby zwiedzających muzea i oddziały muzealne w 2019 r.

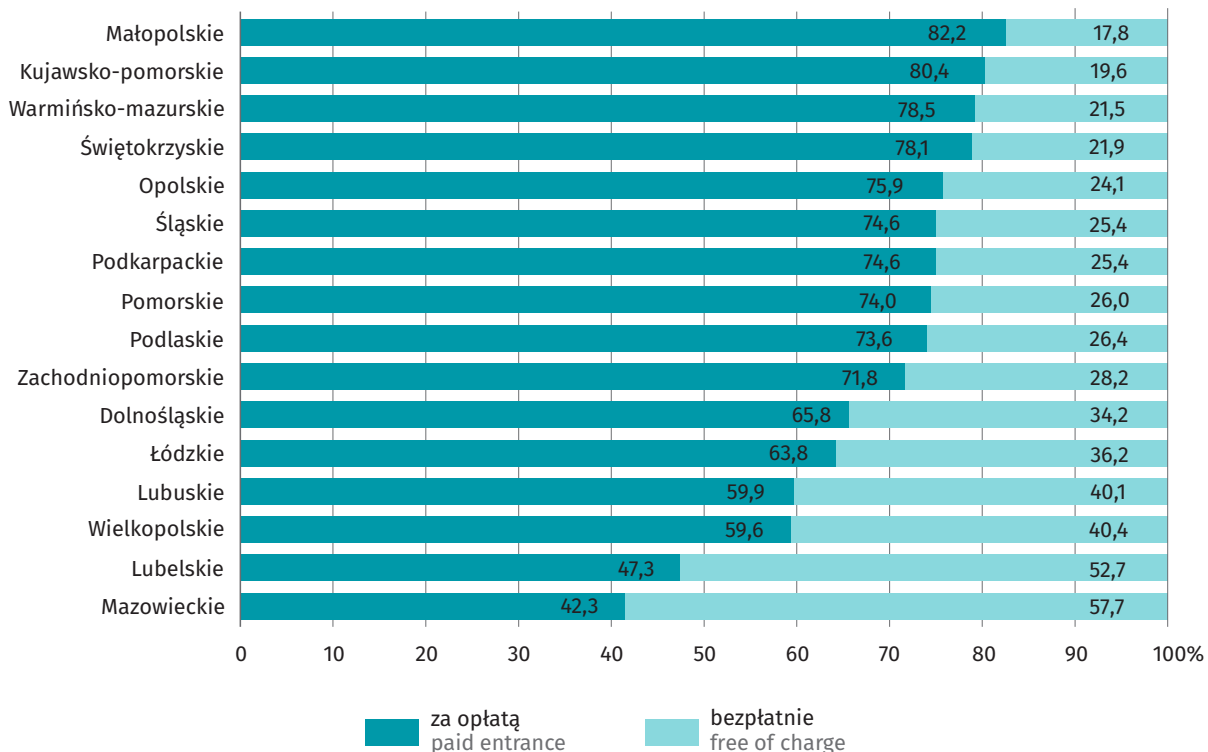
Map 13. Powiaty and cities with powiat status from the fifth quintile group of ranking by number of museum visitors in 2019

Okazją do nieodpłatnego poznawania polskiego dziedzictwa narodowego jest corocznie organizowana „Noc Muzeów”. Z tej formy zwiedzania w 2019 r. skorzystało ponad 798,7 tys. osób (o 7,8% mniej niż w 2018 r.).

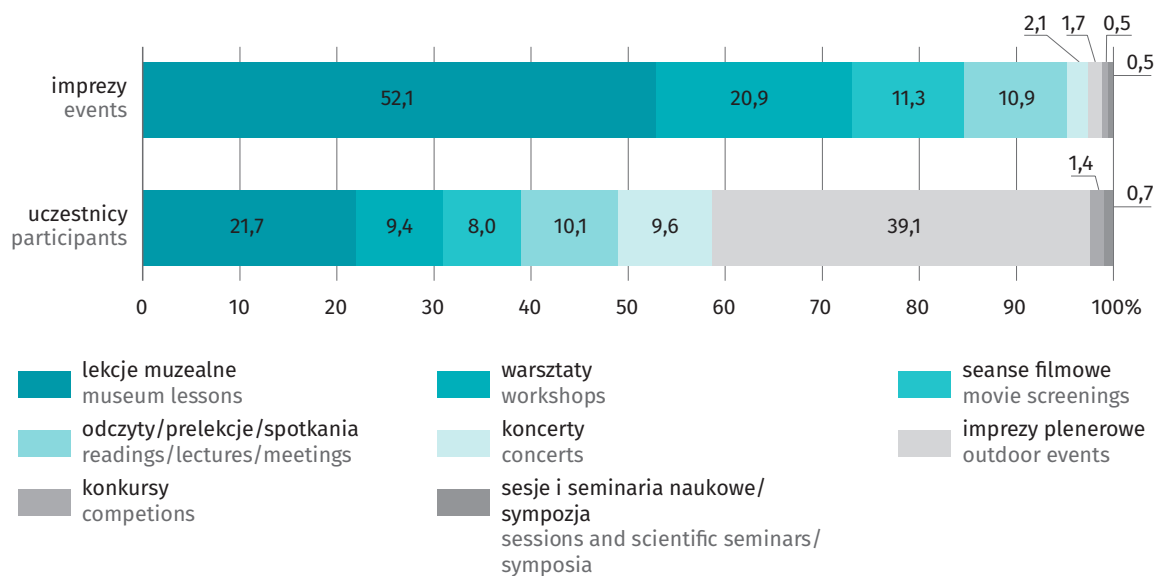
Wykres 16. Struktura zwiedzających muzea i oddziały muzealne w 2019 r.

Chart 16. The structure of museums visitors in 2019

Wykres 17. Struktura działalności oświatowej muzeów i oddziałów muzealnych w 2019 r.

Chart 17. The structure of educational activity of museums and branches in 2019

Muzea zorganizowały za granicą 132 wystawy, które odwiedziło 2,1 mln osób (150 wystaw i 1,7 mln zwiedzających w 2018 r.). Najwięcej wystaw zaprezentowano w Niemczech (23), USA (16) oraz na Słowacji (8).

Poza działalnością wystawienniczą muzea realizowały również różne formy działalności oświatowej. W 2019 r. zorganizowały 155,3 tys. imprez, w których uczestniczyło 8,0 mln osób (w 2018 r. odpowiednio 164,6 tys. i 8,3 mln). Najwięcej zorganizowano lekcji muzealnych – 80,9 tys. (w 2018 r. – 88,1 tys.).

W 2019 r. w ramach działalności usługowej muzea wykonały m.in.: 110 usług konserwatorskich, 278 konsultacji specjalistycznych, przeprowadziły 110 badań zleconych z zewnątrz. Sprzedaż pamiątek oferowało 570 muzeów.

Muzea prowadziły również własną działalność badawczą. W 2019 r. realizowały 794 samodzielne programy badawcze (w tym 216 zostało zakończonych) oraz prowadziły 240 programów badawczych we współpracy z innymi podmiotami (w tym 86 zakończonych w ciągu roku). Najwięcej samodzielnych programów badawczych realizowano w muzeach województwa małopolskiego (20,8% wszystkich programów tego rodzaju) i mazowieckiego (13,9%), natomiast najwięcej programów badawczych realizowanych we współpracy prowadzono w muzeach w województwie mazowieckim (20,4%) i pomorskim (17,1%). Najniższy odsetek realizowanych programów badawczych odnotowano w muzeach województwa łódzkiego i świętokrzyskiego – w obu przypadkach było to 1,5% wszystkich programów badawczych.

Tabl. 20. Muzea według województw
Table 20. Museums by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Muzea (łącznie z od- działami) ^a Museums (including branches) ^a	Muzealia w tys. szt ^{ac} Objects in thousands pieces ^{ac}	Wystawy czasowe ^b Temporary exhibitions ^b		Zwiedzający ^b w tys. Visitors ^b in thousands	
				razem total	krajowe obce national external	ogółem grand total	w tym młodzież szkolna of which school youth
POLSKA	2017	949	21 209,7	5 707	1 190	37 503,1	5 479,7
	2018	945	22 146,8	5 476	1 003	38 124,4	5 166,7
	2019	959	22 606,4	4 996	766	40 217,3	5 029,9
Dolnośląskie		73	3 225,9	461	105	1 988,9	381,2
Kujawsko-pomorskie		41	1 097,9	232	60	1 269,6	304,8
Lubelskie		51	1 262,2	257	23	1 217,9	252,3
Lubuskie		20	324,7	131	28	249,9	38,7
Łódzkie		46	986,9	303	54	1 014,8	120,9
Małopolskie		135	5 310,7	626	54	11 126,8	1 627,1
Mazowieckie		143	3 612,3	783	111	13 118,8	806,2
Opolskie		20	253,3	137	35	342,5	60,5
Podkarpackie		57	734,7	343	44	1 029,6	175,5
Podlaskie		29	422,8	156	16	478,0	114,4
Pomorskie		83	762,7	340	35	3 760,3	380,9
Śląskie		74	2 367,4	464	61	1 514,4	189,3
Świętokrzyskie		34	288,3	119	19	641,7	188,0
Warmińsko-mazurskie		32	267,4	113	20	720,6	83,3
Wielkopolskie		89	1 314,3	395	71	1 209,6	253,9
Zachodniopomorskie		32	375,0	136	30	534,0	52,8

a Stan w dniu 31 XII. b W ciągu roku. c Do 2016 r. dane podawano tylko w jednostkach inwentarzowych.

a As of 31 XII. b During a year. c Until 2016 data presented in inventory items.

W ramach prowadzonej w 2019 r. działalności wydawniczej muzea opublikowały ogółem 9 623 tytuły (o 8,2% więcej niż w roku poprzednim) o łącznym nakładzie 6,5 mln egzemplarzy (o 11,9% mniej niż w 2018 r.). Spośród wszystkich wydawnictw najwięcej wydano plakatów – 5 123 tytuły w nakładzie 265,3 tys. egzemplarzy (wobec 4 587 tytułów w nakładzie 260,4 tys. w roku poprzednim, tj. odpowiednio o 11,7% i 1,9% więcej) oraz informatorów i folderów – 1 523 tytuły w nakładzie 3 401,6 tys. egzemplarzy (wobec 1 478 tytułów i 3 899,1 tys. egzemplarzy w 2018 r., tj. odpowiednio o 3,0% więcej i 12,8% mniej).

Instytucje paramuzealne

Instytucja paramuzealna to jednostka organizacyjna zbliżona swoim charakterem do muzeum, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, nauki i techniki oraz przyrody. Do instytucji paramuzealnych zaliczamy: ogrody zoologiczne, ogrody botaniczne, rezerваты przyrody i parki kulturowe (o ile – oprócz udostępniania zwiedzającym – prowadzą także działalność wystawienniczą) oraz inne jednostki obejmujące, m.in. planetaria, centra techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe przedstawiające osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

Tabl. 21. Instytucje paramuzealne według województw
Table 21. Institutions related to museums by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Instytucje paramuzealne ^a Institutions related to museums ^a	Okazy, ekspozyty w tys. szt ^a Specimens, objects in thousands pieces ^a	Wystawy czasowe ^b Temporary exhibitions ^b		Zwiedzający ^b w tys. Visitors ^b in thousands	
				razem total	krajowe obce national external	ogółem grand total	w tym młodzież szkolna ^c of which school youth ^c
POLSKA	2017	125	550,9	471	137	11 890,7	1 869,4
	2018	125	891,4	571	103	12 881,6	2 030,6
	2019	157	951,7	601	85	14 024,6	2 126,9
Dolnośląskie		20	237,2	140	15	3 040,7	367,0
Kujawsko-pomorskie		12	5,4	43	23	774,0	275,3
Lubelskie		3	5,4	14	-	311,6	29,0
Lubuskie		2	-	2	-	80,8	6,2
Łódzkie		8	26,8	45	6	647,4	93,7
Małopolskie		16	377,4	37	2	869,0	166,8
Mazowieckie		18	38,7	53	-	2 653,1	483,8
Opolskie		1	3,9	1	-	274,4	80,0
Podkarpackie		5	10,5	50	17	174,0	50,4
Podlaskie		5	6,8	26	-	112,6	25,1
Pomorskie		16	192,4	35	5	1 874,7	209,0
Śląskie		14	15,7	23	5	1 154,4	165,4
Świętokrzyskie		6	0,2	7	2	450,4	41,5
Warmińsko-mazurskie		10	11,0	19	4	166,1	60,6
Wielkopolskie		14	19,3	81	4	1 149,5	43,7
Zachodniopomorskie		7	1,2	25	2	291,9	29,6

a Stan w dniu 31 XII. b Bez zwiedzających wystawy zorganizowane za granicą. c Zwiedzający wystawy w zorganizowanych grupach.

a As of 31 XII. b Excluding visitors at exhibitions organised abroad. c Primary and secondary school students visiting museum in organised groups.

W 2019 r. zarejestrowano działalność 157 instytucji paramuzealnych wobec 125 przed rokiem (25,6% więcej), które zgromadziły 951,7 tys. sztuk eksponatów (bez okazów przyrody prezentowanych w ogrodach botanicznych). Większość instytucji paramuzealnych (76,4%) należała do sektora publicznego (80,8% w 2018 r.).

Jednostki paramuzealne przygotowały 248 wystaw stałych i 601 wystaw czasowych. Ponadto zaprezentowały 9 wystaw za granicą. Wystawy w kraju odwiedziło łącznie 14,0 mln osób, w tym 2,1 mln młodzieży szkolnej w zorganizowanych grupach, co stanowiło 15,2% wszystkich zwiedzających. Instytucje paramuzealne odwiedziło bezpłatnie 13,0% ogółu zwiedzających osób. Największym zainteresowaniem cieszyły się ogrody zoologiczne, które odwiedziło 6,6 mln osób (w 2018 r. – 5,8 mln), w tym 1,7 mln osób ogród zoologiczny we Wrocławiu i 0,8 mln - zoo w Warszawie.

Instytucje paramuzealne, podobnie jak muzea, prowadziły działalność oświatową i w 2019 r. zorganizowały łącznie 27,7 tys. imprez oświatowych (27,0 tys. imprez w 2018 r.), w których uczestniczyło 2,0 mln osób (1,6 mln w 2018 r.). W 227 zorganizowanych konkursach wzięło udział 26,4 tys. uczestników.

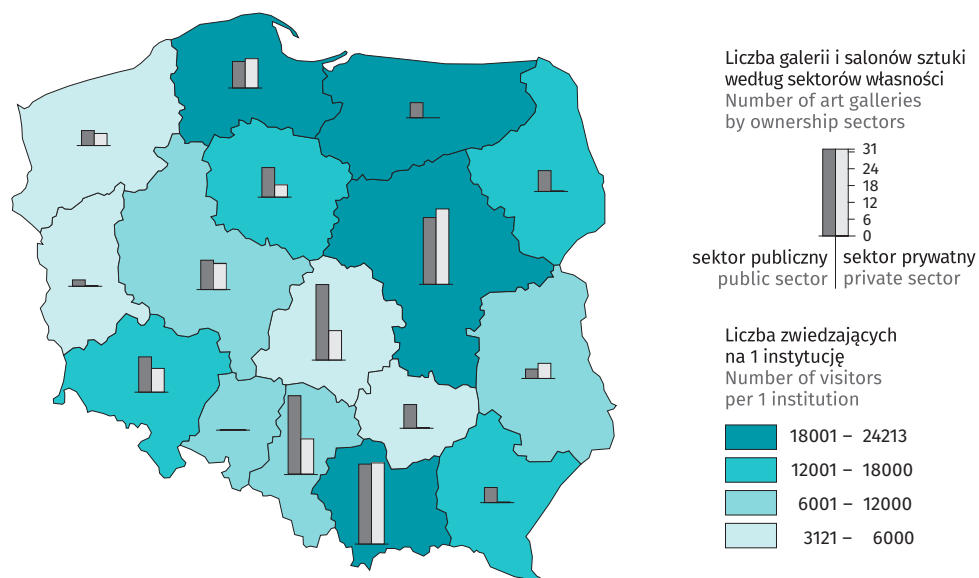
W ramach prowadzonej działalności wydawniczej jednostki paramuzealne wydały łącznie 663 tytuły (518 tytułów w 2018 r.), o łącznym nakładzie 1,5 mln egzemplarzy (1,8 mln w 2018 r.). Wśród opublikowanych tytułów najwięcej było plakatów – 270 tytułów w nakładzie 78,9 tys. egzemplarzy oraz informatorów i folderów – 148 tytułów w nakładzie 880,3 tys. egzemplarzy (w 2018 r. odpowiednio 197 tytułów w nakładzie 76,2 tys. egzemplarzy oraz 125 tytułów w nakładzie 950,1 tys. egzemplarzy).

Galerie sztuki

Głównym celem działalności galerii sztuki jest promocja, prezentacja i propagowanie współczesnej twórczości artystycznej poprzez organizację wystaw, działań plastycznych oraz imprez towarzyszących.

Mapa 14. Galerie i salony sztuki według sektorów własności oraz zwiedzający w 2019 r.

Map 14. Art galleries by ownership sectors and visitors in 2019

W Polsce w 2019 r. działało 327 galerii i salonów sztuki organizujących wystawy, tj. o 0,6% więcej niż w roku poprzednim. Z ogółu wszystkich galerii i salonów sztuki 59,6% stanowiły instytucje państwowe i samorządowe, łącznie z biurami wystaw artystycznych. W grupie tej zdecydowana większość należała do jednostek samorządowych (87,2%). W sektorze prywatnym najwięcej organizatorów galerii stanowiły osoby fizyczne (47,0%), natomiast pozostałe galerie były prowadzone przez różne organizacje, m.in. fundacje i stowarzyszenia.

Ponad połowa placówek wystawienniczych (187, tj. 57,2%), podobnie jak w roku poprzednim, zapewniła w 2019 r. niezbędne warunki do korzystania z tych obiektów przez osoby niepełnosprawne, w szczególności przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich.

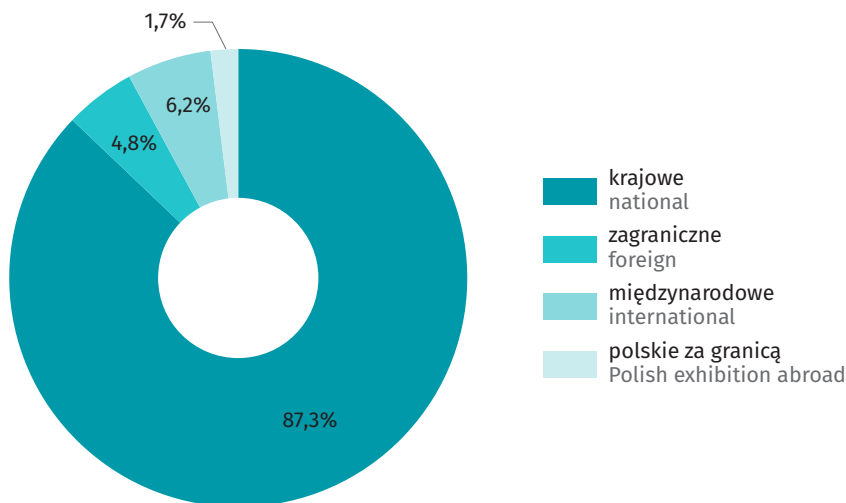
Przeszło połowa galerii i salonów sztuki (57,8%) prezentujących wystawy w 2019 r. funkcjonowało, podobnie jak w 2018 r., w czterech województwach: małopolskim, mazowieckim, śląskim i łódzkim.

Jednym z podstawowych zadań galerii państwowych oraz samorządowych jest tworzenie kolekcji dzieł sztuki współczesnej oraz jej udostępnianie w formie wystaw. Z roku na rok wzrasta liczba posiadanych eksponatów. W 2019 r. galerie sektora publicznego posiadały 1,0 mln zbiorów (770,0 tys. w roku poprzednim), wśród których najliczniejsze były dzieła z dziedziny malarstwa (43,0%), „nowych mediów” (elektronicznych) – (24,7%) i grafiki (20,8%).

Wszystkie galerie i salony sztuki zorganizowały w kraju 3,8 tys. wystaw w 4,0 tys. ekspozycji (wobec odpowiednio 3,9 tys. i 4,0 tys. w 2018 r.). Organizatorami 73,3% wystaw były państwowe oraz samorządowe galerie lub salony sztuki. Największą część wszystkich prezentacji w Polsce stanowiły wystawy dzieł twórców krajowych (88,9%). W porównaniu do roku 2018, zmniejszyła się liczba wystaw artystów zagranicznych z 198 do 183 (o 7,6%).

Wykres 18. Struktura wystaw w galeriach i salonach sztuki w 2019 r.

Chart 18. The structure of exhibitions in art galleries in 2019

Liczba zorganizowanych wystaw z zastosowaniem tzw. nowych mediów zmniejszyła się, a ich udział w łącznej liczbie wystaw był w 2019 r. na poziomie 13,5% ogółu prezentacji (14,1% w 2018 r.). Wystawy plenerowe stanowiły natomiast 4,3% ogółu wszystkich wystaw (wobec 4,1% w roku poprzednim).

W 2019 r. ponad 4,0 mln osób odwiedziło państwowe oraz samorządowe galerie sztuki (wobec blisko 4,0 mln w 2018 r., tj. o 1,4% więcej). Pozostałe galerie odwiedziło ponad 526 tys. osób (585 tys. w 2018 r.).

Największą liczbę zwiedzających zgromadziły galerie w województwach: małopolskim (28,7% ogółu zwiedzających), mazowieckim (26,4%) oraz śląskim (9,6%).

Tabl. 22. Galerie sztuki według województw
Table 22. Art galleries by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Galerie (stan w dniu 31 XII) Art galleries (as of 31 XII)	Wystawy Exhibitions	Ekspozycje Epositions	Zwiedzający w tys. Visitors in thou- sands
POLSKA	2017	341	4 233	4 394	4 405,0
	2018	325	3 886	4 023	4 545,9
	2019	327	3 786	3 964	4 541,6
Dolnośląskie		21	217	249	281,2
Kujawsko-pomorskie		16	236	271	212,0
Lubelskie		10	132	134	70,0
Lubuskie		4	59	59	21,3
Łódzkie		36	304	307	112,4
Małopolskie		61	591	602	1 302,4
Mazowieckie		53	612	623	1 197,9
Opolskie		21	34	34	22,5
Podkarpackie		16	103	111	84,0
Podlaskie		10	117	118	105,4
Pomorskie		4	286	316	266,5
Śląskie		36	463	484	436,2
Świętokrzyskie		61	113	124	39,1
Warmińsko-mazurskie		53	76	79	145,3
Wielkopolskie		21	274	275	185,9
Zachodniopomorskie		16	169	178	59,6

Oprócz prezentacji dzieł sztuki współczesnej, galerie prowadziły różnorodną działalność okołowystawienniczą, tj. organizowały imprezy muzyczne, filmowe, konkursy, performance oraz aukcje dzieł sztuki. W ramach edukacji kulturalnej w 2019 r. instytucje wystawiennicze zorganizowały łącznie 4,3 tys. odczytów, prelekcji i spotkań z autorami wystaw oraz 12,2 tys. lekcji lub warsztatów plastycznych. W ramach tej formy działalności 91,7% wszystkich imprez zostało zorganizowanych przez galerie sektora publicznego.

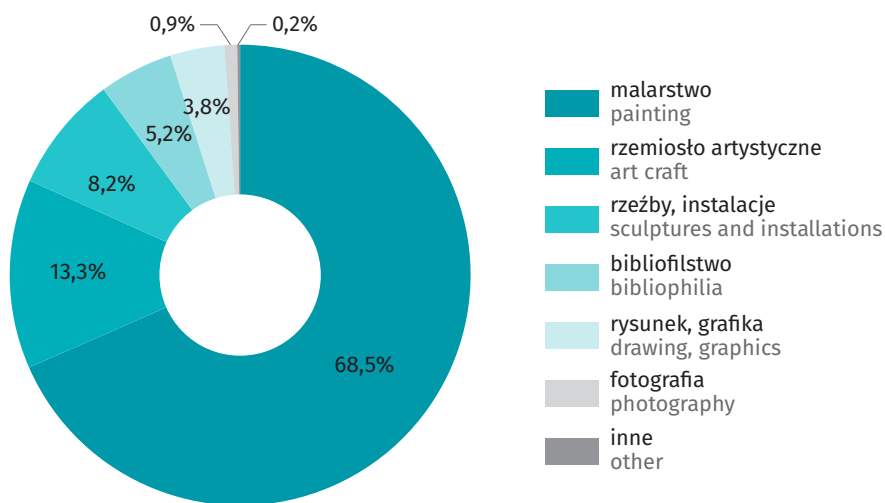
Bogatą propozycję galerii i salonów sztuki uzupełniała oferta wydawnicza, a wśród niej publikacje katalogów, informatorów, folderów czy plakatów. W ramach tej działalności instytucje wystawiennicze w 2019 r. wydały 8,3 tys. tytułów w formie drukowanej oraz 2,3 tys. wydawnictw elektronicznych, z których prawie 3/4 stanowiły zaproszenia na wystawy. Działalność wydawnicza była zdecydowanie szersza w galeriach państwowych oraz samorządowych, gdzie nakład oddanych do druku wydawnictw wyniósł 1,3 mln egzemplarzy i przeszło 6-krotnie przewyższył nakład publikacji wydanych przez galerie z sektora prywatnego.

Rynek dzieł sztuki i antyków

O działalności na rynku dzieł sztuki i antyków w 2019 r. informacje przekazało 208 podmiotów, m.in.: domów aukcyjnych, galerii sztuki i antykwariatów, spośród których 44,2% zajmowało się również działalnością wystawienniczą. W 2019 r. wartość sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych wyniosła 162,5 mln zł i w porównaniu z 2018 r. wzrosła o 21,8%.

Rynek dzieł sztuki i antyków był zdominowany przez niewielką liczbę podmiotów, które osiągnęły najwyższe wartości sprzedaży dzieł sztuki i antyków. W 2019 r. 2/3 ogólnej wartości sprzedaży dzieł sztuki i antyków należało do 10 podmiotów.

Wykres 19. Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według rodzajów w 2019 r.
Chart 19. The structure of sales of works of art and antiques (own or on a commission basis) by type in 2019

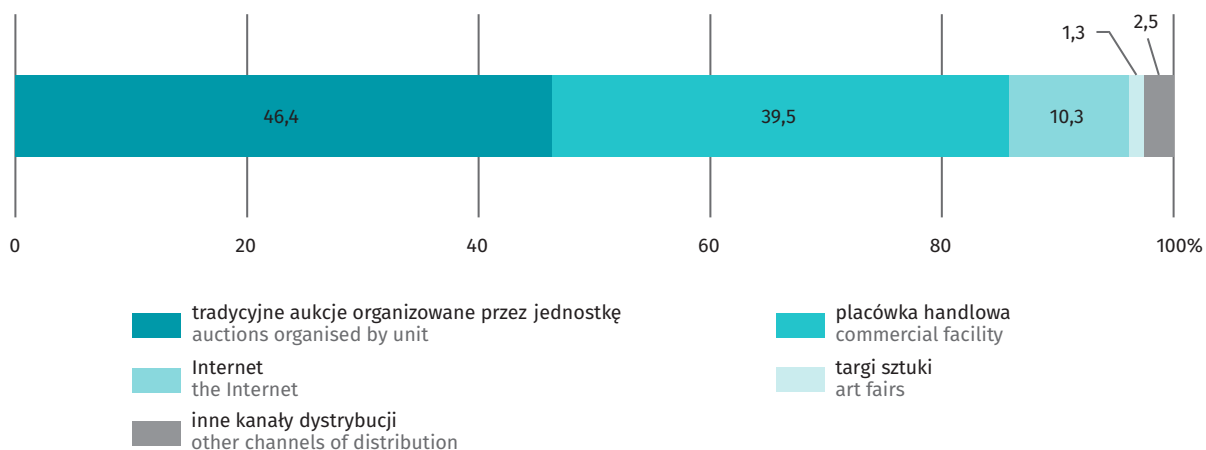
Koncentracja rynku dzieł sztuki i antyków widoczna była również w wymiarze przestrzennym: 39 podmiotów, co stanowi 18,8% ogółu podmiotów (w tym 7 z 10 podmiotów o najwyższej kwocie sprzedaży dzieł sztuki i antyków) miało siedzibę w Warszawie, a w całym województwie mazowieckim – 47 (czyli 22,6% ogółu podmiotów). Mniej podmiotów zlokalizowanych było w województwach: małopolskim (18,3%, w tym 32 podmioty w Krakowie), dolnośląskim (10,1%), śląskim i wielkopolskim (po 9,1%). Ponad 2/3 podmiotów (67,8%) zajmujących się sprzedażą dzieł sztuki i antyków w 2019 r. działało w stolicach województw. W porównaniu z 2018 r. 69,6% podmiotów prowadziło działalność w stolicach województw, co stanowiło spadek o 6,6%.

W 2019 r. – podobnie jak rok wcześniej – największą część łącznej wartości sprzedaży dzieł sztuki i antyków podmioty uzyskały poprzez organizację tradycyjnych aukcji. Sprzedano tą drogą dzieła sztuki i antyki własne oraz komisowe o wartości 75,4 mln zł, co stanowiło 46,4% łącznej kwoty sprzedaży (43,8% w 2018 r.). Drugim najczęściej wybieranym kanałem dystrybucji była sprzedaż w placówkach handlowych – 64,1 mln zł (39,5% łącznej wartości sprzedaży w 2019 r. w porównaniu do 37,2% w 2018 r.). Za pośrednictwem Internetu sprzedano dzieła sztuki i antyki za kwotę 16,8 mln zł (10,3 % łącznej wartości sprzedaży w 2019 r. w porównaniu z 10,4% w 2018 r.), co w porównaniu z 2018 r. stanowiło wzrost o 20,5%. Najmniejszą wartość sprzedaży dzieł sztuki i antyków uzyskano na targach sztuki – 2,2 mln zł (o 64,6% mniej w porównaniu z 2018 r.).

W 2019 r. 19,2% podmiotów działających na rynku dzieł sztuki i antyków wzięło udział w różnego rodzaju targach sztuki. Największą popularnością cieszyły się tradycyjnie Warszawskie Targi Sztuki, których 17-sta edycja odbyła się w październiku 2019 r. w Zamku Królewskim w Warszawie. Polskie galerie i domy aukcyjne zaprezentowały się także na prestiżowych targach Art Basel w Bazylei (Szwajcaria) i Miami (Stany Zjednoczone Ameryki Północnej), Frieze Art Fair w Londynie (Wielka Brytania) i Nowym Jorku (Stany Zjednoczone Ameryki Północnej), Artissima w Turynie (Włochy), Affordable Art Fair (Ham-burg, Niemcy), Art Cologne (Kolonja, Niemcy) oraz innych krajowych i zagranicznych przedsięwzięciach.

Wykres 20. Struktura sprzedaży dzieł sztuki i antyków własnych oraz komisowych według kanałów dystrybucji w 2019 r.

Chart 20. The structure of sales of works of art and antiques (own or on a commission basis) by distribution channels in 2019

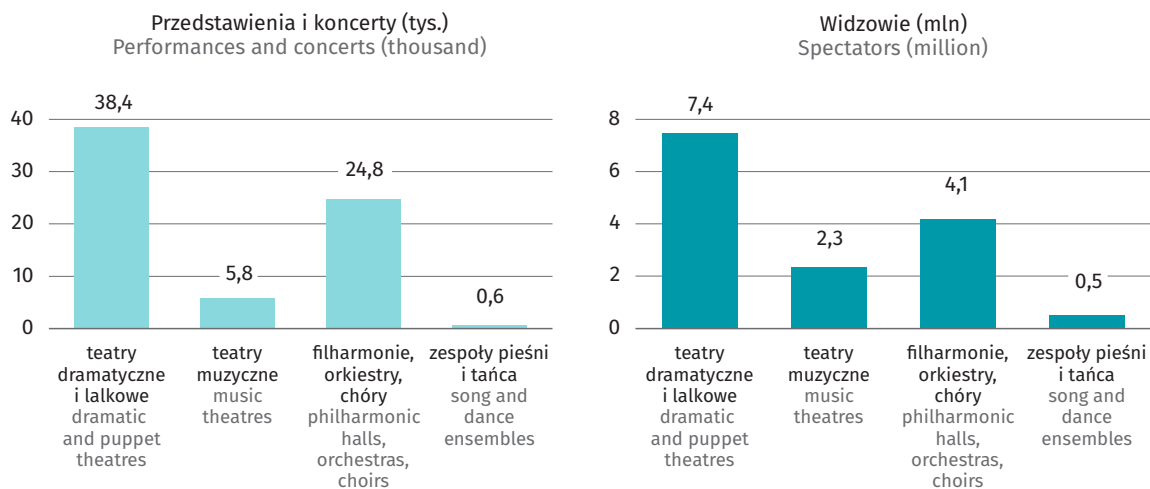
Działalność sceniczna

W 2019 r. działalność sceniczną prowadziło 188 teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny, stały zespół artystyczny (189 w 2018 r.). Teatry i instytucje muzyczne zorganizowały 69,5 tys. przedstawień i koncertów, w których uczestniczyło 14,4 mln widzów i słuchaczy.

W porównaniu z rokiem 2018 nastąpił wzrost liczby przedstawień i koncertów prawie o 0,5 tys. (tj. o 0,7 %), i spadek liczby widzów i słuchaczy o 532 tys. (tj. o 3,6%). Odnotowano również spadek przeciętnej frekwencji na 1 przedstawieniu – z 216 w 2018 r. do 207 osób. W 2019 r. teatry i instytucje muzyczne zaprezentowały średnio (na 1 instytucję) 370 przedstawień i koncertów (365 w 2018 r.).

Wykres 21. Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych według rodzajów instytucji w 2019 r.

Chart 21. Performances and concerts, spectators and listeners in theatres and music institutions by type of institution in 2019

Biorąc pod uwagę średnią liczbę widzów i słuchaczy przypadających na 1 przedstawienie i koncert, najwięcej osób uczestniczyło w przedstawieniach zorganizowanych przez zespoły pieśni i tańca – 895 osób oraz opery i operetki – odpowiednio 462 i 356 widzów i słuchaczy na 1 przedstawienie. W teatrach dramatycznych 1 przedstawienie obejrzały średnio – 222 osoby, w lalkowych - 116, a w filharmoniach – 1 koncertu wysłuchały przeciętnie 172 osoby.

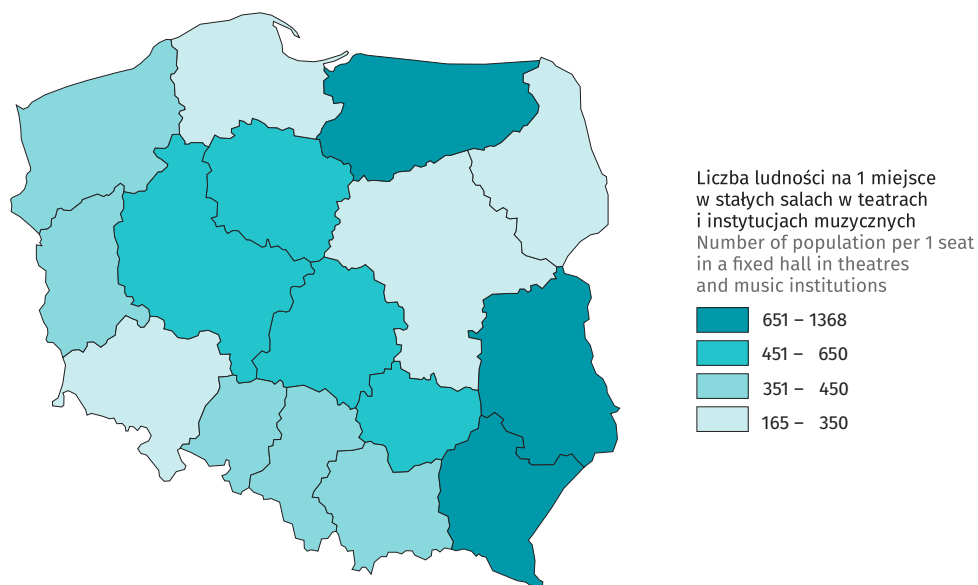
W 2019 r. teatry i instytucje muzyczne dysponowały 101,0 tys. miejsc dla widzów i słuchaczy. W porównaniu z rokiem poprzednim przybyło 3,1 tys. miejsc na widowni w stałych salach. Stanowiło to wzrost liczby miejsc o 3,1% w stosunku do roku poprzedniego. Na 1 miejsce na widowni w stałych salach teatrów oraz instytucji muzycznych według stanu w dniu 31 XII 2019 r. przypadało 380 mieszkańców Polski (392 w 2018 r.).

Większość instytucji prowadzących działalność artystyczną i rozrywkową była przystosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich - 83,5%.

Liczba teatrów oraz instytucji muzycznych w 2019 r. była nadal wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych województwach – od 3 (w woj. podkarpackim) i 4 (w woj. lubuskim i świętokrzyskim) do 35 (w woj. mazowieckim), a powyżej 20 odnotowano także w woj. małopolskim (22) i śląskim (22).

Mapa 15. Ludność na 1 miejsce w stałych salach w teatrach i instytucjach muzycznych w 2019 r.

Map 15. Population per 1 seat in a fixed hall in theatres and music institutions in 2019

W 2019 r. najwięcej widzów i słuchaczy odwiedziło teatry i instytucje muzyczne w województwach: mazowieckim – 5,2 mln (959 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1000 ludności; 36,1% ogólnej liczby widzów i słuchaczy), śląskim – 1,7 mln (370 widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1000 ludności; 11,6% ogólnej liczby widzów i słuchaczy), małopolskim – 1,3 mln (369 osób w przeliczeniu na 1000 ludności; 8,7% ogólnej liczby widzów i słuchaczy). W pozostałych województwach liczba uczestników imprez w teatrach i instytucjach muzycznych nie przekroczyła 1,0 mln widzów i słuchaczy. Najmniej widzów i słuchaczy było w teatrach i instytucjach muzycznych województwa podkarpackiego (180,5 tys. osób) i opolskiego (192,6 tys.). Spośród 69,5 tys. przedstawień i koncertów w 2019 r. – 18,2 tys. (tj. 26,1% wszystkich przedstawień i koncertów) odbyło się w woj. mazowieckim, w woj. śląskim – 7,6 tys. (tj. 11,0%), woj. małopolskim – 6,3 tys. (tj. 9,0%) i w woj. dolnośląskim – 6,0 tys. (tj. 8,7%). Najmniejszą liczbę przedstawień i koncertów odnotowano w woj. lubelskim – 1,1 tys. (1,6% wszystkich występów). W porównaniu

z 2018 r. największy wzrost liczby spektakli i koncertów odnotowano w woj. mazowieckim (o 1,0 tys.) i śląskim (o 0,4 tys.), a największy spadek – w woj. małopolskim (o 0,7 tys.). Natomiast w ujęciu procentowym największy wzrost nastąpił w województwach: pomorskim (o 11,8%), mazowieckim (o 5,7%) i śląskim (o 5,6%), a największy spadek – w woj. małopolskim (o 10,3%).

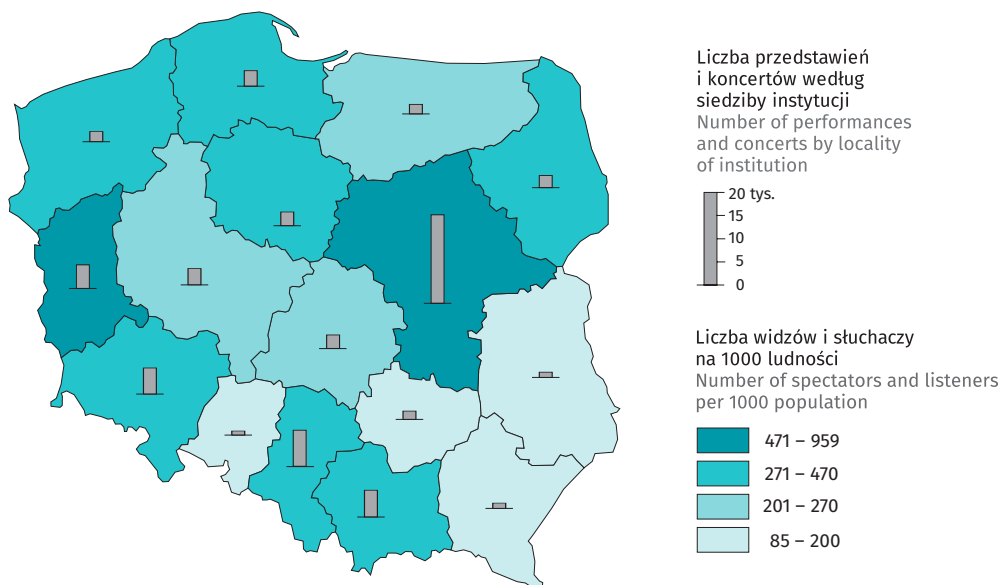
Tabl. 23. Teatry i instytucje muzyczne według województw
Table.23. Theatres and musical institutions by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Teatry i instytucje muzyczne Theatres and musical institu- tions	Miejsca na widowni Seats for audi- ence	Przedstawienia/ koncerty Performances/ concerts	Widzowie/ słuchacze w tys. Spectators and/ listeners in thousands
		stan w dniu 31 XII as of 31st December		w ciągu roku during a year	
POLSKA	2017	187	94 706	65 385	13 264,0
	2018	189	97 968	69 044	14 895,5
	2019	188	101 043	69 505	14 363,3
Dolnośląskie		17	9 079	6 030	934,9
Kujawsko-pomorskie		7	4 589	3 217	572,1
Lubelskie		7	1 938	1 113	274,7
Lubuskie		4	2 601	5 759	530,0
Łódzkie		11	5 028	2 651	506,4
Małopolskie		22	8 055	6 281	1 256,3
Mazowieckie		35	20 419	18 151	5 190,8
Opolskie		5	2 451	1 118	192,6
Podkarpackie		3	1 566	1 611	180,5
Podlaskie		8	3 734	2 355	328,5
Pomorskie		15	14 214	3 281	921,0
Śląskie		22	12 541	7 614	1 672,7
Świętokrzyskie		4	2 191	1 879	248,0
Warmińsko-mazurskie		5	1 978	1 964	287,6
Wielkopolskie		15	6 014	4 075	748,2
Zachodniopomorskie		8	4 645	2 406	518,8

W 2019 r. teatry dramatyczne, lalkowe i muzyczne przedstawiły 861 widowiska premierowe (w roku poprzednim – 847), z tego 730 premier w teatrach dramatycznych i lalkowych (687 premier w 2018 r.) i 131 – w teatrach muzycznych (160 premier w 2018 r.).

Udział spektakli teatralnych i koncertów prezentowanych na terenie województwa, w którym siedzibę ma instytucja artystyczna w ogólnej liczbie przedstawień i koncertów zmniejszył się o 2,9 p. proc. i wyniósł 86,7%, natomiast udział liczby widzów przedsięwzięć podejmowanych we własnym województwie obniżył się o 5,9 p. proc. i wyniósł 81,1%. W przypadku teatrów dramatycznych i lalkowych, udział przedstawień prezentowanych we własnym województwie w ogólnej liczbie spektakli wyniósł 86,5% (w 2018 r. – 92,5%), a udział widowni osiągnął 73,0% (w 2018 r. – 88,6%). W przypadku teatrów muzycznych udział przedstawień prezentowanych we własnym województwie w ogólnej liczbie przedstawień wyniósł 96,0%, a udział widowni – 97,2% (w 2018 r. odpowiednio 93,2% i 97,2%). Natomiast udział koncertów zaprezentowanych przed publicznością we własnym województwie przez filharmonie, orkiestry i chóry w 2019 r. wyniósł 85,2%, a udział słuchaczy – 87,1% (w 2018 r. odpowiednio 85,1% i 87,1%).

Mapa 16. Przedstawienia i koncerty oraz widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych w 2019 r.
 Map 16. Performances and concerts, spectators and listeners in theatres and music institutions in 2019

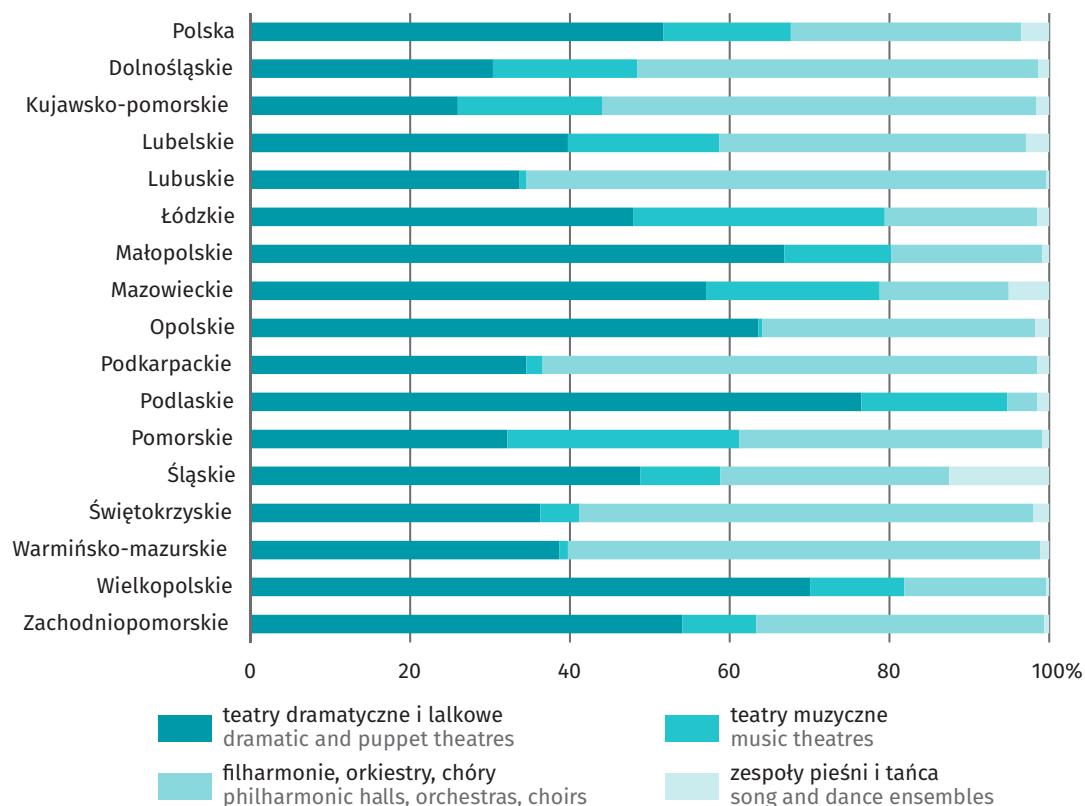
W 2019 r. teatry i instytucje muzyczne zaprezentowały za granicą 778 przedstawień i koncertów (756 w 2018 r.). Najwięcej przedstawień i koncertów za granicą zaprezentowały teatry (343, w tym: dramatyczne – 199, lalkowe – 144). Filharmonie, orkiestry i chóry zorganizowały za granicą 271 koncertów. Najwięcej przedstawień i koncertów za granicą wystawiły teatry i instytucje muzyczne z województw: mazowieckiego (220), dolnośląskiego, (133) małopolskiego (131), śląskiego (93) i wielkopolskiego (91).

W 2019 r. odbyło się 1 558 (w 2018 r. – 1 029) przedstawień i koncertów zrealizowanych w Polsce przez twórców z zagranicy; najwięcej w województwach: lubuskim (619), pomorskim (178) i dolnośląskim (145). Również liczba widzów i słuchaczy na przedstawieniach zespołów i artystów zagranicznych wzrosła (o 8,2%) i wyniosła 530,3 tys. (w 2018 r. – 490,3 tys.). Najwięcej widzów i słuchaczy na przedstawieniach zespołów i artystów z zagranicy odnotowano w województwach: zachodniopomorskim (124,9 tys.), wielkopolskim (81,7 tys.) i pomorskim (56,1 tys.).

W ramach działalności przedsiębiorstw (agencji) estradowych i innych jednostek prowadzących działalność sceniczną o charakterze rozrywkowym wyróżniamy imprezy własne oraz imprezy z zagranicy. W 2019 r. przedsiębiorstwa estradowe zorganizowały 3,6 tys. własnych imprez (w roku poprzednim – 3,3 tys.), w których uczestniczyło 2,6 mln widzów (w 2018 r. – 3,2 mln osób), przeciętnie 721 osób na 1 imprezę (w roku poprzednim – 981 osób). Najwięcej imprez zorganizowano w woj. wielkopolskim (0,8 tys.), zachodniopomorskim (0,5 tys.) oraz śląskim, mazowieckim, małopolskim i dolnośląskim (po 0,4 tys.), a najwięcej uczestników tych prezentacji odnotowano w województwach: mazowieckim (1,3 mln), łódzkim (0,3 mln) oraz wielkopolskim, pomorskim i śląskim (po 0,2 mln osób). Ponadto zorganizowano 218 imprez artystów z zagranicy (tzw. imprezy z zagranicy), w których uczestniczyło 0,2 mln osób (w roku poprzednim odpowiednio 269 i 0,5 mln).

Wykres 22. Struktura widzów i słuchaczy według rodzajów instytucji w 2019 r.

Chart 22. The structure of spectators and listeners by type of institution in 2019

Kinematografia

W 2019 r. wyprodukowano w Polsce 76 filmów pełnometrażowych przeznaczonych do prezentacji w telewizji i kinach (wobec 70 w roku poprzednim), w tym 56 filmów fabularnych (47 w 2018 r.). Dane dotyczą produkcji zakończonej, tzn. filmów, dla których sporządzono kopię wzorcową. Do rozpowszechniania w kinach przewidziano 47 filmów pełnometrażowych, w tym 41 filmów fabularnych. Ponadto wyprodukowano 207 filmów krótko- i średnometrażowych (195 w 2018 r.), w tym 143 filmy dokumentalne (123 w 2018 r.).

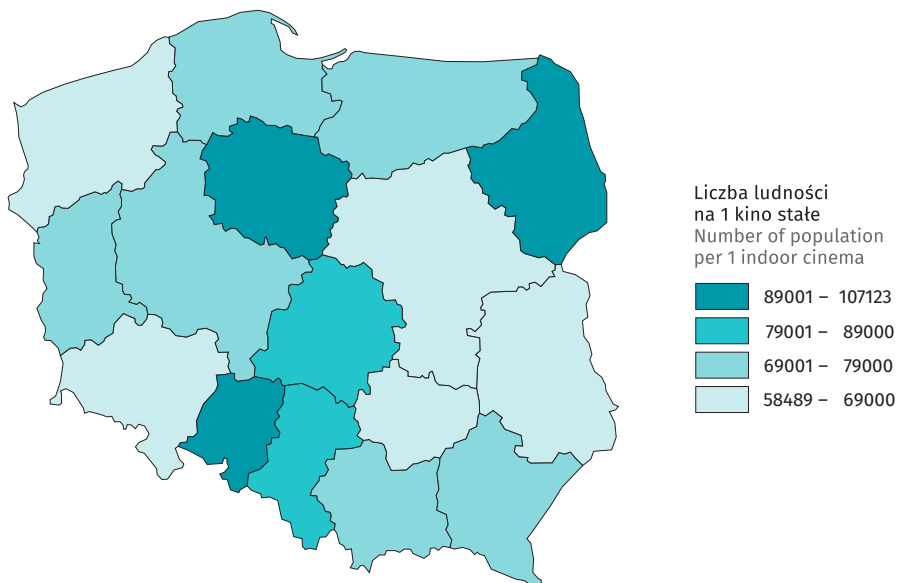
Kina zawsze cieszyły się dużą popularnością i zajmują czołowe miejsce pod względem frekwencji wśród opisywanych podmiotów działających w obszarze kultury. W 2019 r. zgromadziły 61,9 mln widzów (59,3 mln widzów w 2018 r.). Według stanu na koniec 2019 r. w Polsce działało 528 kin (523 kina stałe i 5 kin ruchomych), tj. o 28 więcej w porównaniu z poprzednim rokiem. Kina stałe dysponowały 1,5 tys. sal projekcyjnych z 293,6 tys. miejsc na widowni (w 2018 r. – 290,6 tys.).

Wyraźnie widoczna jest dysproporcja w formie własności kin oraz w ich lokalizacji. Właścicielami 61,4% kin były podmioty należące do sektora publicznego, z których 96,9% kin było własnością samorządu terytorialnego. Natomiast w działalności kinowej większą aktywność przejawiały kina prowadzone przez podmioty sektora prywatnego, które zrealizowały 88,1% wszystkich seansów kinowych, a ich widownia stanowiła 84,1% wszystkich widzów w kinach w 2019 r.

Przeważająca liczba kin stałych była zlokalizowana w miastach (96,4%); kina na wsi to już zjawisko marginalne. W 2019 r. swoją działalność na terenach wiejskich prowadziło 19 kin stałych. Są to kina małe i działające w domach i ośrodkach kultury, znajdujące się w sporej odległości od dużych miast. Wyjątkiem jest miejscowość Janki pod Warszawą w gminie Raszyn, w której w dużym centrum handlowym działa multipleks (10 sal kinowych). Najwięcej kin stałych prowadziło swoją działalność w najbardziej zurbanizowanych województwach, tj. mazowieckim (16,3% ogółu kin stałych), śląskim (10,5%) oraz dolnośląskim (9,0%).

Mapa 17. Ludność na 1 kino stałe w 2019 r.

Map 17. Population per 1 indoor cinema in 2019

Wykres 23. Kina stałe i miejsca na widowni w 2019 r.

Chart 23. Indoor cinemas and seats in indoor cinemas in 2019

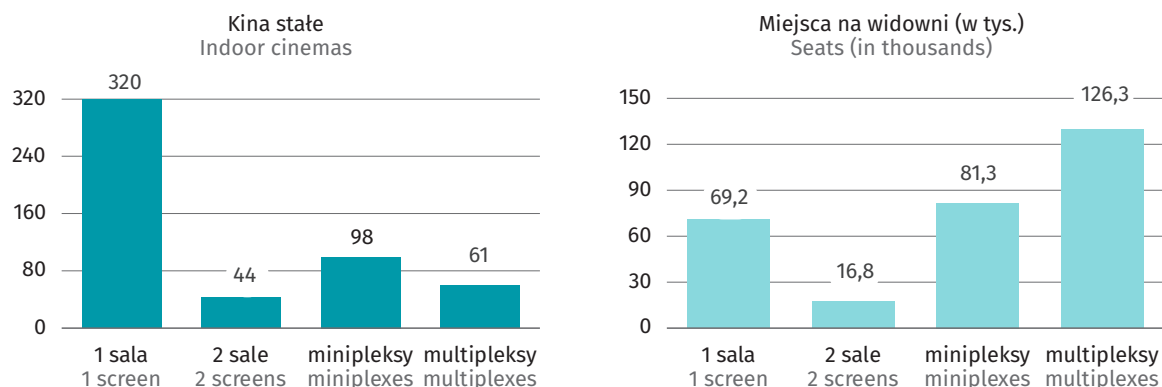
W latach 2010–2019 w kinach stałych wystąpił wzrost liczby sal projekcyjnych (o 437 sal, tj. o 40,6%) i miejsc na widowni (o 45,6 tys., tj. o 18,4%). Największy w tym udział miały minipleksy, w których nastąpił ponad dwukrotny wzrost liczby miejsc na widowni. W 2019 r. w porównaniu do roku poprzedniego liczba sal projekcyjnych wzrosła o 59 (tj. o 4,1%), natomiast o 2,9 tys. liczba miejsc na widowni (wzrost o 1,0%). Wśród 523 kin stałych 18,7% stanowiły minipleksy, natomiast 61,2% – kina jednosalowe. Jednakże to multipleksy skupiły blisko połowę ogółu miejsc na widowni (43,0%), wyświetliły 49,9% wszystkich seansów i zgromadziły 47,3% ogółu widzów. Średnio 1 multipleks w 2019 r. dysponował 2 070 miejscami na widowni i zgromadził w ciągu roku 480,5 tys. widzów na około 18,1 tys. seansów filmowych.

Tabl. 24. Kina według województw
Table 24. Cinemas by voivodship

Wyszczególnienie Specification		Kina ^a Cinemas ^a	Miejsca na widowni ^{ab} Seats at indoor cinemas ^{ab}	Seanse ^c Screenings ^c	Widzowie ^c Audience ^c
			w tysiącach in thousands		
POLSKA	2017	496	287,9	2 083,5	56 878,5
	2018	500	290,6	2 209,1	59 340,0
	2019	528	293,6	2 209,7	61 949,5
Dolnośląskie		47	31,9	218,3	5 665,9
Kujawsko-pomorskie		20	15,0	119,5	3 150,7
Lubelskie		33	11,6	76,6	2 256,9
Lubuskie		13	5,2	41,7	1 348,0
Łódzkie		31	14,7	128,0	3 616,4
Małopolskie		45	25,0	199,0	5 386,6
Mazowieckie		86	52,6	393,9	11 821,8
Opolskie		12	4,0	26,0	869,9
Podkarpackie		29	13,9	89,7	2 361,1
Podlaskie		11	6,3	52,7	1 405,6
Pomorskie		32	17,7	147,9	4 528,3
Śląskie		55	41,5	319,6	7 751,9
Świętokrzyskie		18	7,4	48,6	1 317,5
Warmińsko-mazurskie		20	8,0	62,2	1 742,9
Wielkopolskie		47	27,4	208,8	6 275,6
Zachodniopomorskie		29	11,3	77,2	2 450,4

a Stan w dniu 31 XII. b W kinach stałych. c W ciągu roku.
a As of 31 XII. b At fixed cinemas. c During a year.

W 2019 r. dwoma rodzajami aparatury projekcyjnej (analogowej – 35 mm i cyfrowej – w standardzie DCI) dysponowało równocześnie 21,2% kin stałych (25,4% w 2018 r.). Wzrosła liczba kin umożliwiających widzom rezerwowanie biletów przez Internet z 359 do 373 – procentowo było to jednak nieco mniej (w 2019 r. taką możliwość dawało 71,3% kin stałych wobec 72,2% w 2018 r.).

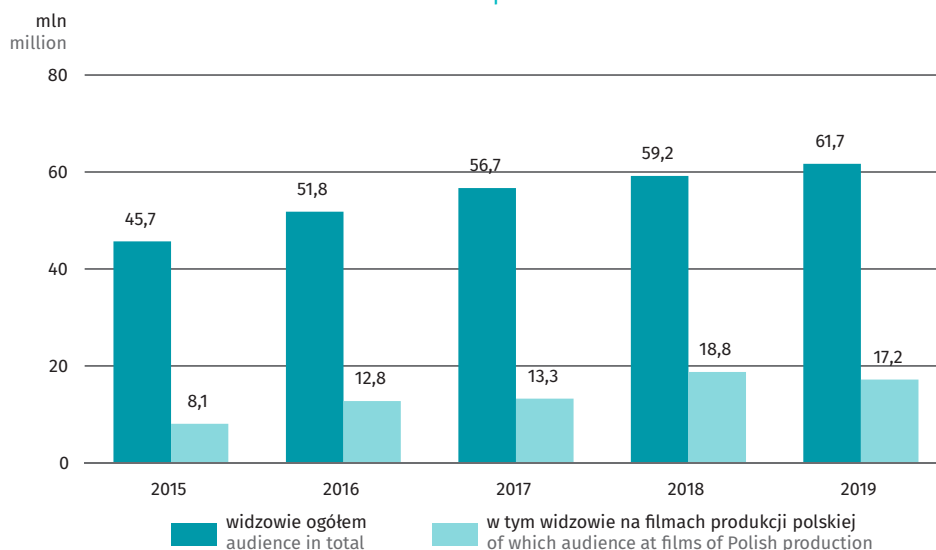
Wykres 24. Kina stałe i miejsca na widowni według liczby sal projekcyjnych w 2019 r.**Chart 24. Indoor cinemas and seats in indoor cinemas by number of screens in 2019**

W 2019 r. kina w Polsce wyświetliły łącznie 2,2 mln seansów filmowych, w tym 24,0% projekcji stanowiły filmy produkcji polskiej (22,0% w 2018 r.). W porównaniu z poprzednim rokiem, ogólna liczba seansów zwiększyła się o 0,02%, podczas gdy liczba seansów filmów polskich wzrosła o 8,9%.

W ciągu całego 2019 r. polskie kina odwiedziło 61,9 mln widzów (o 2,6 mln, tj. 4,4% więcej niż w 2018 r.). Największy wzrost widowni wykazano w województwach: pomorskim (o 10,2%), małopolskim (o 8,2%) oraz świętokrzyskim (o 7,8%).

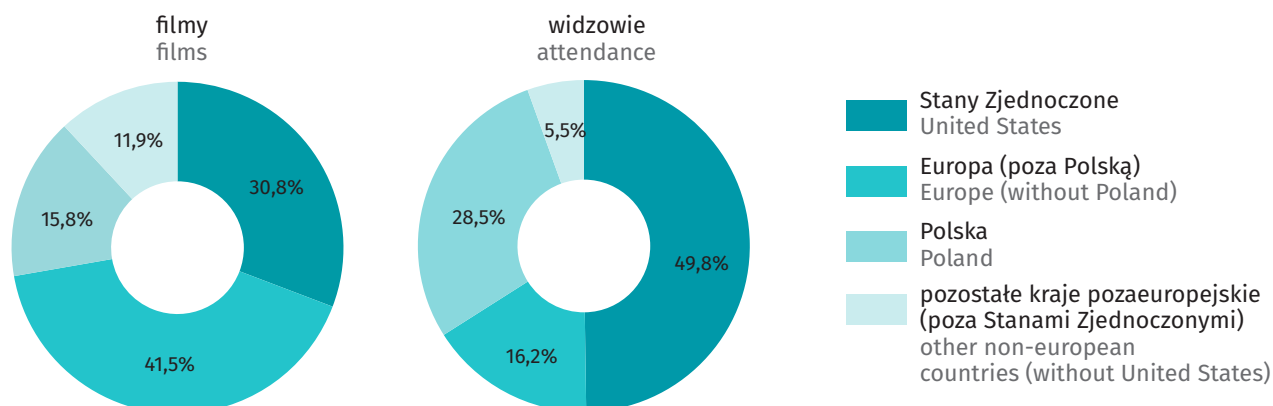
W 2019 r. filmy produkcji polskiej w kinach stałych zgromadziły 17,2 mln widzów, co stanowiło 27,9% ogółu widzów w kinach stałych (o 3,8 p. proc. mniej niż w roku poprzednim). W pierwszej dziesiątce filmów z największą frekwencją znalazły się 4 filmy produkcji polskiej, a ich widownia (7,1 mln widzów) stanowiła 11,5% całej widowni kinowej w 2019 r.

Kina, podobnie jak inne instytucje, starają się umożliwić korzystanie ze swojej oferty również osobom niepełnosprawnym, poprzez przystosowanie obiektów, w których prowadzą działalność, np. do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W 2019 r. kina takie stanowiły 84,7% kin stałych (84,9% w 2018 r.).

Wykres 25. Widzowie w kinach stałych oraz na filmach produkcji polskiej**Chart 25. Attendance at indoor cinemas and on Polish production films**

Wykres 26. Struktura filmów i widzów na premierowych produkcjach długometrażowych według krajów produkcji w 2019 r.

Chart 26. The structure of films and attendance at full-length films premiere screenings by country of production in 2019

Źródło: dane Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.
Source: data of Polish Film Institute.

Podstawową, stałą formą działalności kin jest rozpowszechnianie filmów, ale kina chcąc przyciągnąć jak najliczniejszą rzeszę widzów, poszerzają swoją ofertę o inne rodzaje działalności. W 2019 r. największą popularnością wśród widzów cieszyły się zorganizowane przez kina spotkania i prelekcje (6,1 tys. imprez), w których uczestniczyło 624,9 tys. osób (w 2018 r. 565,1 tys. – wzrost o 10,6%). Atrakcyjną formą działalności były także imprezy muzyczne, głównie koncerty (573 imprezy i 99,9 tys. uczestników), a także imprezy plenerowe (386 imprez i 83,8 tys. uczestników) oraz konkursy (196 imprez i 40,1 tys. uczestników) – w 2018 r. odpowiednio: 402 imprezy i 79,0 tys. uczestników, 245 imprez i 78,7 tys. uczestników oraz 144 imprezy i 41,2 tys. uczestników.

W większości dużych i średnich miast polskich, z roku na rok, pojawiają się coraz to nowe multiplexy, które generują największe zyski ze sprzedaży biletów i zagrażają egzystencji małych kin. Pomimo, iż kina jednosalowe (z których prawie ¼ stanowią kina studyjne) częściej promują kino artystyczne, przy tak dużej konkurencji kin o charakterze głównie komercyjnym, mają poważne problemy z utrzymaniem się na rynku. Jednakże w latach 2010-2019 zaobserwowano wzrost (o 3,4%) liczby małych kin (jedno- i dwusalowych) pomimo zmniejszenia się liczby miejsc na widowni w tych kinach (o 12,8%). Dużą pomocą i sposobem, aby kina te mogły konkurować z zaawansowanymi technicznie multiplexami, jest uczestnictwo w sieci Europa Cinemas²⁶.

Przy wsparciu Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej w ramach Programu Operacyjnego „Rozwój kin”, od 2011 r. kina studyjne i lokalne mają możliwość ubiegania się o dotację na zakup projektorów cyfrowych²⁷. Cele programu to: tworzenie warunków powszechnego dostępu do polskiej, europejskiej i światowej sztuki filmowej, wspieranie działalności kin oraz warunków funkcjonowania instytucji filmowych, a także dostosowanie kin do cyfrowego standardu wyświetlania filmów. Priorytetami są natomiast modernizacja i cyfryzacja kin. Beneficjentami programu są m.in. kina uczestniczące w sieci Europa Cinemas lub Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych²⁸ oraz kina do nich nie należące pod warunkiem, że filmy europejskie w ich rocznym repertuarze stanowią (lub będą stanowiły) nie mniej niż 30%, w tym filmy polskie nie mniej niż 15%.

W ramach tej akcji realizowany jest też program Sieć Polskich Kin Cyfrowych²⁹, którego celem jest pomoc kinom studyjnym w przejściu z projekcji analogowych do cyfrowych. Wszystkie kina należące do Sieci Polskich Kin Cyfrowych należą jednocześnie do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych.

²⁶ Źródło: www.nowoczesnekino.pl/finanse,18/fundusze-zagraniczne,97/europa-cinemas-siec-kin-europejskich,1622.html.

²⁷ Źródło: <https://pif.pl/>

²⁸ Źródło: <https://web.archive.org/web/20131205090911/http://www.kinastudyjne.pl/index.php>

²⁹ Źródło: <https://pif.pl/>

Tabl. 25. Kina należące do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych według województw w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25. Cinemas belonging to the Arthouse Cinemas Network by voivodship in 2019

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Studyjne Arthouse		Lokalne Local	
	razem total	w tym cyfrowe ^a of which digital ^a	razem total	w tym cyfrowe ^a of which digital ^a
POLSKA	71	69	161	155
Dolnośląskie	2	2	13	12
Kujawsko-pomorskie	2	2	4	4
Lubelskie	4	3	10	9
Lubuskie	2	1	4	4
Łódzkie	7	7	6	6
Małopolskie	11	11	14	14
Mazowieckie	13	13	26	25
Opolskie	-	-	7	6
Podkarpackie	1	1	12	12
Podlaskie	-	-	4	4
Pomorskie	4	4	6	6
Śląskie	9	9	10	9
Świętokrzyskie	2	2	6	6
Warmińsko-mazurskie	2	2	8	8
Wielkopolskie	9	9	19	18
Zachodniopomorskie	3	3	12	12

a Uczestniczące w programie Sieć Polskich Kin Cyfrowych.
a Participated in Polish Digital Cinemas Network programme.

Strukturę Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych (SKSiL) tworzą kina, które zobowiązały się do realizowania programu SKSiL w umowach zawartych z operatorem sieci – Filmoteką Narodową, która w zamian wspiera finansowo działalność programową kin oraz ułatwia im dostęp do pożądanego – z punktu widzenia programu sieci – repertuaru kinowego. Program sieci jest finansowany ze środków Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Filмотeki Narodowej. Przyjęte kryteria pozwalające na uczestnictwo w programie Sieci Polskich Kin Cyfrowych zobowiązują do wyświetlania minimum 300 seansów rocznie, propagowania kultury filmowej, przede wszystkim w formie prezentacji filmów o wysokiej wartości artystycznej oraz prowadzenia działalności edukacyjnej, adresowanej do młodej widowni kin. W 2019 r. do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych należały 232 kina, w tym 224 do Sieci Polskich Kin Cyfrowych. Kina korzystające z techniki cyfrowej nie są uzależnione od obiegu kopii filmowych wykonanych na taśmie filmowej. Wszystkie one mogą w tym samym czasie wyświetlać filmy premierowe.

Radiofonia i telewizja

W 2019 r. Polskie Radio nadawało audycje w 4 programach ogólnopolskich. Programy regionalne nadawano z 18 ośrodków regionalnych radiofonii publicznej w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze. Oddzielny – program V – emitowany był do odbioru poza granicami Polski.

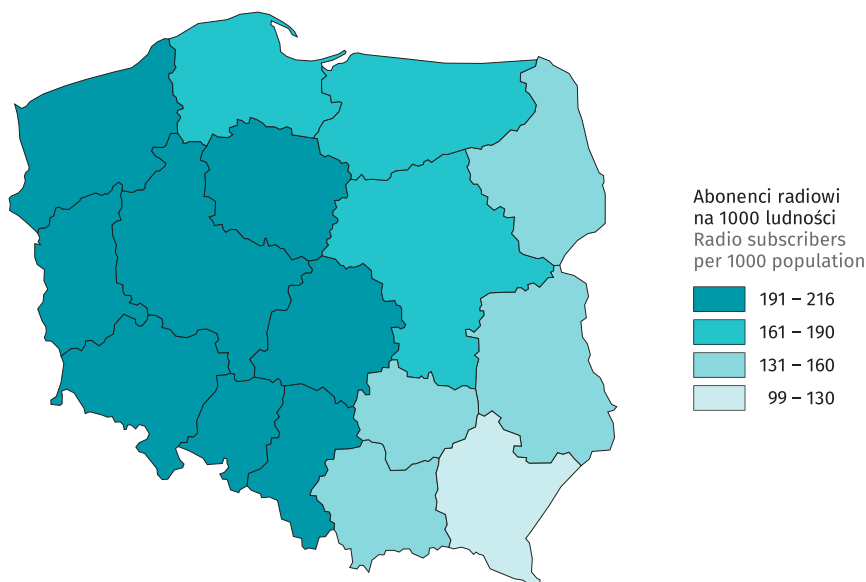
Telewizja publiczna nadawała 3 programy ogólnotematyczne (TVP1, TVP2 oraz regionalny TVP3) i 10 tematycznych o charakterze ogólnopolskim: TVP Info, TVP Historia, TVP Kultura, TVP Seriale, TVP Sport, TVP Rozrywka,

TVP ABC, TVP HD i Belsat TV (kanał satelitarny) oraz TVP Parlament (kanał internetowy). W 2019 r. uruchomiono nadawanie nowego programu TVP Wilno, skierowanego do Polaków mieszkających na Litwie. Programy regionalne telewizji publicznej (zawierające ogólnopolskie pasmo wspólne) rozpowszechniało 16 oddziałów terenowych, mających siedziby w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu. Odrębny program – „TV Polonia” – przeznaczony był dla odbiorców poza granicami Polski.

W 2019 r. odnotowano spadek w porównaniu z rokiem poprzednim liczby zarejestrowanych abonentów radiowych (o 59,9 tys.), a także spadek liczby abonentów telewizyjnych (o 59,3 tys.), tj. osób i instytucji opłacających abonament za posiadanie odbiorników radiowych i telewizyjnych. Liczba abonentów obniżyła się w miastach (radiowych o 51,3 tys., a telewizyjnych o 50,3 tys.) i na wsi (odpowiednio o 8,6 tys. i 9,0 tys.).

Liczba abonentów radiowych wyniosła 6,8 mln, a w przeliczeniu na 1000 ludności – 177 (w miastach nastąpił spadek w stosunku do 2018 r. z 214 na 212, a na wsi minimalny spadek z 125 do 124). Liczba abonentów telewizyjnych wyniosła 6,5 mln, a wskaźnik na 1000 ludności spadł z 171 w 2018 r. do poziomu 170; również nieznaczny spadek odnotowano na wsi (z 121 na 120) oraz w miastach (z 204 do 202).

Mapa 18. Abonenci radiowi na 1000 ludności w 2019 r.
Map 18. Radio subscribers per 1000 population in 2019

Wpływy z abonamentu ogółem (łącznie z odsetkami za zwłokę w uiszczaniu opłat oraz karami za używanie niezarejestrowanych odbiorników) wyniosły 732,8 mln zł, w tym wpływy z abonamentu radiowo-telewizyjnego – 716,5 mln zł (w 2018 r. – odpowiednio: 792,4 mln zł i 777,3 mln zł).

W 2019 r. jednostki publicznej radiofonii i telewizji otrzymały z Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji łącznie 1 910,0 mln zł (650,0 mln zł z wpływów abonamentowych i pozaabonamentowych oraz 1 260,0 mln zł z tytułu rekompensaty za zwolnienia od opłat abonamentowych).³⁰

Oprócz jednostek radiofonii i telewizji publicznej działali również nadawcy z sektora prywatnego, których podstawą działania były koncesje udzielone przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji. Według stanu w dniu 31 XII 2019 r. nadawcy prywatni działali na podstawie przyznaných 310 koncesji radiowych i 22 telewizyjnych

³⁰ Źródło: Sprawozdanie Krajowej rady Radiofonii i Telewizji za 2019 r. http://www.krrit.gov.pl/Data/Files/_public/Portals/0/sprawozdania/spr-i-inf-2019/sprawozdanie-krrit-z-dzialalnosci-w-2019-r.pdf

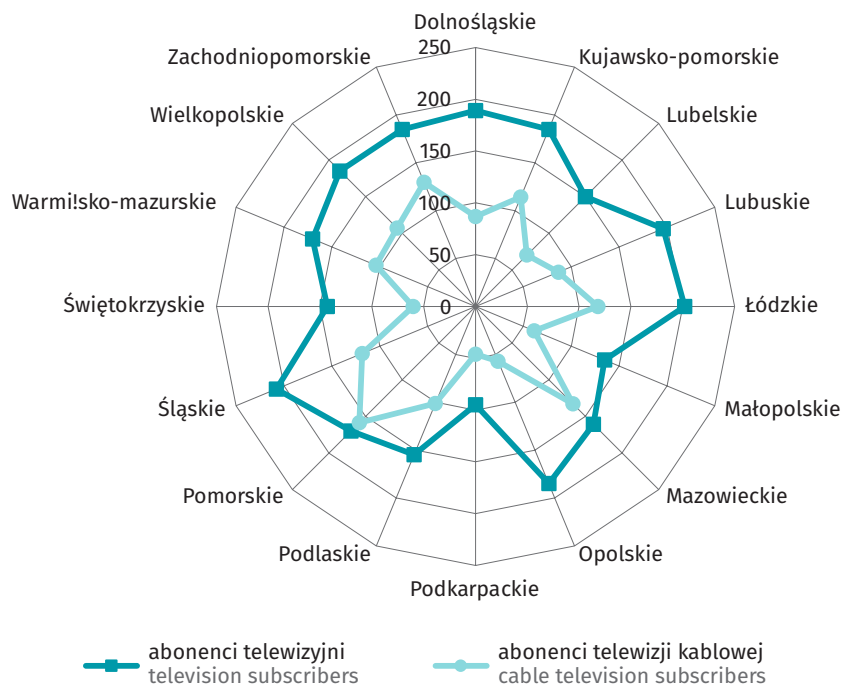
(w tym odpowiednio 8 koncesji radiowych i 19 telewizyjnych o charakterze ogólnopolskim i ponadregionalnym) na rozpowszechnianie programów drogą naziemną.

Ponadto na podstawie 10 koncesji rozpowszechniano radiowe programy satelitarne, a 110 koncesji posiadali nadawcy satelitarnych programów telewizyjnych.

Operatorzy sieci telewizji kablowej działali na podstawie 204 koncesji, w tym 10 (nowych i odnowionych) wydanych przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji w 2019 r.

Wykres 27. Abonenci telewizyjni i telewizji kablowej na 1000 ludności w 2019 r.

Chart 27. Television and cable television subscribers per 1000 population in 2019

Liczba abonentów telewizji kablowej wyniosła 3,9 mln odbiorców i była niższa o 21,7 tys. (tj. o 0,5%) w porównaniu z rokiem poprzednim.

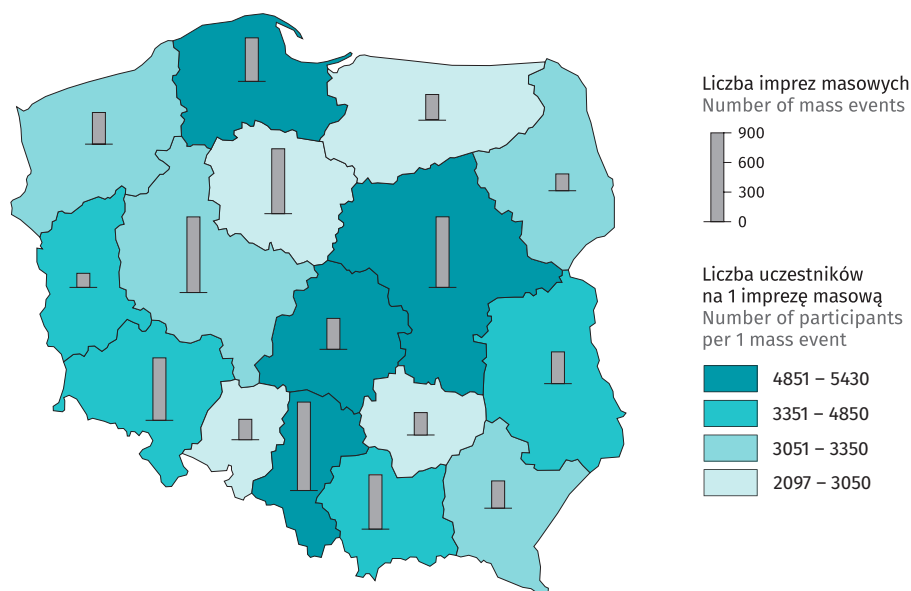
Wydatki z budżetu państwa na radiofonie i telewizję wyniosły 35,0 mln zł, tj. o 11,3 mln, (47,7%) więcej niż w 2018 r.

Imprezy masowe

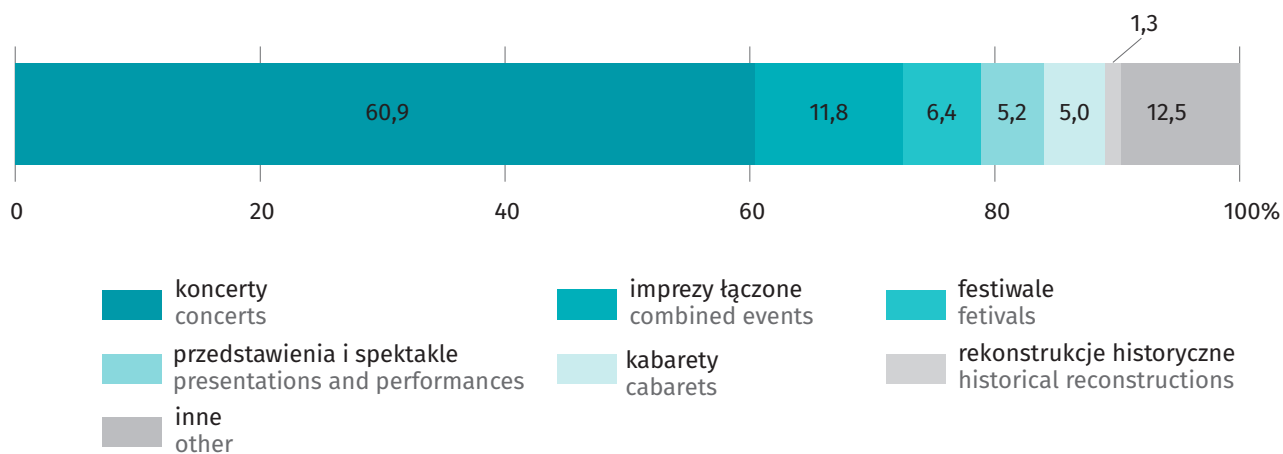
W 2019 r. w Polsce zostało zorganizowanych 6,9 tys. imprez masowych, czyli o 1,8% mniej w porównaniu z 2018 r. Wzrosła liczba uczestników imprez masowych (z 27,6 mln w 2018 r. do 27,8 mln w 2019 r.). W przeliczeniu na 1000 ludności w imprezach masowych w 2019 r. wzięło udział 725 osób (719 w 2018 r.). Średnio w 1 imprezie masowej uczestniczyło 4,0 tys. osób (3,9 tys. uczestników w 2018 r.). Najwięcej imprez masowych zostało zorganizowanych przez osoby prawne (89,1% ogólnej liczby imprez masowych). Pozostałe imprezy masowe zostały zorganizowane przez jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (6,6%) oraz osoby fizyczne (4,3%).

Najwięcej imprez masowych odbyło się w województwie śląskim (873), a najmniej w województwie lubuskim (154). Również w województwie śląskim w imprezach masowych uczestniczyło najwięcej osób (4,3 mln), a najmniej w województwie opolskim (455,0 tys.). W przeliczeniu na 1000 ludności, najwięcej osób uczestniczyło w imprezach masowych w województwie pomorskim (1114), a najmniej w województwie warmińsko-mazurskim (404). Większość osób, tj. 21,1 mln osób (75,8% ogólnej liczby uczestników) brało udział w imprezach masowych z płatnym wstępem (20,6 mln, tj. 74,7% w 2018 r.).

Mapa 19. Imprezy masowe i uczestnicy w 2019 r.
Map 19. Mass events and participants in 2019

Wykres 28. Struktura imprez artystyczno-rozrywkowych w 2019 r.
Chart 28. The structure of art and entertainment mass events in 2019

Nieznacznie wzrosła liczba imprez artystyczno-rozrywkowych (z 3,5 tys. w 2018 r. do 3,6 tys. w 2019 r.) Imprezy artystyczno-rozrywkowe stanowiły 51,8% ogólnej liczby imprez masowych i łącznie uczestniczyło w nich 12,4 mln osób (12,6 mln w 2018 r.) Najczęściej organizowane były koncerty (60,9% wszystkich imprez artystyczno-rozrywkowych). Najwięcej imprez artystyczno-rozrywkowych zorganizowano w województwie mazowieckim (490), natomiast najmniej w województwie lubuskim (85). Średnio najwięcej uczestników w 1 imprezie artystycz-

no-rozrywkowej wzięto udział w województwie śląskim (5,0 tys. osób). Większość imprez artystyczno-rozrywkowych (64,4%) zorganizowana była na terenie otwartym (63,8% w 2018 r.).

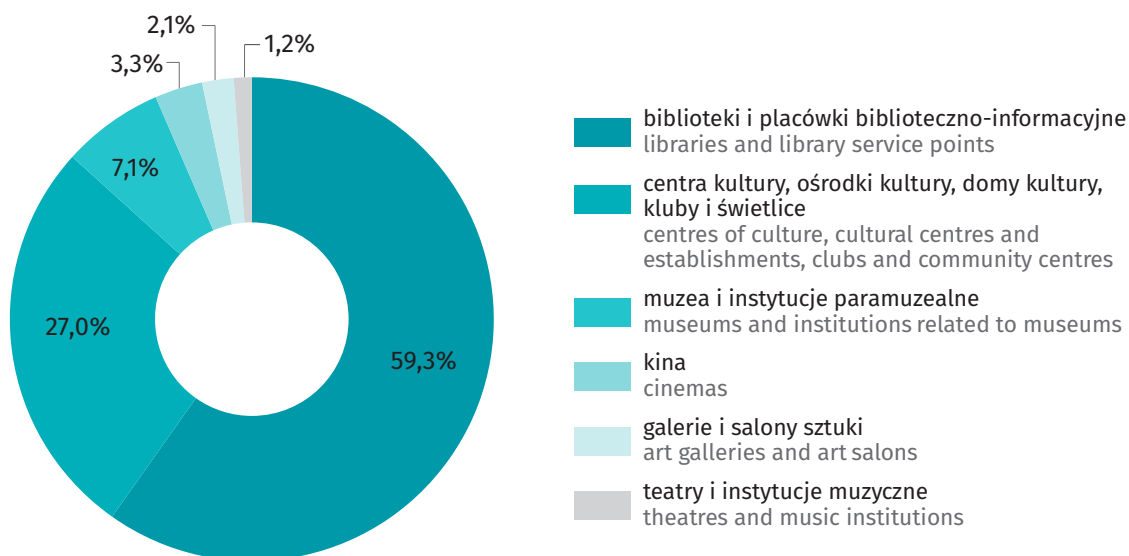
Niewiele mniejszym zainteresowaniem, niż imprezy artystyczno-rozrywkowe cieszyły się również imprezy sportowe, które stanowiły 48,2% ogólnej liczby imprez masowych (49,0% w 2018 r.). W porównaniu z rokiem 2018 liczba imprez sportowych niewiele się zmniejszyła (z 3,5 tys. w 2018 r. do 3,3 tys. w 2019 r.), natomiast zwiększyła się liczba osób uczestniczących (z 14,8 mln osób w 2018 r. do 15,5 mln w 2019 r.). Najwięcej imprez sportowych zorganizowano w województwie śląskim (517), a najmniej w województwie podlaskim (61). Największą liczbę uczestników imprez sportowych odnotowano w województwie śląskim (2,6 mln osób), a najmniejszą w województwie warmińsko-mazurskim (170,1 tys.). W przeliczeniu na 1000 ludności najwięcej uczestników imprez sportowych odnotowano w województwie kujawsko-pomorskim (769). Przeciętnie najwięcej uczestników w 1 imprezie sportowej wzięło udział w województwie mazowieckim (9,0 tys. osób). Większość imprez sportowych (78,1%) odbyło się w obiekcie zamkniętym (76,3% w 2018 r.).

Rozkład terytorialny podmiotów działających w obszarze kultury

Liczba podmiotów³¹ działających w obszarze kultury w 2019 r. wyniosła 15 735 i w porównaniu z 2018 r. zwiększyła się o 0,1%. Najliczniejszą grupę stanowiły biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne (59,3% ogólnej liczby podmiotów), a w dalszej kolejności centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby i świetlice (27,0%).

Wykres 29. Struktura podmiotów działających w obszarze kultury w 2019 r.

Chart 29. The structure of entities operating in the field of culture in 2019

Rozmieszczenie podmiotów działających w obszarze kultury na poziomie województw nie uległo zmianie w porównaniu z 2018 r. Prawie 1/3 wszystkich podmiotów była skupiona w trzech województwach: mazowieckim, małopolskim i śląskim. W województwie mazowieckim zlokalizowanych było 12,0% ogólnej liczby podmiotów, w małopolskim 10,4%, a śląskim 9,8%.

W 2019 r. przeciętnie na jedno województwo przypadało 12 teatrów i instytucji muzycznych, 70 muzeów i instytucji paramuzealnych, 583 biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne, 20 galerii i salonów sztuki, 266 centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic oraz 33 kina stałe.

³¹ Na potrzeby analizy wyróżniono 15 rodzajów podmiotów działających w obszarze kultury: teatry (dramatyczne i lalkowe), teatry muzyczne (opery i operetki), filharmonie, orkiestry, chóry, zespoły pieśni i tańca, muzea i instytucje paramuzealne, biblioteki i placówki biblioteczno-informacyjne, galerie i salony sztuki, centra kultury, domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice oraz kina stałe.

W rozmieszczeniu poszczególnych podmiotów działających w obszarze kultury widoczne są różnice pomiędzy województwami. Wyraźna różnica występuje pomiędzy województwami mazowieckim, małopolskim i śląskim a pozostałymi województwami. W wymienionych województwach działało w 2019 r. 42,0% ogólnej liczby teatrów i instytucji muzycznych oraz 33,3% ogólnej liczby bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych. Ponad połowa galerii i salonów sztuki funkcjonowała w województwie małopolskim, mazowieckim, śląskim i łódzkim z czego 18,7% w województwie małopolskim. Najwięcej muzeów i instytucji paramuzealnych prowadziło działalność w województwie mazowieckim oraz małopolskim, co stanowiło 28,0% ogólnej liczby podmiotów tego typu. Ponad 1/3 centrów kultury, domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic działała w województwach: dolnośląskim, małopolskim, podkarpackim, śląskim. Najwięcej kin stałych zlokalizowanych było w województwie mazowieckim (16,3% ogólnej liczby kin stałych), najmniej znajdowało się w województwach: opolskim i podlaskim (po 2,1%).

Tabl. 26. Podmioty działające w obszarze kultury według województw w 2019 r.
Table 26. Entities operating in the field of culture by voivodship in 2019

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Na 10 000 ludności Per 10 000 population	Na 100 km ² Per 100 km ²	Liczba typów podmiotów Number of entity types
POLSKA	15 735	4	5	15
Dolnośląskie	1 228	4	6	13
Kujawsko-pomorskie	767	4	4	13
Lubelskie	992	5	4	13
Lubuskie	392	4	3	11
Łódzkie	924	4	5	12
Małopolskie	1 642	5	11	13
Mazowieckie	1 884	3	5	15
Opolskie	593	6	6	12
Podkarpackie	1 188	6	7	11
Podlaskie	517	4	3	12
Pomorskie	870	4	5	14
Śląskie	1 543	3	13	15
Świętokrzyskie	494	4	4	12
Warmińsko-mazurskie	599	4	2	12
Wielkopolskie	1 280	4	4	14
Zachodniopomorskie	822	5	4	12

W 2019 r. przestrzenne zróżnicowanie podmiotów działających w obszarze kultury w powiatach i miastach na prawach powiatu było analogiczne jak w 2018 r. Najwięcej podmiotów skoncentrowanych było w Warszawie (666), co stanowiło 4 podmioty na 10 000 ludności, w dalszej kolejności w Krakowie (odpowiednio 408 i 5), Łodzi (232; 3), Wrocławiu (199; 3), Poznaniu (191; 4), Lublinie (140;4), Gdańsku (134; 3), Katowicach (126; 4), powiecie słupskim (125; 13), powiecie nowosądeckim (114; 5), powiecie poznańskim (112; 3) oraz powiecie nowotarskim (105; 5). Najmniej podmiotów funkcjonowało w Świętochłowicach (10; 2) oraz w powiecie biało-brzeskim i zambrowskim (11; 3).

Najwięcej podmiotów prowadzących działalność w obszarze kultury w przeliczeniu na obszar 10 km² było w miastach na prawach powiatu. Najwyższy wskaźnik odnotowano w Warszawie (po 13 instytucji na 10 km²), a w dalszej kolejności w Krakowie i Sopotcie (12) oraz Lublinie, Zamościu i Olsztynie (9).

W 2019 r. na 1 podmiot działający w obszarze kultury przypadło, podobnie jak w 2018 r., przeciętnie 2,4 tys. osób. Na poziomie województw najniższy wskaźnik zanotowano w województwie opolskim (1,7 tys. osób), na-

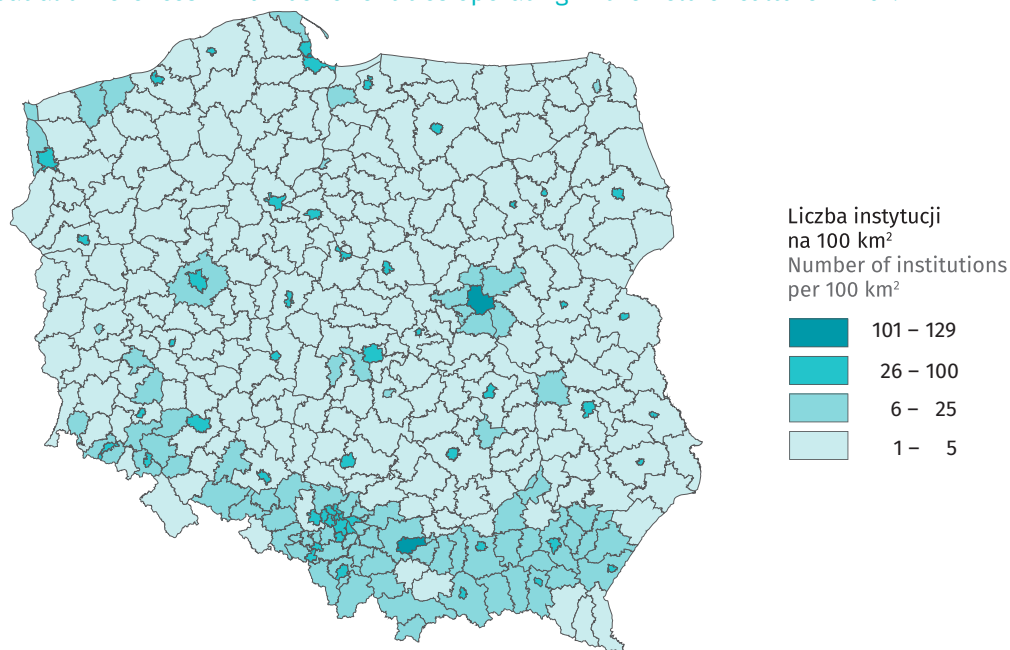
tomiast najwyższy wskaźnik zanotowano w województwach mazowieckim i śląskim (po 2,9 tys. osób), następnie w kujawsko-pomorskim, łódzkim, pomorskim, wielkopolskim (po 2,7 tys.). Na poziomie powiatów najniższy wskaźnik odnotowano w powiecie słupskim (0,8 tys. osób), a w dalszej kolejności w powiecie hajnowskim (0,9 tys.), gryfickim, lubaczowskim i przemyskim (po 1,0 tys.). Najwyższy wskaźnik odnotowano w Grudziądzu (7,3 tys. osób), następnie w Bytomiu (6,6 tys.), Gdyni (5,9 tys.), Elblągu (5,7 tys.) oraz powiecie gdańskim (5,6 tys.).

W 2019 r., podobnie jak w 2018 r., analizowane rodzaje podmiotów działających w obszarze kultury nie występowały wszystkie równocześnie w żadnym powiecie ani mieście na prawach powiatu. Największa różnorodność pod tym względem cechowała Gdańsk i Warszawę (po 14 rodzajów podmiotów), Poznań (13), Katowice, Kraków, Łódź, Wrocław (po 12) oraz Częstochowę i Lublin (po 11).

Najwięcej kin stałych oraz teatrów dramatycznych i lalkowych zlokalizowanych było w Warszawie (30 kin stałych oraz 19 teatrów dramatycznych i lalkowych) oraz w Krakowie (odpowiednio 12 i 12). 24 filharmonie prowadziły swoją działalność w Bydgoszczy, Częstochowie, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Jeleniej Górze, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Łomży, Olsz-tynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Słupsku, Szczecinie, Wałbrzychu, Warszawie, Wrocławiu, Zabrzu oraz w Zielonej Górze. Ponadto Filharmonia Podlaska jest częścią Opery i Filharmonii Podlaskiej – Europejskiego Centrum Sztuki w Białymstoku.

Mapa 20. Przestrzenne zróżnicowanie liczby podmiotów działających w obszarze kultury w 2019 r.

Map 20. Spatial differences in number of entities operating in the field of culture in 2019

Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w samorządzie gminnym³²

Badanie Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w samorządzie gminnym zostało zrealizowane przez resort statystyki³³ po raz pierwszy w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Dostarczyło ono informacji na temat realizacji nałożonych na gminy ustawowych obowiązków i mechanizmów związanych z ochroną zabytków.

³² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 2018 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na 2019 r. (Dz.U. z dnia 6 listopada 2018 r. poz. 2103; temat 1.28.11).

³³ Badanie Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w samorządzie gminnym zrealizowane zostało przez Główny Urząd Statystyczny przy współpracy z Urzędem Statystycznym w Krakowie oraz Narodowym Instytutem Dziedzictwa.

Wykorzystując sprawozdanie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w samorządzie gminnym (KK-2), zgromadzono informacje od wszystkich gmin w kraju według stanu w dniu 30 czerwca 2019 r.

Badaniem objęto 2477 urzędów samorządu gminnego:

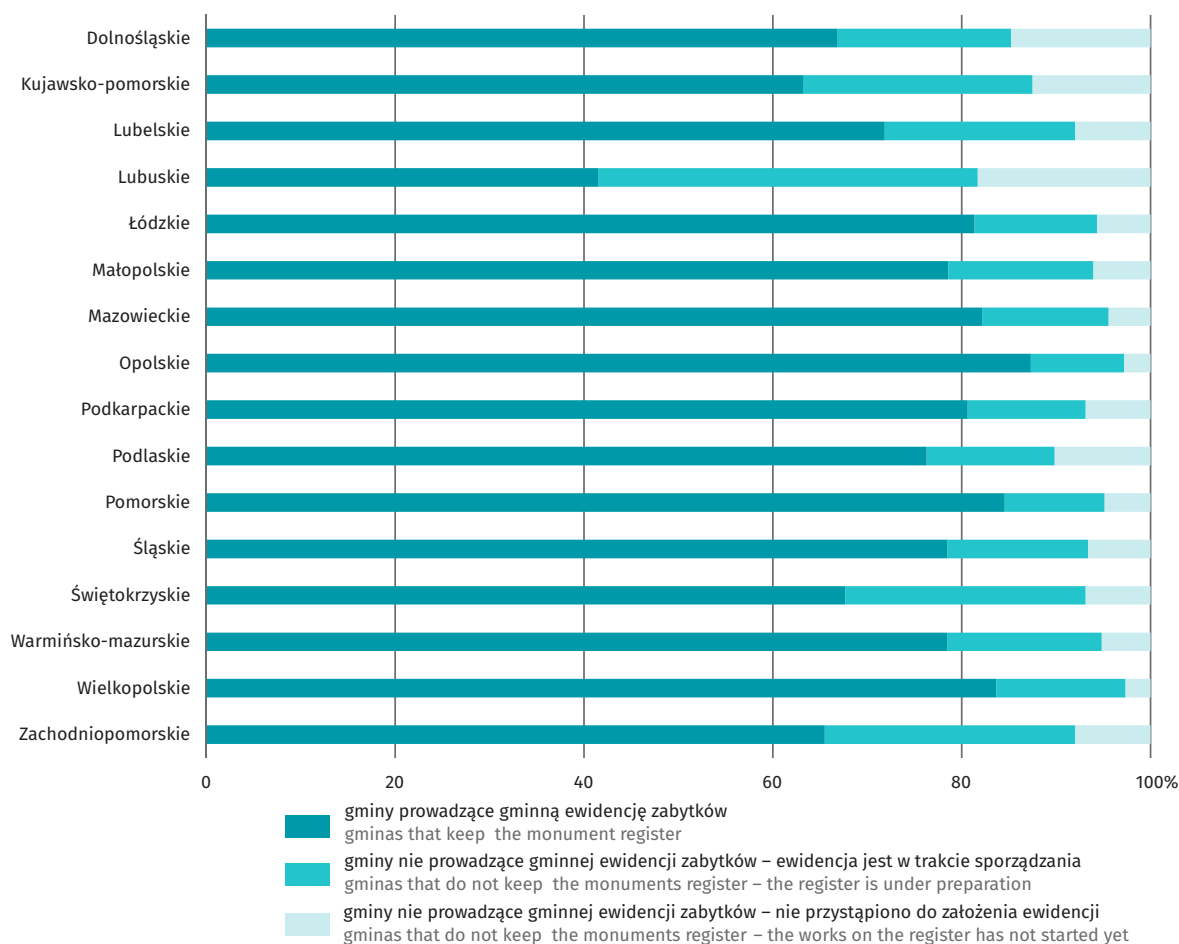
- 236 gmin miejskich (bez miast na prawach powiatu),
- 66 miast na prawach powiatu
- 638 gmin miejsko-wiejskich,
- 1537 gmin wiejskich.

Gminna ewidencja zabytków

Wyniki badania dostarczyły danych umożliwiającą analizę stanu opieki nad zabytkami, zarówno pod względem rozpoznania zasobu zabytkowego (stanu prawnego, technicznego, sposobu użytkowania), jak i posiadania dokumentów strategicznych czy finansowania ochrony zabytków. Wyniki uzyskane w badaniu uzupełniają lukę informacyjną w zakresie prowadzonych przez samorząd gminny ewidencji zabytków, programów opieki nad zabytkami i rewitalizacji oraz finansowania ochrony zabytków w gminach i porozumień o samorządowych konserwatorach zabytków.

Wykres 30. Prowadzenie gminnej ewidencji zabytków w 2019 r.

Chart 30. Keeping the gmina's monuments register in 2019

Analizując prowadzenie GEZ w miastach na prawach powiatu można zauważyć, że:

- gminna ewidencja zabytków prowadzona jest we wszystkich miastach na prawach powiatu w województwach: dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, opolskim, podkarpackim, pomorskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim;
- w województwie śląskim GEZ jest prowadzona w 17 spośród 19 miast na prawach powiatu;
- w każdym z trzech województw: lubuskim, podlaskim i wielkopolskim jedno z miast na prawach powiatu nie prowadzi GEZ.

Informację o formie prowadzenia gminnej ewidencji zabytków pozyskano z 1 875 urzędów gmin, które taką ewidencję już posiadały. Pamiętać jednakże należy, że w obrębie jednej gminy można było odnotować więcej niż jedną formę prowadzenia gminnej ewidencji zabytków. Dominującą formą prowadzenia GEZ był „zbiór papierowych kart adresowych” (72,6% gmin prowadzących ewidencję), następnie „elektroniczna baza danych oraz zbiór papierowych kart adresowych” (27,1%) oraz „zdigitalizowane karty adresowe” (8,7%).

Zabytki (stan w dniu 30 czerwca 2019 r.)

Według stanu w dniu 30 czerwca pozyskane dane wykazały łącznie 573 941 zabytków ujętych w gminnej ewidencji (nieruchomych – 409 773, archeologicznych – 158 247 oraz układów urbanistycznych i ruralistycznych – 5 921). Zabytki nieruchome stanowiły 71,4%, archeologiczne - 1,0%, a układy urbanistyczne i ruralistyczne – 27,6%.

Liderem w skali kraju ze względu na liczbę zabytków nieruchomych ujętych w gminnej ewidencji zabytków jest województwo dolnośląskie (16,9% ich liczby w Polsce), a jako drugie w kolejności odnotowano województwo wielkopolskie (11,9%). Układy urbanistyczne i ruralistyczne najliczniej reprezentowane są także w województwie dolnośląskim (24,6% ich liczby w całym kraju) i zachodniopomorskim (20,5%). Najwięcej zabytków archeologicznych znajduje się na terenie województw wielkopolskiego (15,2% ich liczby w Polsce), mazowieckiego (10,3%) i lubelskiego (10,1%).

W Polsce spośród 409 773 zabytków nieruchomych, 80 068 (tj.19,5%) zabytków wymaga remontu lub konserwacji. Największy odsetek zabytków nieruchomych wymagających prac remontowych lub konserwacji w ogólnej liczbie zabytków tego typu w województwie odnotowano w województwie lubelskim (32,3% ogólnej liczby zabytków w województwie), kujawsko-pomorskim (32,2%) oraz w świętokrzyskim (30,4%). Najmniejszy procent zabytków wymagających takich prac wykazano w gminach województwa śląskiego (13,7%), mazowieckiego (14,1%) i wielkopolskiego (14,3%).

Badanie liczby zabytków nieruchomych (z wyłączeniem układów urbanistycznych i ruralistycznych) ujętych w gminnej ewidencji zabytków ze względu na właściciela wykazało znaczny odsetek zabytków, dla których brak jest informacji o właścicielu lub jest on nieustalony. Dotyczy to 43,6% zabytków nieruchomych oraz 69,4% zabytków archeologicznych.

Spośród 409 773 zabytków nieruchomych ujętych w gminnej ewidencji zabytków najwięcej należy do osób fizycznych (33,5%). Właścicielem znaczącej grupy zabytków nieruchomych są jednostki samorządu terytorialnego (6,4%) lub wielu właścicieli (własność mieszana) (5,8% zabytków).

W gminnych ewidencjach zabytków ujętych zostało 158 247 zabytków archeologicznych, spośród których 20,7% należało do osób fizycznych, a właścicielem 4,0% zabytków było wielu właścicieli (własność mieszana).

Wykres 31. Zabytki nieruchome według właściciela w 2019 r.

Chart 31. Immovable monuments by owner in 2019

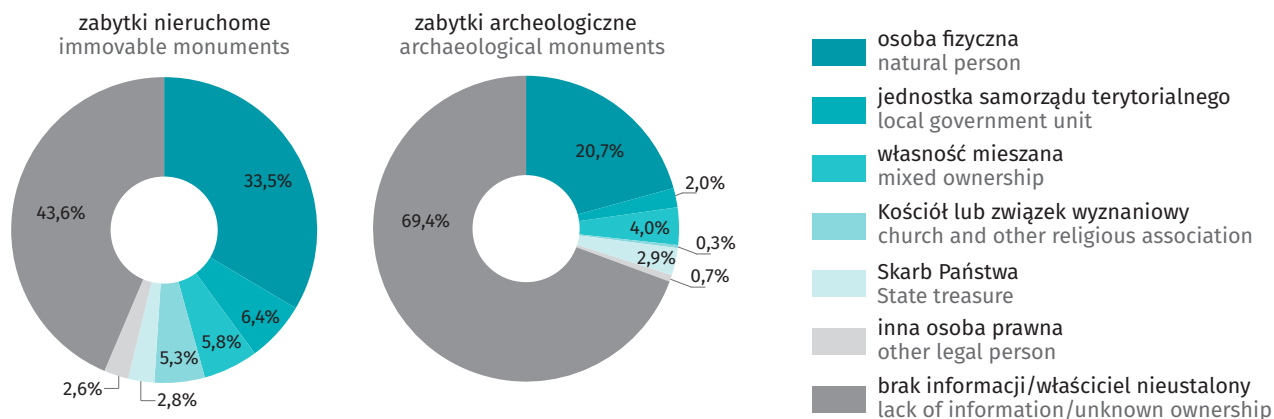
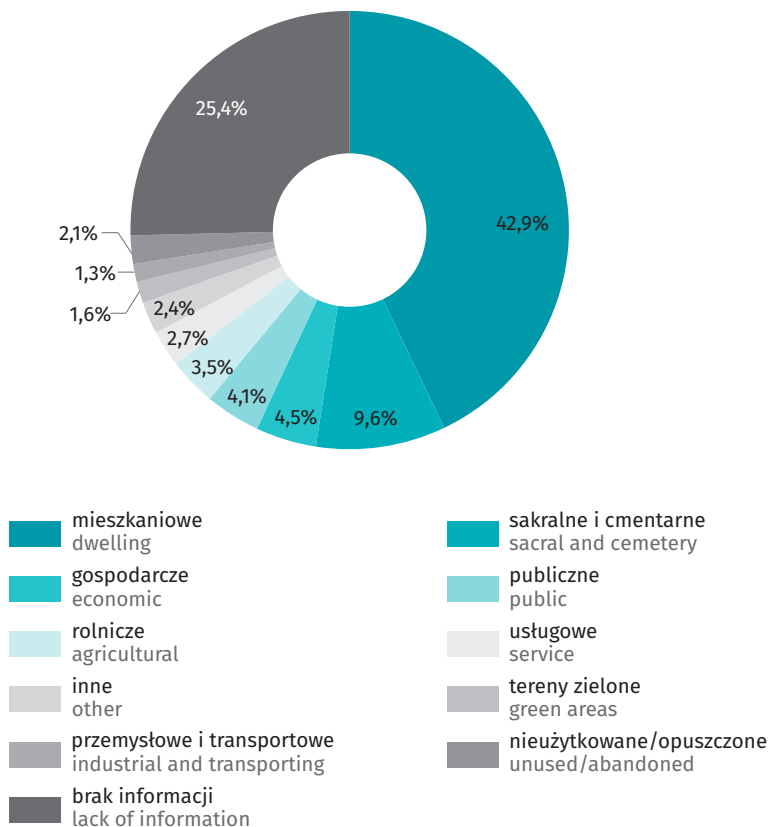
Wykres 32. Zabytki nieruchome według obecnej, wiodącej funkcji obiektu w 2019 r.

Chart 32. Immovable monuments by current, main function in 2019

Informacje o zabytkach nieruchomości zestawiono również ze względu na pełnioną obecnie, wiodącą funkcję. Najczęściej zabytki te pełniły funkcje mieszkaniowe – 175,8 tys. obiektów (42,9%). Największą liczbę zabytków nieruchomości spełniających tę funkcję odnotowano w województwie dolnośląskim (19,3%) i wielkopolskim (14,3%), a najmniejszą w województwie świętokrzyskim (0,7%). Na drugim miejscu ze względu na liczebność wykorzystywanych zabytków znalazły się obiekty sakralne i cmentarne (39,2 tys., tj. 9,6%). Najwięcej tego typu obiektów odnotowano w woj. małopolskim (12,3%) i woj. podkarpackim (9,9%). Należy jednak zwrócić uwagę, że dla 104 tys. zabytków nieruchomości (tj. 25,4%) zgromadzone dane nie pozwoliły na ustalenie aktualnej, wiodącej funkcji obiektu.

Wyniki badania wykazały, że zabytki archeologiczne aktualnie najczęściej pełnią funkcje rolnicze (22,3%; 35,2 tys.), a najwięcej takich zabytków znajduje się w woj. lubelskim (17,6%; 6,2 tys.) oraz woj. mazowieckim (16,9%; 6,0 tys.), a najmniej w woj. małopolskim (0,4%; 141). Na kolejnych miejscach znalazły się inne funkcje (4,4%; 7,0 tys.), publiczne (2,8%; 4,4 tys.), tereny zielone (1,9%; 3,1 tys.) i gospodarcze (1,2%; 1,9 tys.). Z kolei funkcje sakralne, cmentarne, mieszkaniowe, przemysłowe, usługowe oraz transportowe miały udział poniżej 1%.

Podobnie jak w przypadku zabytków nieruchomości, tak i tutaj, aż dla 101 tys. (64,1%) zabytków archeologicznych nie uzyskano w badaniu informacji o pełnionej przez nie wiodącej funkcji.

Gminny program opieki nad zabytkami

Ustawa o zabytkach nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami (art. 87 ustawy). Jednocześnie gminny program opieki nad zabytkami jest elementem polityki samorządowej i służy podejmowaniu planowych działań dotyczących inicjowania i wspierania, koordynowania prac związanych z ochroną zabytków i krajobrazu kulturowego oraz mających na celu upowszechnianie i promowanie dziedzictwa kulturowego.

Tabl. 27. Gminy posiadające i nieposiadające obowiązującego programu opieki nad zabytkami według rodzajów gmin w 2019 r.

Table 27. Gminas with and without a valid monument care program by type of gmina in 2019

Wyszczególnienie Specification		Liczba gmin ogółem Total number of gminas	Gminy posiadające obowiązujący program opieki nad zabytkami Gminas with a valid monument care program	Gminy nieposiadające obowiązującego programu opieki nad zabytkami Gminas without a valid care program over the monuments	
				program jest w trakcie sporządzenia the programs is under preparation	nie przystąpiono do sporządzenia programu work on program has not started yet
POLSKA	a	2 477	794	661	1 022
	b	100,0	32,1	26,7	41,3
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	a	66	29	23	14
	b	100,0	43,9	34,8	21,2
Gminy miejskie (bez miast na prawach powiatu) Urban gminas (without cities with powiat status)	a	236	96	57	83
	b	100,0	40,7	24,2	35,2
Gminy miejsko-wiejskie Urban – rural gminas	a	638	235	182	221
	b	100,0	36,8	28,5	34,6
Gminy wiejskie Rural gminas	a	1 537	434	399	704
	b	100,0	28,2	26,0	45,8

Niespełna 1/3 gmin (794) posiada obowiązujący program opieki nad zabytkami, a ponad 2/5 (1 022) nie przystąpiło jeszcze do jego sporządzenia.

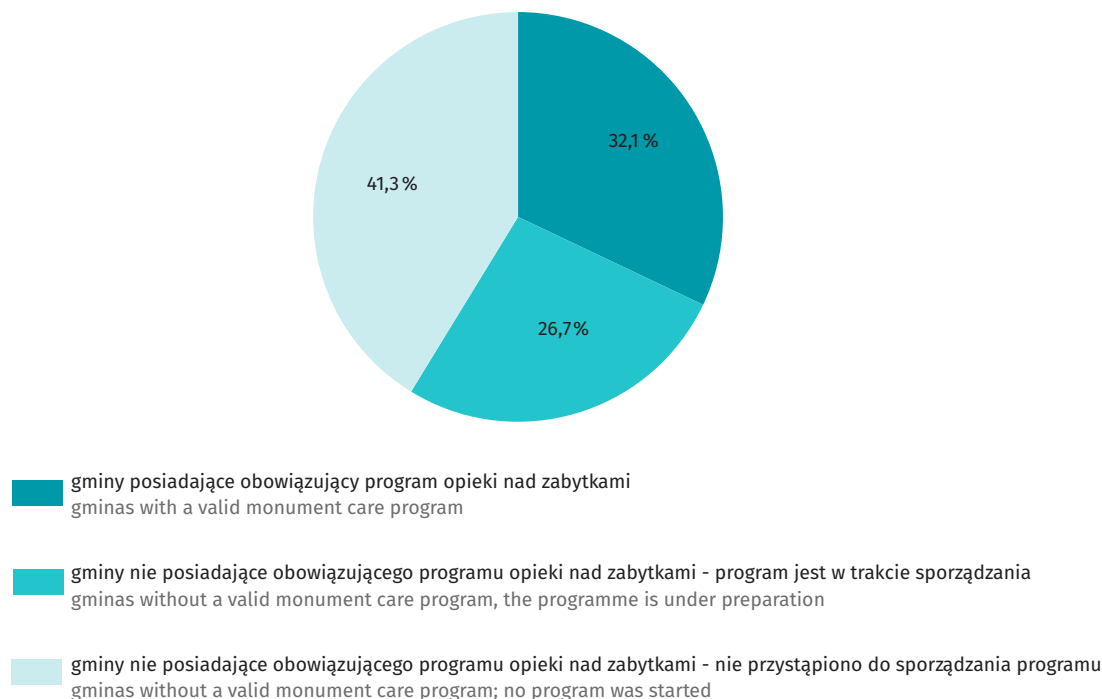
W 90,6% gmin, które posiadały obowiązujący program opieki nad zabytkami gminna ewidencja zabytków była podstawą do jego sporządzenia. Również w przypadku poszczególnych rodzajów gmin (w tym miast na prawach powiatu) ponad połowa gmin nie posiadała obowiązującego programu opieki nad zabytkami (miasta na prawach powiatu – 56,1%, gminy miejskie – 59,3%, gminy miejsko-wiejskie – 63,2% i gminy wiejskie – 71,8%).

Najwięcej programów opieki nad zabytkami sporządzono w ostatnich latach: 48,7% obowiązujących programów opracowano w latach 2016-2017 oraz 33,1% w latach 2018-2019. Najwięcej gminnych programów opieki nad zabytkami obowiązuje w latach 2019-2020 (49,7% programów) oraz do lat 2021-2022 (38,4% programów).

Pod względem odsetka gmin posiadających gminny program opieki nad zabytkami można wyróżnić dwa województwa z ponad 50% udziałem tych gmin. Województwo opolskie – 62,0% gmin na jego terenie posiadało gminny program opieki nad zabytkami i pomorskie – 51,2%. Nieznacznie poniżej progu 50% uplasowały się województwa wielkopolskie – 49,1% i podkarpackie – 43,1% gmin posiadających gminny program opieki nad zabytkami. Na mapie (mapa 22.) zobrazowano powiaty, w których ponad 50% gmin posiada gminny program opieki nad zabytkami.

Wykres 33. Gminy posiadające i nieposiadające obowiązującego programu opieki nad zabytkami w 2019 r.

Chart 33. Gminas with and without a valid monument care program in 2019

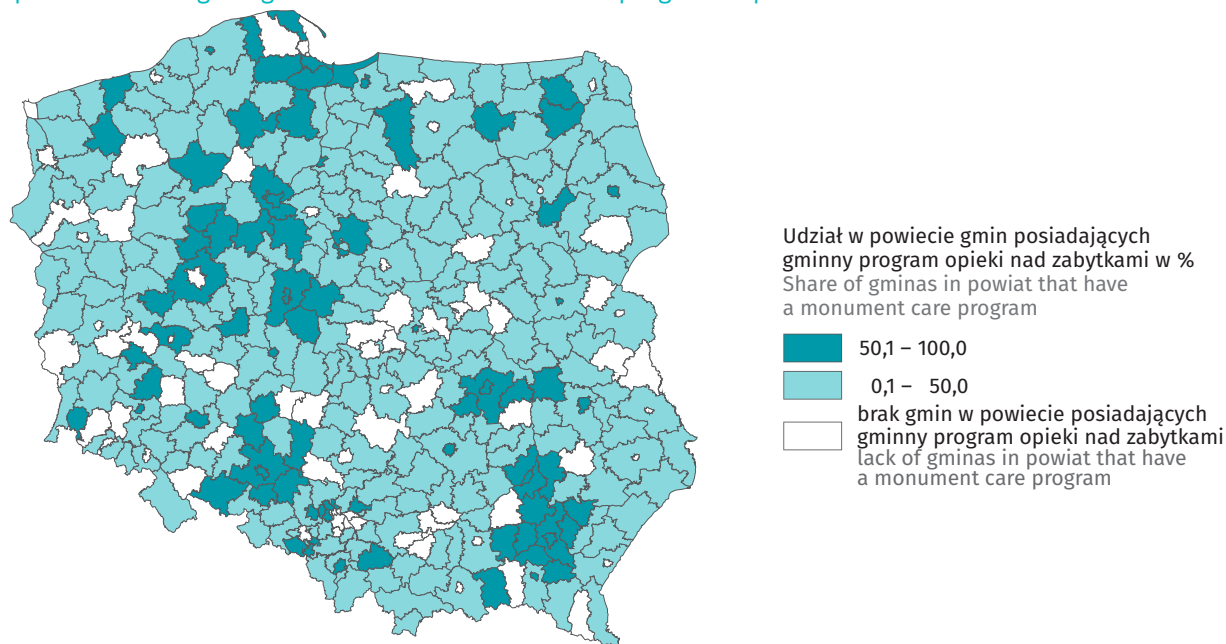

W 2019 r. 79,0% gmin w kraju, które posiadały obowiązujący program opieki nad zabytkami, określało również konkretne cele do jego realizacji. Na poziomie miast na prawach powiatu cele te określono w 96,6% miast, w gminach miejskich w 87,7% gmin, gminach miejsko-wiejskich w 82,6% gmin i w gminach wiejskich w 74,0% gmin. W 57,4% gminnych programów, w których program opieki nad zabytkami określał konkretne cele do realizacji, zapisano wskaźniki monitorujące realizację zakładanych celów. Wśród miast na prawach powiatu, w których program opieki nad zabytkami określał konkretne cele do realizacji, 67,9% gminnych programów zawierało wskaźniki monitorujące realizację zakładanych celów.

W poszczególnych województwach, udział gmin, w których program opieki nad zabytkami określał konkretne cele do realizacji (w stosunku do liczby gmin posiadających obowiązujący program) wahał się od 89,3% w woj. łódzkim do 71,1% w woj. mazowieckim, przy czym w przypadku połowy województw odsetek ten przekraczał 80%. Natomiast spośród gmin, które w programie określiły konkretne cele, najwyższy odsetek gminnych programów zawierających wskaźniki monitorujące realizację zakładanych celów odnotowano w woj. lubelskim (65,1%), a najniższy w woj. lubuskim i mazowieckim (po 50,0%).

Mapa 21. Odsetek w powiecie gmin posiadających gminny program opieki nad zabytkami w 2019 r.

Map 21. Percentage of gminas with a monument care program in powiats in 2019

Finansowanie ochrony zabytków w gminie w roku 2018 – dotacje na zabytki

W 871 gminach (35,2%), spośród 2 477 gmin w Polsce, wskazano, że organ stanowiący gminy udzielał dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków oraz przy zabytkach ujętych w gminnej ewidencji zabytków³⁴. Dotacji udzielono w 807 gminach (32,6% wszystkich gmin), z czego najwięcej gmin przydzieliło dotację na terenie województwa dolnośląskiego (100 gmin, tj. 59,2% gmin należących do tego województwa), wielkopolskiego (96, tj. 42,5%) i podkarpackiego (80, tj. 50%). Najmniej gmin, które przyznały dotacje znajdowało się na terenie woj. podlaskiego, świętokrzyskiego i łódzkiego – odpowiednio: 19, 24 i 31 gmin, co stanowi 16,1%; 23,5% i 17,5% gmin należących do poszczególnych województw.

W 2018 r. w Polsce ubiegano się o dofinansowanie w ramach udzielanych dotacji dla 3 035 zabytków (0,5% zabytków ujętych w gminnych ewidencjach zabytków). Najczęściej ubiegano się o środki finansowe w województwach: mazowieckim (520 zabytków, tj. 17,1% wszystkich zabytków, dla których o dofinansowanie się ubiegano w Polsce), dolnośląskim i podkarpackim - (odpowiednio 516 i 17,0% oraz 224 i 7,4%). W województwach: świętokrzyskim (odpowiednio 42, tj. 1,4%), podlaskim (56, tj. 1,8%) i lubelskim (81, tj. 2,7%) odnotowano najmniejszą liczbę zabytków, dla których wnioskowano o dofinansowanie. Na poziomie powiatów liderem było m. st. Warszawa (434 zabytki, tj. 14,3%), powiat świdnicki (woj. dolnośląskie) i m. Wrocław (odpowiednio 104 i 3,4% oraz 68 i 2,2%). Nie ubiegano się o dofinansowanie w 59 powiatach (spośród których 17 znajduje się w województwie mazowieckim).

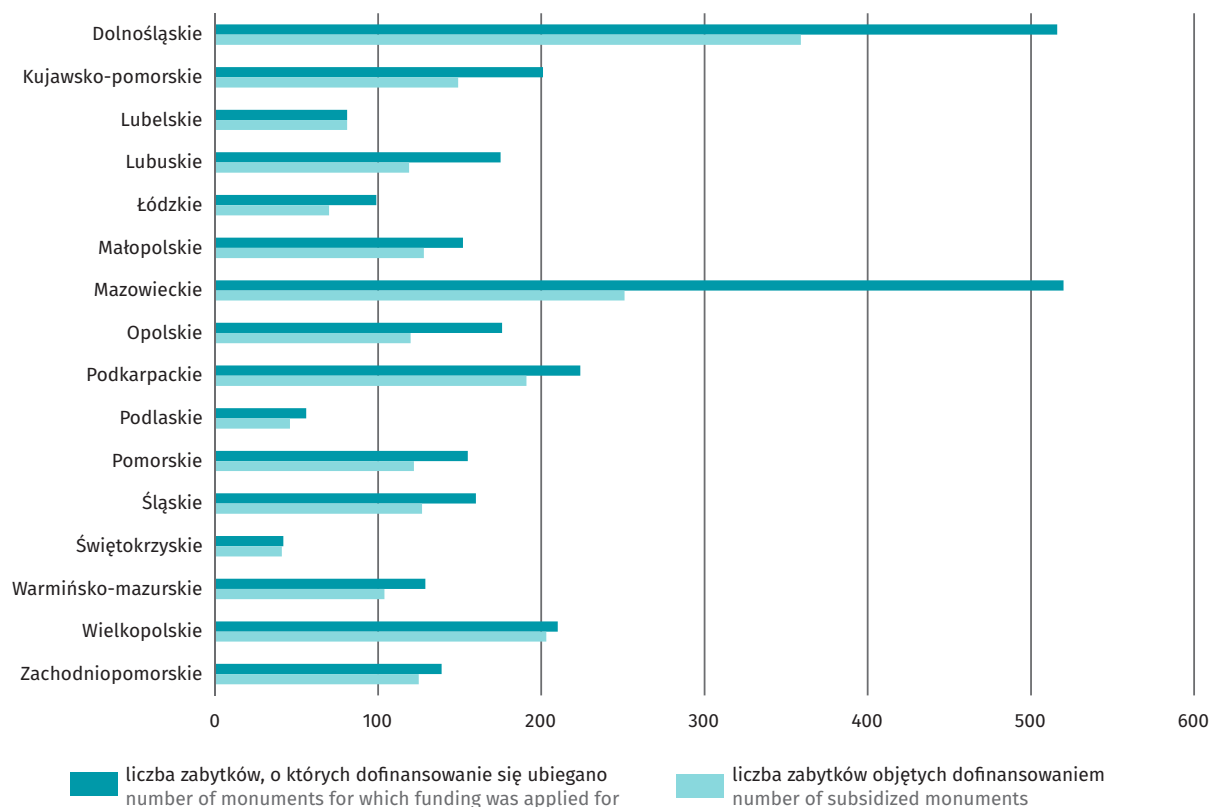
Dofinansowaniem objętych zostało 2 236 zabytków (73,7% obiektów, dla których o dofinansowanie się ubie-

³⁴ Zabytki, o których mowa w art.81 ust. 1 ustawy o zabytkach.

gano). Przyznanie dofinansowania najczęściej odnotowano w województwach: dolnośląskim (359 zabytków, tj. 16,1% ogółu dofinansowanych zabytków w Polsce), a następnie mazowieckim i wielkopolskim (odpowiednio: 251 i 11,2% oraz 203 i 9,1%). Najmniej natomiast zabytków objętych dofinansowaniem zarejestrowano w województwach: świętokrzyskim, podlaskim i łódzkim (odpowiednio: 41 i 1,8%, 46 i 2,1% oraz 70 i 3,1%).

Wykres 34. Zabytki objęte dofinansowaniem w 2018 r.

Chart 34. Number of monuments that were subsidized in 2018

W 2018 r. w Polsce poprzez organ stanowiący gminy³⁵ wnioskowano o przyznanie 384,8 mln zł na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy 3 035 zabytkach. Jednakże przez gminy na udzielenie dotacji przeznaczonych zostało jedynie 203,2 mln zł, a jeszcze mniej wyniosła pula środków finansowych, którą ostatecznie przyznano na dotacje na prace przy 2 236 zabytkach i kwota ta wyniosła 182,1 mln zł. Koszty prac³⁶ realizowanych przy zabytkach dofinansowanych w ramach przyznanych dotacji w 2018 r. wyniosły 182,0 mln zł. Średni koszt jednej pracy przy zabytkach w Polsce wyniósł 79,4 tys. zł. Najwięcej zabytków, przy których prowadzono prace wykazano w woj. dolnośląskim (364), a największe koszty poniesiono w woj. mazowieckim (48,0 mln zł - średnio 177,2 tys. zł na zabytek).

³⁵ Niniejsze badanie wykazało, że jedynie w 871 gminach w Polsce organ stanowiący gminy udziela dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków oraz przy zabytkach ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

³⁶ Prace przy zabytkach dofinansowanych w ramach przyznanych dotacji na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach.

Wykres 35. Odsetek gmin w województwie, w których udzielono dotacji w 2018 r.

Chart 35. Percentage of gminas in voivodship where subsidies were granted in 2018

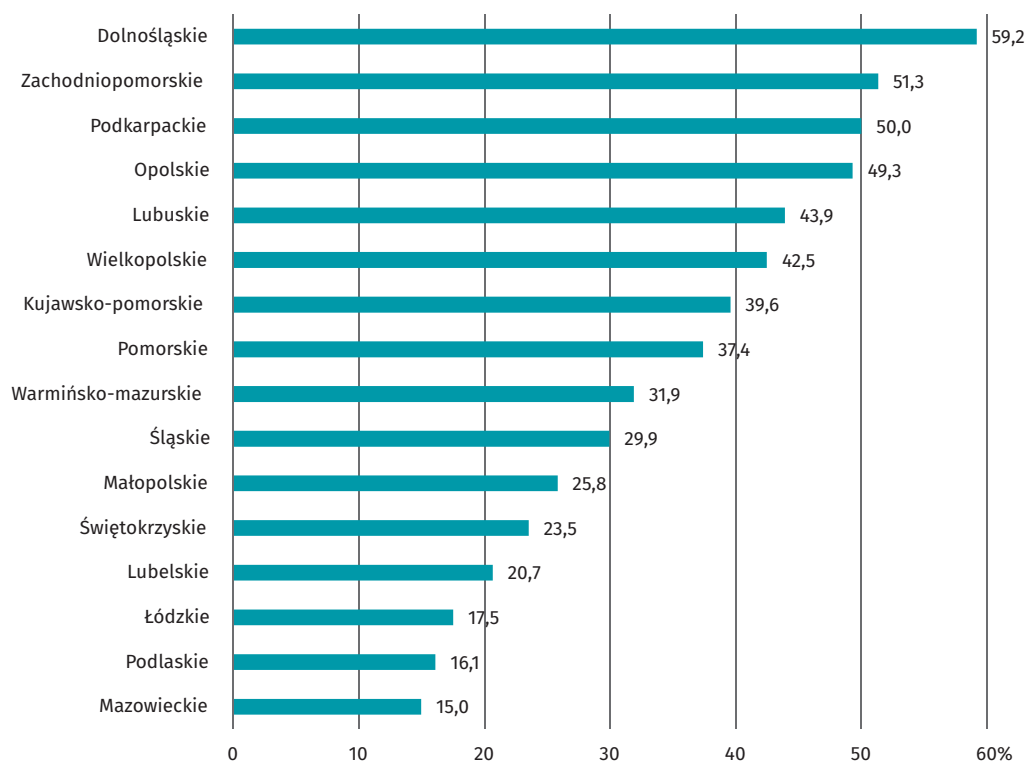
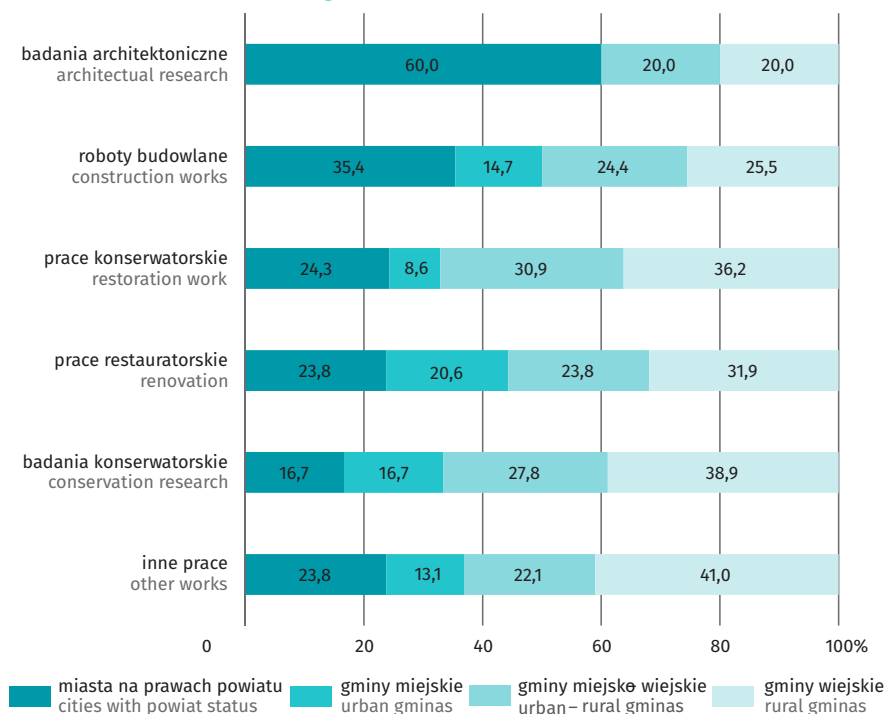
Wykres 36. Rodzaje prac przy zabytkach w gminach w 2018 r.

Chart 36. Types of work on monuments in gminas in 2018

Porozumienie o samorządowym konserwatorze zabytków

Porozumienie o samorządowym konserwatorze zabytków zawarte z wojewodą i dotyczące powierzenia prowadzenia niektórych spraw z zakresu swojej właściwości, w tym wydawania decyzji administracyjnych, o których mowa w art. 96 ust. 2 ustawy o zabytkach, w 2019 r. posiadało 4,0% gmin. Wyniki badania wykazały, że najczęściej bo aż 45,9% porozumień zostało podpisanych w latach 2014-2019. Najwięcej podpisano ich w województwach: śląskim (14 gmin) oraz kujawsko-pomorskim i małopolskim (po 11 gmin), co stanowiło łącznie 36,7% wszystkich porozumień. Aż w 293 powiatach gminy nie posiadały porozumień o samorządowym konserwatorze zabytków.

Rewitalizacja

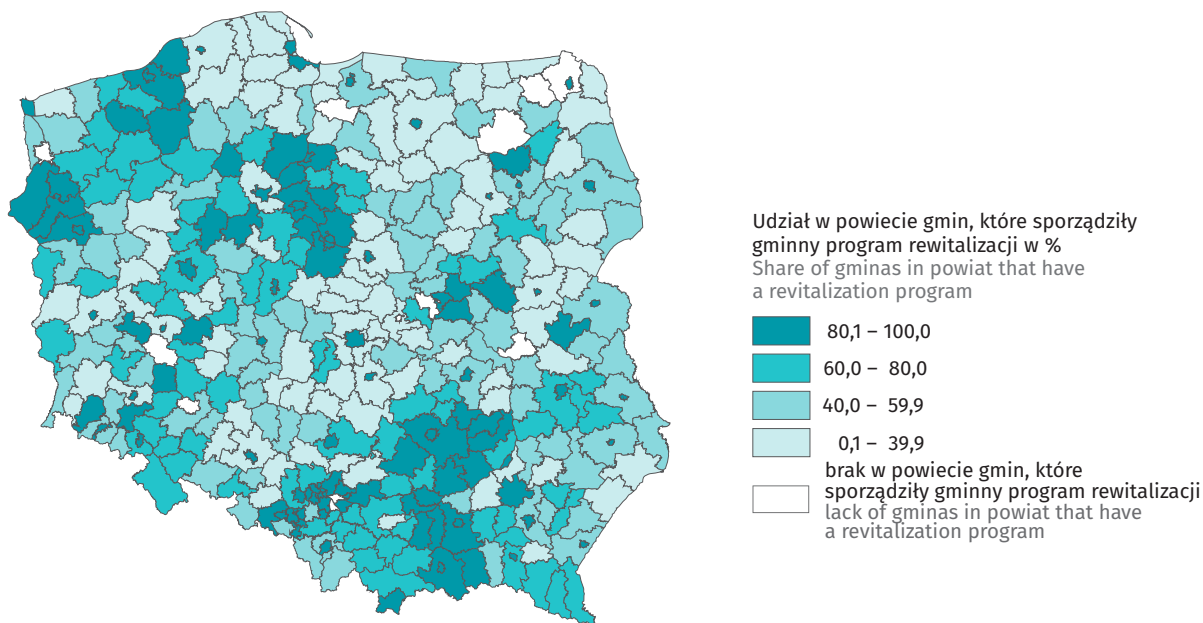
Według stanu w dniu 30 czerwca 2019 r. spośród 2 477 gmin w Polsce, 1 315 miało sporządzony gminny lub lokalny program rewitalizacji, co stanowiło 53% wszystkich gmin.

Zgromadzone dane wykazały, że 68 gmin jest w trakcie sporządzania programu rewitalizacji, a w 1 094 gminach nie przystąpiono do jego sporządzania, w tym w 401 nie planuje się sporządzenia planu rewitalizacji w najbliższym czasie.

Mapa 22. Powiaty według odsetka gmin mających sporządzony gminny program rewitalizacji w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 22. Powiaty - by the percentage of gminas that have prepared a revitalization program in 2019
As of 31st December

Odsetek gmin w poszczególnych województwach, które sporządziły program rewitalizacji był znacznie zróżnicowany i najwyższy był w województwach: świętokrzyskim 86,3%, małopolskim (79,1%), kujawsko-pomorskim (77,8%) oraz zachodniopomorskim (71,7%). Najmniejszy odsetek gmin posiadających program rewitalizacji odnotowano w województwach: pomorskim 24,4%, łódzkim (27,1%) oraz warmińsko-mazurskim (28,4%).

Spośród 1 315 gmin, które sporządziły program rewitalizacji, 119 gmin (9,0%) planuje przejście z lokalnego programu rewitalizacji na gminny program rewitalizacji. Największy odsetek gmin planujących taką zmianę programu rewitalizacji pochodziło z terenu województw: mazowieckiego (19 gmin; 16,0% gmin planujących taką zmianę), lubelskiego (16 gmin; 13,4%) i śląskiego (14 gmin; 11,8%).

W 807 gminach obszar rewitalizacji obejmuje obszar objęty ochroną konserwatorską. Najwięcej takich gmin odnotowano w województwach: mazowieckim (87), wielkopolskim (83) i małopolskim (80). Natomiast w stosunku do liczby gmin posiadających program rewitalizacji najwyższy odsetek zarejestrowano w woj. lubuskim (80,0%) i woj. warmińsko-mazurskim (78,8%), a najniższy – w woj. kujawsko-pomorskim (42,0%).

Wydawnictwa parafialne

Podmioty wyznaniowe prowadzące działalność wydawniczą w Polsce można zasadniczo podzielić na trzy kategorie. Pierwszą z nich stanowią instytucje wyznaniowe, czyli podmioty uzyskujące osobowość prawną na mocy obowiązujących ustaw regulujących stosunki poszczególnych kościołów i związków wyznaniowych a Rzeczpospolitą Polską, które prowadzą wyłącznie działalność wydawniczą. Drugą kategorię stanowią różnego rodzaju podmioty zarówno o charakterze spółek jak i fundacji, które zostały powołane na podstawie odpowiednich przepisów prawa przez podmioty wyznaniowe lub w bezpośrednim powiązaniu z podmiotami wyznaniowymi i prowadzą w ramach ogólnych przepisów państwowych działalność o charakterze wydawniczym. Trzecią kategorię podmiotów wydawniczych stanowią jednostki, które posiadają własną osobowość prawną na mocy ustawowych relacji pomiędzy Państwem Polskim a związkami wyznaniowymi i działają na podstawie wewnętrznych przepisów kościołów i związków wyznaniowych, dla których działalność wydawnicza nie stanowi głównej aktywności. Do tej grupy przede wszystkim można zaliczyć parafie, diecezje, zbory, prowincje zakonne, klasztory i domy zakonne, które stanowią podstawową strukturę podmiotów wyznaniowych w Polsce.

Tabl. 28. Parafie katolickie prowadzące działalność wydawniczą w formie papierowej według województw w 2019 r.

Table 28. Catholic parishes conducting publishing activity in a paper form by voivodship in 2019

Wyszczególnienie Specification	Odsetek parafii publikujący treści w formie papierowej Percentage of parishes publishing content in a paper form				
	razem total	czasopisma magazines	książki books	broszury pamphlets	inne other
POLSKA	31,0	23,2	2,6	6,7	7,2
Dolnośląskie	24,6	17,0	1,3	6,5	6,6
Kujawsko-pomorskie	27,1	21,0	3,0	7,1	7,5
Lubelskie	21,4	11,5	4,3	6,2	7,0
Lubuskie	26,7	20,9	0,5	7,3	3,1
Łódzkie	18,1	8,0	2,4	8,2	6,0
Małopolskie	30,1	21,0	2,9	6,5	8,3
Mazowieckie	25,7	18,3	3,2	5,6	6,3
Opolskie	70,1	63,5	2,9	8,1	9,1
Podkarpackie	24,7	17,1	3,1	4,8	6,6
Podlaskie	18,5	9,8	2,1	6,6	8,0
Pomorskie	33,7	25,7	3,4	5,6	9,0
Śląskie	63,6	56,8	1,9	9,2	10,5
Świętokrzyskie	19,5	12,7	2,9	5,9	5,0
Warmińsko-mazurskie	31,3	21,5	1,4	7,0	6,7
Wielkopolskie	25,6	18,4	2,5	7,2	6,2
Zachodniopomorskie	16,8	11,5	2,0	5,1	5,3

Działalność wydawnicza podmiotów wyznaniowych należących do pierwszej i drugiej kategorii objęta jest bezpośrednio badaniami Głównego Urzędu Statystycznego. Trzecia kategoria wcześniej pomijana w badaniach, została poddana systematycznej obserwacji dzięki współpracy Głównego Urzędu Statystycznego z Instytutem Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. Witolda Zdaniewicza. Obejmuje ona działalność wydawniczą prowadzo-

ną przez parafie katolickie. Operat parafii katolickich w Polsce obejmował w 2019 r. 10 545 podmiotów zawierających oprócz parafii również tzw. samodzielne ośrodki duszpasterskie funkcjonujące w ramach 41 łacińskich diecezji terytorialnych, Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego oraz 2 diecezji obrządku grecko-katolickiego. Od roku 2016 Główny Urząd Statystyczny prowadzi we współpracy z Instytutem Statystyki Kościoła Katolickiego SAC badania działalności wydawniczej parafii katolickich co trzy lata.

Przeprowadzone w 2019 r. badanie działalności wydawniczej parafii katolickich wykazało, że publikacje w formie papierowej wydawało 31% parafii (w 2016 r. 32,4%). Największy odsetek parafii wydających publikacje w tej postaci odnotowano w województwach opolskim (70,1%) i śląskim (63,6%), a najmniejszy w województwach zachodniopomorskim (16,8%), łódzkim (18,1%) i podlaskim (18,5%).

Uwzględniając formy wydawnictw, parafie najczęściej wydawały w formie papierowej czasopisma (23,2%), znacznie rzadziej broszury (6,7%) i książki (2,6%). W 2016 r. odpowiednio 24,5%; 8,2% oraz 3% parafii stosowało takie formy wydawnicze. Inne formy wydawane na papierze takie jak kalendarze, foldery i broszury wydawało w 2019 r. 7,2% parafii (w 2016 r. było to 8,8% parafii).

Parafie katolickie w 2019 r. w formie papierowej wydały 2 301 tytułów czasopism (w 2016 r. 2 720), liczba tytułów wydanych książek wynosiła 309 (w 2016 r. 397), a broszur 1 665 (w 2016 r. 2 008). Liczba tytułów innych form wydawanych na papierze wynosiła 1 067 w 2019 r. oraz 2 298 w 2016 r.

Tabl. 29. Liczba tytułów wydawanych w formie papierowej przez parafie katolickie według form oraz województw w 2019 r.

Table 29. Number of titles published in a paper form by Catholic parishes by form and by voivodship in 2019

Wyszczególnienie Specification	Liczba tytułów wydawanych w formie papierowej Number of titles published in a paper form			
	czasopisma magazines	książki books	broszury pamphlets	inne other
POLSKA	2 301	309	1 665	1 067
Dolnośląskie	117	12	310	81
Kujawsko-pomorskie	116	20	51	65
Lubelskie	64	34	54	59
Lubuskie	45	1	22	7
Łódzkie	43	17	71	67
Małopolskie	213	34	145	119
Mazowieckie	190	40	114	107
Opolskie	268	13	80	46
Podkarpackie	140	30	66	87
Podlaskie	31	6	24	33
Pomorskie	140	20	50	81
Śląskie	573	18	311	117
Świętokrzyskie	48	13	34	35
Warmińsko-mazurskie	85	6	99	41
Wielkopolskie	173	30	200	84
Zachodniopomorskie	53	12	34	39

Liczba egzemplarzy czasopism wydanych w 2019 r. na papierze przez parafie katolickie wyniosła 10,6 mln, książek 207,5 tys., broszur 2,2 mln oraz liczba innych wydawnictw 3,0 mln.

W 2016 r. parafie wydały łącznie 13,9 mln egzemplarzy czasopism, 386 tys. książek, 2,6 mln broszur oraz 3,1 mln innych wydawnictw.

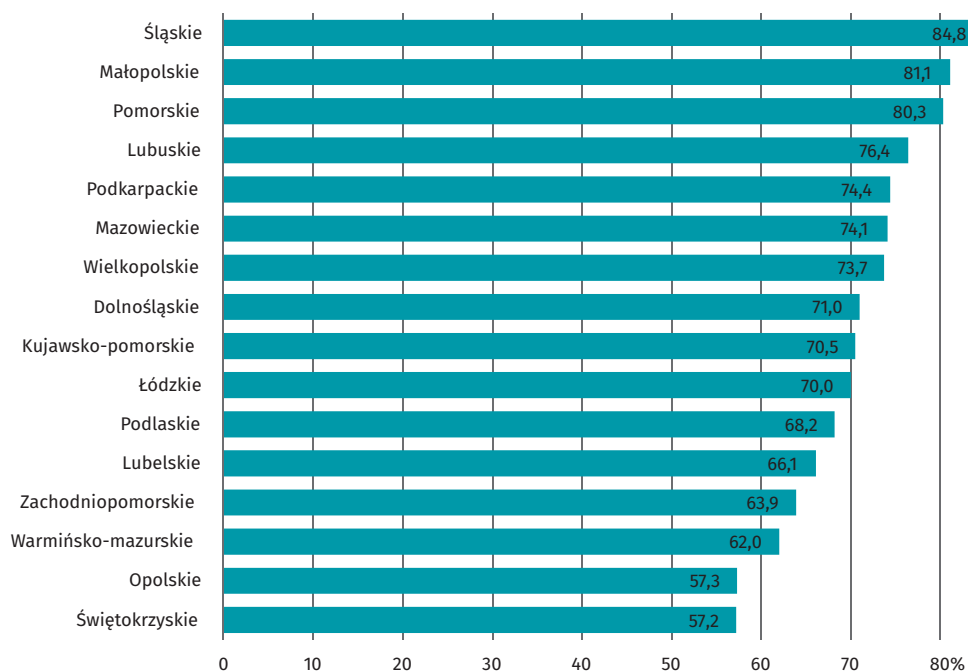
Tabl. 30. Liczba egzemplarzy wydawanych w formie papierowej przez parafie katolickie według form oraz województw w 2019 r.

Table 30. Number of copies issued in a paper form by Catholic parishes by form and voivodship in 2019

Wyszczególnienie Specification	Liczba wydawanych egzemplarzy Number of copies issued			
	czasopisma magazines	książki books	broszury pamphlets	inne other
POLSKA	10 614 989	207 538	2 158 822	2 961 922
Dolnośląskie	368 098	8 725	106 626	363 563
Kujawsko-pomorskie	654 502	10 186	142 223	41 222
Lubelskie	371 513	16 923	74 391	106 018
Lubuskie	159 556	431	11 348	8 941
Łódzkie	146 240	9 059	152 757	170 746
Małopolskie	905 704	28 513	233 721	257 128
Mazowieckie	1 317 008	24 953	359 179	207 629
Opolskie	1 213 441	11 095	44 497	137 104
Podkarpackie	808711	21 652	59 221	122 996
Podlaskie	245 762	6 679	61 303	273 058
Pomorskie	672 960	17 343	86 719	133 475
Śląskie	2 579 150	14 111	293 040	642 309
Świętokrzyskie	199 572	7 734	79 965	39 081
Warmińsko-mazurskie	323 565	4 546	195 327	141 031
Wielkopolskie	527 753	17 025	213 747	228 516
Zachodniopomorskie	121 454	8 564	44 757	89 105

Wykres 37. Odsetek parafii publikujących treści w wersji elektronicznej (płyty CD lub Internet) w 2019 r.

Chart 37. Percentage of parishes publishing electronic content (CDs or Internet) in 2019

Czasopisma w formie papierowej wydawane były najczęściej co tydzień lub częściej (47,4% wszystkich wydawanych tytułów czasopism). 18,9% czasopism wydawanych było raz w miesiącu, 8,6% raz z kwartale, 8,1% od 2 do 3 razy w miesiącu, 7,4% nieregularnie, 4,2% raz na dwa miesiące, 3,3% raz na pół roku oraz 2,1% raz w roku.

W 2019 r. 72,7% parafii publikowało treści w formie elektronicznej czyli np. na płytach CD lub w Internecie. Najczęściej parafie publikowały treści w wersji elektronicznej w województwach: śląskim (84,8%), małopolskim (81,1%) oraz pomorskim (80,3%), a najrzadziej w województwach świętokrzyskim (57,2%) opolskim (57,3%) i warmińsko-mazurskim (62%).

Parafie katolickie wydawały w 2019 r. w wersji elektronicznej 790 tytułów czasopism (z czego udostępnionych elektronicznie było 759, 36 tytułów książek (z czego udostępnionych w Internecie było 30 tytułów), 643 tytułów broszur (z czego udostępnionych w Internecie było 419) oraz 1 489 innych tytułów (z czego udostępnionych w Internecie było 1 390).

Liczba tytułów wydanych elektronicznie czasopism w 2016 r. wyniosła 675 (z czego 634 było udostępnionych w Internecie), a książek 21 (z czego 13 udostępniono w Internecie) oraz 93 tytuły broszur wydanych elektronicznie (z czego 90 udostępniono w Internecie). Liczba tytułów innych wydawnictw opracowanych elektronicznie (przede wszystkim ogłoszeń, aktualności oraz płyt CD i DVD) wyniosła 662 (z czego 659 udostępniono w Internecie).

Tabl. 31. Liczba tytułów wydawanych i udostępnianych elektronicznie w Internecie przez parafie katolickie według formy wydawnictwa oraz województw w 2019 r.

Table 31. Number of titles published and made available electronically on the Internet by Catholic parishes by publishing form and by voivodship in 2019

Wyszczególnienie Specification	Liczba tytułów wydawanych i udostępnianych elektronicznie w Internecie Number of titles published electronically and made available electronically on the Internet							
	czasopisma magazines		książki books		broszury pamphlets		inne other	
	a	b	a	b	a	b	a	b
POLSKA	790	759	36	30	643	419	1 489	1 390
Dolnośląskie	40	40	-	-	131	86	95	89
Kujawsko-pomorskie	28	28	1	1	26	20	63	51
Lubelskie	31	31	8	6	32	30	92	82
Lubuskie	17	17	-	-	5	5	44	44
Łódzkie	18	17	-	-	19	15	69	62
Małopolskie	44	43	-	-	14	12	210	205
Mazowieckie	107	104	11	9	93	70	146	137
Opolskie	92	81	1	1	60	28	33	30
Podkarpackie	61	60	9	9	15	14	208	186
Podlaskie	9	9	-	-	20	20	24	20
Pomorskie	38	38	2	2	68	37	71	70
Śląskie	200	190	-	-	121	47	149	138
Świętokrzyskie	41	41	-	-	-	-	50	46
Warmińsko-mazurskie	15	14	1	1	6	4	76	76
Wielkopolskie	36	34	3	1	27	25	103	100
Zachodniopomorskie	13	12	-	-	4	4	56	54

W 2019 r. własną stronę internetową posiadało 62,6% parafii (w 2016 r. 55,1%), a 6,4% (w 2016 r. 6,2%) było w trakcie jej przygotowywania. Nie posiadało strony internetowej w 2019 r. 31,1% parafii, a w 2016 r. 38,7%. Najwyższe odsetki parafii prowadzących własne strony odnotowano w województwie śląskim (76,9%), lubuskim (71,2%) oraz pomorskim (70,9%), a najniższe dotyczyły województw: świętokrzyskiego (46,6%), opolskiego (46,9%) oraz warmińsko-mazurskiego (48,3%).

Własny profil w mediach społecznościowych w 2019 r. posiadało 24,5% parafii katolickich (w 2016 r. 16,5% parafii). Największy odsetek parafii posiadających własny profil w mediach społecznościowych występuje w województwie lubuskim (34%), mazowieckim (31,2%) oraz pomorskim (29,7%). Najniższy odsetek parafii katolickich, które prowadzą własny profil w mediach społecznościowych występuje w województwach: świętokrzyskim (17,1%), opolskim (17,4%) oraz podkarpackim (18,6%).

Tabl. 32. Odsetek parafii katolickich według posiadania strony internetowej i województw w 2019 r.
Table 32. The percentage of Catholic parishes by website availability and voivodship in 2019

Wyszczególnienie Specification	Odsetek parafii posiadających własną stronę internetową The percentage of Catholic parishes by website availability	Strona Internetowa w przygotowaniu Website under construction
POLSKA	62,6	6,4
Dolnośląskie	57,4	8,5
Kujawsko-pomorskie	58,4	5,9
Lubelskie	53,8	7,0
Lubuskie	71,2	3,7
Łódzkie	56,7	7,6
Małopolskie	73,5	5,6
Mazowieckie	65,9	5,3
Opolskie	46,9	4,9
Podkarpackie	63,8	8,2
Podlaskie	54,9	8,7
Pomorskie	70,9	6,0
Śląskie	76,9	5,4
Świętokrzyskie	46,6	7,7
Warmińsko-mazurskie	48,3	7,8
Wielkopolskie	65,7	5,1
Zachodniopomorskie	52,4	6,1

Executive summary

Culture in 2019

Expenditure of state and local government units budget on culture

In 2019 public expenditure (state budget and local government units budgets) on culture and national heritage protection amounted to 11 918.1 million PLN (8.2% more in comparison to 2018 – 11 019.4 million PLN). The state budget expenditure constituted 20.0% of this sum, whereas local government units expenditure made up 80.0% (in the previous year respectively 19.2% and 80.8%). The total amount shows that public expenditure on culture and national heritage protection constitutes 0.52% of the Gross Domestic Product in Poland (in the previous year also 0.52%). At the same time it should be noticed that the share of the state budget expenditure on culture and national heritage protection in the total state budget increased from 0.59% in 2018 to 0.61% in 2019, whereas the expenditure of local government units in this area in relation to the total expenditure of local government units decreased from 3.55% to 3.44%.

The largest part of the expenditure of the state budget was allocated to activities of museums – 32.6%, protection and preservation of monuments and other historical monuments' protection activity – 14.2% and to activity of centres for culture and art – 10.3%. As for local government units budgets, the majority of expenditure regarded the activities of cultural centres and establishments, clubs and community centres – 31.8%, libraries – 17.2%, museums – 11.6% and theatres – 9.5%.

Household expenditures on culture

The average household expenditure on culture per capita in 2019 amounted to 364.68 PLN and increased comparing to 2018 by 2.3%. The amount constituted 2.4% of the total household expenditure (2.5% in 2018). The largest share of expenditure concerned the fees for the radio, TV and cable TV subscription – 26.9% (without cable TV fees in the bundle of telecommunications services included in the section "Communication"), purchase of audio and video appliances (10.4%), theatre, music hall, cinema entry fees (10.0%). In comparison to 2018 the expenditure on the radio, TV and cable TV subscription increased by 6.8%. In 2019 on average one household spent 4.5% more on tickets for theatres, music halls and cinemas than in the previous year. Expenditure on newspapers and periodicals remained unchanged. On average, households spent less on sound and image carriers (by 17.3%) and purchase of audio video appliances (3.6%).

Protection of monuments and cultural heritage

The fundamental element of cultural policy is the protection of heritage. There are many different forms in which historical and valuable heritage can be protected. In 2019 the state budget expenditure on different forms of heritage protection amounted to 359.7 million PLN, whereas local government units spent 569.5 million PLN on this issue. The basic element of heritage protection is the monument register. In 2019 the register consisted of 78.0 thousand immovable monuments meaning that 734 new monuments were added in comparison to 2018. There were also 264.8 thousand movable monuments (of which 195.6 thousand – equipment of temples) and 7.8 thousand archaeological sites registered. One of the forms of protecting the cultural heritage is to elevate the rank of the monument by including it on the list of the Monuments of History. In 2019 the list announced by the President of Poland consisted of 105 items. Another way of protecting the national heritage might be done by creating cultural parks. There were 38 cultural parks in 2019 in Poland. The importance of intangible cultural heritage is also growing. In 2019 the national list of intangible cultural heritage consisted of 37 items, such as: national dances, construction of folk instruments, local dialects, etc.

Libraries

Public libraries

According to the data collected by Statistics Poland, the number of public libraries has decreased by 0.6% and in 2019 reached 7881. Among many indicators showing condition of public libraries two are the most important: total number of registered users and loans of collections. Both of them decreased systematically in the period 2000-2011. However, in 2012 both of them slightly increased, but in the next years the negative tendency returned. In 2019 we could observe the increasing number of readers (to 6.0 million, i.e. by 0.5% in comparison to 2018) and loans of book collections (respectively from 101.9 million to 102.7 i.e. by 0.8%), same as the indicator of the registered readers per 1 000 population going up from 155 in 2018 to 156, and the number of library loans per 1 000 population growing from 2653 to 2676.

Specialised libraries

The number of specialised libraries (including public and pedagogical libraries with “scientific” status) was decreasing since 2001 and reached 1460 entities in 2019 (2.4% less compared to 2018). The biggest part of specialised libraries constituted scientific libraries (58.7%). The number of registered users in all types of specialised libraries (actively borrowing library collection) amounted to 1.4 million person and decreased in comparison to 2018 by 3.8%. The number of loaned books from collections decreased from 14.6 million to 14.1 million (3.5% comparing to 2018). Due to the development of new technologies, changes have been observed in terms of the diversity of library materials offered. Although it is still a book or a journal in a printed version that remain the primary source of knowledge, libraries more and more often have a license for access to books, magazines or databases posted on the web. In 2019 specialised libraries had access to 62.8 million licensed electronic collections (databases, magazines, electronic books).

Publications

In 2019 there was 6.5% more books and pamphlets titles in comparison to 2018 (i.e 36.1 thousand titles more published, in comparison to 33.9 thousand in the previous year). The number of firsts editions rose by 2.2 thousand titles (i.e. by 7.1%) and accounted for 92.0% of all issued positions.

Among non-periodic publications dominated popular publications (11.8 thousand), belles-lettres (9.8 thousand) and scientific publications (9.8 thousand titles) with the share in the total number of titles published in 2019 constituting 87.2%. In comparison to 2019 it is among school textbooks that the number of titles increased to the greatest extend (by 33.4%).

In 2019 the most active voivodship in terms of both number of book titles published as well as pamphlets was Mazowieckie voivodship – 13.9 thousand (38.5% of all titles issued). Significant activity could be noticed in Małopolskie voivodship – 5.3 thousand titles (14.8%), Wielkopolskie voivodship – 3.0 thousand (8.4%) and Śląskie voivodship – 2.5 thousand (7.0%). The number of titles published by the publishing houses only in three cities – Warszawa, Kraków and Poznań – amounted over half of all non-periodical publications issued in Poland, accounting for 53.2% of the total titles issued.

In 2019, in comparison to the previous year, the number of published periodicals also increased. 48 titles of newspapers were issued (in 2018 – 47 titles) whereas the number of magazines decreased - 6.7 thousand (in 2018 – 7.2 thousand titles). Most newspapers’ and magazines’ titles were published in Mazowieckie voivodship – 2.3 thousand (34.1% of the total number of titles), Wielkopolskie voivodship – 679 titles (10.0%), Małopolskie voivodship – 604 (8.9%) and Śląskie voivodship – 520 (7.7% of all titles). According to the UNESCO classification division, the dominant group of journal titles published were the ones within the section “Sociology. Statistics” – 2.0 thousand titles (30.3% of all journal titles), “Religion. Theology” – 518 titles (7.7%) and “Medical sciences. Public health” – 516 titles (7.7%). The largest decrease in the number of titles compared to the previous year was recorded in the section “Generalities” (158 titles less published), “Sociology. Statistics” (128 titles less) and “Administration and organisation” (37 titles less), but when it comes to percentage terms – the greatest decrease was recorded in sections “Administration and organisation” and “Generalities” – respectively by 41.6% and

29.9%. We could also observe an increase in the number of periodicals in some groups of journal titles (according to the UNESCO classification division) in comparison with 2018 – as in case of “Games and sports” (23 titles more) or “Music. Performing arts. Theatre. Film and cinema” (21 titles more).

Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

At the end of 2019, there were 4 255 centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (in 2018 - 4 237 entities). 3 418 of these institutions possessed their own premises and 2 162 of them had theatre halls with auditorium at their disposal (on average 183 seats per entity). Simultaneously, about two-thirds of buildings and premises (68.2%) used by the those entities had facilities for disabled people (97.7% – an entrance, 70.2% – an adaptation inside the building, among the buildings and premises adapted to the needs of the disabled). As compared to 2018, the activity of these, promoting culture, institutions depended on the field of activity. They organised more events (an increase of 0.6%). A smaller number of participants taking part in events was noted – a decrease of 0.5%. The biggest number of people participated in concerts (12.4 million, i.e. 33.0% of the total number of events participants), festivals and artistic reviews (5.4 million, i.e. 14.4%) and tourist, sports and recreational events (3.3 million, i.e. 8.8%).

The number of artistic groups decreased (by 5.3%) as well as thematic groups/clubs (by 0.4%). Moreover, there was also a falling number of members of thematic groups/clubs (a decrease of 4.1%) and of artistic groups (decreased by 5.2%). Among artistic groups, it was mostly children and schoolchildren who were members (64.9%), but people over 60 (almost every fifth member of the group) were also active. Dance groups were mostly interesting for young people while vocal groups and choirs – the older ones.

The profile of activities which are offered by community centres and local centres is very similar. Most frequently they organised workshops, meetings, lectures, and concerts. Activity of these units was usually focused on tourist activities, organising various events, trips and hiking expeditions. Many institutions offered classes or meetings for seniors, for example discussion clubs, The Third Age Universities, clubs for seniors etc. In 2019, there were 122.4 thousand persons participating in seniors meetings and classes of Third Age Universities, organised by institutions promoting culture (21.3% of all thematic clubs and sections participants). 114.2 thousand of these persons were aged 60 and over. This age group was also a 19.8% representation of all members of artistic groups in centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Cultural education

There are artistic schools where future artists, managers and organisers of cultural activity are prepared at all levels of education. Cultural education consists of two stages: cultural education and studies on art academies. In the 2018/2019 school year, artistic education for children and youth was provided by 534 art schools not leading to professional certification. These schools were attended by 66.9 thousands pupils (1.8% less in comparison to 2017/2018 school year); girls constituted 64.9% (in the previous school year – 65.3%). In comparison to the previous school year the number of first grade students in these art schools decreased by 5.0% (as well as the number of girls – by 6.6%).

Art schools leading to professional certification (secondary artistic schools) are another element of educational system. In the 2018/2019 school year there were 268 schools like that and 49 post-secondary schools (schools for librarians and for organisers of cultural activities did not operate in the school year 2018/2019). In these schools 26.0 thousand people were educated in the 2018/2019 school year, of which 18.8 thousand women (in the previous school year respectively 28.0 thousand and 20.1 thousand).

People interested in developing their artistic skills and knowledge could continue their education on tertiary level. In the 2018/2019 academic year one could choose from 21 higher schools of arts. There were 16.8 thousand students (of which 11.3 thousand women) but the number of students enrolled in art field, studying in various types of higher education institutions, amounted to 35.1 thousand (women constituted 67.8%).

Exhibiting

Museums

In 2019 there were 959 museums (including branches) in Poland. Among all museums, 81.5% were located in cities. The majority of museums and their branches were located in Mazowieckie and Małopolskie voivodships (respectively – 143 and 135 units). There was also a large number of museums in Wielkopolskie voivodship (89). During the past decade there has been a growth both in the number of museums and in the number of visitors. In 2019, the number of visitors amounted to 40.2 million, that is 5.5% more than in the previous year. Organised school groups accounted for 12.5% of all visitors (in 2018 – 13.6%). 14.3 million people visited museums free of charge (15.0 million in the previous year). The most popular museums were artistic and historic ones. Altogether, both of those museum types was visited by 20.1 million people.

157 institutions related to museums (including: zoos, botanical gardens, nature reserves, planetariums, centres of science and technology, etc.) were visited by 14.0 million people, among whom there were 2.1 million school children and youth in organised groups, that is 15.2% of the total number of visitors. Institutions related to museums were visited free of charge by 13.0% of all visitors. The zoos attracted the greatest interest of the visitors – were visited by 6.6 million people.

Art galleries

The data on art galleries are based on a research among only those institutions, which were mostly involved in exhibiting works of art (therefore, the data does not cover those institutions which only buy and sell the works of art). The data shows that 327 galleries were open in 2019. Galleries were mostly an urban phenomenon, 114 of them were located in Warsaw and Cracow. The number of visitors has increased during the last 10 years. In 2019, the number of visitors amounted to 4.5 million (remained almost at the same level in comparison to the previous year). In total, there were 3.8 thousand exhibitions organised by galleries (decrease of 2.6% in comparison to 2018).

The analysis reveals differences between public and private sector. Despite the fact that they are more or less equal in number, public art galleries are more active in terms of the number of exhibitions and expositions, organised educational events and the publishing activity. Public art galleries are also more frequently visited.

Theatres and music institutions

Data concerning theatres and music institutions reveal that 188 of them (having permanent artistic team) led the stage activity in 2019. The number of seats at a fixed hall (101.0 thousand) increased by 3.1% in comparison to the previous year. In 2019 theatres and music institutions organised 69.5 thousand performances and concerts (0.7% more than in the previous year). Dramatic, puppet and musical theatres presented 861 premieres (increase by 1.7% in comparison to the previous year). Attendance on performances and concerts in all theatres and music institutions decreased as compared to 2018 by 3.6% and amounted to 14.4 million people. The number of spectators and listeners per 1 000 population decreased from 472 to 441 as well as average attendance – from 216 to 207 persons per event in 2019. The number of entertainment events (including outdoor events), organised by the professional enterprises (agencies) equalled to 3.6 thousand and increased in comparison to the previous year by 8.5%, but the audience (2.6 million people) declined by 20.2% in comparison to 2018.

Cinematography

According to the data gathered by Statistics Poland, in 2019, there were 528 cinemas operating in Poland (500 in previous year). Cinemas are situated mainly in urban areas (96.2%), and are typical for the most populous and economically developed regions of Poland. Most of them are located in Mazowieckie and Śląskie voivodships. In the last two years an increase in the number of people visiting the cinemas has been recorded. In 2019 the number of spectators amounted to 61.9 million and increased by 4.4% comparing to the previous year.

In 2019 there were 335 new released films for TV and cinemas (with 58.5 million viewers). Films produced in the United States of America constituted 30.7% of all titles and were viewed by 49.8% of the total number of spectators. The viewers of new Polish movies (53 titles; 15.8% of the total number of new released movies) constituted 28.5% of attendance on newly introduced movies (in 2018 – 33.9%). Among the top ten movies newly introduced to the cinemas in 2019 with the highest attendance, four of them were produced in Poland.

Radio and television

Radio and television broadcasting can be divided into public and private. In 2019, there were 18 public regional radio stations and 16 television centres, whereas private sector broadcasters acted on the basis of 310 radio and 22 television licenses. These licenses are granted by the National Broadcasting Council to private entities for broadcasting radio and television programmes via ground-based transmitters. Moreover, there were 204 licenses for cable television operators. State budget expenditures on public radio and television activities amounted to 35.0 million PLN.

In 2019, Polish Radio broadcasted programmes via 4 national channels. Regional channels were broadcasted by 17 public radio centres in: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kielce, Koszalin, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa, Wrocław and Zielona Góra. A separate channel was broadcasted for a reception outside of Poland.

Public television broadcasted 3 general and 10 thematic nationwide channels (and new channel TVP Wilno) as well as regional channels (containing elements of the nationwide programme) from 16 local branches in: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Gorzów Wielkopolski, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Opole, Olsztyn, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa and Wrocław. A separate channel, "TV Polonia" was broadcasted for a reception outside of Poland.

Comparing with 2018, the number of people who paid subscription for using the radio and tv set decreased and amounted to 6.8 million of radio license payers (decrease by 59.9 thousand) and 6.5 million payers of television license (a drop of 59.3 thousand). The number of cable television subscribers decreased by 0.5% as compared to 2018 and amounted to 3.9 million.

Mass events

Statistics Poland collected data on the organisation of mass events from the city councils and municipal offices according to the location of a mass event. Organisers of mass events are obliged to have a permission to conduct a mass event based on a decision of the local authorities. 6.9 thousand mass events were organised in 2019 (1.8% less compared to 2018), of which 3.6 thousand had an artistic-entertainment character. Most of mass events were organised in Śląskie (873 events), Wielkopolskie (738), Mazowieckie (709) and Kujawsko-pomorskie (698) voivodships. 27.8 million people participated in these events (an increase of 1.5% in comparison to the previous year), of which 4.3 million in Śląskie voivodship and 3.8 million people in Mazowieckie voivodship. 12.4 million people attended artistic and entertainment events, such as concerts, presentations and performances, shows and movie screenings, of which 1.9 million in Mazowieckie voivodship, 1.8 million in Śląskie voivodship, 1.3 million in Małopolskie voivodship and 1.3 million in Pomorskie voivodship.

Market of the works of art and antiques

In 2019, 208 entities were active on the market of works of arts and antiques. The amount of sale of works of arts and antiques reached PLN 162.5 million in 2019 and increased by 21.8% in comparison to 2018. 47 entities (22.6% of all entities) were located in Mazowieckie Voivodship (of which 39 entities in Warszawa). There were fewer entities located in Voivodships: Małopolskie (18.3%, of which 32 entities in Kraków), Dolnośląskie (10,1%), Śląskie and Wielkopolskie (9,1%). The largest amount of sale of works of arts and antiques was obtained through traditional auctions - PLN 75.4 million, which constituted 46.4% of the total amount of sale (43.8% in 2018). Sales in commercial facilities was the second most popular distribution channel with the sale value of PLN 64.1 million

(39.5% of the total amount of sale in 2019, in comparison to 37.2% in 2018). Works of art and antiques were sold via the Internet for PLN 16.8 million, which represents an increase of 20.5% in comparison to 2018. The lowest amount of sale of works of art and antiques was obtained through art fairs – PLN 2.2 million (decrease by 64.6% in comparison to 2018).

Territorial dissemination of entities conducting activity in the field of culture

Number of entities conducting activity in the field of culture in 2019 amounted to 15 735 and in comparison to 2018 increased by 0.1%. The most numerous group constituted libraries and library points (59.3% of the total number of entities) and then centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (27.0%). The largest part of entities was located in Mazowieckie Voivodship (12.0%), and next - in Małopolskie Voivodship (10.4%) and Śląskie Voivodship (9.8%). In 2019 per 1 Voivodship, there were on average 12 theatres and music institutions, 70 museums and institutions related to museums, 583 libraries and libraries points, 20 art galleries, 266 centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres and 33 indoor cinemas. The largest number of entities were concentrated in Warszawa (666), with 4 entities per 10 000 population and further in Kraków (respectively 408 and 5), Łódź (232; 3) and Wrocław (199; 3). The lowest number of entities were observed in Świętochłowice (10; 2) and białobrzeski powiat and zambrowski powiat (11; 3).

The largest number of entities located within 10 km² area were in cities with powiat status. The highest indicator was reported in Warszawa (13 entities per 10 km²), and further in Kraków and Sopot (12) and Lublin, Zamość and Olsztyn (9). In 2019 on average there were 2.4 thousand people per 1 entity conducting activity in the field of culture (similar to 2018). On Voivodship level the highest indicators were reported in Mazowieckie and Śląskie (2.9 thousand people), further in Kujawsko-pomorskie, Łódzkie, Pomorskie, Wielkopolskie (2.7 thousand), whereas the lowest indicator was reported in Opolskie Voivodship (1.7 thousand people).

Tablica przeglądowna

Review table

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2019		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2018 =100
DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA – TYTUŁY PUBLISHING – TITLES							
Produkcja wydawnictw nieperiodycznych Production of non periodic publications							
Ogółem Total	29539	33454	36260	33919	36138	122,3	106,5
w tym wydania pierwsze of which first editions	25498	30533	33248	30975	33168	130,1	107,1
Wydawnictwa naukowe Scientific publication	11291	10573	10586	9804	9844	87,2	100,4
Podręczniki dla szkół wyższych University coursebooks	1724	864	1051	914	996	57,8	109,0
Wydawnictwa popularne – ogólne Popular – general publications	7493	9637	10943	10260	11830	157,9	115,3
Wydawnictwa zawodowe Professional publications	1496	2263	2308	2206	2343	156,6	106,2
Podręczniki szkolne School textbooks	1345	1188	1098	946	1280	95,2	135,3
Literatura piękna Belles-lettres	6190	8929	10274	9789	9845	159,0	100,6
dla dorosłych for adults	4708	6785	7201	6970	6747	143,3	96,8
dla dzieci for children	1482	2144	3073	2819	3098	209,0	109,9
Produkcja wydawnictw periodycznych Production of periodic publications							
Ogółem Total	7655	7178	7481	7253	7178	93,8	99,0
Gazety Newspapers	51	46	48	47	46	90,2	97,9
Czasopisma Magazines	7604	7132	7433	7206	7132	93,8	99,0

Tablica przeglądowna (cd.)

Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2019		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2018 =100
BIBLIOTEKI PUBLICZNE PUBLIC LIBRARIES							
Biblioteki i filie Libraries and branches	8342	8050	7953	7925	7881	94,5	99,4
Punkty biblioteczne Library service points	1437	1295	1210	1083	995	69,2	91,9
Księgozbiór w mln wol. Collection in millions of volumes	133,2	129,9	128,4	127,5	127,0	95,3	99,6
na 1000 ludności per 1000 population	3458	3380	3340	3319	3310	.	.
Czytelnicy zarejestrowani w tys. Registered borrowers in thousands	6501,9	6232,9	6020,7	5953,1	5983,7	92,0	100,5
na 1000 ludności per 1000 population	169	162	157	155	156	.	.
Wypożyczenia księgozbioru w mln wol. Collection loans in millions of vol.	119,9	112,4	105,4	101,9	102,7	85,7	100,8
na 1000 ludności per 1000 population	3113	2924	2743	2653	2676	.	.
na 100 czytelników per 100 borrowers	1844	1804	1751	1712	1717	.	.
Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library unit	3941	4113	4194	4264	4324	.	.
WYSTAWIENICTWO THE ART OF EXHIBITION							
Muzea Museums							
Muzea Museums	782	926	949	945	959	122,6	101,5
Eksponaty ^a w tys. Exhibits ^a in thousands	14133	15911	10593	10303	10457	74,0	101,5
Wystawy Exhibitions	4750	5159	5707	5476	4996	105,2	91,2
Zwiedzający w tys. Visitors in thousands	22215,7	33271,3	37503,1	38124,4	40217,3	181,0	105,5
na 1000 ludności per 1000 population	577	865	976	992	1048	.	.
w tym młodzież szkolna ^b of which school youth ^b	5513,0	5485,3	5479,7	5166,7	5029,9	91,2	97,4
Galerie sztuki Art galleries							
Galerie Art galleries	370	331	341	325	327	88,4	100,6
Wystawy Exhibitions	4296	4216	4233	3886	3786	88,1	97,4
w tym z zagranicy of which foreign	255	256	229	198	183	71,8	92,4
Ekspozycje Expositions	4606	4363	4394	4023	3964	86,1	98,5
Zwiedzający w tys. Visitors in thousands	3967,8	6219,2	4405,0	4545,9	4541,6	114,5	99,9

a W jednostkach inwentarzowych. b Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.
a In inventory items. b Primary and secondary school students visiting museums in organised groups.

Tablica przeglądowna (cd.)

Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2019		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2018 =100
DZIAŁALNOŚĆ SCENICZNA PERFORMANCES							
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	183	177	187	189	188	102,7	99,5
Miejsca na widowni w stałej sali Seats at a fixed halls	72759	88654	94706	97968	101043	138,9	103,1
na 1000 ludności per 1000 population	1,90	2,31	2,46	2,55	2,63	.	.
Przedstawienia i koncerty Performances and concerts	55462	56655	65385	69044	69505	125,3	100,7
Widzowie w tys. Audience in thousands	11522,2	12030,5	13264,0	14895,5	14363,3	124,7	96,4
na 1000 ludności per 1000 population	299	313	345	388	374	.	.
na 1 przedstawienie per 1 performance	208	212	203	216	207	.	.
Estrady Entertainment institution	31	33	31	27	28	90,3	103,7
Imprezy Events	2763	3009	3120	3283	3563	129,0	108,5
Widzowie w tys. Audience in thousands	1731,0	2730,4	5280,2	3219,4	2570,1	148,5	79,8
na 1000 ludności per 1000 population	45	71	137	84	67	.	.
na 1 imprezę per 1 event	627	907	1692	981	721	.	.
CENTRA KULTURY, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY I ŚWIETLICE^a CENTRES OF CULTURE, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS AND COMMUNITY CENTRES ^a							
Instytucje Institutions	.	4070	4230	4237	4255	.	100,4
Pracownie specjalistyczne Specialised workshops	.	7494	8539	9048	7915	.	87,5
Jednostki posiadające sale widowiskową Units with spectacle hall	.	2172	2131	2132	2162	.	101,4
Imprezy Events	.	217412	239691	242277	243839	.	100,6
Uczestnicy imprez w tys. Events participants in thousands	.	34298,3	36321,5	39485,5	37495,8	.	95,0
Grupy artystyczne ^b Artistic groups ^b	.	16774	17132	17075	16170	.	94,7
Członkowie grup artystycznych w tys. ^b Members of artistic groups in thousands ^b	.	299,6	291,2	291,2	276,0	.	94,8
Koła (kluby) Groups (clubs)	.	22906	27003	27503	27389	.	99,6
Członkowie kół (klubów) w tys. Members of groups (clubs) in thousands	.	496,2	559,3	600,4	575,5	.	95,9
Kursy Courses	.	7071	6368	6480	6598	.	101,8
Absolwenci kursów w tys. Courses graduates in thousands	.	115,8	96,2	100,7	101,0	.	100,3

a Od 2011 r. badanie roczne; wcześniej było realizowane co dwa lata. b Do 2014 r. określane jako zespoły artystyczne.
a From 2011 – an annual research; before was realised every two years. b Until 2014 – artistic ensembles.

Tablica przeglądowna (cd.)

Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2019		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers					2010 =100	2018 =100
KINEMATOGRAFIA CINEMATOGRAPHY							
Kina Cinemas							
Kina Cinemas	443	450	496	500	528	119,2	105,6
stałe indoor	438	444	491	497	523	119,4	105,2
ruchome mobile	5	6	5	3	5	100,0	166,7
Miejsca na widowni kin stałych w tys. Seats at indoor cinemas in thousands	248,0	271,0	287,9	290,6	293,6	118,4	101,0
na 1000 ludności per 1000 population	6,4	7,1	7,5	7,6	7,6	.	.
Seanse w tys. Screenings in thousands	1478,0	1795,6	2083,5	2209,1	2209,7	149,5	100,0
Widzowie w tys. Audience in thousands	37674,6	45785,6	56878,5	59340,0	61949,5	164,4	104,4
na 1000 ludności per 1000 population	978	1191	1480	1545	1614	.	.
Produkcja filmowa Film production							
Filmy pełnometrażowe ^a Full-length films ^a	60	59	69	70	76	126,7	108,6
w tym fabularne of which feature films	37	46	47	47	56	151,4	119,1
w tym kinowe of which for cinemas	33	42	52	47	47	142,4	100,0
w tym fabularne of which feature films	31	37	40	37	41	132,3	110,8
Filmy krótkometrażowe ^{ab} Short films ^{ab}	106	130	173	195	207	195,3	106,2
w tym: dokumentalne of which : documentary	91	71	121	123	143	157,1	116,3
animowane animated	11	45	24	34	32	290,9	94,1
Imprezy masowe Mass events							
Imprezy Events	.	6280	6876	7074	6949	.	98,2
Uczestnicy imprez w tys. Participants of events in thousands	.	23297	26201	27615	27827	.	100,8
w tym imprez artystyczno-rozrywkowych of which of art and entertainment	.	9427	10772	12631	12362	.	97,9

a Dotyczy produkcji filmowej kinowej i telewizyjnej. b łącznie ze średniometrażowymi.
a Concerns the production of film, cinema and television. b Including medium length films.

Tablica przeglądowna (cd.)

Review table (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2019		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				2010 =100	2018 =100	
RADIO I TELEWIZJA RADIO AND TELEVISION							
Koncesje radiowe i telewizyjne^a Radio and television licences^a							
Radiowe Radio	287	287	289	337	310	108,0	92,0
tym ogólnopolskie i ponadregionalne of which national and extra-regional	9	8	7	8	8	88,9	100,0
Telewizyjne Television	12	21	23	22	22	183,3	100,0
w tym ogólnopolskie i ponadregionalne of which national and extra-regional	4	18	20	19	19	475,0	100,0
Abonenci radiowi i telewizyjni Radio and television subscribers							
Abonenci radiowi w tys. Radio subscribers in thousands	6938,9	6940,9	6920,5	6849,3	6789,3	97,8	99,1
na 1000 ludności per 1000 population	180	181	180	178	177	.	.
Abonenci telewizyjni w tys. TV subscribers in thousands	6707,2	6665,1	6639,5	6567,5	6508,2	97,0	99,1
na 1000 ludności per 1000 population	174	173	173	171	170	.	.
Abonenci telewizji kablowej w tys. Cable TV subscribers in thousands	4752,0	4793,4	4200,0	3943,2	3921,5	82,5	99,5
na 1000 ludności per 1000 population	124	125	109	103	102	.	.
UDZIAŁ WYDATKÓW NA KULTURĘ I OCHRONĘ DZIEDZICTWA NARODOWEGO^b THE SHARE OF EXPENDITURE FOR CULTURE AND PROTECTION OF NATIONAL HERITAGE^b							
W wydatkach budżetu państwa In state budget expenditure	0,49	0,62	0,89	0,59	0,61	+0,12	-0,02
tym w wydatkach bieżących of which in current expenditure	0,44	0,55	0,82	0,61	0,61	+0,17	0,00
W wydatkach samorządu terytorialnego In local self-government entities budgets	3,94	3,52	3,22	3,55	3,44	-0,50	-0,11
w tym bieżących of which in current expenditure	3,58	3,50	2,84	3,33	3,18	-0,40	-0,15
Wydatki publiczne w relacji do PKB Public expenditure in relation to GDP	0,59	0,48	0,52	0,52	0,51	-0,08	-0,01
W wydatkach gospodarstw domowych In households expenditure	.	2,60	2,49	2,50	2,32	.	-0,18

a Udzielone jednostkom prywatnym przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji na rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych drogą naziemną. b W procentach; wskaźniki dynamiki w punktach procentowych.

a Licences granted by the National Broadcasting Council to private entities for broadcasting radio and television programmes via ground-based transmitters. b In percentage; indicators of dynamics in percentage points.

Tablica przeglądowna (cd.)

Review table (cont.)

ZRÓŻNICOWANIE KULTURALNE WOJEWÓDZTW – WYBRANE WSKAŹNIKI NA 1000 LUDNOŚCI
Stan w dniu 31 grudniaCULTURAL DIVERSITY IN VOIVODSHIPS – SELECTED INDICATORS PER 1000 POPULATION
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2016		2017		2018		2019	
	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max	min	max
Ludność na 1 placówkę biblioteczną ^a Population per 1 library unit ^a	3 084	6 772	2 827	5 726	2 852	5 732	2 877	5 944	2 913	6 206	3 170	7 417
Księgozbiór w wol. ^a Collection in vol. ^a	2 542	4 189	2 353	4 050	2 307	4 039	2 254	4 070	2 179	4 036	2 148	4 046
Czytelnicy ^{ab} Borrowers ^{ab}	134	203	122	197	120	195	120	193	118	194	118	195
Wypożyczenia w wol. ^{ab} Collection loans ^{ab}	2 551	3 743	2 419	3 385	2 329	3 336	2 260	3 120	2 173	3 021	2 163	3 026
Miejsca w kinach stałych ^c Seats in a fixed cinemas ^c	35	90	41	87	47	94	44	99	42	100	41	110
Widzowie w kinach ^b Audience in cinemas ^b	429	1 551	632	1 609	666	1 689	820	1 913	855	2 029	884	2 185
Zwiedzający muzea ^b Museum visitors ^b	158	1 945	214	2 389	229	2 638	241	2 862	249	3 148	247	3 268
Miejsca w stałych salach teatrów i instytucji muzycznych ^c Seats in a fixed halls in theatres and music institutions ^c	6	35	7	38	7	60	7	62	7	60	7	60
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ^b Audience in theatres and music institutions ^b	106	543	88	575	100	716	96	611	98	751	111	619
Uczestnicy imprez ^{bd} Events participants ^{bd}	.	.	832	1 485	643	1 189	618	1 318	661	1 234	657	1 280
Członkowie grup artystycznych ^{cd} Members of artistic groups ^{cd}	.	.	41	129	48	137	49	139	48	142	40	138
Członkowie kół (klubów) ^{cd} Members of groups (clubs) ^{cd}	.	.	94	160	102	150	106	162	117	226	95	180
Uczestnicy imprez masowych ^b Mass events participants ^b	.	.	125	955	148	1 040	344	1 053	400	1 140	404	1 114
Abonenci radia Radio subscribers	101	217	100	219	100	219	100	218	101	218	99	216
Abonenci telewizji Television subscribers	96	210	96	211	96	211	96	210	96	210	95	208

a Dotyczy bibliotek publicznych i ich filii. b W ciągu roku. c Na 10 tys. ludności. d Organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Concerns public libraries and their branches. b During the year. c Per 10 thousand population. d Organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Tablica przeglądowa (dok.)

Review table (cont.)

ZRÓŻNICOWANIE KULTURALNE MIĘDZY MIASTEM A WSIĄ – WYBRANE WSKAŹNIKI NA 1000 LUDNOŚCI
Stan w dniu 31 grudnia
CULTURAL DIVERSITY BETWEEN URBAN [m] AND RURAL [w] AREAS – SELECTED INDICATORS PER 1000 POPULATION
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2016		2017		2018		2019	
	m	w	m	w	m	w	m	w	m	w	m	w
Miejsca w czytelniach ^{ab} Seats in reading rooms ^{ab}	23	37	26	39	26	39	27	39	27	39	28	38
Księgozbiór w wol. ^a Collection in vol. ^a	3 407	3 615	3 362	3 392	3 385	3 313	3 380	3 279	3 368	3 245	3 381	3 204
Czytelnicy ^{ac} Borrowers ^{ac}	208	111	200	105	196	102	194	100	193	98	194	98
Wypożyczenia w wol. ^{ac} Collection loans ^{ac}	3 744	2 197	3 553	1 967	3 504	1 907	3 381	1 780	3 280	1 709	3 329	1 695
Miejsca w kinach stałych ^b Seats in a fixed cinemas ^b	105	3	114	2	116	2	121	3	125	3	126	3
Widzowie w kinach Audience in cinemas	1 599	30	1 754	29	1 953	30	2 215	45	2 426	50	2 655	48
Uczestnicy imprez ^{cd} Events participants ^{cd}	.	.	1 315	638	1 142	511	1 190	523	1 218	533	1 283	517
Członkowie grup artystycznych ^{bd} Members of artistic groups ^{bd}	.	.	73	64	83	71	78	73	78	73	74	69
Członkowie kół (klubów) ^{bd} Members of groups (clubs) ^{bd}	.	.	119	95	142	110	150	115	168	126	169	122
Abonenci radiowi Radio subscribers	216	128	217	126	217	126	216	125	216	126	212	124
Abonenci telewizyjni Television subscribers	208	124	208	122	207	122	207	122	206	122	202	120

a Dotyczy bibliotek publicznych i ich filii. b Na 10 tys. ludności. c W ciągu roku. d Organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.

a Concerns public libraries and their branches. b Per 10 thousand population. c During the year. d Organised by centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii

Stan w dniu 31 lipca 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland

As of 31st July 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
1	Duszniki Zdrój – młyn papierniczy Paper mill in Duszniki Zdrój	dolnośląskie	20.09.2011 (Dz. U. 2011 nr 217, poz. 1282)
2	Jawor – kościół ewangelicko-augsburski pw. Ducha Świętego zwany Kościołem Pokoju The Evangelical-Augsburg Church of the Holy Spirit called the Church of Peace in Jawor	dolnośląskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 673)
3	Kotlina Jeleniogórska – pałace i parki krajobrazowe Kotliny Jeleniogórskiej (11 zespołów): zespół pałacowo-parkowy w <u>Bukowcu</u> , zespół pałacowo-parkowy „Paulinum” w <u>Jeleniej Górze</u> , zespół pałacowo-parkowy Schaffgotschów w <u>Cieplicach</u> (Jelenia Góra), zespół pałacowo-parkowy w <u>Karpnikach</u> , willa „Dębowy Dwór” z parkiem w <u>Karpnikach</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Ciszycy</u> (Kowary), zespół pałacowo-parkowy w <u>Łomnicy</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Mysłakowicach</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Staniszowie Górnym</u> , zespół pałacowo-parkowy w <u>Wojanowie</u> , zespół pałacowo-gospodarczy w <u>Wojanowie-Bobrowie</u> Jeleniogórska Valley – castles and landscape parks (11 complexes)	dolnośląskie	20.09.2011 (Dz. U. 2011 nr 217, poz. 1283)
4	Krzyszów – zespół dawnego opactwa cystersów The complex of former Cistercian abbey in Krzeszów	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1057)
5	Legnickie Pole – pobenedyktynski zespół klasztorny The complex of former Benedictine monastery in Legnickie Pole	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1056)
6	Srebrna Góra – Twierdza Srebrnogórska, nowożytna warownia górska z XVIII wieku Fortress of Srebrna Góra	dolnośląskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1058)
7	Strzegom – kościół pod wezwaniem św. św. Apostołów Piotra i Pawła Strzegom – the church of St. Apostles Peter and Paul	dolnośląskie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1241)
8	Świdnica – katedra pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika i św. Wacława Męczennika Cathedral of St. Stanislaus the Bishop and Martyr and St. Wencelas the Martyr in Świdnica	dolnośląskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 655)
9	Świdnica – zespół kościoła ewangelicko-augsburskiego pw. Świętej Trójcy zwanego Kościołem Pokoju The complex of the Evangelical-Augsburg's Church of the Holy Trinity called the Church of Peace in Świdnica	dolnośląskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 672)
10	Trzebnica – zespół dawnego opactwa cysterek The complex of former Cistercian abbey in Trzebnica	dolnośląskie	04.07.2014 (Dz. U. poz. 957)
11	Wrocław – zespół historycznego centrum Historical Centre of Wrocław	dolnośląskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 425)
12	Wrocław – Hala Stulecia The Centennial Hall in Wrocław	dolnośląskie	13.04.2005 (Dz.U. Nr 64, poz. 570)
13	Biskupin – rezerwat archeologiczny Archaeological reserve in Biskupin	kujawsko-pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 412)
14	Chełmno – stare miasto Chełmno – the Old Town	kujawsko-pomorskie	13.04.2005 (Dz.U. Nr 64, poz. 568)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 lipca 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31st July 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
15	Ciechocinek – zespół tężni i warzelni soli wraz z parkami Tężniowym i Zdrojowym A group of graduation towers and salt works with spa parks in Ciechocinek	kujawsko-pomorskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2276)
16	Grudziądz – zespół zabytkowych spichlerzy wraz z panoramą od strony Wisły The complex of historic granaries, along with a panoramic view of the Vistula river in Grudziądz	kujawsko-pomorskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2271)
17	Strzelno – zespół dawnego klasztoru Norbertanek The former Norbertine Monastery complex in Strzelno	kujawsko-pomorskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 981)
18	Toruń – Stare i Nowe Miasto Toruń – the Old Town	kujawsko-pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 422)
19	Włocławek – katedra pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny Cathedral of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Włocławek	kujawsko-pomorskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2421)
20	Janów Podlaski – stadnina koni The Janów Podlaski Stud	lubelskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2250)
21	Kazimierz Dolny Kazimierz Dolny	lubelskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 417)
22	Kozłówka – zespół pałacowo-parkowy Palace and park complex in Kozłówka	lubelskie	25.04.2007 r. (Dz.U. Nr 86, poz. 573)
23	Lublin – historyczny zespół architektoniczno-urbanistyczny Lublin – the historical complex of town	lubelskie	25.04.2007 (Dz.U. Nr 86, poz. 574)
24	Zamość – historyczny zespół miasta w zasięgu obwarowań XIX wieku Historical Centre of Zamość	lubelskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 426)
25	Gościkowo-Paradyż – pocysterski zespół klasztorny Former Cistercian abbey complex in Gościkowo-Paradyż	lubuskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2256)
26	Kłępsk – kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny Church of the Visitation of the Blessed Virgin Mary in Kłępsk	lubuskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 688)
27	Łęknica – Park Mużakowski, park w stylu krajobrazowym Muskaer Park in Łęknica	lubuskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1059)
28	Żagań – poaugustiański zespół klasztorny The complex of former Augustinian monastery in Żagań	lubuskie	28.02.2011 (Dz.U. Nr 54, poz. 280)
29	Łowicz – Bazylika Katedralna (dawna Kolegiata Prymasowska) pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny Cathedral Basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary (formerly Primate's Collegiate) in Łowicz	łódzkie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1239)
30	Łódź – wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego Łódź – multicultural landscape of the industrial city	łódzkie	16.02.2015 (Dz.U. 2015, poz. 315)
31	Nieborów i Arkadia – zespół pałacowo-ogrodowy i ogród sentymentalno-romantyczny The palace garden and the sentimental and romantic garden in Nieborów and Arkadia	łódzkie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2274)
32	Sulejów – zespół opactwa cystersów The complex of Cistercian Abbey in Sulejów	łódzkie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1242)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 lipca 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31st July 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
33	Bochnia – kopalnia soli The Bochnia Salt Mine	małopolskie	26.09.2000 (Dz.U. Nr 83, poz. 938)
34	Kalwaria Zebrzydowska – krajobrazowy zespół manierystycznego parku pielgrzymkowego The Mannerist Architectural and Park Landscape Complex and Pilgrimage Park in Kalwaria Zebrzydowska	małopolskie	17.09.2010 (Dz.U. Nr 184, poz. 1235)
35	Kraków – historyczny zespół miasta Cracow – the historical complex of town	małopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 418)
36	Kraków – Kopiec Kościuszki z otoczeniem The Kościuszko Mound with surroundings in Cracow	małopolskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2267)
37	Nowy Wiśnicz – zespół architektoniczno-krajobrazowy The landscape and architectural historical complex in Nowy Wiśnicz	małopolskie	20.04.2020 (Dz.U. 2020, poz. 841)
38	Raławice – teren historycznej Bitwy Raławickiej Historical battle area in Raławice	małopolskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1060)
39	Staniątki – opactwo św. Wojciecha Mniszek Benedyktynek St. Wojciech Mniszek Benedyktynek abbey in Staniątki	małopolskie	20.04.2020 (Dz.U.2020, poz. 840)
40	Stary Sącz – zespół staromiejski wraz z klasztorem Sióstr Klarysek The old-town complex with the monastery of the Poor Clares in Stary Sącz	małopolskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2415)
41	Szalowa – kościół parafialny pod wezwaniem św. Michała Archanioła The Parish Church of St. Michael the Archangel in Szalowa	małopolskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2251)
42	Tyniec – zespół opactwa benedyktynów Benedictine abbey complex in Tyniec	małopolskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 667)
43	Wieliczka – kopalnia soli The Wieliczka Salt Mine	małopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 424)
44	Płock – Wzgórze Tumskie Płock – Tumskie Hill	mazowieckie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 1003)
45	Pułtusk – kolegiata pod wezwaniem Zwiastowania Najświętszej Maryi Pannie The collegiate church of the Annunciation of the Blessed Virgin Mary in Pułtusk	mazowieckie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2462)
46	Warszawa – historyczny zespół miasta z Traktem Królewskim i Wilanowem Warsaw – historical complex of Town with King’s Route and Wilanów	mazowieckie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 423)
47	Warszawa – zespół zabytkowych cmentarzy wyznaniowych na Powązkach w Warszawie: rzymskokatolicki Cmentarz Powązkowski, zwany Starymi Powązkami; Cmentarz Żydowski; Cmentarz Ewangelicko-Augsburski; Cmentarz Ewangelicko-Reformowany; Muzułmański Cmentarz Kaukaski; Muzułmański Cmentarz Tatarski The complex of historic religious cemeteries in Powązki in Warsaw: Roman Catholic Powązki Cemetery, called Stare Powązki; Jewish Cemetery; Lutheran Cemetery; Evangelic-Reformed Cemetery; Caucasian Muslim cemetery; Tatar Muslim Cemetery	mazowieckie	03.07.2014 (Dz. U. poz. 956)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 lipca 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31st July 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
48	Warszawa – Zespół Stacji Filtrów Williama Lindleya William Lindley's Filter Station Complex in Warsaw	mazowieckie	04.01.2012 (Dz. U. Nr 12, poz. 64)
49	Żyrardów – XIX-wieczna Osada Fabryczna XIX century factory village in Żyrardów	mazowieckie	04.01.2012 (Dz. U. Nr 11, poz. 59)
50	Brzeg – Zamek Piastów Śląskich z renesansową bramą i kaplicą zamkową pod wezwaniem św. Jadwigi – nekropolią Piastów The Silesian Piasts' Castle with a Renaissance gatehouse and a chateau chapel of St. Jadwiga – the necropolis of the Piasts dynasty in Brzeg	opolskie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 71)
51	Góra Św. Anny – komponowany krajobraz kulturowo-przyrodniczy Culture-natural landscape on Góra Św. Anny	opolskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1061)
52	Nysa – zespół kościoła farnego p.w. św. Jakuba Starszego Apostoła i św. Agnieszki Dziewicy I Męczennicy Parish church complex of St. James Older the Apostle and St. Agnes – Virgin and Martyr – in Nysa	opolskie	28.02.2011 (Dz.U. Nr 54 poz. 279)
53	Olesno – kościół odpustowy pod wezwaniem św. Anny The fair church of St. Anna in Olesno	opolskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2420)
54	Ozimek – żelazny łańcuchowy most wiszący na rzece Mała Panew The chain bridge hanging over the Mała Panew River in Ozimek	opolskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 675)
55	Paczków – zespół staromiejski ze średniowiecznym systemem fortyfikacji Paczków – Old Town complex with its medieval fortification system	opolskie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1240)
56	Bóbrka – najstarsza kopalnia ropy naftowej The oldest oil mine in Bóbrka	podkarpackie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 75)
57	Krasiczyn – zespół zamkowo-parkowy The Renaissance-mannerist castle and park in Krasiczyn	podkarpackie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 988)
58	Leżajsk – zespół klasztorny oo. Bernardynów The Benedictine monastery complex in Leżajsk	podkarpackie	13.04.2005 (Dz.U. Nr 64, poz. 569)
59	Łańcut – zespół zamkowo-parkowy Łańcut – the castle and park complex	podkarpackie	25.08.2005 (Dz.U. Nr 167, poz. 1402)
60	Przemyśl – Twierdza Przemyśl Przemyśl Fortress in Przemyśl	podkarpackie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 159)
61	Przemyśl – zespół staromiejski The old-town complex in Przemyśl	podkarpackie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2419)
62	Radruż – zespół cerkiewny Orthodox church complex in Radruż	podkarpackie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2253)
63	Białystok – zespół kościoła pod wezwaniem Chrystusa Króla i św. Rocha The church complex of Christ the King and St. Roch in Białystok	podlaskie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 86)
64	Bohoniki i Kruszyniany – meczety i mizary Bohoniki and Kruszyniany – Mosques and Mizars	podlaskie	22.10.2012 (Dz.U. 2012, poz. 1275)
65	Kanał Augustowski – droga wodna Augustowski Canal	podlaskie	25.04.2007 (Dz.U. Nr 86, poz. 572)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 lipca 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31st July 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
66	Gdańsk – miasto w zasięgu obwarowań z XVII wieku Historical town in Gdańsk	pomorskie	08.09.1994 (Dz.U. Nr 50, poz. 415)
67	Gdańsk – pole bitwy na Westerplatte Battle field on Westerplatte in Gdańsk	pomorskie	22.08.2003 (M.P. Nr 148, poz. 1448)
68	Gdańsk-Oliwa – zespół pocystersko-katedralny The Post-Cistercian Complex in Gdansk-Oliwa	pomorskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2277)
69	Gdańsk – Twierdza Wisłoujście Wisłoujście Fortress in Gdańsk	pomorskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 1008)
70	Gdańsk – Stocznia Gdańska, miejsce narodzin Solidarności Gdańsk Shipyard, place of birth of Solidarity in Gdańsk	pomorskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2506)
71	Gdynia – historyczny układ urbanistyczny śródmieścia Gdynia – historical urban planning layout of the city centre	pomorskie	23.02.2015 (Dz.U. 2015, poz. 356)
72	Kwidzyn – zespół katedralno-zamkowy Cathedral and castle complex in Kwidzyn	pomorskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 930)
73	Malbork – zespół zamku krzyżackiego The complex of the Castle of the Teutonic Order in Malbork	pomorskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 420)
74	Pelplin – zespół pocystersko-katedralny Post-cistercian cathedral complex in Pelplin	pomorskie	23.04.2014 (Dz. U. poz. 614)
75	Częstochowa – Jasna Góra, zespół klasztoru oo. Paulinów The Pauline monastery on Jasna Góra in Częstochowa	śląskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 413)
76	Gliwice – radiostacja Radiostation in Gliwice	śląskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 654)
77	Katowice – Gmach Województwa i Sejmu Śląskiego oraz zespół katedralny^a Katowice – building of Śląskie Voivodship and Parliament and the cathedral complex ^a	śląskie	23.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2252)a
78	Katowice – osiedle robotnicze Nikiszowiec Workers' housing estate Nikiszowiec in Katowice	śląskie	14.01.2011 (Dz.U. Nr 20, poz. 101)
79	Tarnowskie Góry – podziemia zabytkowej kopalni rud srebrnych oraz sztolni „Czarnego Pstrąga” The Tarnowskie Góry silver mine	śląskie	14.04.2004 (Dz.U. Nr 102, poz. 1062)
80	Zabrze - zespół zabytkowych kopalni węgla kamiennego The complex of historic coal mines in Zabrze	śląskie	14.07.2020 (D.U. poz. 1288)
81	Kielce – dawny pałac biskupów i katedra The former Palace of the Kraków Bishops and the cathedral in Kielce	świętokrzyskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2275)
82	Krzemionki k. Ostrowca Świętokrzyskiego – kopalnie krzemienia z okresu neolitu The flint mines from the Neolithic Age in Krzemionki near Ostrowiec Świętokrzyski	świętokrzyskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 419)
83	Oblęgorek – pałacyk Henryka Sienkiewicza wraz z zabytkowym parkiem i aleją lipową The palace of Henryk Sienkiewicz and the historic park with the lime alley in Oblęgorek	świętokrzyskie	10.12.2018 (Dz. U. 2019, poz. 73)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (cd.)

Stan w dniu 31 lipca 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31st July 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
84	Rytwiany – pokamedulski zespół klasztorny Pustelnia Złotego Lasu Golden Forest Hermitage in Rytwiany – post-Camaldolese monastery complex	świętokrzyskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2413)
85	Sandomierz – historyczny zespół architektoniczno-krajobrazowy The landscape and architectural historical complex in Sandomierz	świętokrzyskie	22.11.2017 (Dz.U. 2017, poz. 2273)
86	Święty Krzyż – pobenedyktyński zespół klasztorny oraz przedchrześcijańskie obwałowania kamienne na Łysej Górze Holy Cross – post-Benedictine monastery complex and pre-Christian stone embankment on the Łysa Góra	świętokrzyskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 663)
87	Ujazd – ruiny zamku Krzyżtopór The ruins of Krzyżtopór castle in Ujazd	świętokrzyskie	20.04.2018 (Dz. U. 2018, poz. 943)
88	Wąchock – zespół opactwa cystersów The Cistercian abbey complex in Wąchock	świętokrzyskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 674)
89	Wiślica – zespół kolegiaty pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny wraz z relikwiami kościoła pod wezwaniem św. Mikołaja oraz grodzisko The collegiate church of the Nativity of the Blessed Virgin Mary together with the relics of the church of St. Nicholas and the fortified settlement in Wiślica	świętokrzyskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2418)
90	Frombork – zespół katedralny The Cathedral complex of Frombork	warmińsko-mazurskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 414)
91	Grunwald – pole bitwy Historical battle area in Grunwald	warmińsko-mazurskie	17.09.2010 (Dz.U. Nr 184, poz. 1235)
92	Kanał Elbląski Elbląski Canal	warmińsko-mazurskie	14.01.2011 (Dz.U. Nr 20, poz. 100)
93	Lidzbark Warmiński – zamek biskupów warmińskich Castle of the Bishops of Warmia in Lidzbark Warmiński	warmińsko-mazurskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 944)
94	Święta Lipka – sanktuarium pielgrzymkowe Saint Lipka – pilgrimage sanctuary	warmińsko-mazurskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 961)
95	Dobrzyca – zespół pałacowo-parkowy The palace and park complex in Dobrzyca	wielkopolskie	10.12.2018 (Dz. U. 2018, poz. 2493)
96	Gniezno – katedra p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha The Cathedral Basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary and St. Adalbert in Gniezno	wielkopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 416)
97	Gostyń – Głogówko – zespół klasztorny Kongregacji Oratorium św. Filipa Neri The monastery complex of the Congregation of the Oratory of St. Filippo de Neri	wielkopolskie	26.02.2008 (Dz. U. 2008 Nr 52, poz. 306)
98	Koszuty – zespół dworsko-parkowy The mansion and park complex in Koszuty	wielkopolskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 977)
99	Kórnik – zespół zamkowo-parkowy wraz z kościołem parafialnym – nekropolią właścicieli The castle and park complex in Kórnik with the parish church – necropolis of owners	wielkopolskie	15.06.2011 (Dz. U. 2011 nr 143, poz. 836)

Obiekty uznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za Pomniki Historii (dok.)

Stan w dniu 31 lipca 2020 r.

List of monuments regarded as Historic Monuments by the decision of the President of the Republic of Poland (cont.)

As of 31st July 2020

Lp. No.	Obiekt Object	Województwo Voivodship	Rozporządzenie Prezydenta RP Regulation of the President RP
100	Ląd – zespół dawnego opactwa cysterskiego w Łądzie nad Wartą The complex of former Cistercian abbey in Ląd on Warta river	wielkopolskie	17.06.2009 (Dz.U. Nr 104, poz. 861)
101	Lubiń – zespół opactwa benedyktynów The complex of Benedictine abbey in Lubiń	wielkopolskie	09.12.2009 (Dz. U. Nr 214, poz. 1659)
102	Ostrów Lednicki Ostrów Lednicki („Lednica Holm”)	wielkopolskie	08.09.1994 (M.P. Nr 50, poz. 421)
103	Poznań – historyczny zespół miasta Poznań – historical complex of Town	wielkopolskie	28.11.2008 (Dz. U. Nr 219, poz. 1401)
104	Rogalin – zespół pałacowy z ogrodem i parkiem Palace, garden and park complex in Rogalin	wielkopolskie	20.04.2018 (Dz.U. 2018, poz. 929)
105	Rydzyzna – założenie rezydencjonalno-urbanistyczne Rydzyzna – assumption of residential and urban planning	wielkopolskie	15.03.2017 (Dz.U. 2017, poz. 662)
106	Kamień Pomorski – zespół katedralny The Cathedral complex in Kamień Pomorski	zachodniopomorskie	17.09.2010 (Dz.U. Nr 184, poz. 1235)
107	Kołbacz – założenie dawnego klasztoru cystersów The assumption of the former Cistercian monastery in Kołbacz	zachodniopomorskie	03.07.2014 (Dz. U. poz. 955)
108	Stargard – zespół kościoła p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Świata oraz średniowieczne mury obronne miasta The Church of the Blessed Virgin Mary Queen of the World complex and the medieval city walls in Stargard	zachodniopomorskie	17.09.2010 (Dz.U. Nr 184, poz. 1236)

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.
Source: National Heritage Board of Poland.

Parki kulturowe w Polsce – Stan w dniu 31 grudnia 2019 r.
Cultural parks in Poland – As of 31st December 2019

Lp. No.	Nazwa parku Name of park	Województwo Voivodship	Data utworzenia Date of foundation
1	Forteczny Park Kulturowy w Srebrnej Górze Fortress Cultural Park in Srebrna Góra	dolnośląskie	20.06.2002
2	Forteczny Park Kulturowy Twierdza Kłodzka Fortress Cultural Park "Kłodzko Fortress"	dolnośląskie	27.10.2005
3	Park Kulturowy Kotliny Jeleniogórskiej Cultural Park of Jeleniogórska Valley	dolnośląskie	24.10.2008
4	Park Kulturowy „Stare Miasto” we Wrocławiu Cultural Park "Old Town" in Wrocław	dolnośląskie	10.04.2014
5	Park Kulturowy „Wzgórze Zamkowe, Dolina Budzówki i Nysy Kłodzkiej” w Kamieńcu Żąbkowickim Cultural Park of the Castle Hill and Budzówka and Nysa Kłodzka Valley in Kamieniec Żąbkowicki	dolnośląskie	17.06.2014
6	Park Kulturowy Wietrzychowice Cultural Park in Wietrzychowice	kujawsko-pomorskie	18.07.2006
7	Park Kulturowy Kalwaria Pakoska Cultural Park „Pakoska Calvary"	kujawsko-pomorskie	17.04.2008
8	Park Kulturowy „Kościół p.w. Św. Oswalda” w Płonkowie Cultural Park „St. Oswald's church" in Płonków	kujawsko-pomorskie	17.09.2009
9	Park Kulturowy Sarnowo Cultural Park in Sarnowo	kujawsko-pomorskie	22.10.2010
10	Park Kulturowy „Dolina Trzech Młynów” w Bogdaniecu Cultural Park „Three Mills Valley" in Bogdaniec	lubuskie	29.09.2006
11	Park Kulturowy Grodzisko w Wicinie Cultural Park Settlement on Wicina	lubuskie	20.06.2013
12	Park Kulturowy Miasto Tkaczy w Zgierzu Cultural Park „Weavers City" in Zgierz	łódzkie	30.12.2003
13	Park Kulturowy Wzgórze Zamkowe w Sieradzu Cultural Park „Castle Hill" in Sieradz	łódzkie	29.10.2009
14	Park Kulturowy etnograficznego podregionu kutnowskiego związanego z poetą romantycznym Józefem Bohdanem Zaleskim Cultural Park of ethnographic Kutno-subregion, associated with the Romantic poet Józef Bohdan Zaleski	łódzkie	28.04.2015
15	Park Kulturowy ulicy Piotrowskiej w Łodzi Cultural Park of Piotrkowska Street in Łódź	łódzkie	09.12.2015
16	Park Kulturowy Kotliny Zakopiańskiej Cultural Park of Zakopiańska Valley	małopolskie	28.09.2006
17	Park Kulturowy Stare Miasto w Krakowie Cultural Park Old Town in Cracow	małopolskie	03.11.2010
18	Park Kulturowy obszaru ulicy Krupówki w Zakopanem Cultural Park of Krupówki Street Area in Zakopane	małopolskie	03.09.2015
19	Park Kulturowy Nowa Huta Nowa Huta Cultural Park	małopolskie	20.11.2019
20	Park Kulturowy „Ossów Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 Roku” Cultural Park "Ossów – Gates of the Battle of Warsaw 1920"	mazowieckie	16.04.2009
21	Park Kulturowy Stary Radom Cultural Park Old Radom	mazowieckie	29.08.2011
22	Wilanowski Park Kulturowy Wilanów Cultural Park	mazowieckie	29.03.2012

Parki kulturowe w Polsce (dok) – Stan w dniu 31 grudnia 2019 r.
Cultural parks in Poland (cont.) – As of 31st December 2019

Lp. No.	Nazwa parku Name of park	Województwo Voivodship	Data utworzenia Date of foundation
23	Park Kulturowy Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Andrzejewie Cardinal Stefan Wyszyński Cultural Park in Andrzejewo	mazowieckie	30.11.2016
24	Park Kulturowy „Książęce Miasto Brzeg” Cultural Park „Princely City Brzeg”	opolskie	28.10.2016
25	Park Kulturowy Zespołu Staromiejskiego oraz Zespołu OO. Dominikanów w Jarosławiu Cultural Park of Old Town Complex and Dominicans Complex in Jarosław	podkarpackie	23.03.2009
26	Park Kulturowy Wzgórze Staromiejskie w Krośnie Old Town Hill Cultural Park in Krosno	podkarpackie	25.01.2019
27	Park Kulturowy w Bohonikach Cultural Park in Bohonikach	podlaskie	15.06.2019
28	Park Kulturowy Ośmiu Błogosławieństw we wsi Sierakowice Cultural Park of Eight Beatitudes in the village Sierakowice	pomorskie	28.03.2006
29	Park Kulturowy „Osada Łowców Fok” w Rzucewie Cultural Park „Seal Hunters Settlement” in Rzucewo	pomorskie	18.03.2008
30	Park Kulturowy „Klasztorne Stawy” Cultural Park “Monastery Ponds”	pomorskie	08.07.2009
31	Park Kulturowy Cmentarz Żydowski w Żorach Cultural Park Jewish Cemetery in Żory	śląskie	24.06.2004
32	Park Kulturowy „Hałda Popłuczkowa” Cultural Park „Popłuczkowa Heap”	śląskie	25.10.2006
33	Park Kulturowy dla Obszaru Staromiejskiego w Bieruniu Cultural Park of Old Town Area in Bieruń	śląskie	31.03.2016
34	Park Kulturowy dla Obszaru Grobli w Bieruniu Cultural Park for Causeway Area in Bieruń	śląskie	31.03.2016
35	Park Kulturowy Miasta Końskie Cultural Park of Końskie City	świętokrzyskie	27.04.2006
36	Park Kulturowy Warmińskiej Drogi Krajobrazowej Gietrzwałd – Woryty Cultural Park of Warmińska Landscape Road Gietrzwałd – Woryty	warmińsko-mazurskie	26.03.2009
37	Mickiewiczowski Park Kulturowy Mickiewicz Cultural Park	wielkopolskie	28.09.2007
38	Park Kulturowy Stare Miasto w Poznaniu Old City Cultural Park in Poznań	wielkopolskie	27.02.2018

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.
 Source: National Heritage Board of Poland.

Uwagi.

Park Kulturowy Fortyfikacji Miejskich „Twierdza Gdańsk” utworzony 26 września 2002 r., uchwałą Rady Miasta Gdańska z 28 marca 2013 r. został przekształcony w Centrum Hewelianum.
 Utworzenie 29 stycznia 2014 r. parku kulturowego Osieczek w Osieczku i Park Kulturowy Kościół pw. św. Marii Magdaleny w Łopatkach zostało anulowane uchwałą Rady Gminy w Książkach z dnia 29 czerwca 2016 r.

Notes.

The Cultural Park of City Fortifications “Gdańsk Fortress” founded in 26 September 2002 was transformed into the Hewelianum Centre by resolution of the city council of Gdańsk on 28 March 2013.
 Creating of the Cultural Park Osieczek in Osieczek and the Cultural Park „St. Maria Magdalena’s church” in Łopatki on 29 January 2014 was canceled by resolution of the gminas council in Książki on 29 June 2016.

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO

Polish objects on the UNESCO World Heritage List

Lp. No.	Miejsce Site	Województwo Voivodship	Wyszczególnienie Specification
1	Jawor, Świdnica	dolnośląskie	Kościoły Pokoju (wpis z 2001 r.) The Churches of Peace in Jawor and Świdnica Jawor – ewangelicko-augsburski kościół p.w. Ducha Świętego z 1654-1655 r. Świdnica – ewangelicko-augsburski kościół p.w. Trójcy Świętej z 1656-1657 r.
2	Wrocław	dolnośląskie	Hala Stulecia (wpis z 2006 r.) The Centennial Hall In Wrocław
3	Toruń	kujawsko-pomorskie	Miasto średniowieczne (wpis z 1997 r.) The medieval section of Toruń
4	Zamość	lubelskie	Stare miasto (wpis z 1992 r.) The Old Town in Zamość
5	Łęknica/Bad Muskaua	lubuskie	Park Mużakowski/Muskauer Park (wpis transgraniczny polsko-niemiecki z 2004 r.) Muskauer Park in Łęknica
6	Kraków	małopolskie	Historyczne centrum miasta (wpis z 1978 r.) – zabytkowe centrum – Stare Miasto w obrębie Plant i Kazimierz The historical centre of Cracow
7	Wieliczka i Bochnia	małopolskie	Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni (wpis z 1978 i 2013 r.) Wieliczka and Bochnia Royal Salt Mines
8	Oświęcim	małopolskie	Auschwitz-Birkenau – Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940-1945) (wpis z 1979 r.) Auschwitz-Birkenau – German Nazi Concentration and Extermination Camp (1940-1945)
9	Kalwaria Zebrzydowska	małopolskie	Kalwaryjski park pielgrzymkowy (wpis z 1999 r.) The Kalwaria Zebrzydowska Monastery and Pilgrimage Complex
10	Binarowa, Dębno, Sękowa, Lipnica Murowana Blizne, Haczów	małopolskie podkarpackie	Kościoły drewniane południowej Małopolski (wpis z 2003 r.) Wooden churches characteristic of the South Małopolska (Lesser-Poland) region, in: Dębno Podhalańskie, Binarowa, Blizne, Haczów, Lipnica Murowana and Sękowa Binarowa – kościół p.w. św. Michała Archanioła z ok. 1500 r. Blizne – kościół p.w. Wszystkich Świętych z poł. XV w. Dębno Podhalańskie – kościół p.w. św. Michała Archanioła z II poł. XV w. Haczów – kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z poł. XV w. Lipnica Murowana – kościół p.w. św. Leonarda z końca XV w. Sękowa – kościół p.w. św. Filipa i Jakuba z 1516 r.
11	Brunary Wyżne, Kwiaton, Owczary, Powroźnik Chotyniec, Radruż, Smolnik, Turzańsk^a	małopolskie podkarpackie	Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat (wpis transgraniczny polsko-ukraiński z 2013 r.) Wooden Tserkvas of the Carpathian Region in Poland and Ukraine Brunary Wyżne – greckokatolicka cerkiew parafialna z 1797 r. pw. św. Michała Archanioła (obecnie kościół parafialny rzymskokatolicki), Chotyniec – drewniana greckokatolicka cerkiew parafialna Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy z ok. 1600 r., Kwiaton – łemkowska cerkiew greckokatolicka z XVII w. pw. św. Paraskiewy (obecnie kościół filialny rzymskokatolicki),

a Przykłady traktowania przez UNESCO zabytków jako dorobku ponadnarodowego; obiekty obecnie rozdzielone granicami państwowymi ujęto jako całość w ramach wpisów transgranicznych – jako polsko-białoruskie, polsko-niemieckie i polsko-ukraińskie.
a The Białowieża Forest, Mużakowski Park and wooden tserkvas of the Carpathian Region are examples of common heritage existing above and beyond the national level. These areas – currently artificially divided by the national borders – are fully included on the list as cross-border entities.

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.
Source: National Heritage Board of Poland.

Obiekty polskie na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO (dok.)
 Polish objects on the UNESCO World Heritage List (cont.)

Lp. No.	Miejsce Site	Województwo Voivodship	Wyszczególnienie Specification
11	Brunary Wyżne, Kwiatów, Owczary, Powroźnik Chotyniec, Radruż, Smolnik, Turzańsk^a	małopolskie podkarpackie	Owczary – cerkiew greckokatolicka parafialna z 1653 r. Opieki Bogurodzicy (obecnie kościół filialny rzymsko-katolicki), Powroźnik – drewniana cerkiew greckokatolicka (obecnie kościół rzymskokatolicki) z początków XVII w. pw. św. Jakuba Młodszego Apostoła, Radruż – drewniana cerkiew prawosławna wzniesiona około 1583 r. pw. św. Paraskiewy (następnie greckokatolicka; obecnie filia Muzeum Kresów w Lubaczowie), Smolnik – cerkiew greckokatolicka z 1791 r. pw. św. Michała Archanioła (obecnie kościół filialny rzymsko-katolicki), Turzańsk – cerkiew greckokatolicka (obecnie prawosławna) wzniesiona w latach 1801-1803 pw. św. Michała Archanioła. Stronę ukraińską reprezentują cerkwie: św. Jerzego w Drohobyczu, Wniebowstąpienia Pańskiego w Jasinie, św. Dymitra w Matkowie, Zestania Ducha Świętego w Potyliczu, Zestania Ducha Świętego w Rohatyniu, św. Michała Archanioła w Użoku, Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Werbiążu Niżnym i św. Trójcy w Żółtkwi.
12	Warszawa	mazowieckie	Historyczne centrum miasta (wpis z 1980 r.) The historical centre of Warsaw
13	Puszcza Białowieńska^a	podlaskie	Naturalny las strefy umiarkowanej (wpis transgraniczny polsko-białoruski z 1979, 1992 i 2014 r.) The primeval Białowieża Forest
14	Malbork	pomorskie	Zamek krzyżacki (wpis z 1997 r.) The Castle of the Teutonic Order in Malbork
15	Tarnowskie Góry	śląskie	Kopalnie ołowiu, srebra i cynku wraz z systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach (wpis z 2017 r.) Tarnowskie Góry Lead-Silver-Zinc Mine and its Under-ground Water Management System
16	Krzemionki Opatowskie	świętokrzyskie	Krzemionkowski region prehistorycznego górnictwa krzemienia pasiastego (wpis z 2019 r.) Krzemionki Prehistoric Striped Flint Mining Region

^a Przykłady traktowania przez UNESCO zabytków jako dorobku ponadnarodowego; obiekty obecnie rozdzielone granicami państwowymi ujęto jako całość w ramach wpisów transgranicznych – jako polsko-białoruskie, polsko-niemieckie i polsko-ukraińskie.

^a The Białowieża Forest, Mużakowski Park and wooden *tserkvas* of the Carpathian Region are examples of common heritage existing above and beyond the national level. These areas – currently artificially divided by the national borders – are fully included on the list as cross-border entities.

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Source: National Heritage Board of Poland.

Muzea o najwyższej frekwencji w 2019 r.
Museums of the highest attendance in 2019

Lp. No.	Muzeum Museum	Zwiedzający Visitors
1	Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie ^{ab}	4 966 858
2	Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	3 115 797
3	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	2 320 600
4	Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce	2 078 544
5	Zamek Królewski na Wawelu – Państwowe Zbiory Sztuki ^a	1 587 999
6	Muzeum Historyczne Miasta Krakowa ^a	1 320 897
7	Muzeum Narodowe w Krakowie ^a	1 171 728
8	Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum	1 033 098
9	Muzeum Zamkowe w Malborku ^a	843 380
10	Muzeum Narodowe w Warszawie ^a	633 668
11	Muzeum Narodowe we Wrocławiu ^a	593 331
12	Muzeum Powstania Warszawskiego w Warszawie	545 356
13	Muzeum Gdańska ^a	509 356
14	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku ^b	487 674
15	Muzeum Historii Żydów Polskich Polin w Warszawie	486 952
16	Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku ^a	466 300
17	Muzeum Okręgowe w Toruniu	397 528
18	Muzeum Narodowe w Poznaniu ^a	330 998
19	Muzeum Zamoyskich w Kozłówce	288 503
20	Państwowe Muzeum na Majdanku ^a	285 969
21	Muzeum Zamkowe w Pszczynie	265 139
22	Muzeum Sztuki w Łodzi ^a	247 422
23	Muzeum Archeologiczne w Biskupinie	225 677
24	Muzeum Warszawy ^a	225 556
25	Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie ^a	225 024
26	Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze	215 046
27	Muzeum Zespół Zamkowy w Niedzicy	213 958
28	Muzeum-Zamek w Łańcucie	212 419
29	Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach	211 072
30	Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha	209 921

a łącznie z oddziałem/oddziałami. b Dane częściowo szacunkowe.
 a Including branch/branches. b Data partly estimated.

Filmy o najwyższej frekwencji nowowprowadzone na ekrany kin w Polsce w 2019 r.
Movies newly introduced in the cinemas in Poland in 2019 with the highest attendance

Lp. No.	Tytuł polski Polish title	Kraj produkcji Country of production	Data premiery Date of premiere	Seanse Screenings	Widzowie Attendance
1	Król Lew	USA	19.07.2019	507	2 521 835
2	Kraina Lodu II	USA	22.11.2019	477	2 511 085
3	Miszmasz czyli Kogel Mogel 3	Polska	25.01.2019	451	2 389 330
4	Joker	USA/Kanada	4.10.2019	316	1 971 696
5	Polityka	Polska	4.09.2019	601	1 890 508
6	Avengers: Koniec gry	USA/W.Brytania/ Kanada	25.04.2019	602	1 880 080
7	Sekretne życie zwierzaków domowych 2	Francja/Japonia USA	09.02.2019	425	1 364 357
8	Planeta singli 3	Polska	8.02.2019	492	1 438 773
9	Boże Ciało	Polska	11.10.2019	306	1 402 986
10	Gwiezdne wojny: Skywalker. Odrodzenie	USA	19.12.2019	546	1 293 616
11	Jak wytresować smoka 3	USA/Japonia	15.02.2019	249	1 268 839
12	Kobiety mafii 2	Polska	22.02.2019	498	1 144 606
13	Czarownica 2	USA/W.Brytania	18.10.2019	287	1 030 826
14	Pewnego razu ... w Hollywood	W.Brytania/USA/ Chiny	16.08.2019	236	1 026 008
15	Toy Story 4	USA	9.08.2019	392	1 014 910
16	Ralph Demolka w Internecie	USA	11.01.2019	273	948 765
17	Jak poślubić milionera	Polska	29.11.2019	268	922 017
18	Green Book	USA	8.02.2019	129	912 513
19	Underdog	Polska	11.01.2019	330	904 785
20	Spider-Man: Daleko od domu	USA	5.07.2019	269	850 026

Źródło: dane Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.
 Source: Polish Film Institute.

Europejskie stolice kultury

European Capitals of Culture

Rok Year	Miasto (państwo) City (country)
1985	Ateny (Grecja)
1986	Florencja (Włochy)
1987	Amsterdam (Holandia)
1988	Berlin Zachodni (Berlin Zachodni)
1989	Paryż (Francja)
1990	Glasgow (Wielka Brytania)
1991	Dublin (Irlandia)
1992	Madryt (Hiszpania)
1993	Antwerpia (Belgia)
1994	Lizbona (Portugalia)
1995	Luksemburg (Luksemburg)
1996	Kopenhaga (Dania)
1997	Saloniki (Grecja)
1998	Sztokholm (Szwecja)
1999	Weimar (Niemcy)
2000	Reykjavík (Islandia), Bergen (Norwegia), Helsinki (Finlandia), Bruksela (Belgia), Praga (Czechy), Kraków (Polska), Santiago de Compostela (Hiszpania), Awinion (Francja), Bolonia (Włochy)
2001	Rotterdam (Holandia), Porto (Portugalia)
2002	Brugia (Belgia), Salamanka (Hiszpania)
2003	Graz (Austria)
2004	Genua (Włochy)
2005	Cork (Irlandia)
2006	Patras (Grecja)
2007	Luksemburg (Luksemburg), Sybin (Rumunia)
2008	Liverpool (Wielka Brytania), Stavanger (Norwegia)
2009	Wilno (Litwa), Linz (Austria)
2010	Essen/Zagłębie Ruhry (Niemcy), Pecz (Węgry), Stambuł (Turcja)
2011	Turku (Finlandia), Tallinn (Estonia)
2012	Guimarães (Portugalia), Maribor (Słowenia)
2013	Marsylia-Prowansja (Francja), Koszyce (Słowacja)
2014	Umeå (Szwecja), Ryga (Łotwa)
2015	Mons (Belgia), Pilzno (Czechy)
2016	Wrocław (Polska), San Sebastián (Hiszpania)
2017	Aarhus (Dania), Pafos (Cypr)
2018	Leeuwarden (Holandia), Valetta (Malta)
2019	Matera (Włochy), Płowdiw (Bułgaria)
2020	Rijeka (Chorwacja), Galway (Irlandia)

Uwagi metodologiczne

Uwagi ogólne

Informacje według **województw** oraz wybrane dane w układzie **miasto-wieś** podano zgodnie z siedzibą jednostki sprawozdawczej. Dane dla teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych, ze względu na charakter ich działalności są prezentowane według **siedziby i województw** (szczegółowe wyjaśnienia w dalszej części uwag). Wybrane dane przedstawiono także według regionów, podregionów i powiatów.

Miary względne odnoszące się do liczby ludności, dotyczące stanu opisywanych zmiennych (np. liczby miejsc na widowni, księgozbioru bibliotek) ustalono przy wykorzystaniu danych demograficznych według stanu w dniu 31 grudnia³⁷, a dla zjawisk trwających pewien okres, np. rok (m.in. wypożyczenia zbiorów, widzowie teatralni i kinowi, uczestnicy imprez, działalność wydawnicza) – według stanu ludności w dniu 30 czerwca³⁷.

Wszystkie badania sprawozdawcze instytucji kultury realizowane przez Główny Urząd Statystyczny, których wyniki prezentowane są w niniejszej publikacji, prowadzone są metodą pełną.

Wydatki budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego na kulturę

Dane o wydatkach publicznych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego opracowano zgodnie z klasyfikacją dochodów i wydatków publicznych, wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r.³⁸

Przez **wydatki publiczne** rozumie się wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województw) łącznie, po wyeliminowaniu transferów z budżetu państwa do jednostek samorządowych oraz między tymi jednostkami.

Wydatki bieżące budżetu państwa i budżetów samorządów terytorialnych, prezentowane w niniejszym opracowaniu, to wydatki ogółem pomniejszone o wydatki majątkowe. „Wydatki bieżące jednostek budżetowych obejmują: 1) wynagrodzenia i uposażenia osób zatrudnionych w państwowych jednostkach budżetowych oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń; 2) zakupy towarów i usług; 3) koszty utrzymania oraz inne wydatki związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych i realizacją ich statutowych zadań; 4) koszty zadań zleconych do realizacji jednostkom zaliczanym i niezaliczanym do sektora finansów publicznych, z wyłączeniem organizacji pozarządowych.”³⁹

Wydatki gospodarstw domowych na kulturę

Dane dotyczące przeciętnych wydatków gospodarstw domowych, a także o ich wyposażeniu w przedmioty trwałego użytkowania, pochodzą z badań reprezentacyjnych budżetów gospodarstw domowych⁴⁰ przeprowadzonych w latach 2017–2019. Badania te służą przede wszystkim do analizy struktury, zróżnicowania i tendencji rozwojowych dochodów, wydatków i spożycia w gospodarstwach domowych. W opracowaniu stosowana jest obowiązująca od 2013 r. „Klasyfikacja przychodów i rozchodów do badania budżetów gospodarstw domowych opracowanej na postawie klasyfikacji spożycia indywidualnego według celu”.⁴¹

W badaniach budżetów rodzinnych, wśród kilkunastu podstawowych grup rozchodów, wyodrębnia się grupę wydatków związanych z kulturą i rekreacją. W skład tej grupy wchodzi wydatki na aktywność typowo kulturalną, rekreacyjną oraz łącznie na aktywność kulturalno-rekreacyjną, z których nie można wydzielić dwóch rozłącznych podgrup obejmujących tylko jeden rodzaj aktywności. Z tego powodu wydatki „na kulturę ogółem”, liczone wraz z tymi wydatkami na rekreację, których nie można wyodrębnić, mogą być zawyżone.

³⁷ Dane demograficzne zostały opracowane w oparciu o bilans, przy przyjęciu za bazę wyjściową wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r.

³⁸ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1053) z późniejszymi zmianami.

³⁹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 2077), z późniejszymi zmianami.

⁴⁰ Szczegółowy opis metodologii badania budżetów gospodarstw domowych (m.in. doboru próby) zamieszczany jest corocznie w publikacji GUS „Budżety gospodarstw domowych...”.

⁴¹ COICOP/HBS/HICP/PPP, Zeszyt 2 (GUS, Warszawa 2013).

Ujęte w niniejszej publikacji wydatki na aktywność uważaną za typowo kulturalną, określane dalej jako „wydatki na kulturę” (inne niż kulturalno-rekreacyjne), obejmują:

- zakup gazet i czasopism – gazety, tygodniki, miesięczniki, pozostałe wydawnictwa periodyczne i opłaty za prenumeratę, w tym prenumeratę internetową;
- zakup książek przeznaczonych do celów innych niż edukacyjne – atlasy, słowniki, encyklopedie, książki naukowe, beletrystyczne, wydawnictwa albumowe, Biblia, nuty (partytura) – także na nośnikach innych niż papierowy, książki do kolorowania dla dzieci, oprawę książek itp.;
- opłaty za wstęp do kina, teatru, opery, operetki, cyrku itp., na koncert, występy estradowe, pokazy światła, dźwięku; opłaty za wstęp do muzeum, ogrodu zoologicznego, ogrodu botanicznego, parku narodowego, do galerii sztuki, opłaty za zwiedzanie zabytków, opłaty w bibliotekach; opłaty za usługi świadczone przez muzyków, klaunów, innych wykonawców występujących na prywatnych imprezach;
- wydatki na zakup sprzętu do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku, tj. radia (odbiorniki radiowe, radia samochodowe, radiozegary, krótkofalówki, amatorskie nadajniki i odbiorniki radiowe), nieprzenośne odtwarzacze płyt CD, inne nieprzenośne odtwarzacze dźwięku (bez funkcji wideo), np. magnetofony, radiomagnetofony, adaptory, gramofony, samochodowe zestawy stereo, tunery, wzmacniacze, głośniki, mikrofony, dyktafony;
- wydatki na zakup sprzętu do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku i obrazu: odbiorniki telewizyjne, anteny telewizyjne dowolnego typu, magnetowidy i odtwarzacze DVD, odtwarzacze dźwięku i obrazu (z funkcją wideo), dekodery (przystawki) STB, kina domowe, rzutniki wideo, odtwarzacze Blu-ray, piloty do telewizorów i odtwarzacze, nagrywarki z twardym dyskiem;
- zakup przenośnych odtwarzaczy dźwięku i obrazu, takich jak odtwarzacze MP-3, MP-4, przenośne odbiorniki telewizyjne;
- wydatki na zakup pozostałego sprzętu i akcesoriów do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku i obrazu, w tym słuchawki, ramki cyfrowe, czytniki książek elektronicznych oraz części i pozostałe akcesoria;
- opłaty za naprawę sprzętu audiowizualnego, optycznego, fotograficznego i do przetwarzania informacji, instalację sprzętu audiowizualnego, w tym telewizji kablowej, anteny satelitarnej, obejmujące koszt robocizny i materiałów;
- wydatki na zakup instrumentów muzycznych: klawiszowych (pianina, organy), strunowych (skrzypce, gitary), dętych (trąbki, klarnety, flety), drobnych instrumentów muzycznych (harmonijki ustne), bębny, itp., instrumentów elektronicznych, a także strun do instrumentów, kalafonii etc.;
- wydatki na zakup sprzętu fotograficznego i kinematograficznego – aparaty fotograficzne, kamery filmowe, kamery wideo, rzutniki filmowe i do slajdów, powiększalniki i sprzęt do obróbki filmów oraz akcesoria takie jak: ekrany, przegładarki, obiektywy (w tym teleobiektywy), uchwyty do lamp błyskowych, filtry, światłomierze itp., etui do aparatów fotograficznych;
- wydatki na zakup nośników informacji – nagranych (płyty kompaktowe /CD/, wideo i DVD, kasety, kasety wideo, płyty gramofonowe, dyski Blu-ray, etui do nośników; pobieranie muzyki i filmów wideo, książek, usługi dostarczone przez witryny internetowe, które oferują szybki zapis muzyki i te, na które wymagana jest prenumerata) i nienagranych (dyski CD /R i RW/, dyski zewnętrzne do komputerów, pendrive’y, wideo i DVD /R i RW/, dyski Blu-ray, kasety, kasety wideo), a także karty pamięci, rolki filmowe, nienaświetlone filmy, kasety i płyty do celów fotograficznych i kinematograficznych, fotograficzne materiały eksploatacyjne (np. papier);
- opłaty radiowo-telewizyjne – opłaty za nadawanie audycji telewizyjnych i radiowych, łącznie z karą za zwłokę w opłatach, abonament za telewizję kablową, cyfrową, opłaty za telewizję na żądanie (w tym w szpitalach); dane nie obejmują opłat za dostęp do programu telewizyjnego w ramach pakietu telekomunikacyjnego (ujętych w dziale Łączność);
- opłaty za wypożyczanie sprzętu i akcesoriów związanych z kulturą – wypożyczanie: kaset DVD, kaset wideo, płyt CD i Blu-ray, odbiorników telewizyjnych, dekoderek, odtwarzaczy DVD, wideo i płyt kompaktowych, sprzętu fotograficznego itp.

Od 2005 r., zgodnie z metodologią przyjętą dla badania budżetów gospodarstw domowych, stosuje się podział na pięć podstawowych typów, określanych też jako grupy społeczno-ekonomiczne ludności kraju:

- **gospodarstwa pracowników**, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej w sektorze publicznym lub prywatnym prezentowane w publikacji także w podziale na gospodarstwa pracujących na stanowiskach robotniczych i na stanowiskach nierobotniczych;
- **gospodarstwa rolników**, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa rolnego (w użytkowaniu indywidualnym);
- **gospodarstwa pracujących na własny rachunek**, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest praca na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym w użytkowaniu indywidualnym lub wykonywanie wolnego zawodu;
- **gospodarstwa emerytów i rencistów**, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania jest emerytura lub renta (prezentowane w publikacji także w podziale na gospodarstwa emerytów i gospodarstwa rencistów);
- **gospodarstwa utrzymujące się z niezarobkowych źródeł**, których wyłącznym lub głównym (przeważającym) źródłem utrzymania są źródła niezarobkowe inne niż emerytura lub renta, np. zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielone na podstawie ustawy o pomocy społecznej, dodatki mieszkaniowe, zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, alimenty, darowizny, dochody z tytułu własności i z wynajmu nieruchomości.

Prezentowane wyniki badania budżetów gospodarstw domowych nie obejmują gospodarstw domowych zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania, tj. domów studenckich, domów opieki społecznej i innych oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych (poza gospodarstwami obywateli obcego państwa, którzy zamieszkują w Polsce stale lub przez dłuższy okres i posługują się językiem polskim).

Biblioteki

Dział ten zawiera informacje o bibliotekach publicznych, pedagogicznych oraz ich filiach, naukowych, bibliotekach zakładów pracy (fachowych/zakładowych, fachowo-beletrystycznych, ośrodkach informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej) i bibliotekach towarzystw naukowych objętych badaniami statystyki publicznej.

Zasady działania ogólnokrajowej sieci bibliotecznej i poszczególnych rodzajów bibliotek regulują przepisy ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach⁴².

Począwszy od 2011 r. informacje dotyczące bibliotek gromadzone są corocznie przy pomocy jednego, wspólnego formularza o symbolu K-03. Obejmuje on dane o zbiorach bibliotek oraz o liczbie wypożyczeń na zewnątrz i udostępnień na miejscu według rodzajów zbiorów. W sprawozdaniu wykazywane są informacje o użytkownikach zarejestrowanych w bibliotece, czytelnikach (użytkownikach aktywnie wypożyczających) oraz odwiedzinach w bibliotece w ciągu roku. Wyodrębniono również informacje o czytelnikach według wieku i zajęcia, dane o liczbie miejsc dla czytelników w bibliotece, oraz informacje o działalności punktów bibliotecznych. Sprawozdawczością objęte są także informacje dotyczące działalności wydawniczej oraz innych form działalności bibliotek (np. doskonalenia zawodowego bibliotekarzy, szkoleń bibliotecznych użytkowników, organizacji imprez i zajęć edukacyjnych, konferencji, seminariów). Ponadto od 2011 r. wykazywane są informacje o usługach elektronicznych, które oferują biblioteki, m.in. katalog on-line, możliwość zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne czy elektroniczne powiadamianie o terminach zwrotu materiałów bibliotecznych, a także informacje o tworzeniu przez bibliotekę baz danych, biblioteki cyfrowej i repozytorium.

Biblioteka to jednostka organizacyjna lub jej część posiadająca uporządkowany (zinwentaryzowany) zbiór książek, czasopism i innych materiałów piśmienniczych liczący co najmniej 300 jednostek inwentarzowych, której głównymi celami są tworzenie i obsługa zbiorów oraz udostępnianie ich użytkownikom w sposób kontrolowany.

⁴² Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r., poz. 1479).

Biblioteki publiczne to placówki, które służą rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych ogółu społeczeństwa oraz uczestniczą w upowszechnianiu wiedzy i kultury.

Zgodnie z funkcją, jaką pełnią poszczególne placówki, wyodrębniono biblioteki: wojewódzkie i powiatowe oraz biblioteki służące mieszkańcom miast na prawach powiatu, gmin miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich. Ponadto wykazano podporządkowane im administracyjnie **filie biblioteczne i punkty biblioteczne**. Dodatkowo wyróżniono biblioteki działające w strukturze innych instytucji: w szkołach (biblioteki publiczno-szkolne), ośrodkach (domach) kultury lub innych instytucjach niż instytucje kultury (np. urzędach gmin

Filie biblioteczne są to placówki podporządkowane organizacyjnie bibliotece macierzystej, obsługujące część terenu objętego działalnością tej biblioteki oraz posiadające stały księgozbiór (często podwójnie rejestrowany – w księdze inwentarzowej biblioteki macierzystej i w księdze inwentarzowej filii). Wśród filii bibliotecznych wyróżniamy filie biblioteczne dla dzieci wyposażone w odpowiedni księgozbiór, o popularyzatorskim profilu działalności odpowiadającym potrzebom młodego pokolenia.

Punkty biblioteczne są to – prowadzone najczęściej społecznie – placówki, których księgozbiory są wypożyczane na czas nieokreślony z jednostki macierzystej (biblioteki lub filii) i pozostające w ewidencji tej jednostki. Punkty biblioteczne działają w miejscowościach, w których nie ma innych placówek bibliotecznych. Nie stanowią one samodzielnych organizacyjnie jednostek, dlatego dane o ich liczbie i działalności podawane są łącznie z danymi dotyczącymi jednostek macierzystych.

Oddziały dla dzieci/młodzieży są to niesamodzielne jednostki istniejące zasadniczo jako komórka organizacyjna większych bibliotek i filii bibliotecznych. Są one przeznaczone do obsługi dzieci i młodzieży szkolnej, pełniąc funkcję filii bibliotecznych dla dzieci i młodzieży.

Biblioteki naukowe mają na celu zaspokajanie potrzeb nauki i związanych z nią funkcji społecznych. Do grupy bibliotek naukowych zaliczono zgodnie z ustawą o bibliotekach: Bibliotekę Narodową, biblioteki Polskiej Akademii Nauk i jej placówek, biblioteki szkół wyższych, jednostek badawczo-rozwojowych oraz inne biblioteki, których wykaz został podany w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁴³, czyli biblioteki publiczne, które otrzymały status biblioteki naukowej (w Białymstoku, Bydgoszczy, Elblągu, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Opolu, Poznaniu, Szczecinie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu i Zielonej Górze), a także Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Centralną Bibliotekę Narodowego Banku Polskiego w Warszawie, Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi (dawniej: Centralną Bibliotekę Rolniczą im. Michała Oczapowskiego) w Warszawie, Centralną Bibliotekę Statystyczną im. Stefana Szulca w Warszawie, Główną Bibliotekę Komunikacyjną w Warszawie, Główną Bibliotekę Lekarską im. Stanisława Konopki w Warszawie, Główną Bibliotekę Pracy i Zabezpieczenia Społecznego w Warszawie, Bibliotekę Sejmową w Warszawie, Bibliotekę Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Bibliotekę Naukową im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego, Bibliotekę Muzeum Narodowego w Warszawie, Bibliotekę Książąt Czartoryskich (oddział Muzeum Narodowego w Krakowie), Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, Książnicę Cieszyńską w Cieszynie, Bibliotekę Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie, Centralną Bibliotekę Wojskową im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Bibliotekę Diecezjalną w Sandomierzu oraz Bibliotekę Fundacji Ośrodka KARTA w Warszawie.

Biblioteki pedagogiczne są to jednostki służące w szczególności potrzebom kształcących się i doskonalących nauczycieli, studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela oraz słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli. Księgozbiór tych bibliotek obejmuje literaturę fachową z zakresu pedagogiki i innych dziedzin nauk oraz literaturę piękną i społeczno-ekonomiczną.

Biblioteki zakładów pracy nie stanowią jednolitej sieci bibliotecznej. Obejmują one **biblioteki fachowe/zakładowe** (instytucji, urzędów, przedsiębiorstw, zakładów usługowych, muzeów, teatrów itp.) oraz **ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej** – placówki informacyjno-biblioteczne, wchodzące w skład sieci informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (INTE). Nie zalicza się do nich bibliotek o statusie biblioteki naukowej. Biblioteki fachowe zaspokajają potrzeby zakładów pracy w zakresie materiałów i informacji z od-

⁴³ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie sposobu i trybu zaliczania bibliotek do niektórych bibliotek naukowych oraz ustalenia ich wykazu (Dz.U. z 2016 r., poz. 137), z późniejszymi zmianami.

powiednich dziedzin wiedzy niezbędnych do wykonywania zadań i doskonalenia zawodowego pracowników. W zakładach pracy działają także **biblioteki fachowo-beletrystyczne**, dysponujące księgozbiorem fachowym właściwym dla charakteru instytucji, która je powołała i zbiorami z dziedziny beletrystyki.

Zbiory biblioteczne obejmują księgozbiór, zbiory specjalne, licencjonowane zbiory elektroniczne do których biblioteka opłaciła dostęp.

Księgozbiór obejmuje wydawnictwa nieperiodyczne (książki i broszury wydane po 1800 r.)⁴⁴ i wydawnictwa periodyczne (gazety i czasopisma). Jednostką obliczeniową księgozbioru jest **wolumin**, czyli tom (zawartość jednej okładki) zarejestrowany w księdze inwentarzowej. W przypadku periodyków za wolumin uważa się zbiór (zazwyczaj roczny) numerów jednego tytułu gazety lub czasopisma stanowiący jedną pozycję inwentarzową.

Zbiory specjalne obliczane są w jednostkach ściśle określonych dla danego rodzaju zbiorów na podstawie rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego⁴⁵, tj. np. tytuł, zwój, płyta, mapa, kaseeta, taśma. Wyróżnia się wśród nich kilka podstawowych grup:

- **rękopisy** – tj. teksty napisane ręcznie, niezależnie od rodzaju pisma, materiału pisarskiego i techniki; także niepowielone maszynopisy;
- **stare druki** – tj. druki pochodzące z okresu od wynalezienia druku do roku 1800 włącznie⁴⁶;
- **mikroformy** – tj. zminiaturyzowane formy dokumentów piśmienniczych: mikrofilmy (utrwalone na taśmie filmowej-zwojowej) i mikrofisz (utrwalone na materiale fotograficznym w postaci błony płaskiej);
- **druki muzyczne** – tj. dokumenty drukowane, których podstawową zawartością jest zapis muzyki, zazwyczaj za pomocą nut;
- **dokumenty kartograficzne** – tj. umowne przedstawienie, w zmniejszonej skali, konkretnego lub abstrakcyjnego zjawiska, które może być umiejscowione w czasie i przestrzeni (mapy, globusy, plany, modele topograficzne, mapy wypukłe i zdjęcia lotnicze); nie zalicza się: atlasów i innych dokumentów kartograficznych w formie książki, mikroformy, dokumentów audiowizualnych i elektronicznych;
- **dokumenty graficzne** – ich podstawową cechą jest obrazowe przedstawienie rzeczywistości; obejmują rysunki, grafikę (zarówno oryginały, jak i reprodukcje), fotografie, plakaty, rysunki techniczne, itp.;
- **normy, opisy patentowe** w postaci drukowanej;
- **materiały audiowizualne** – tj. dokumenty, w których dominuje dźwięk i/lub obraz, które wymagają użycia specjalnego sprzętu do odtworzenia i odbioru dźwięku i/lub obrazu, jak: płyty, taśmy, kasety, dźwiękowe płyty kompaktowe, DVD, pliki nagrań cyfrowych, slajdy, przezrocza, ruchome obrazy, nagrania video, gry komputerowe, itd.;
- **audiobooki** - tj. nagrania dźwiękowe, zawierające odczytany przez lektora tekst publikacji książkowej; zwykle zapisane na kasecie magnetofonowej, płycie CD lub DVD. Audiobooki stanowią wyodrębnioną z materiałów audiowizualnych grupę zbiorów;
- **dokumenty elektroniczne** - tj. zbiory danych uporządkowanych w określonej strukturze wewnętrznej, stanowiące odrębną całość znaczeniową, będące wynikiem pracy z danym programem komputerowym i zapisane w postaci pliku na informatycznym nośniku danych. Mogą mieć postać pliku tekstowego, graficznego, muzycznego, filmowego lub mieszanego;
- **inne zbiory** – np. afisze, druki ulotne, jednodniówki, kalendarze, itp.

Licencjonowane zbiory elektroniczne, do których biblioteka opłaciła dostęp obejmują niezinventaryzowane zasoby elektroniczne o dostępie zdalnym, do których biblioteka opłaciła dostęp (samodzielnie lub w ramach konsorcjum) lub uzyskała je na podstawie odrębnych umów.

Materiały zdigitalizowane przez bibliotekę są to materiały stanowiące część udostępnianych zbiorów bibliotecznych i włączonych do regionalnej/institutionalnej biblioteki cyfrowej lub udostępnianych lokalnie, od początku istnienia biblioteki cyfrowej.

⁴⁴ Por. przypis 12 i poz. „stare druki”.

⁴⁵ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych (Dz. U. Nr 205, poz. 1283).

⁴⁶ Encyklopedia Wiedzy o Książce, szp. 2225. Ossolineum, Wrocław 1971.

Przez termin **udział wpływów** materiałów bibliotecznych rozumie się wyrażony procentowo stosunek liczby materiałów bibliotecznych danego rodzaju, które wpłynęły w ciągu roku do ogółu zbiorów danego rodzaju według stanu w dniu 31 grudnia tego roku.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) – to użytkownik zarejestrowany, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w okresie sprawozdawczym.

Dane o czytelnikach dotyczą osób korzystających z wypożyczalni, tzn. otrzymujących materiały biblioteczne do wykorzystania poza terenem biblioteki. Podstawowym dokumentem służącym do gromadzenia danych o czytelnikach w bibliotece jest aktualna karta wypożyczeń (karta czytelnika) lub inny dokument służący do rejestracji. Informacje o czytelnikach zostały pogrupowane według wieku i zajęcia, zgodnie z klasyfikacją stosowaną w „Dzienniku Biblioteki Publicznej”, będącym podstawowym dokumentem źródłowym, pomocnym przy sporządzaniu zestawień statystycznych o działalności biblioteki. W dokumentacji przyjmuje się na podstawie „kart zapisu-zobowiązań” następujące grupy wieku czytelników: do lat 5, 6–12 lat, 13–15 lat, 16–19 lat, 20–24 lata, 25–44 lata, 45–60 lat i powyżej 60 lat oraz kategorie społeczno-zawodowe czytelników: osoby uczące się, osoby pracujące i pozostali.

Użytkownik zarejestrowany w bibliotece – osoba, która w roku sprawozdawczym co najmniej raz skorzystała ze zbiorów i usług biblioteczno-informacyjnych biblioteki (np. na podstawie aktywnego konta i ważnej karty bibliotecznej), tzn. wypożyczała materiały biblioteczne na zewnątrz, korzystała z czytelni, pracowni komputerowych, multimedialnych, usług informacyjnych, baz danych i katalogów, itp., korzystała z tych usług zarówno na terenie biblioteki lub poza nią (posiada prawo dostępu do zdalnych usług biblioteki); wyklucza się osoby, których dane osobowe zostały wprowadzone automatycznie do bazy czytelników (np. nowo przyjętych studentów) i które do końca okresu sprawozdawczego nie aktywowały swojego konta osobiście lub zdalnie; rejestracji nie podlegają użytkownicy korzystający wyłącznie z innych usług niż usługi biblioteczno-informacyjne, np. spotkań autorskich, dyskusyjnych klubów książki, wystaw, lekcji bibliotecznych, kursów, zajęć uniwersytetu trzeciego wieku, itp.

Odwiedziny w bibliotece – określa się na podstawie liczby wejść do pomieszczeń biblioteki, liczonych na wejściu lub na wyjściu za pomocą kołowrotka, licznika elektronicznego lub ręcznie, rejestrując je w poszczególnych agendach biblioteki obsługujących użytkowników, a następnie sumując na potrzeby statystyki; nie zalicza się liczby wejść i wyjść personelu bibliotecznego.

Udostępnianie zbiorów, które odbywa się w formie wypożyczeń i udostępnień w czytelni jest prezentowane w podziale na **wypożyczenia na zewnątrz i udostępnienia na miejscu**. Przez wypożyczenie rozumie się udostępnianie materiałów bibliotecznych poza teren biblioteki poszczególnym czytelnikom (osobom fizycznym), natomiast **wypożyczenia międzybiblioteczne** (będące formą wypożyczeń na zewnątrz) obejmują wypożyczenia innym bibliotekom i instytucjom, jak i wypożyczenia z innych bibliotek. W bibliotekach posiadających czytelnie, tj. samodzielne pomieszczenia przystosowane do korzystania ze zbiorów na miejscu, rejestruje się udostępnianie zbiorów. Dane te należy traktować orientacyjnie, gdyż część bibliotek nie prowadzi ewidencji udostępniania zbiorów w czytelni bądź też zamieszcza dane szacunkowe.

Ponadto od 2011 r. zbierane są dane na temat **korzystania ze zbiorów elektronicznych dostępnych zdalnie lub w sieci lokalnej**, w postaci liczby sesji, liczby pobranych dokumentów, liczby wyświetleń publikacji z własnej biblioteki cyfrowej oraz liczby wejść na stronę internetową. Przez **sesję** rozumie się zrealizowane zapytanie (zalogowanie) do baz danych własnych lub licencjonowanych (z wyłączeniem katalogowej), natomiast **pobrany dokument** to pełen tekst publikacji wyszukany w bazach pełnotekstowych lub zbiorach czasopism elektronicznych albo pobrana strona z książek elektronicznych.

Wydawnictwa

Tablice zamieszczone w tym dziale zostały przygotowane w oparciu o dane Biblioteki Narodowej. Są one opracowywane na podstawie nadsyłanych do Biblioteki Narodowej tzw. egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych wydawnictw opublikowanych w kraju.

Ze względu na zmiany w procesie wydawniczym i innym niż kiedyś sposobie wprowadzania publikacji na rynek wydawniczy, Biblioteka Narodowa uznała, że pozyskiwane dane nie pozwalają na miarodajne tworzenie statystyki nakładów i w związku z tym od 2013 r. nie udostępnia danych z tego zakresu.

W statystyce wydawnictw stosuje się – zgodnie z zaleceniami UNESCO – podział na wydawnictwa periodyczne i nieperiodyczne⁴⁷.

Wydawnictwa nieperiodyczne są to wydawnictwa zwarte (dzieła stanowiące zamkniętą całość jedno lub wielotomowe) oraz zwarte całości w seriach wydawniczych, tj. książki, broszury, nuty, mapy i dokumenty życia społecznego⁴⁸.

Zgodnie z normą statystyki produkcji i dystrybucji książek, gazet, czasopism i publikacji elektronicznych (PN-EN ISO 9707: 1998): **książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości, co najmniej 49 stron nie wliczając okładek, **broszura** – od 5 do 48 stron nie wliczając okładek, wydane w danym kraju i ogólnie dostępne.

Dane dotyczące książek i broszur podaje się łącznie ze śpiewnikami szkolnymi, albumami i atlasami.

Jednostkami obliczeniowymi w statystyce wydawnictw nieperiodycznych są:

- **tytuł** – każdorazowe wydanie całości dzieła (jedno – lub wielotomowego) stanowiącego samoistną jednostkę wydawniczą i czytelnicy,
- **arkusz wydawniczy** – zawierający 40000 znaków drukarskich (liter, cyfr, znaków przestankowych, odstępów między wierszami itp.) dla tekstów literowych lub cyfrowych albo 700 linii dla utworów poetyckich,
- **nakład globalny** – stanowiący liczbę wydanych egzemplarzy.

W grupie książek i broszur przyjęto następujący podział według typów:

1. wydawnictwa naukowe, do których należą studia, monografie, przyczynki, źródła, prace doktorskie i habilitacyjne, dzieła pomocnicze i informacyjne (encyklopedie, słowniki, atlasy, bibliografie itp.),
2. podręczniki dla szkół wyższych (podręczniki akademickie, skrypty, zbiory zadań, ćwiczenia),
3. wydawnictwa popularne – ogólne, obejmujące ogólne wydawnictwa popularne przeznaczone dla masowego odbiorcy, jak: literatura faktu, ideologiczna, popularnonaukowa, religijna, przewodniki itp.,
4. wydawnictwa zawodowe (fachowe), jak: poradniki, instrukcje, materiały szkoleniowe,
5. podręczniki szkolne i książki pomocnicze dla szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (łącznie ze szkołami policealnymi), z wyjątkiem szkół wyższych,
6. literatura piękna (powieści, nowele, dramaty, poezje, listy, pamiętniki, eseje, reportaże literackie, komiksy), podzielona na literaturę dla dorosłych oraz dla dzieci i młodzieży.

Wydawnictwa periodyczne są to wydawnictwa ciągłe, publikowane w częściach (w regularnych lub nieregularnych odstępach czasu), o określonym charakterze, tj. gazety, czasopisma (z rocznikami włącznie) i związane wspólnym tytułem oraz w większości wydawnictwa zbiorowe (zeszyty naukowe, prace naukowe itp.).

Zgodnie z zaleceniami UNESCO:

1) do **gazet** zalicza się periodyki informacji ogólnej, bez względu na częstotliwość ich ukazywania się, stanowiące podstawowe źródło informacji bieżącej o aktualnych wydarzeniach krajowych i zagranicznych, przeznaczone dla szerokiego kręgu czytelników,

2) do **czasopism** (innych periodyków) zalicza się periodyki omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne fachowe i naukowe, poświęcone określonym zagadnieniom, magazyny ilustrowane itp., a także wydawnictwa urzędowe.

⁴⁷ Zalecenia UNESCO w sprawie standaryzacji międzynarodowej statystyki produkcji i dystrybucji książek, gazet i czasopism uchwalono na XXIII sesji Konferencji Generalnej UNESCO w Sofii w 1985 r.

⁴⁸ „Dokumentami życia społecznego określa się druki wydawane w celu osiągnięcia doraźnych celów informacyjnych, propagandowych, reklamowych i normatywnych, odzwierciedlające wewnętrzną działalność różnego rodzaju organizacji, stowarzyszeń i instytucji, grup społecznych”, np. plakaty, ulotki, zaproszenia, cenniki; <http://www.bn.org.pl/zbiory/dokumenty-zycia-spolecznego>.

Czasopisma dzieli się na:

- **naukowe** – przedstawiające wyniki badań naukowych,
- **zawodowe** – o charakterze praktycznym, związane z wykonywaniem zawodu na różnych poziomach,
- **informacyjne** – stanowiące informacje ekspresowe, przeglądy dokumentacyjne, biuletyny i komunikaty, wykazy, informatory itp.,
- **ogólne** – przeznaczone dla szerokiego kręgu odbiorców, niezależnie od zawodu,
- **dziecięce i młodzieżowe** – dla odbiorcy do lat 14,
- **urzędowe** – stanowiące periodyki władz i urzędów państwowych zawierające przepisy i akty prawne,
- **oficjalne** – sprawozdania z działalności instytucji i zakładów pracy, przepisy dla członków organizacji itp.,
- **dla zagranicy** – wyodrębnione ze względu na rozpowszechnianie poza granicami kraju.

Dodatki do periodyków, jeśli są sprzedawane oddzielnie, uważa się za odrębne tytuły. W liczbie tytułów periodyków nie uwzględniono mutacji, z wyjątkiem obcojęzycznych, które uważa się za odrębne tytuły.

Centra i domy kultury, ośrodki kultury, kluby, świetlice

Informacje dotyczące działalności centrów i domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic uzyskiwane są na podstawie sprawozdawczości na formularzu o symbolu K-07.

W sprawozdaniu wykazywane są dane dotyczące posiadania sali widowiskowej wraz z liczbą miejsc, prowadzenia biblioteki oraz pracowni specjalistycznych działających w jednostce. Wykazuje się również liczbę imprez kulturalnych zorganizowanych przez jednostkę i uczestników tych imprez, a także liczbę grup artystycznych, kół/klubów/sekcji i ich członków, oraz kursów i absolwentów tych kursów. W ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej⁴⁹ mówi się o głównych zadaniach instytucji kultury, jakimi są domy kultury, świetlice i kluby, których podstawowym celem statutowym jest prowadzenie działalności kulturalnej.

Przyjmuje się więc następujące definicje:

Centra kultury – instytucje kultury prowadzące wielokierunkową działalność animacyjną, polegającą na inicjowaniu, pobudzaniu i wspieraniu aktywności kulturalnej grup społecznych i środowisk lokalnych, posiadające stały program kulturalny, zespół wykwalifikowanych pracowników (animatorów lub instruktorów, pedagogów, edukatorów) oraz odpowiednią infrastrukturę (pomieszczenia i urządzenia). Istotą działalności centrów kultury jest edukacja kulturalna, edukacja artystyczna i animacja społeczna.

Domy kultury – prowadzą wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Mieszczą się w odrębnym, specjalnie wzniesionym lub adaptowanym budynku, zazwyczaj z salą widowiskowo-kinową, z odpowiednio przystosowanymi pomieszczeniami i urządzeniami do prowadzenia specjalistycznej działalności kulturalnej.

Ośrodki kultury (miejskie, miejsko-gminne, gminne) – są wielofunkcyjnymi instytucjami społeczno-kulturalnymi integrującymi, wokół wspólnego programu, działalność istniejących w danej miejscowości autonomicznych instytucji kultury i innych podmiotów prowadzących działalność kulturalną. Centra kultury i sztuki mogą być traktowane jako domy kultury lub ośrodki kultury w zależności od statutowego określenia rodzaju jednostki.

Kluby – są instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w środowisku lokalnym we współpracy z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami: kulturalnymi, społecznymi i politycznymi. Posiadają jedno lub więcej pomieszczeń, odpowiednie wyposażenie (sprzęt audiowizualny, telewizor, prasę itd.). Kluby są otwarte codziennie, jako miejsce organizowania kulturalnego wypoczynku i aktywności społeczności lokalnej. Działalność w klubach prowadzona jest zazwyczaj przez społeczny personel przy pomocy kierownika placówki.

Świetlice – to placówki kulturalne posiadające z reguły jedno pomieszczenie, niezbędny sprzęt i obejmujące swoim zasięgiem działania małe grupy środowiska lokalnego. Działalność w nich prowadzona jest zasadniczo

⁴⁹ Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017, poz. 862), z późniejszymi zmianami.

przez działaczy społecznych przy pomocy kierownika świetlicy. Nie uważa się za świetlice jednostek, zwyczajowo określanych „świetlicami”, które nie prowadzą działalności kulturalnej, a których pomieszczenia służą do innych celów, np. do organizowania narad i konferencji, kursów zawodowych itp.

Grupy artystyczne i kół/kluby/sekcje to zorganizowane grupy prowadzące systematycznie zajęcia o określonym profilu tematycznym, kierowane przez wykwalifikowanych pracowników instytucji kultury. Członkowie grup artystycznych działający w różnych grupach liczeni są tyle razy, w ilu grupach uczestniczą. Do składu grup artystycznych wliczani są także instruktorzy, korepetytorzy, choreografowie, akompaniatorzy i inne osoby uczestniczące stale w zajęciach grup. W sprawozdaniu zastosowano następujący podział grup artystycznych: teatralne, muzyczne-instrumentalne, wokalne i chóry, folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele), taneczne. Wśród kół/klubów/sekcji wyróżniono następujące rodzaje: plastyczne/techniczne, taneczne, muzyczne, informatyczne, fotograficzne i filmowe, teatralne, turystyczne i sportowo-rekreacyjne, literackie, seniora/Uniwersytety Trzeciego Wieku, dyskusyjne kluby filmowe, kół gospodyń wiejskich.

Do **kursów** (zakończonych i trwających w ciągu roku sprawozdawczego) zaliczono zajęcia o charakterze szkoleniowym trwające co najmniej 16 godzin, mające na celu zdobycie przez ich uczestników nowych umiejętności lub rozwijanie zainteresowań. Nie ujęto szkoleń związanych z nabyciem lub podwyższeniem kwalifikacji zawodowych. Sprawozdawczością objęto następujące rodzaje kursów: języków obcych, plastyczne, nauki gry na instrumentach, wiedzy praktycznej, tańca, komputerowe, przygotowujące do nauki w szkołach artystycznych. Do liczby absolwentów kursów wliczono tylko te osoby, które ukończyły kurs według warunków określonych przez organizatora. Dane o absolwentach dotyczą kursów zakończonych w roku sprawozdawczym.

Pod pojęciem **pracowni specjalistycznej** rozumie się odrębne pomieszczenie działające w jednostce kultury, przystosowane do prowadzenia stałej działalności specjalistycznej o określonej tematyce. Ze względu na rodzaj pracowni specjalistycznej działającej w jednostce wyróżniono pracownie: fotograficzne, filmowe, plastyczne, muzyczne, politechniczne, komputerowe, ceramiczne, multimedialne (do nauki języków obcych) oraz studia radiowe, studia telewizyjne i sale baletowe/taneczne.

Do imprez organizowanych przez jednostki zalicza się imprezy kulturalne zorganizowane w roku sprawozdawczym, dostępne dla publiczności i dla stałych uczestników kół, klubów, pracowni itp. Nie zalicza się tutaj cyklicznych spotkań członków zespołów, kół, klubów, pracowni specjalistycznych i innych form stałej działalności.

Szkolnictwo artystyczne

W Polsce, równoległe do ogólnokształcącego systemu oświaty, funkcjonuje system szkolnictwa artystycznego skierowany do młodzieży uzdolnionej w poszczególnych dziedzinach sztuki. Instytucją odpowiadającą za kształcenie artystyczne jest minister właściwy ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Zadania ministra wynikające z wypełniania funkcji organu prowadzącego dla części szkół i organu nadzoru dla wszystkich szkół artystycznych realizowane są w Departamencie Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej MKiDN oraz w Centrum Edukacji Artystycznej. System kształcenia artystycznego w Polsce tworzą publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne (kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych oraz ogólnokształcące artystyczne). Kształcenie artystyczne można kontynuować w ramach instytucji szkolnictwa wyższego (uczelni artystycznych).

Działalność szkół artystycznych regulują przepisy ustawy Prawo oświatowe⁵⁰, natomiast w zakresie szkół wyższych – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.⁵¹

Źródłem prezentowanych danych są: system informacji oświatowej⁵² administrowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Zintegrowany System Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Dane o **uczniach** podane są według stanu na początek roku szkolnego, dane o **absolwentach szkół** dotyczą końca poprzedniego roku szkolnego. Dane o **studentach** dotyczą osób wpisanych do ewidencji studentów w uczelniach, włącznie ze studentami po ostatnim roku studiów bez egzaminu dyplomowego oraz korzystającymi z urlopów

⁵⁰ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U z 2018 r., poz. 996), z późniejszymi zmianami.

⁵¹ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1668), z późniejszymi zmianami.

⁵² Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1942).

dziekańskich. Dane o studentach pierwszego roku studiów dotyczą studentów studiów jednolitych magisterskich oraz pierwszego stopnia (studiów zawodowych) inżynierskich i licencjackich.

Dane o **absolwentach uczelni** dotyczą osób, które uzyskały dyplomy stwierdzające ukończenie studiów wyższych. Absolwenci wykazani są według stanu z poprzedniego roku akademickiego.

Szkoła to jednostka organizacyjna powołana – na podstawie aktu założycielskiego lub wpisu do ewidencji – przez organ administracji rządowej, jednostkę samorządu terytorialnego, osobę prawną lub osobę fizyczną na podstawie przepisów ustawy o systemie oświaty.

Szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (I stopnia), dzielą się na szkoły ogólnokształcące oraz kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych.

Informacje dotyczące **szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe** dotyczą ogólnokształcących szkół artystycznych, do których zalicza się: sześćioletnie ogólnokształcące szkoły muzyczne II stopnia, sześćioletnie ogólnokształcące szkoły sztuk pięknych, czteroletnie licea plastyczne oraz dziewięcioletnie ogólnokształcące szkoły baletowe. Absolwenci ogólnokształcących szkół artystycznych uzyskują wykształcenie średnie, mają możliwość przystępowania do egzaminu maturalnego, po zdaniu którego otrzymują świadectwo dojrzałości. Po ukończeniu szkoły dającej wykształcenie w zawodzie, uczeń otrzymuje dyplom ukończenia szkoły potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego.

Szkoły policealne są szkołami organizowanymi na podbudowie programowej szkoły ponadgimnazjalnej, umożliwiającymi osobom posiadającym wykształcenie średnie ogólne uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu. Z dniem 1 września 2005 r. organy prowadzące dotychczasowe szkoły policealne i szkoły pomaturalne przekształciły je w szkoły policealne, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 3 lit. g) ustawy o systemie oświaty. Do policealnych szkół artystycznych zalicza się: policealne szkoły muzyczne, policealne szkoły plastyczne, szkoły pomaturalne bibliotekarskie i animatorów kultury.

Studia wyższe to studia prowadzone przez uczelnie posiadające uprawnienia do ich prowadzenia, kończące się uzyskaniem odpowiedniego tytułu zawodowego.

Do uczelni artystycznych należą: Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, Akademia Muzyczna w Krakowie, Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu, Uniwersytet Muzyczny im. Fryderyka Chopina w Warszawie, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku, Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Wyższa Szkoła Artystyczna w Warszawie, Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, Akademia Sztuki w Szczecinie, Akademia Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie, Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi, Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie oraz Warszawska Szkoła Filmowa.

Do prezentacji studentów i absolwentów według grup i podgrup kierunków studiów wykorzystano opracowaną w oparciu o Międzynarodową Standardową Klasyfikację Edukacji (ISCED 2011)⁵³ klasyfikację kierunków kształcenia i szkoleń z 2013 r.⁵⁴ Dla potrzeb statystycznych porównań międzynarodowych polskie kierunki studiów są przyporządkowywane przez przedstawicieli Głównego Urzędu Statystycznego we współpracy z przedstawicielami Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego do grup oraz podgrup kierunków studiów, w oparciu o wytyczne klasyfikacji międzynarodowych.

W grupie kierunków i specjalności artystycznych prowadzonych przez różne typy uczelni ujęto: aktorstwo, aktorstwo nowych mediów, aktorstwo teatru muzycznego, animację, animację kultury w przestrzeni społecznej, animację osób 50+, architekturę wnętrz, Art&Design, Digital Design, dyrygenturę, edukację artystyczną w zakresie sztuki muzycznej, edukację artystyczną w zakresie sztuki plastycznej, edytorstwo, film i multimedia,

⁵³ International Standard Classification of Education ISCED 2011. UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2012.

⁵⁴ ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013). UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2014.

filmoznawstwo i kulturę mediów, filmoznawstwo i wiedzę o nowych mediach, fotografię, fotografię i kreację przekazu wizualnego, grafikę, grafikę reklamową i multimedia, grafikę komputerową i produkcję multimedialną, gry i grafikę interaktywną, historię sztuki, informatykę medialną, instrumentalistykę, Intermedia, Jazz i muzykę estradową, jazz i muzykę rozrywkową, kompozycję i teorię muzyki, kompozycję, dyrygenturę i teorię muzyki, konserwację i restaurację dzieł sztuki, malarstwo, malarstwo i projekty interdyscyplinarne, media interaktywne i widowiska, media kreatywne: game design, animację, efekty specjalne, mediację sztuki, musical i choreografię, muzykę kościelną, muzykę w mediach, muzykologię, muzykoterapię, ochronę dóbr kultury, organizację produkcji filmowej i telewizyjnej, produkcję medialną, projektowanie gier i przestrzeni wirtualnej, produkcję muzyczną i realizację dźwięku, projektowanie architektury wnętrz i otoczenia, projektowanie graficzne, projektowanie mebla, realizację obrazu filmowego, telewizyjnego i fotografię, reżyserię, reżyserię dźwięku, rzeźbę, scenografię, sztukę i media, sztukę mediów, sztukę mediów i edukację wizualną, sztuki nowoczesne – Design Now, sztukę i wzornictwo ceramiki, sztukę i wzornictwo szkła, sztuki wizualne, taniec, teatrologię, tkaninę i ubiór, wiedzę o filmie i kulturze audiowizualnej, wiedzę o teatrze, wokalistykę, wzornictwo, wzornictwo przemysłowe.

Muzea

Roczne sprawozdanie Głównego Urzędu Statystycznego na formularzu o symbolu K-02 z działalności muzeów sporządzają muzea i oddziały muzealne, których podstawowym zadaniem jako instytucji kultury jest gromadzenie i upowszechnianie dóbr kultury. W sprawozdaniu wykazywane są informacje o posiadanych zbiorach (według dyscyplin), wystawach organizowanych w kraju i wymianie wystaw z zagranicą, dane o liczbie zwiedzających muzea i wystawy muzealne (sprawozdawczością objęte są także dane o zwiedzających w ramach „Nocy Muzeów”), oraz informacje o formach prowadzonej przez muzea działalności oświatowej (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, koncerty, konkursy, warsztaty, imprezy plenerowe, lekcje muzealne, sesje i seminaria naukowe/sympozja), działalności wydawniczej oraz innych formach działalności a także prowadzonych programach badawczych.

Przy pomocy formularza K-02 zbierane są również informacje o uzupełniających ofertę sieci muzeów i galerii sztuki⁵⁵ tzw. instytucjach paramuzealnych, do których zalicza się⁵⁶:

- ogrody zoologiczne (także akwaria, terraria, w których hodowane są niewielkie gady i płazy oraz wiwaria, będące połączeniem akwariów z terrariami),
- ogrody botaniczne,
- inne jednostki obejmujące m.in. planetaria, miasteczka, centra nauki i techniki, a także niebędące muzeami ekspozycje stałe ukazujące osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

Działalność muzeów reguluje ustawa z dnia 21 listopada 1996 r.⁵⁷

Zgodnie z art. 1 ustawy – **muzeum** jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

⁵⁵ Rekomendacje UNESCO przewidują również prezentację działalności wyodrębnionych ekspozycji o charakterze muzealnym w bibliotekach i archiwach, nie uwzględnionych w badaniach GUS.

⁵⁶ Zgodnie z rekomendowaną przez UNESCO klasyfikacją Międzynarodowej Rady ds. Muzeów (ICOM – International Council of Museums).

⁵⁷ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2019 r. poz. 917).

W zależności od sektora prezentowane w niniejszej publikacji dane obejmują:

1. w sektorze publicznym:
 - a. muzea państwowe, utworzone przez ministrów i kierowników urzędów centralnych,
 - b. muzea samorządowe, utworzone przez jednostki samorządu terytorialnego,
2. w sektorze prywatnym – muzea, których właścicielami są:
 - a. stowarzyszenia,
 - b. fundacje,
 - c. spółki,
 - d. jednostki organizacyjne kościołów lub związków wyznaniowych,
 - e. osoby fizyczne i inne.

Organizatorami większości muzeów w sektorze publicznym są jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym.

W statystyce publicznej stosowany jest następujący podział muzeów według rodzajów:

- **muzea artystyczne** – gromadzące zbiory z dziedziny malarstwa, grafiki, rzeźby, sztuki zdobniczej (rzemiosła artystycznego); do tej grupy należą też muzea wnętrz – eksponujące zbiory z dziedziny sztuki i kultury materialnej w formie urządzonych wnętrz mieszkalnych;
- **muzea archeologiczne** – gromadzące zbiory z dziedziny historii kultury materialnej z okresu poprzedzającego relacje piśmienne; do grupy tej zalicza się także rezerваты archeologiczne;
- **muzea etnograficzne** – gromadzące zbiory z dziedziny kultury wsi Polski, krajów europejskich i pozaeuropejskich oraz wytwory kultury ludów pierwotnych; do grupy tej zalicza się także niektóre parki etnograficzne i skanseny (muzea na wolnym powietrzu, gromadzące zbiory związane z kulturą ludową lub eksponujące obiekty zabytkowe – archeologiczne, budowlane, etnograficzne – danego regionu);
- **muzea historyczne** – gromadzące zbiory dotyczące dziejów kraju, miast oraz historii ruchów społecznych i niepodległościowych;
- **muzea biograficzne** – gromadzące zbiory związane z życiem i działalnością wybitnych postaci (np. pisarzy, artystów, naukowców, polityków);
- **muzea literackie** – zajmujące się opieką nad polskimi spuściznami literackimi;
- **muzea martyrologiczne** – zajmujące się ochroną obiektów i urządzeń byłych obozów koncentracyjnych i jenieckich, więzień i miejsc straceń oraz przedmiotów związanych z tymi obiektami i urządzeniami;
- **muzea przyrodnicze** – gromadzące zbiory okazów przyrody;
- **muzea geologiczne** – gromadzące zbiory związane z procesami zachodzącymi w Ziemi;
- **muzea techniki i nauki** – gromadzące zbiory z dziedziny techniki poszczególnych działów i gałęzi produkcji, np. transportu, rolnictwa, włókiennictwa i różnych dziedzin nauki;
- **muzea militarne** – gromadzące zbiory z dziedziny polskiej wojskowości;
- **muzea interdyscyplinarne** – gromadzące zbiory z różnych dziedzin;
- **muzea na wolnym powietrzu** (skanseny) – eksponujące kolekcje budynków i artefaktów na świeżym powietrzu, często określane mianem muzeów budownictwa ludowego lub muzeów wsi, ponieważ przede wszystkim prezentują zbiory związane z kulturą ludową danego regionu; do grupy tej zalicza się także skanseny przemysłowe, rolnicze, taboru kolejowego czy lotniczego;
- **muzea regionalne** – gromadzące zbiory o znaczeniu historycznym dla regionu z zakresu sztuki, archeologii, etnografii, techniki, przyrody i innych dyscyplin, z uwzględnieniem zbiorów regionalnych pamiątek historycznych;
- **muzea wnętrz** – prezentujące wnętrza, salony, itp.; gromadzące eksponaty i dokumenty związane z historią danego obiektu;

- **inne muzea** – muzea, które nie mogą być zaklasyfikowane do żadnego z wyżej wymienionych typów ze względu na brak dominacji jednego z rodzajów zbiorów nad innymi.

Jako **wystawę organizowaną przez muzeum** i określoną odpowiednim tytułem rozumie się udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu zbiorów muzealnych.

Wystawy czasowe są to wystawy urządzone na czas określony na terenie muzeum i udostępniane jednorazowo.

Wystawy krajowe obce to wystawy zorganizowane przez muzeum i prezentowane poza jego siedzibą w różnych miejscach (miejscowościach). Dane o wystawach krajowych obcych wykazywane są przez jednostkę, która wystawę udostępnia publiczności.

Wystawy stałe w muzeum, to ekspozycje tematyczne w wydzielonych częściach pomieszczeń muzealnych, salach, działach itp.

Muzealium jest to przedmiot o trwałej wartości kulturowej (historycznej, naukowej, poznawczej, estetycznej), politycznej lub społecznej, podlegający ochronie prawnej i należący do zbiorów muzealnych, tzn. objęty inwentarzem zabytków w muzeum. Muzealia zostały zgrupowane według działów (dyscyplin) zależnie od dziedziny, do której należą i prezentowane są w formie ekspozycji działowych lub tematycznych. Zgodnie z ustawą o muzeach, muzealiami są „rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum i wpisane do inwentarza muzealiów”. Pojedyncze muzealium oraz zespół muzealiów stanowiący integralną całość (np. komplet mebli, sztucców, nagrań) liczony jest jako jedna pozycja (numer księgi inwentarzowej).⁵⁸

Depozyty to obiekty wypożyczone z innych muzeów, instytucji oraz od osób prywatnych, wpisane do księgi depozytów.

Dane o muzeach są prezentowane w układzie wojewódzkim.

Galerie sztuki

Dane o działalności wystawienniczej prowadzonej przez **galerie i salony sztuki** uzyskiwane są na podstawie sprawozdawczości rocznej sporządzanej na formularzu o symbolu K-05. Sprawozdawczością obejmuje się jednostki, których podstawowym (lub jednym z głównych) rodzajem działalności jest organizowanie wystaw.

Wśród galerii i salonów sztuki wyodrębniono działalność galerii państwowych i samorządowych oraz innych galerii i salonów sztuki. Nie uwzględnia się tu galerii i salonów sztuki, które są oddziałami muzealnymi, ani jednostek, które zajmują się handlem dziełami sztuki, nie prowadząc przy tym działalności wystawienniczej.

Zakres zbieranych informacji obejmuje:

- zbiory własne według dyscyplin eksponatów (co dotyczy tylko galerii państwowych i samorządowych),
- działalność wystawienniczą w kraju i za granicą (wystawy, ekspozycje, zwiedzający),
- inne formy działalności oświatowej (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, koncerty/przedstawienia, konkursy, performance, warsztaty/lekcje) – i ich uczestników,
- działalność wydawniczą.

Jako **wystawę** rozumie się zorganizowane na czas określony udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu dzieł sztuki, objętych odpowiednim tytułem. Jeden tytuł stanowi jedną wystawę. **Ekspozycją** jest każdorazowe wystawienie w różnych miejscach tego samego zestawu eksponatów pod tym samym tytułem. Ta sama wystawa zaprezentowana np. w muzeum, domu kultury i urzędzie miasta – ma trzy ekspozycje. Wystawa eksponowana tylko w jednym miejscu stanowi jedną ekspozycję.

Ze względu na miejsce prezentacji wystaw, jak i kraj pochodzenia ich autorów, wyodrębniono wystawy krajowe, zagraniczne (prezentacja sztuki obcej), międzynarodowe (prezentacja sztuki obcej i polskiej) oraz polskie wystawy za granicą. Ponadto wśród wystaw wyodrębniono wystawy plenerowe oraz takie, do których prezentacji

⁵⁸ Na mocy rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. Nr 202, poz. 2073).

zastosowano tzw. nowe media, czyli nietradycyjne eksponaty, formy i techniki, np. animację komputerową, aranżację przestrzeni (instalacje), design.

Dane dotyczące galerii i ich działalności zaprezentowano w układzie wojewódzkim. W tablicach – w grupie galerii państwowych i samorządowych – wyodrębniono dane o działalności poszczególnych narodowych instytucji kultury, których organizatorem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego: Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki (w Warszawie), Centrum Sztuki Współczesnej – Zamek Ujazdowski (w Warszawie) oraz Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku (woj. mazowieckie).

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego jest także organem współprowadzącym Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu, które jest wpisane w rejestrze organizatora samorządowego (m. Toruń), jednakże – podobnie jak inne współprowadzone przez ministra instytucje kultury – zostały ujęte w publikacji w grupie instytucji państwowych i samorządowych.

Rynek dzieł sztuki i antyków

Informacje o wybranych aspektach funkcjonowania rynku dzieł sztuki i antyków pozyskiwane są na podstawie sprawozdawczości rocznej sporządzanej na formularzu o symbolu K-10, realizowanej od 2014 r. przez Główny Urząd Statystyczny. Sprawozdawczością objęte są jednostki, które prowadzą działalność gospodarczą związaną ze sprzedażą dzieł sztuki lub antyków własnych oraz komisowych. W szczególności są to domy aukcyjne, galerie sztuki, antykwariaty oraz galerie autorskie. W sprawozdaniu wykazywane są informacje o sprzedaży dzieł sztuki i antyków według rodzajów i kanałów dystrybucji, formach prowadzonej działalności i współpracy z innymi podmiotami

Zgodnie z ustawą o podatku od towarów i usług⁵⁹ przez **dzieła sztuki** rozumie się:

- obrazy, kolaże i podobne płyty dekoracyjne, rysunki i pastele, wykonane w całości przez artystę, z wyłączeniem planów i rysunków, do celów architektonicznych, inżynierskich, przemysłowych, komercyjnych, topograficznych lub podobnych, ręcznie zdobionych produktów rzemiosła artystycznego, tkanin malowanych dla scenografii teatralnej, do wystroju pracowni artystycznych lub im podobnych zastosowań;
- oryginalne sztychy, druki i litografie, sporządzone w ograniczonej liczbie egzemplarzy, czarno-białe lub kolorowe, złożone z jednego lub kilku arkuszy, w całości wykonane przez artystę, niezależnie od zastosowanego przez niego procesu lub materiału, z wyłączeniem wszelkich procesów mechanicznych lub fotomechanicznych;
- oryginalne rzeźby oraz posągi z dowolnego materiału, pod warunkiem, że zostały one wykonane w całości przez artystę; odlewy rzeźby, których liczba jest ograniczona do 8 egzemplarzy, a wykonanie było nadzorowane przez artystę lub jego spadkobierców;
- gobeliny oraz tkaniny ściennie wykonane ręcznie na podstawie oryginalnych wzorów dostarczonych przez artystę, pod warunkiem, że ich liczba jest ograniczona do 8 egzemplarzy;
- fotografie wykonane przez artystę, opublikowane przez niego lub pod jego nadzorem, podpisane i ponumerowane, ograniczone do 30 egzemplarzy we wszystkich rozmiarach oraz oprawach.

Przez **antyki** rozumie się przedmioty, inne niż wymienione powyżej, których wiek przekracza 100 lat i które nie są przedmiotami kolekcjonerskimi.

Teatry, instytucje muzyczne i rozrywkowe

Dane prezentowane w tym dziale zawierają informacje o sieci i działalności teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych, pochodzące ze stałych badań statystycznych typu sprawozdawczego, prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny na formularzu oznaczonym symbolem K-01. W sprawozdaniu tym, poza danymi dotyczącymi rodzaju jednostki i liczby miejsc na widowni w stałej sali widowiskowej, wykazuje się liczbę zrealizowanych

⁵⁹ Ustawa dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2018 r., poz.2174), z późniejszymi zmianami.

w ciągu roku przedstawień (koncertów) i liczbę widzów (słuchaczy) na zorganizowanych imprezach (wydzielając informacje o działalności w stałej sali), a także liczbę prezentacji artystów i zespołów zagranicznych oraz o frekwencji na tych widowiskach (koncertach). Teatry podają również liczbę zaprezentowanych w ciągu roku premier, a filharmonie i orkiestry (symfoniczne i kameralne) z ogólnej liczby koncertów wyodrębniają tzw. szkolne audycje muzyczne. Instytucje przedstawiające swoje dokonania za granicą wykazują liczbę spektakli (koncertów) wystawionych w poszczególnych krajach. Ponadto teatry i instytucje muzyczne przedstawiają dane dotyczące udziału w festiwalach, działalności wydawniczej, innych form działalności (odczyty/prelekcje/spotkania, seanse filmowe, koncerty, konkursy, festiwale, warsztaty, imprezy plenerowe, lekcje, sesje i seminaria naukowe/sympozja oraz spektakle performatywne i próby czytane). Podstawowe dane, tj. liczba przedstawień i widzów (koncertów i słuchaczy) podawane są w całym dziale według województw, w których jednostka sprawozdawcza prowadziła działalność widowiskową.

Ze względu na rodzaj działalności scenicznej, wśród instytucji artystycznych wyróżniono:

- teatry dramatyczne (łącznie z satyrycznymi i teatrami małych form scenicznych),
- teatry lalkowe,
- teatry muzyczne (opery, operetki i inne),
- filharmonie,
- orkiestry (symfoniczne i kameralne),
- chóry,
- zespoły pieśni i tańca,
- przedsiębiorstwa (agencje) estradowe.

W liczbie teatrów i instytucji muzycznych (teatry, filharmonie, orkiestry, chóry, zespoły pieśni i tańca) uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Przez **scenę** rozumie się wydzieloną organizacyjnie stałą salę widowiskową w instytucji artystycznej, w której prowadzona jest stała działalność, zazwyczaj w oparciu o odrębny zespół lub koncepcję programową. Za scenę uważa się także stały zespół nie będący jednostką organizacyjną instytucji widowiskowej lub stały zespół objazdowy.

Do liczby instytucji artystycznych i rozrywkowych nie zaliczono agencji artystycznych nie posiadających stałych zespołów oraz teatrów impresaryjnych. Dane obejmują natomiast ich działalność. W przypadku teatrów impresaryjnych – włącza się je do liczby scen, liczy się również miejsca w stałej sali widowiskowej, zgodnie z ogólnie przyjętą zasadą jednokrotnego obliczania miejsc na widowni w stałej sali.

Liczba miejsc w teatrach i instytucjach muzycznych odnosi się do miejsc na widowni we własnych lub wynajętych stałych salach widowiskowych. W przypadku organizowania widowni na potrzeby konkretnego spektaklu, podaje się średnią liczbę miejsc przygotowanych dla widzów w ciągu roku. Niektóre teatry i instytucje muzyczne nie rozporządzają własną salą widowiskową, a korzystają z sali innej instytucji. Miejsca na widowni w stałej sali liczone są tylko raz, niezależnie od liczby korzystających z niej instytucji.

Dane o zespołach pieśni i tańca dotyczą ludowych, zawodowych zespołów pieśni i tańca: Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze” im. Tadeusza Sygietyńskiego (z siedzibą w Karolinie – w obrębie wsi Otrębusy – w woj. mazowieckim) i Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk” im. Stanisława Hadyny (z siedzibą w Koszęcinie w woj. śląskim), których organem prowadzącym są samorządy województw oraz Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego, którego organizatorem jest minister właściwy do spraw obrony narodowej.

Dane dotyczące działalności teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych w kraju nie obejmują specjalnie organizowanych występów gościnnych teatrów i artystów zagranicznych. Informacje te zostały ujęte w odrębnej tablicy, podobnie jak dane o występach polskich teatrów i instytucji muzycznych za granicą.

W informacjach podanych w podziale **według województw** wykazano wszystkie przedstawienia i koncerty, które odbyły się na terenie danego województwa, wykonane przez instytucje artystyczne i rozrywkowe własne, jak również występy gościnne teatrów, instytucji muzycznych i rozrywkowych z innych województw.

W informacjach podanych w podziale **według siedziby** wykazano wszystkie przedstawienia i koncerty zorganizowane przez instytucje prowadzące działalność widowiskową według ich województw macierzystych, niezależnie od miejsca realizacji działalności scenicznej.

Kina

Działalność w zakresie kinematografii reguluje ustawa o kinematografii⁶⁰.

Prowadzona przez Główny Urząd Statystyczny sprawozdawczość z działalności kin na formularzu oznaczonym symbolem K-08, obejmuje sieć i rodzaje kin, system projekcji, okres prowadzonej działalności oraz liczbę seansów i widzów. Wyodrębniono też informacje o liczbie zrealizowanych seansów filmów produkcji polskiej i liczbie widzów na tych projekcjach. Ponadto od 2010 r. sprawozdawczością objęte są także dane dotyczące innych form działalności kina, tj. odczyty/prelekcje/spotkania, imprezy muzyczne/koncerty, konkursy, imprezy plenerowe.

Dział zawiera informacje o działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj nośnika filmu (światłoczuły, magnetyczny, cyfrowy).

Kino jest to miejsce i zespół urządzeń technicznych służących do publicznego wyświetlania filmu.

Wśród kin wydzielono dwie grupy:

1. **kina stałe**, tj. prowadzące działalność w jednym obiekcie przystosowanym na stałe do publicznego wyświetlania filmów z określoną częstotliwością; w grupie tej znajdują się też kina sezonowe/czasowe,
2. **kina ruchome**, tj. prowadzące działalność w różnych miejscach przez ekipy objazdowe.

Przez **stałą salę** projekcyjną rozumie się salę własną lub wynajętą na okres przynajmniej półroczny, przystosowaną do realizowania projekcji filmowych, niezależnie od jej podstawowego przeznaczenia.

Nie wykazuje się miejsc dostawnych.

Kina stałe, które mają co najmniej 3 sale dzielimy w zależności od ich liczby na:

- **minipleksy**, tj. posiadające od 3 do 7 sal,
- **multipleksy**, tj. posiadające 8 lub więcej sal.

Przez **seans** rozumie się ciągłą projekcję filmu pełnometrażowego z nośnika światłoczułego, magnetycznego lub cyfrowego w zamierzonym i z góry określonym czasie trwania. W przypadku projekcji filmu wieloczęściowego podzielonego na odcinki – projekcję każdej części mającej własną czołówkę i określoną długość uważa się za odrębny seans filmowy. W takiej sytuacji, liczbę widzów wykazuje się w sposób analogiczny. Za seans uważa się również wyświetlenie zestawu filmów krótkometrażowych (np. tzw. poranki dla dzieci).

Dane dotyczące kin według okresu ich działalności, obejmują także kina, które w ciągu roku sprawozdawczego zostały zlikwidowane lub zawiesiły swoją działalność.

Dane dotyczące liczby kin ruchomych według województw prezentowane są według siedziby jednostki, natomiast w przypadku seansów i widzów dane wykazywane są w tych województwach, na terenie których miały miejsce projekcje filmów.

Dane o pełnometrażowych filmach fabularnych nowowprowadzanych na ekrany kin podano na podstawie informacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zebranych przy pomocy resortowego sprawozdania o symbolu KK-1. Sprawozdanie to obejmuje m.in. informacje dotyczące krajów produkcji nowowprowadzonych filmów oraz dane o liczbie widzów.

⁶⁰ Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz.U. z 2018 r., poz. 597).

Zgodnie z ustawą o kinematografii **filmem** jest utwór dowolnej długości, w tym utwór dokumentalny lub animowany, złożony z serii następujących po sobie obrazów z dźwiękiem lub bez dźwięku, utrwalonych na jakimkolwiek nośniku umożliwiającym wielokrotne odtwarzanie, wywołującym wrażenie ruchu i składających się na oryginalną całość, wyrażającą akcję (treść) w indywidualnej formie, a ponadto, z wyjątkiem utworów dokumentalnych i animowanych, przeznaczony do wyświetlania w kinie jako pierwszym polu eksploatacji w rozumieniu przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych.⁶¹

Zgodnie z ustawą o kinematografii film uznaje się za film **polski**, jeżeli jego producentem lub koproducentem jest podmiot mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto spełniony jest co najmniej jeden z warunków:

1. autor scenariusza lub adaptowanego utworu literackiego, reżyser oraz wykonawca jednej z głównych ról są obywatelami polskimi, udział środków finansowych producenta mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w kosztach produkcji filmu stanowi 100%, przy czym środki te, do wysokości 80% kosztów produkcji filmu, muszą być wydatkowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto kopia wzorcowa jest wykonana w języku polskim;
2. autor scenariusza lub adaptowanego utworu literackiego, lub reżyser, lub wykonawca jednej z głównych ról są obywatelami polskimi, udział środków finansowych koproducenta mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w kosztach produkcji filmu stanowi co najmniej 20% przy filmie będącym koprodukcją dwustronną oraz co najmniej 10% przy filmie będącym koprodukcją wielostronną, przy czym środki te, do wysokości 80% kosztów produkcji filmu, muszą być wydatkowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto główna wersja językowa wykonana jest w języku polskim.

Ze względu na podmiot wypowiedzi i jej formę wyróżniamy następujące rodzaje filmów:

- **filmy dokumentalne** – odpowiedniki twórczości dziennikarskiej, opowiadające o prawdziwych wydarzeniach; występują w nich autentyczne miejsca i bohaterowie;
- **filmy fabularne** – przeciwieństwo filmów dokumentalnych; filmy aktorskie, posiadające fabułę, czyli dramaturgię, najczęściej wielowątkową opowieść opartą na zdarzeniach fikcyjnych lub faktach;
- **filmy animowane** – filmy zrealizowane techniką animacji filmowej, polegającą na wykonywaniu serii poklatkowanych zdjęć rysunków, plam barwnych, kukietek lub sylwetek w poszczególnych fazach ruchu (w trakcie ich wyświetlania uzyskuje się efekt ruchu obiektów zobrazowanych na klatkach) lub z wykorzystaniem najnowszych technik komputerowych.

Ze względu na metraż wyróżniamy trzy typy filmów:

- **filmy pełnometrażowe** – filmy fabularne, dokumentalne i animowane o czasie projekcji przekraczającym 70 minut;
- **filmy średnometrażowe** – filmy fabularne i dokumentalne o czasie projekcji przekraczającym 40 minut i nie dłuższym niż 70 minut oraz filmy animowane o czasie projekcji przekraczającym 15 minut i nie dłuższym niż 40 minut;
- **filmy krótkometrażowe** – filmy fabularne i dokumentalne o czasie projekcji nie dłuższym niż 40 minut oraz filmy animowane o czasie projekcji nie dłuższym niż 15 minut.

Radiofonia i telewizja

Prowadzenie działalności radiowej i telewizyjnej na terytorium Polski reguluje ustawa o radiofonii i telewizji⁶², na mocy której została powołana Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji. Zadaniem Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji jest m.in. udzielanie koncesji na rozpowszechnianie i rozprowadzanie programów.

Koncesja to pozwolenie na rozpowszechnianie programów radiowych lub telewizyjnych, z wyjątkiem programów publicznej radiofonii i telewizji. Koncesji udziela się na okres 10 lat. Koncesje dotyczą wszystkich sposobów rozpowszechniania programów: rozsiewczego naziemnego, rozsiewczego satelitarnego oraz kablowego.

⁶¹ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1231).

⁶² Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2018 r., poz. 1717), z późniejszymi zmianami.

Koncesja może być udzielona osobie fizycznej, posiadającej obywatelstwo polskie i stałe miejsce zamieszkania w Polsce lub osobie prawnej, która ma siedzibę w Polsce, lub osobie zagranicznej lub spółce, których siedziba lub stałe miejsce zamieszkania znajduje się w państwie członkowskim Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Prezentowane w niniejszej publikacji informacje dotyczące koncesji, udzielonych jednostkom prywatnym na rozpowszechnianie programów radiowych i telewizyjnych drogą naziemną, satelitarną i kablową, zostały opracowane na podstawie danych Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

Zgodnie z art. 4 ustawy o radiofonii i telewizji „**rozpowszechnianiem** jest: a) bezprzewodowa emisja programu do równoczesnego, powszechnego odbioru (system powszechnego odbioru), b) wprowadzanie programu do sieci kablowej (system zbiorowego odbioru).”

Rozprowadzaniem jest natomiast „przejmowanie w całości i bez zmian programu nadawcy krajowego lub zagranicznego, z wyjątkiem programu rozpowszechnianego w sieci kablowej, i równoczesne jego rozpowszechnianie.”

Programem nazywamy „uporządkowany zestaw audycji radiowych lub telewizyjnych, reklam i innych przekazów, regularnie rozpowszechniany, pochodzący od jednego nadawcy”.

Przez **reklamę** rozumie się każdy przekaz, nie pochodzący od nadawcy, zmierzający do promocji sprzedaży albo innych form korzystania z towarów lub usług, popierania określonych spraw lub idei albo osiągnięcia innego efektu pożądanego przez reklamodawcę, nadawany za opłatą lub inną formą wynagrodzenia.

Ze względu na sposób rozpowszechniania programu, radio i telewizję dzielimy na:

- **naziemne** – sygnały przesyłane za pośrednictwem fal radiowych z jednego punktu nadawczego (stacji radiowej lub telewizyjnej) do wielu odbiorców;
- **satelitarne** – system transmisji programów za pośrednictwem specjalnych transponderów zamontowanych na satelitach, oparty na wykorzystaniu fal o bardzo wysokiej częstotliwości odbieranych za pomocą anten satelitarnych;
- **kablowe** – inaczej przewodowe, zinstytucjonalizowany system płatnej transmisji przekazów telewizyjnych lub radiowych (własnych, lokalnych lub satelitarnych), przesyłanych za pośrednictwem szerokopasmowego kabla ze stacji centralnej do indywidualnych abonentów.

Dane o abonentach radiowych i telewizyjnych przedstawione są w układzie wojewódzkim. Dotyczą osób i instytucji, które uiszczyły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych. Abonent jest liczony tylko raz bez względu na liczbę użytkowanych odbiorników. W przypadku instytucji (z wyjątkiem podmiotów prowadzących działalność leczniczą, sanatoriów, żłobków, publicznych i niepublicznych jednostek objętych systemem oświaty i uczelni oraz domów pomocy społecznej), obowiązuje rejestracja wszystkich posiadanych odbiorników radiowych i telewizyjnych i wysokość opłaty abonamentowej zależy od ich liczby. Instytucje obowiązane są również uiszczać opłaty abonamentowe za posiadanie odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.⁶³

Tablice o abonentach radiowych i telewizyjnych opracowano na podstawie danych Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej, natomiast dane o abonentach telewizji kablowej – według informacji Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

⁶³ Ustawa z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 730), z późniejszymi zmianami.

Imprezy masowe

Działalność w zakresie imprez masowych reguluje ustawa o bezpieczeństwie imprez masowych⁶⁴.

Zgodnie z ww. ustawą, **imprezą masową** jest masowa impreza artystyczno-rozrywkowa, masowa impreza sportowa, w tym mecz piłki nożnej, z wyjątkiem imprez:

- a. organizowanych w teatrach, operach, operetkach, filharmoniach, kinach, muzeach, bibliotekach, domach kultury i galeriach sztuki lub w innych podobnych obiektach,
- b. organizowanych w szkołach i placówkach oświatowych przez zarządzających tymi szkołami i placówkami,
- c. organizowanych w ramach współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży,
- d. sportowych organizowanych dla sportowców niepełnosprawnych,
- e. sportu powszechnego o charakterze rekreacji ruchowej, ogólnodostępnego, nieodpłatnego, organizowanego na terenie otwartym,
- f. zamkniętych organizowanych przez pracodawców dla ich pracowników, jeżeli rodzaj imprezy odpowiada przeznaczeniu obiektu lub terenu, gdzie ma się ona odbyć.

Masową imprezą artystyczno-rozrywkową jest impreza o charakterze artystycznym, rozrywkowym lub zorganizowane publiczne oglądanie przekazu telewizyjnego na ekranach lub urządzeniach umożliwiającym uzyskanie obrazu o przekątnej przekraczającej 3 metry, która ma się odbyć:

- na stadionie, w innym obiekcie niebędącym budynkiem lub na terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, na których liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej wynosi nie mniej niż 1000;
- w hali sportowej lub w innym budynku umożliwiającym prowadzenie imprezy masowej, w których liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej wynosi nie mniej niż 500.

W przypadku imprezy masowej o podwyższonym ryzyku (w czasie, której istnieje obawa wystąpienia aktów przemocy lub agresji) liczba miejsc wynosi odpowiednio 300 i 200.

Począwszy od 2011 r. w Głównym Urzędzie Statystycznym pozyskiwane są dane o organizacji imprez masowych, uzyskiwane na podstawie sprawozdawczości rocznej sporządzanej na formularzu o symbolu K-09.

Sprawozdanie sporządzają urzędy miast i gmin właściwe ze względu na miejsce przeprowadzenia imprezy masowej.

Zakres informacji zbieranych w sprawozdaniu obejmuje:

- organizatora imprezy, którym może być osoba prawna, osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej,
- przyjęty na potrzeby sprawozdawczości podział imprez masowych na imprezy artystyczno-rozrywkowe (np. koncert zespołu muzycznego), interdyscyplinarne (np. występy estradowe połączone z turniejem gier sportowych) i sportowe (np. mecz piłki nożnej),
- rodzaje imprez artystyczno-rozrywkowych (koncerty, przedstawienia i spektakle, pokazy/seanse filmowe, festiwale, kabarety, widowiska cyrkowe, imprezy łączone np. pokaz filmowy i kabaret),
- liczbę uczestników imprez.

Imprezy artystyczno-rozrywkowe obejmują:

- **koncerty**, czyli publiczne wykonanie utworów muzycznych; imprezy artystyczne wypełnione programem muzycznym (instrumentalnym lub wokalnym),
- **przedstawienia i spektakle**, czyli widowiska operowe, teatralne, baletowe,

⁶⁴ Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 2171).

- **pokazy, seanse filmowe**, czyli ciągłą projekcją filmu w zamierzonym i z góry określonym czasie trwania,
- **festiwale**, czyli szereg imprez artystycznych przeważnie jednego typu będących przeglądem osiągnięć w danej dziedzinie, zorganizowanych w jednym czasie i pod wspólną nazwą, często ujętych w ramy konkursu,
- **kabarety**, czyli spektakle satyryczno-rozrywkowe,
- **widowiska cyrkowe**, czyli występ podczas którego odbywają się popisy akrobatyczne, występy kłownów, popisy tresowanych zwierząt,
- **rekonstrukcje historyczne**,
- **imprezy łączone** np. pokaz filmowy i kabaret,
- **inne imprezy**.

Liczba uczestników – należy przez to rozumieć liczbę udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, które mogą być obecne na imprezie masowej (deklarowana przez organizatora liczba uczestników).

Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w samorządzie gminnym

Działalność w zakresie ochrony zabytków reguluje ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁶⁵. Ochrona zabytków, które znajdują się na terenie gminy należy do obowiązków samorządu lokalnego.

Badanie ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w samorządzie gminnym (sprawozdanie KK-2) zostało po raz pierwszy przeprowadzone w 2019 r. z inicjatywy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a zrealizowane przez resort statystyki, przy współpracy metodologicznej Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Dane z wszystkich urzędów gmin zebrano według stanu w dniu 30 czerwca 2019 r. lub (dane finansowe) za 2018 r. Planowane jest kontynuowanie badania co 4 lata.

Gminną ewidencję zabytków prowadzi w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy wójt (burmistrz, prezydent miasta).

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Aktualizacja gminnej ewidencji zabytków - obejmuje włączanie nowych kart adresowych do gminnej ewidencji zabytków, wyłączenie kart adresowych stanowiących element gminnej ewidencji zabytków lub zmianę treści kart adresowych będących elementem gminnej ewidencji zabytków.

Badania architektoniczne – działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń; powinny być poprzedzone działaniami mającymi na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku w sposób nieinwazyjny, bez ingerencji w jego substancję i obejmować m.in. badania naukowe z dziedziny historii, obejmujące swym zakresem kwerendę archiwalną, analizę źródeł pisanych, kartograficznych oraz ikonograficznych, analizę literatury przedmiotu, a także inwentaryzację pomiarową obiektu.

Badania konserwatorskie – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich.

Gminny program rewitalizacji – dokument służący zaplanowaniu i realizacji procesu rewitalizacji w rozumieniu ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

⁶⁵ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., poz. 1568).

Historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg.

Inna publiczna osoba prawna – podmioty posiadające osobowość prawną, takie jak: przedsiębiorstwa państwowe, banki państwowe, instytuty badawcze, publiczne szkoły wyższe, państwowe i samorządowe instytucje kultury.

Inna niepubliczna osoba prawna – spółki kapitałowe, spółdzielnie, przedsiębiorstwa prowadzone przez podmioty zaliczane do sektora prywatnego, niepubliczne szkoły wyższe, fundacje, partie polityczne, stowarzyszenia rejestrowe, związki zawodowe.

Własność mieszana – należy rozumieć taką, w której występuje co najmniej dwóch współwłaścicieli z różnych kategorii wskazanych w sprawozdaniu KK-2.

Lokalny program rewitalizacji – program działań zmierzających do wyprowadzenia danego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej oraz stworzenia warunków do jego dalszego rozwoju, opracowany, przyjęty i koordynowany przez gminę na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Prace konserwatorskie – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań.

Prace restauratorskie – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań.

Roboty budowlane – prace polegające na przebudowie, montażu, remoncie lub rozbiórce obiektu budowlanego, przy czym przez przebudowę należy rozumieć wykonywanie robót budowlanych, w wyniku których następuje zmiana parametrów użytkowych lub technicznych istniejącego obiektu budowlanego, z wyjątkiem charakterystycznych parametrów, jak: kubatura, powierzchnia zabudowy, wysokość, długość, szerokość bądź liczba kondygnacji; w przypadku dróg są dopuszczalne zmiany charakterystycznych parametrów w zakresie niewymagającym zmiany granic pasa drogowego, natomiast przez remont – należy rozumieć wykonywanie w istniejącym obiekcie budowlanym robót budowlanych polegających na odtworzeniu stanu pierwotnego, a niestanowiących bieżącej konserwacji (choć dopuszcza się stosowanie wyrobów budowlanych innych niż użyto w stanie pierwotnym).

Zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów.

Zabytek nieruchomy – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Methodological notes

General notes

Information **by voivodship** and **by urban/rural areas** has been presented according to the locality of each reporting unit. The data concerning theatres, and music and entertainment institutions, due to the specific type of their activity, are presented **by locality** and **by voivodship** (detailed explanations are provided later). Selected data are provided by regions, subregions and powiats.

Relative measures relating to the population number, referring to the variables described (such as the number of seats in theatres, library collections), have been established with the use of the demographic data as of 31 December, while for the phenomena lasting for a certain period, i.e. for a year (such as checking out books, theatre and cinema audience, public event participants, publishing activity) – on the basis of the population number as of 30 June .

All reporting surveys on cultural institutions carried out by Statistics Poland, the results of which are displayed herein, are census surveys.

Public expenditure on culture and national heritage

The data on public expenditure on culture and national heritage has been compiled in accordance with the Classification of Public Income and Expenses, introduced by the Minister of Finances Regulation of 2 March 2010⁶⁶.

Public expenditure are understood as total expenses incurred by the State budget and the budgets of local government units (i.e. budgets of gminas, cities with powiat status, powiats, and voivodships), not including transfers from the State budget to government units and transfers between local government units.

Current expenditure of the State budget and the budgets of local government units, presented in this study, are total expenditure less property expenditure. Current expenditure of the state budget entities include: 1) wages and salaries of employees in state-owned units budget and fees charged on the wages and salaries; 2) purchases of goods and services; 3) cost of living and other expenses related to the operations of the budget and execution of their statutory duties; 4) the cost of tasks assigned to units included to the public finances sector or others, with the exception of non-governmental organisations.⁶⁷

Households' expenses on culture

The data on average household expenses, as well as on household's durable goods, have been derived from sample surveys on household budgets⁶⁸, conducted in the period 2017-2019. These surveys have also served as the source of information on income, expenses, and household equipment with durable goods, and have been used in the analyses of the structure, diversity and development tendencies related to income, expenses, and consumption in households. Expenditures presented in this publication are based on the current classification (which came into force from 2013): the Classification of revenues and expenditures for the household budget surveys developed on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose.⁶⁹

A group of expenses related to culture and recreation is recognised as one of the basic groups of expenditures in the surveys on family budgets. It comprises expenses on typically cultural activities, expenses on recreational activities, and expenses on activities which are both cultural and recreational, from which two separate sub-groups covering only one type of activity may not be distinguished. Given the above, total expenses on culture, calculated together with such expenses on recreation which may not be separated, are overstated.

⁶⁶ The Minister of Finances' Regulation of 2 March 2010 on the Detailed Classification of Income, Expenses, Revenues and Expenditures and Funds Originating From Foreign Sources (Journal of Laws of 2016, item 1053), with later amendments.

⁶⁷ The Act of 27 August 2009 on Public Finances (Journal of Laws of 2017, item 2077), with later amendments.

⁶⁸ A detailed description of the methodology (including sampling) for the Survey on Household Budgets is published annually as part of the Statistics Poland publication, entitled "Household Budgets..."

⁶⁹ COICOP/HBS/HICP/PPP, Issue 2 (Statistics Poland, Warsaw 2013).

Expenditure considered as a typical “cultural”, called here as **expenditure on culture** (other than on cultural and recreational activities), presented in this publications, covers:

- purchase of newspapers and magazines – newspapers and magazines published weekly or monthly, and other periodic publications involving subscription fees, including Internet subscription;
- purchase of books for non-educational purposes – atlases, dictionaries, encyclopaedias, scientific books, fiction books, album publications, the Bible, notes (scores) – not only in paper form but also recorded on other types of data carriers, as well as children’s painting books, book covers, and the like;
- charges for admission tickets to cinemas, theatres, operas, musical comedies, circuses, etc.; tickets for concerts, concert-hall performances, light or sound shows; admission tickets to museums, zoological gardens, botanical gardens, national parks, and art galleries; charges for monument sightseeing, and library charges; charges for services of musicians, clowns, performers for private entertainments;
- purchase of sound receivers, recorders and players – such as – radio sets, car radios, radio clocks, two-way radios, amateur radio receivers and transmitters, gramophones, tape players and recorders, cassette players and recorders, CD-players, personal stereos, stereo systems and their constituent units (turntables, tuners, amplifiers, speakers, etc.), microphones and earphones;
- purchase of equipment for the reception, recording and reproduction of sound and vision: television sets, including television aerials of all types, video recorders and DVD recorders and players, “digiboxes”, home theatre systems, video projectors, satellite receivers, Blu-ray players, sound and vision players (with video function), hard disc recorders;
- purchase of portable sound and vision devices such as: portable sound and vision players, portable TV receivers;
- purchase of other equipment and accessories for the reception, recording and reproduction of sound and picture such as earphones, digital photo frames, E-book readers, and other accessories;
- charges for repair of audio-visual, photographic and information processing equipment, installation of audiovisual equipment, including installation of cable television, satellite dish, car radios, etc. including total value of the service – both the cost of labour and the cost of materials ;
- purchase of musical instruments – traditional instruments such as pianos, organs, violins, guitars, drums, trumpets, clarinets, flutes, recorders, harmonicas, etc. and electronic instruments;
- purchase of photographic and film equipment including still cameras, movie cameras and sound-recording cameras, film and slide projectors, enlargers and film processing equipment, video cameras, including cam-corders and accessories such as screens, viewers, lenses (including zoom lenses), flash attachments, filters, exposure meters;
- purchase of data carriers – pre-recorded recording media (CDs, gramophone records, Blu-ray discs, videos and DVDs, cassettes, video cassettes), music downloads and video/film downloads, services provided by websites which offer streaming of music and for which customers need a subscription and have to pay a monthly fee, unrecorded recording media (CDs /R and RW/, videos and DVDs /R and RW/, Blu-ray discs, cassettes, video cassettes) as well as memory cards, memory sticks, film rolls, unexposed films, cartridges and discs for photographic and cinematographic use, photographic supplies such as paper;
- charges for television and radio licence fees, subscriptions – television and radio broadcasting fee, subscription to cable TV and Pay-TV and television on demand (of which in hospitals); data do not include fees for access to a television programme in the framework of the bundled telecommunication services (included in the Communication section);
- charges for hiring of equipment and accessories for culture – hire of DVDs, video cassettes, CDs, Blu-ray, hire of equipment and accessories for culture, such as television sets, decoders, DVD, video and CD players, photographic equipment, etc.

Since 2005, according to the methodology adopted for the household budget survey, the breakdown into five basic types has been used, referred to also as socioeconomic population groups in the country:

- **households of employees**, whose only or main (predominant) source of income is the income from hired work in the public or private sector (presented herein also in the division into households of employees on labour positions and households of employees on non-labour positions);
- **households of farmers**, whose only or main (predominant) source of income is the income from a private agricultural farm;
- **households of the self-employed**, whose only or main (predominant) source of income is the income from self-employment, i.e., from conducting economic activity, other than farming or from practicing a profession;
- **household of pensioners and retirees**, whose only or main (predominant) source of income is retirement payments and pensions (presented herein also in the division into households of pensioners and retirees);
- **households maintained on non-earned sources** (which are not covered by the other data presented herein), whose only or main (predominant) source of income is derived from non-earned sources, other than retirement payments and pensions, such as unemployment benefits, financial aid, and aid in the form of services, housing allowances or family benefits, together with supplements, alimony, donations, and income from property and rental of real estate.

The results of the surveys presented herein on household budgets do not cover households occupying collective accommodation facilities, such as student dormitories, social welfare homes, and the like, or households of foreigners (except for households of foreign citizens who either permanently live in, or have stayed in, Poland for a longer time, and who speak Polish fluently).

Libraries

This section provides information on public libraries, scientific and pedagogical libraries, libraries of institutions and establishments (specialised/factory, specialised-fiction and scientific, technical and economic information centres) as well as libraries of scientific societies, covered by surveys conducted within the public statistics.

The activities of the national library network, as well as the activities of individual types of libraries, are subject to the provisions of the Act of 27 June 1997 on Libraries⁷⁰.

Since 2011 information on public libraries is gathered on a yearly basis through K-03 form. The scope of this information covers the data on library collections, on the number of out-of-library loans and on loans to user in reading rooms – presented by type of collections. The report also includes the data on users registered in the library, readers (users actively borrowing books) and on library visits in a given year – presented by age and by main occupation, as well as the data on the number of seats in reading rooms and the information on the activity of library service points. Library form covers also information on publishing and other types of activities in libraries (professional training for librarians, training for readers, events, conferences, seminars). Moreover, since 2011 the K-03 form also serves as the means of collecting information on electronic services in the libraries, i.e. on-line catalogue, remote ordering for library materials, electronic notification of the dates of return of library materials and information on creating the library databases, digital library and repository.

A library is a unit having an organised (catalogued) collection of books, periodicals and special collections, comprising at least 300 catalogue items, available to the users in a controlled manner.

Public libraries – institutions that serve to develop and meet the educational, cultural and information needs of the general public and participate in the dissemination of knowledge and culture.

Based on the intended functions of individual institutions, we distinguish between the following types of libraries: voivodship and powiat libraries as well as libraries serving the needs of residents of cities with powiat status, urban gminas, urban-rural gminas, and rural gminas. What is more, within public libraries a distinction has been drawn between main libraries and library branches/service points, both subordinated to main libraries. Additionally, libraries operating within the structure of other institutions, such as schools (public school libraries) or cultural institutions (community centres) have been divided into separate groups.

⁷⁰ The Act of 27 June 1997 on Libraries (Journal of Laws of 2019, item 1479).

Library branches are institutions subordinated, in terms of organisation, to the parent library, serving a certain part of the area covered by the activity of the parent library, and having their own permanent collection (which is often registered twice – in the inventory book of the parent library and in that of the branch). From among the library branches we distinguish branches for children, equipped with appropriate collections, performing popular activity to satisfy the needs of the young generation.

Library service points are institutions, usually run as part of community-oriented activities, the books from whose collections are borrowed for an unspecified period from the parent library unit (either main library or library branch) but still remain in the register of the parent library unit. Library service points operate in locations in which there are no other library establishments. Since they do not constitute independent units in term of organisation, the data on their number and their activity have been provided together with the data concerning parent library units.

Branches for children are non-independent units generally operating as organisational units of main libraries or library branches. Their purpose is to serve children and young people at school, performing the function of library branches for children.

Scientific libraries are aimed at meeting the needs of science and related social functions. Within this group, in accordance with the Act of Libraries, the following libraries are included: National Libraries, libraries of the Polish Academy of Science and its branches, university libraries, research and development units' libraries and other libraries included on the list of the Minister of Culture and National Heritage⁷¹.

Pedagogical libraries are entities which serve the needs of teachers who study or improve their qualifications, students preparing to become teachers and students of institutions educating teachers. The collection of these libraries includes professional literature in the field of education and other fields of science, as well as belles-lettres and socio-economic literature.

Libraries of institutions and establishments do not constitute a uniform library network. They include **specialised/factory libraries** (of institutions, governments, companies, museums, theatres) and **scientific, technical and economic information centres (INTE)**. Libraries having the status of scientific libraries are not included in the latter. Specialised/factory libraries meet the needs of employment enterprises, providing materials and information from various fields, necessary for employees (to carry out their tasks and improve their qualifications).

In employment enterprises there are also **specialised-fiction libraries**, possessing collection typical for the founding institution and also collection of belles-lettres.

Library collections include paper publications, special collections, licensed electronic collections to which the library has paid access.

Collections include non-periodic publications (books and pamphlets published after 1800⁷²) and periodic publications (newspapers and magazines). **A volume** (the contents included in one cover), listed in the inventory book, constitutes the calculation unit for an ordinary collection. In the case of periodicals, a volume is understood as a collection (usually the annual collection) of issues of a given newspaper or magazine, published under the-same title, and constituting one item in the inventory book.

Special collections are counted in inventory units strictly determined for each type of collection (such as reels, discs, maps, tapes, films, and norms), in accordance with the Minister of Culture and National Heritage Regulation⁷³. Other non-electronic collections are divided into the following basic groups:

- **manuscripts** are hand-written texts, irrespective from the type of writing, literary material and technique, as well as non-copied typescripts;
- **old prints** are books published prior to 1800⁷⁴;

⁷¹ Regulation of the Ministry of Culture and National Heritage of 2 April 2012 on the manner and procedure for including libraries to some scientific libraries and establishing their list (Journal of Laws of 2016, item 137), as amended.

⁷² See note 12 and info on "old prints"..

⁷³ The Ministry of Culture and National Heritage Regulation of 29 October 2008 on the Principles of Registering Library Materials (Journal of Laws No. 205, item 1283).

⁷⁴ Encyclopaedia of knowledge on book, col. 2225. Ossolineum, Wrocław 1971.

- **microforms** are miniaturised forms of literary documents (microfilms – recorded on films; microchips – recorded on photographic materials in the form of a flat film);
- **music prints** – i.e. printed documents which include music notation usually using sheet music;
- **cartographic documents** – i.e. symbolic presentation in the reduced scale of concrete or abstract phenomena located in space and time (maps, globes, plans, topographical models, convex maps and aerial photographs); the cartographic documents do not include: atlas and other cartographic documents in book form, microforms, audiovisual and electronic documents;
- **graphic documents** are documents including illustrative fact, i.e. drawings, graphics (both originals and reproductions), photographs, posters, technical drawings;
- **standards, patents** in printed form;
- **audiovisual materials** are documents including image and/or sound records and which require special sound and/or image playing and receiving equipment. They cover audio collections, visual collections and joint (audiovisual) collections, such as DVDs, films, slides, gramophone discs and compact discs, audiotapes, tapes, video cassettes, computer games etc.;
- **audiobooks** - i.e. sound recordings containing the text of a book read by a lector; usually stored on an audio cassette, CD or DVD. Audiobooks constitute a group of collections separated from audiovisual materials;
- **electronic documents** - i.e. sets of data arranged in a specific internal structure, constituting a separate semantic whole, resulting from working with a given computer program and saved as a file on an IT data carrier. They can be in the form of a text, image, music, movie or mixed file;
- **other collections** – i.e. posters, leaflets, one-day, calendar.

Catalogued electronic documents are electronic documents on a physical carrier requiring appropriate data or software reading tools.

Licensed electronic collections include non-catalogued electronic collection with remote access for which the library has paid the access (separately or in consortium) or obtained it on the basis of separate agreements.

Materials digitalized by the library are part of loaned library collections and joined to the regional/institutional digital library or loaned locally since the beginning of digital library.

The term **shares of receipts** of library materials is understood as the percentage ratio of the number of library materials of a given type, added during the year to the total collection of a given type, as of 31 December of this year.

Readers (users actively borrowing books) – users registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

The data on borrowers refers to persons who benefit from library collections, i.e. who check out library materials in order to use them outside the library. The check-out card (the borrower's card) or, alternatively, any other registration document, constitutes the basic document used for the purposes of collecting data on library borrowers. A borrower is a person who in the course of a reporting year was registered at a library and checked out at least one item. Information on borrowers has been grouped by age and by occupation, according to the classification applied in "The Public Library Journal", serving as the basic reference document used for drawing up statistical compilations in the scope of library activities. The following age groups of borrowers have been adopted for documentation purposes on the basis of "record-obligation cards": up to 5, 6-12, 13-15, 16-19, 20-24, 25-44, 45-60, and more than 60. In addition, the following division into socio-occupational groups has also been adopted: learners (all persons attending schools and higher education institutions), employed persons and others.

User registered in the library – person registered in the library during the reported year to use at least once the collection and library-information services in the library (based on active account and valid check-out card), i.e. user borrowed the library materials in the reading room or outside the library area (with access to the remote library services), as well as with access to computer and multimedia workshops, information services, data bases and catalogues, etc. This category do not include borrowers who was automatically entered into the database of readers (e.g. the new registered students) and did not personally or remote active their account by the end of

the reported year. Moreover, readers who use only services other than library-information services (e.g. author meetings, discussion book clubs, exhibitions, library lessons, courses), cannot be registered.

Library visits – including the number of entry to the library rooms, i.e. are counted the entry or exit from the library manually or using electronic counter. The number of entry is registered by the particular library branches and then is summarised for the statistics; the number of entry and exit of the library staff is excluded.

Access to library collections, both in the form of outside loans and access in the reading room, has been presented in the division into **out-of-library loans** and **loans to users in reading-room**. Out-of-library loan is understood as providing individual borrowers (private persons) with the access to library materials, which may be taken outside the library area, while **interlibrary lending** (a form of outside lending) covers lending library collections, or part thereof, to other libraries and institutions, as well as borrowing library collections, or part thereof, from other libraries. Information on interlibrary lending is not collected for public libraries. Access to library collections is recorded for libraries with reading rooms, i.e. independent rooms adapted to on-site use of library collections. Such data should be treated only as approximate, since some of the libraries either do not keep any register of the collection availability in reading rooms, or provide only estimated data.

Moreover, since 2011 they collected information on electronic databases available remotely or in the local network; including the number of sessions, number of downloaded documents, publications of its own digital library and the number of entry on the website. The session is understood as a realised query (login) to the own or licensed databases (except the database of catalogue). The downloaded document includes the whole text of the publication searched in full-text databases or in electronic journal collections or downloaded page of e-book.

Publications

Tables included in chapter “Publications” have been developed on the basis of data provided by the National Library. This data has, in turn, been compiled on the basis of the copies of publications sent to the National Library, regarded as the compulsory copies of individual publications in the country.

Due to the changes in the publishing process and other than earlier ways of introducing publications to the publishing market, National Library recognised that the data obtained from publishers does not allow on a production of a real statistical information on global number of copies of books and press and therefore from 2013 does not provide data in this field.

In accordance with UNESCO recommendations, the statistics on publications are based on the division into periodic and non-periodic publications⁷⁵.

Non-periodic publications are complete publications (works which constitute complete books, whether one-volume or multi-volume), issued in complete publication series, such as books, pamphlets, notes, maps, and documents on social life.⁷⁶

In accordance with the standard statistics on the release and distribution of books, newspapers, magazines and electronic publications (PN-EN ISO 9707: 1998): **books** are publications which contain at least 49 pages, not including the cover, as opposed to **pamphlets** which contain from 5 to 48 pages, not including the cover, which are published in a given country, and which are generally available.

The data on books and pamphlets cover also school songbooks, albums and atlases.

The calculation units adopted in the statistics on non-periodic publications are as follows:

- **title** – each publication of the entire work (one-volume or multi-volume) which constitutes an autonomous publisher’s and reader’s unit,

⁷⁵ The UNESCO recommendations on the standardisation of international statistics on the publication and distribution of books, newspapers and magazines were adopted at the 23th General Conference of UNESCO held in Sofia in 1985.

⁷⁶ “The documents on social life forms issued in order to achieve short-term goals of information, propaganda, advertising and normative, reflecting the internal working of different types of organisations, associations and institutions, social groups”, such as posters, flyers, invitations, price lists. <http://www.bn.org.pl/collections/documents-social-life>.

- **publisher's sheet** – consisting of 40 000 characters (letters, numbers, punctuation marks, spaces, etc.) – for letter or numerical texts, or 700 verses – for poetry,
- **global number of copies** – corresponding to the number of copies published.

The following division by type has been adopted for the books and pamphlets group:

1. scientific publications, including studies, monographs, researches, resources, PhD theses and habilitation theses, and reference and information publications (encyclopaedias, dictionaries, atlases, bibliographies, etc.);
2. course books aimed at higher-education students (academic course books, textbooks, problem collections, or exercise books);
3. popular publications – general publications aimed at the mass market, such as nonfiction, ideological literature, popular scientific literature, religious literature, guides, etc.;
4. professional publications, such as guidebooks, manuals, and training materials;
5. school textbooks and reference books for primary schools, lower secondary schools and upper-secondary schools (including post-secondary schools), not including higher education institutions;
6. belles-letters (novels, short stories, dramas, poetry, letters, diaries, essays, literary reports, and comics), divided into literature for adults and literature for children and youths.

Periodic publications are publications released in parts (at regular or irregular intervals), which are of a specific type, such as newspapers and magazines (including yearbooks), which share a common title, and which are usually collective publications (scientific bulletins, scientific works, etc.).

In accordance with the UNESCO recommendations:

1. **newspapers** are general-information periodicals, irrespective from the frequency with which they are released, serving as the basic source of up-to-date information on current domestic and foreign events, appealing to a wide circle of readers,
2. **magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic problems, as well as specialised and scientific issues, devoted to strictly-defined topics, including illustrated magazines, etc., and government publications.

Magazines are divided into:

- scientific magazines – reporting results of scientific research,
- professional magazines – of a practical nature, related to a given profession performed at various levels,
- informational magazines – providing express information, documentary reviews, bulletins and announcements, lists, guides, etc.,
- generalities – aimed at a wide circle of readers, irrespective from their occupation,
- magazines for children and youth – aimed at readers aged up to 14,
- government magazines – periodicals of the State authorities and offices, including legal provisions and legal documents,
- official magazines – reports on the activity of various institutions and workplaces, regulations for organisation members, etc.,
- magazines aimed at foreign readers – presented as a separate group, due to their regular distribution outside the country.

If sold separately, any extra sections of periodicals are considered to constitute separate titles. The number of periodical titles does not account for various mutations, except for foreign language versions which are considered to constitute separate titles.

Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres

Information on centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres are derived from the regular surveys, by means of the K-07 form.

The report presents information on theatre hall possessed with the number of seats, library and specialised workshops conducted in the units. There are also information on number of cultural events organised by units and participants of the events, as well as the number of artistic ensembles, groups (clubs/sections) and their members, courses and courses graduates. The Act of 25 October 1991 on organising and conducting cultural activities⁷⁷ mentions the main tasks of cultural institutions, such as community centres, cultural centres, community centres and clubs, whose primary statutory objective is to conduct cultural activities.

The following definitions of cultural institutions have been adopted:

Centres of culture – the cultural institutions which conduct a multidirectional animation activities, consisting in initiating, stimulating and supporting cultural activity of social groups and local communities, having a permanent cultural program, a team of skilled workers (animators or instructors, pedagogues, educators) as well as adequate infrastructure (rooms and equipment). The essence of the activities of the centres of culture is a cultural education, artistic education and social animation.

Cultural centres – lead multi-cultural and social activities. They are located in separate, specially built or adapted building with a cinema and concert hall. There are also adequate facilities and equipment, which can be used to conduct specialised cultural activities.

Cultural establishments (urban, urban-communal, municipal) which are multifunctional socio-cultural institutions. The role of institutions is to integrate autonomous cultural institutions and other entities engaged in cultural activities existing in a given locality around a common agenda. Cultural and art centres can be treated as cultural centres or cultural establishments, depending on the statutory determination of type of entity.

Clubs are cultural institutions that operate in the local community in cooperation with institutions, cultural, social and political organisations and associations. They have one or more rooms, adequate equipment (audio-visual equipment, television, newspapers, etc.). Clubs are open every day, as a place to organise cultural recreation and community activities. The activities of the clubs is usually carried out by public, together with the facility's manager.

Community centres are cultural institutions with usually one room, necessary equipment and involve small groups of local community. They are run by local leaders together with a centre's manager. Community centre entity, commonly referred to "common rooms", are not referred to as such if they that do not provide cultural activities, and whose premises are used for other purposes, such as organising meetings and conferences, professional courses, etc.

Artistic ensembles, groups (clubs/sections) are organised groups conducting activities in a specific field, led by qualified staff of cultural institutions. Group members participating in different groups are counted as many times as there are groups in which they participate. Art instructors, tutors, choreographers, accompanists and other persons participating permanently in the group' classes are also reported.

The courses (completed and ongoing during the reporting year) include training courses of a duration of at least 16 hours, which help their participants to develop new skills or interests. Courses related to the acquisition of or increase in professional qualifications have been excluded. The number of courses graduates refers only to those individuals who have completed the course according to the conditions set by the organiser. Data on graduates of the courses completed in the reporting year are shown in this chapter.

The workshop, which is a separated room adapted to carry out the permanent specialised activity on certain theme, is referred to as a **specialised workshop**. Based on the type of activities conducted, the following types of workshop have been recognised: photographic, film, art, music, polytechnic, computer, ceramic, multimedia (for learning languages) as well as radio studio, TV studio, and ballet/dancing rooms.

⁷⁷ The Act of 25 October 1991 on organising and conducting cultural activities (Journal of Laws of 2017, item 862), with later amendments.

The events organised by the units include cultural events in the reporting year, available to public and regular members of groups, clubs, workshops etc. However, the events do not include regular meetings of ensembles members, groups, clubs, specialised workshops and other forms of regular activity.

Art schools

In Poland, along the general system of education, there are art schools educating talented youth in various fields of art. Responsible for art schools is the Minister of Culture and National Heritage. The minister's tasks as an organiser of some schools and as a supervisor of all art schools are carried out in the Department of Art Schools and Cultural Education of the Ministry of Culture and National Heritage and in the Centre of Artistic Education. The system of artistic education in Poland comprises public and non-public art schools (providing only courses in art and general art schools), art institutions (art centres) and dormitories for students outside their place of residence. Artistic education may be continued in an (artistic) higher education institution.

The activity of art schools is regulated by the Educational Law⁷⁸ and with respect to higher education institutions – by the Law on Higher Education and Science.⁷⁹

The source of data presented are: educational information system administered by the Ministry of National Education⁸⁰ and the Integrated Information System on Science and Higher Education POL-on administered by the Ministry of Science and Higher Education.

Data on **students** are provided as of the beginning of the school year, while data on **school graduates** refer to the end of the preceding school year. Data on **students of higher education institutions** refer to people registered as students in higher education institutions, together with students who have completed the final year of studies without taking the diploma exam and who were on academic leave. The data on first-year students concern only the students of long-cycle programmes (unified Master's studies) and first-cycle programmes (vocational studies). Data on **graduates of higher education institutions** refer to people who have completed receiving the academic title. Data on graduates is provided as of the preceding academic year.

School is an institution established pursuant to a founding act or entry into the register by a state administration entity, self-government entity, by a legal or natural person, according to the regulations of the law on the system of education.

Art schools not granting occupational certificates (first-cycle), comprise general schools and schools providing only courses in art.

Information on **art schools granting occupational certificates** refer to general art schools which comprise: long-cycle six-year general music schools, six-year general fine arts schools, four-year fine arts secondary schools and nine-year secondary ballet schools. Graduates of general art schools have secondary education and can take final exam (matriculation) and obtain secondary school certificate (if they pass the final exam). Upon graduation from a vocational school, students obtain a diploma confirming the acquisition of an occupational title.

Post-secondary schools are organised on the curricular basis of upper general secondary schools, enabling the supplementing of general education with vocational qualifications at secondary technical level or its equivalent. After September 1, 2005 institutions providing education in post-secondary and postmatriculation schools have been transformed into post-secondary schools referred to in Article 9 item 1 paragraph 3 g) of the Law on the system of education. Post-secondary art schools comprise: post-secondary music schools, post-secondary fine arts schools, postmatriculation librarian's and cultural organisers' schools.

Academic studies are studies conducted by an authorised higher education institution which end in obtaining the appropriate professional title.

In the academic year 2017/2018 were the following higher education institutions of art: the Feliks Nowowiejski Academy of Music in Bydgoszcz, the *Stanislaw Moniuszko Academy of Music in Gdansk*, the Karol Szymanowski Acade-

⁷⁸ The Act of 14 December 2016 – Educational Law (Journal of Laws of 2018, item 996), with later amendments.

⁷⁹ The Act of 20 July 2018 – Law on Higher Education and Science (Journal of Laws of 2018, item 1668), with later amendments.

⁸⁰ The Act of 15 April 2011 on Information System on Education (Journal of Laws of 2019, item 1942), with later amendments.

my of Music in Katowice, the Academy of Music in Kraków, the Grażyna and Kiejstut Bacewicz Academy of Music in Łódź, the Ignacy Jan Paderewski Academy of Music in Poznań, the Fryderyk Chopin University of Music in Warsaw, the Karol Lipiński Academy of Music in Wrocław, the Academy of Fine Arts in Gdańsk, the Academy of Fine Arts in Katowice, the Jan Matejko Academy of Fine Arts in Kraków, the Strzemiński Academy of Fine Arts in Łódź, the Higher School of Art and Design in Łódź, University of Arts in Poznań, the *Academy of Fine Arts in Warsaw*, European Academy of Arts in Warsaw, Warsaw School of Arts, the Eugeniusz Geppert Academy of Art and Design in Wrocław, the Szczecin Academy of Art, the Ludwik Solski Academy for the Dramatic Arts in Kraków, the Leon Schiller Film School in Łódź, the Aleksander Zelwerowicz National Academy of Dramatic Art in Warsaw and the Warsaw Film School.

Data on students and graduates broken down by groups and subgroups fields of study are presented according to the classification on fields of education and training (2013⁸¹), developed on the basis of the International Standard Classification of Education (ISCED 2011)⁸². For statistical purposes of international comparisons Polish courses of study are allocated by representatives of the Statistics Poland in cooperation with the Ministry of Science and Higher Education to the groups and subgroups of fields of study, based on guidelines of international classifications.

To the group of fields of art studies and artistic specialties include: Acting, Acting of new media, Acting of musical theatre, Animation, Animation of culture in the social space, Animation of people 50+, Interior design, Art&Design, Digital Design, Musical conducting, Artistic education in the field of music arts, Artistic education in the field of fine arts, Publishing, Film and multimedia, Film studies, Film studies and knowledge of new media, Photography, Photography and creation of visual communication, Graphic – plastic arts, Graphic – audio-visual techniques and multimedia, Computer graphic and multimedia production, Games and interactive graphics, History of art., Media informatics, Instrumental studies, Intermedia, Jazz and show music, Jazz and entertainment music, Composition and theory of music, Composition, musical conducting and theory of music, Works of art conservation and restoration, Painting, Painting and interdisciplinary projects, Interactive media and spectacles, Creative media: game design, animation, special effects, Mediation of art, Musical and choreography, Church music, Music in the media, Musicology, Music therapy, Conservation of goods of culture, Organisation of film and television production, Media production, Designing games and virtual space, Music and sound production, Interior and environmental design, Graphic design, Furniture design, Realisation of film, television and photo image, Directing, Sound directing, Sculpture, Stage design, Art and media, Media art, Media art and visual education, Modern arts – Design Now, Art and ceramics design, Art and glass design, Visual arts, Dance, Theatre studies, Textile and clothing, Knowledge of film and audio-visual culture, Knowledge of theatre, Vocal studies, Design, Industrial design.

Museums

The annual Statistics Poland's report is based on the K-02 form, concerning the activities of museums and is filled in by museums and museum branches, whose basic task, as cultural institutions, is to collect and to popularise the products of material and spiritual culture. The report presents information on collections possessed (by field), exhibitions organised within the country and exhibit exchanges with other countries. It also provides data on museum and museum exhibition visitors (since 2010 data is provided also on free visits as part of "Night of Museums") and information on the forms of both educational activity (lectures, movie screenings, concerts, competitions, workshops, outdoor events, lessons, scientific sessions and seminars), publishing and other types of activity, as well as research programmes carried out by museums.

The K-02 form has also served as the vehicle for collecting information on institutions complementing the offer of museums and art galleries⁸³, named **"institutions related to museums"**, which include the following⁸⁴:

- zoological gardens (including aquaria, in which small reptiles and amphibia are reared, as well as vivaria, which are combinations of aquaria and terraria),

⁸¹ ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013). UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2014.

⁸² International Standard Classification of Education ISCED 2011. UNESCO Institute for Statistics, Montreal 2012.

⁸³ UNESCO recommendations also provide for the presentation of the activities of separate museum exhibitions in libraries and archives, not included in the Statistics Poland surveys.

⁸⁴ In accordance with the classification developed by the International Council of Museums (ICOM) and recommended by UNESCO.

- botanical gardens,
- other units, such as planetarium, science and technology camps and centres, as well as other permanent exhibitions which are not museums, but which display certain achievements, inventions and curiosities in the field of history, archaeology, culture, nature, technology, etc.

The activities of museums are governed by the Act of 21 November 1996⁸⁵.

Pursuant to Article 1 of the above Act, **museums** are non-profit organisational units whose aim is to gather and to permanently protect the natural and cultural heritage of both material and non-material character, as well as to provide information on the values and contents of collections, to popularise the fundamental values of history, science and culture, to develop cognitive and aesthetic sensivity, and to provide access to their collections.

The data on museums refers:

1. in the public sector:
 - a. to national museums, organised by the ministers and managers of central offices,
 - b. to the museums of self-government entities founded by local self-governing bodies,
2. in the private sector – to the museums owned by:
 - a. associations,
 - b. foundations,
 - c. companies,
 - d. organisational units of churches or religious associations,
 - e. natural persons and others.

These are the local self-governing entities at the gmina level which are in charge of the majority of museums in the public sector.

In public statistics the following division of museums has been adopted:

- **art museums** – assembling collections in the field of painting, graphic art, sculpture, decorative art (handicrafts); this group includes also interior design museums which display collections in the field of material art and culture, in the form of arranged residential interiors;
- **archaeological museums** – assembling collections in the field of the history of material culture from the period preceding written accounts; this group covers also archaeological reserves;
- **ethnographic museums** – assembling collections in the field of village culture in Poland, and in other European and non-European countries, as well as products of primitive culture;
- **historical museums** – assembling collections related to national history, including the history of cities and towns, and the history of social and nationalist movements;
- **biographical museums** – assembling collections related to the life and activities of prominent figures (such as writers, artists, scientists, or politicians);
- **literary museums** – protecting Polish literary works;
- **martyrological museums** – dealing with the protection of facilities and devices used in former concentration camps and prisoner-of-war camps, as well as prisons and places of execution related to these facilities and devices;
- **natural history museums** – assembling collections of natural showpieces;
- **geological museums** – assembling collections related to processes taking place inside the Earth;
- **museums of science and technology** – assembling collections in different fields of technology and branches of production, such as transport, agriculture, and textiles;
- **military museums** – assembling collections related to the Polish military forces;

⁸⁵ The Act of 21 November 1996 on Museums (Journal of Laws of 2019, item 917).

- **interdisciplinary museums** – assembling miscellaneous collections;
- **open-air museums** – exhibiting collections of buildings and artefacts out-of-doors; they are also frequently known as museums of folk buildings or museums of village, because most of all they present collections related to folk culture of a given region; they also include museums of agricultural, industry, railway or aviation museums;
- **regional museum** – assembling collections of historical importance to the region of the field of art, archaeology, ethnography, technology, natural history and other branches, including the collection of regional historical monuments;
- **interior museums** – presenting interiors, halls, etc.; assembling exhibits and documents related to the history of a given place;
- **other museums** – which are not classified under any of the above types, given the fact that neither type of collection appears to be especially prevalent.

An exhibition organised by a museum and under appropriate titles is a set of pieces of art (museum exhibits) displayed to the public (visitors).

Temporary exhibitions are one-off displays held by and within the area of the museum for a specified period.

Foreign national exhibitions are exhibitions organised by a museum and presented outside its premises in various places (towns). Data on foreign national exhibitions are presented by the unit which makes the exhibition available to the public.

Data is collected also on the number of **permanent exhibitions** within museums, i.e. thematic exhibitions in separate parts of museum facilities, halls, or sections, etc.

Exhibits are objects which possess permanent cultural value (historical, scientific, cognitive, or aesthetic), political value, or social value, are subject to legal protection, and belong to museum collections, i.e. are included in the monuments register kept by the museum.

Exhibits have been grouped by class (branch), based on the field to which they belong, and are presented in the form of class or thematic exhibitions. Pursuant to the Act on Museums, “exhibits are movable and immovable items, owned by the museum and entered in the register of exhibits.”

A single exhibit, and a set of exhibits – as long as it forms an integral whole (such as a furniture kit, canteen of cutlery, or set of recordings) has been classified as one item (one number in the inventory book).⁸⁶

Deposits are items borrowed from other museums, institutions, or individuals, and entered in the book of deposits.

The data on museums has been presented by voivodship.

Art galleries

The data on exhibition activities carried out by **galleries** and **art salons** are derived from the regular annual reports, by means of the K-05 form. The regular reports cover entities whose basic activity (or one of the basic activities) is exhibition arranging.

Galleries and art salons have been divided into national galleries, self-government galleries, and other galleries. None of the above three groups includes the galleries and art salons which are museum branches, or units which trade in works of art, but which do not carry out exhibition activity.

Information was collected under the following headings:

- own collections by exhibit branches (refers to national galleries and self-government galleries),
- exhibition activity, both within the country and abroad (exhibitions, exhibits, visitors),

⁸⁶ Pursuant to the Regulation of the Minister of Culture of 30 August 2004 on the scope, form and method of registering monuments in museums (Journal of Laws No. 202, item 2073).

- other forms of educational activity (lectures, presentations, meetings with authors, exhibition conversations, film screenings, concerts/ performances, contests, workshops and their attendants),
- publishing activity.

An exhibition is understood as an event in which a set of works of art is made available to the public (to visitors), under a specific title, and for a specified period. One title is one exhibition. Each display of the same set of works of art, one title but in different places, is called **an exposition**. A display of exhibits in one place only constitutes one exposition.

In terms of the places of presentations of exhibitions, and country of birth of their authors, we distinguish between the following types of exhibitions: national, foreign (foreign art presentation), international (foreign and Polish art presentation), and the Polish exhibitions abroad. In addition, the open-air exhibitions of exhibitions were isolated, and those which used the so-called presentation “new media”, i.e. non-traditional exhibits, forms and techniques, such as computer animation, spatial arrangements (installations), design.

The data on galleries and on organisation of exhibitions has been presented by voivodship. In the group of national and self-government galleries, the individual data on the activity of national cultural institutions, established by the appropriate Minister of Culture and Heritage Protection, such as: the Zachęta – National Gallery of Art (in Warsaw), the Ujazdowski Castle Centre for Contemporary Art (in Warsaw) and the Centre of Polish Sculpture in Orońsko (Mazowieckie Voivodship) has been indicated separately.

The appropriate Minister of Culture and Heritage Protection is also the co-managing body of the Centre of Contemporary Art – Znaki Czasu in Toruń, which has been entered in the register of the self-governmental organiser (Toruń city), but which has not been separated (in this publication) and presented in the group of national and self-government institutions – similarly to other cultural institutions co-managed by this minister.

Market of works of art and antiques

Information on selected aspects of the functioning of the market of works of art and antiques are collected based on K-10 form, implemented since 2014 by Statistics Poland. This survey covers the units that carry out economic activities associated with the sale of works of art or antiques, own or on a commission basis. In particular, they are the auction houses, art galleries, antique shops and galleries copyrights. The report presented information on the sale of works of art and antiques by types and distribution channels, forms of business and cooperation with other entities.

According to the Act on tax on goods and services⁸⁷ by a **work of art** means:

- pictures, collages and similar decorative plaques, drawings and pastels, executed entirely by the artist, other than plans and drawings for architectural, engineering, industrial, commercial, topographical or similar purposes, hand-decorated products arts and crafts, fabrics painted for theatrical scenery, the decor of artistic atelier or similar uses;
- original engravings, prints and lithographs, produced in limited numbers directly in black and white or in color of one or more sheets, executed entirely by the artist, irrespective of the process or material used, excluding any mechanical or photomechanical process;
- original sculptures and statuary, in any material, provided that they were made entirely by the artist; sculpture casts the production of which is limited to eight copies and supervised by the artist or his heirs;
- tapestries and wall textiles made by hand from original designs provided by artists, provided that their number is limited to 8 copies;
- photographs taken by the artist, printed by him or under his supervision, signed and numbered, limited to 30 copies, all sizes and bindings.

By antiques shall mean objects other than those mentioned above, whose age exceeds 100 years old and who are not collectors' items.

⁸⁷ The Act of 11 March 2004 on tax on goods and services (Journal of Laws of 2018, item 2174), with later amendments.

Theatres, music and entertainment institutions

The data presented in this section illustrates the network and activities of professional theatres, and music and entertainment institutions, and is derived from permanent statistical reports conducted by Statistics Poland through the K-01 form. Apart from the data on the type of units and on the number of seats in the fixed halls, this survey also provides information on the number of performances (or concerts) staged in a given year; on the number of spectators (or listeners) attending the events organised (separately indicating information on the activity in the fixed hall); and on the number of performances given by foreign artists or groups, including the number of spectators attending such performances (or concerts). Additionally, in the case of theatres, the number of new performances (opening nights) is shown. Philharmonic halls and orchestras (both symphonic and chamber orchestras) the separate information on so-called school concerts presented from total number of concerts. All organisations presenting their performances on foreign stages provide the number of spectacles (or concerts) staged abroad, identifying the country. In addition, theatres and musical institutions provide data on participation in festivals, publishing activity and other activities (lectures/talks/meetings, film screenings, concerts, contests, festivals, workshops, outdoor events, lessons and sessions, seminars/symposia, performance arts and read-through rehearsals). What is more, basic information, e.g. the number of performances and spectators (or concerts and listeners) is indicated by voivodship, in which a given reporting unit has conducted regular performances, as part of guest performances.

Based on the type of regular performances conducted, the following types of art institutions have been recognised:

- dramatic theatres (including satirical theatres and small theatrical forms),
- puppet theatres,
- music theatres (operas, operettas and others),
- philharmonic halls,
- orchestras (symphonic and chamber),
- choirs,
- song and dance ensembles,
- entertainment enterprises (agencies).

The units separated out for legal, organisational, and economic and financial purposes, conducting uniform and regular performances, irrespective from the number of stages owned, have also been taken into account when calculating the total number of theatres and musical institutions (theatres, operas, operettas, philharmonic, orchestras, and song and dance ensembles).

An auditorium, which is a separate organisational unit in an artistic institution, and in which regular performances are conducted, usually involving a separate group or programme concept, is referred to as **a stage**. It also refers to a permanent troupe which is not an organisational unit of a given art institution, and to permanent touring troupes.

The number of entertainment institutions and theatres does not include any artistic agencies which do not have their own permanent troupes or impresario theatres. However, their activities have been covered by the data – in the case of impresario theatres, they are included in the number of stages, as well as in the number of seats in fixed auditoria and are calculated in accordance with the general provisions adopted for calculating the number of seats in the auditorium.

The number of seats in theatres and music institutions equals the number of seats in fixed halls, whether owned or leased by a given theatre or music institution. When an auditorium is established for the purposes of a specific performance, then the average number of seats available to spectators in a given year is used. Some theatres and music institutions do not have their own halls and, when necessary, use the halls of other institutions. Seats in fixed halls are counted only once, irrespective from the number of institutions which use them.

The data on folklore dance refers to the Tadeusz Sygietyński State Folk Song and Dance Ensemble “Mazowsze” (based in Karolin, within the village Otrębusy, Mazowieckie voivodship), and to the Stanisław Hadyna “Śląsk” Song and Dance Ensemble (based in Koszęcin, Śląskie voivodship), which are administered by voivodship governments, as well as to the Representative Artistic Ensemble of the Polish Armed Forces, established by the appropriate Minister of National Defence.

The data on the performances at theatres, and music and entertainment institutions in the country do not cover any special guest performances at theatres or of foreign artists. Such information has been presented in a separate table, similarly to the data on performances given by Polish theatres and music institutions abroad.

The information displayed **by voivodship** covers all performances and concerts taking place within a given voivodship, produced by local art and entertainment institutions, as well as guest performances by theatre groups, and music and entertainment institutions from other voivodships.

The information displayed **by locality** covers all performances and concerts organised by institutions conducting regular performances by parent voivodship, irrespective from the place of conducting these performances.

Cinemas

The activity in the field of cinematography is governed by the provisions of the Act on Cinematography⁸⁸.

The scope of the regular reports conducted by Statistics Poland through K-08 form cover the cinema network and types, projection systems, periods of conducting activities, and the number of screenings and size of audience. They also provide information on the number of screenings of Polish films and on the size of audience for such screenings. In addition, since 2010, data relating to other forms of activity of cinemas are reported (i.e. the readings/lectures/meetings, concerts, contests, workshops, outdoor events, lessons).

This chapter provides information on the activity of public cinemas, i.e. cinemas established for the purposes of public film screening, irrespective from the type of film medium used (photosensitive, magnetic, digital).

The term **cinema** is understood as a place in which public projection of films takes place, and is equipped with a set of technical appliances used for this purpose. Cinemas have been divided into two separate groups:

1. **indoor cinemas**, i.e. cinemas conducting their activity always in one facility, permanently dedicated to public film screenings with a defined frequency. This group also covers seasonal/temporary cinemas,
2. **mobile cinemas**, i.e. cinemas conducting their activities in various places, involving touring staff.

A projection hall (named “**screen**”) is understood as a hall either owned or leased by the cinema for a period of at least 6 months, adapted for film screening, irrespective from its principal purpose. No extra seats are indicated. Indoor cinemas which have at least 3 screens are divided according to the number of these halls:

- **miniplexes**, equipped with 3 – 7 screens,
- **multiplexes**, equipped with 8 screens or more.

A screening is understood as a permanent projection of a full-length film of the photosensitive medium, magnetic or digital, with an intended and previously-specified duration. In the case of projection of a multi-part film divided into episodes, a projection of each episode, which has its own credits and specified duration, is treated as a separate screening. In this event, the audience size is indicated analogically. A projection of a set of short movies (such as morning projections for children) is also classified as a screening.

The data on cinemas by period of activity also cover cinemas which were either closed down or suspended their activity in the reporting year.

Data on the number of mobile cinemas are presented by their location (the proper voivodship), while in the case of number of screenings and spectators, data are shown in these voivodship, in which there were screenings.

⁸⁸ The Act of 30 June 2005 on Cinematography (Journal of Laws of 2018, item 597).

The data on full-length feature films new released in cinemas has been presented on the basis of the information provided by the Ministry of Culture and National Heritage and collected through the KK-1 form. Among other things, this report provides information on the countries in which these films have been produced, as well as data on the audience size.

According to the Act on Cinematography, **a film** is a work of an unspecified length, including a documentary or animated work, comprising a series of successive pictures, with or without sound, made permanent on any medium enabling multiple reproduction, producing the impression of movement, and together forming an original whole which expresses action (content) in an individual form and, moreover, with the exception of documentary and animated compositions, intended for screening in the cinema as the first place of performance, as understood by the regulations concerning copyright and related laws⁸⁹.

A film is treated as a **Polish** film provided that (1) it is produced or co-produced by an entity which has its base within the Republic of Poland, and (2) it fulfils at least one of the following conditions:

1. the scriptwriter or the author of the adapted literary work, and the director or the actor playing one of the main parts, are citizens of Poland, and the share of financial resources of the producer, who is based within the Republic of Poland, accounts for 100% of total production costs, provided that up to 80% of these costs are spent in the Republic of Poland, and a sample copy of the film is executed in the Polish language;
2. the scriptwriter or the author of the adapted literary work, and the director or the actor playing one of the main parts are citizens of Poland, and the share of financial resources of the producer, who is based inside the Republic of Poland, accounts for at least 20% of total production costs – if the film is a bilateral co-production, or at least 10% – if the film is a multilateral production, provided that up to 80% of these costs are spent on inside the Republic of Poland, and the main version of the film is executed in the Polish language;

In terms of the narrative subject and the narrative form, we distinguish between the following types of films:

- **documentary films** – equivalents of journalist activity, telling true stories, and consisting of authentic events, places, and heroes;
- **feature films** – in opposite to documentary films, these are actors' films, having a plot, the dramatic (usually multi-layered) story based on fictional events or facts;
- **animated cartoons** – films executed with film animation technology, consisting of executing a series of framed images of drawings, coloured spots, puppets or silhouettes in individual stages of movement (which give the effect of movement, when projected) or latest computer technologies.

In terms of length, three types of films are distinguished:

- **full-length films** – feature films, documentary films and animated films, longer than 70 minutes;
- **medium-length films** – feature films and documentary films, which are longer than 40 minutes but do not exceed 70 minutes. This group includes also animated films which are longer than 15 minutes but do not exceed 40 minutes.
- **short films** – feature films and documentary films, which last 40 minutes at the most. Short films may be also animated, lasting up to 15 minutes.

Radio broadcasting and television

Radio and television activity in Poland is governed by the Act on Radio Broadcasting and Television⁹⁰ by virtue of which the National Council of Radio Broadcasting and Television came into existence. The tasks of the National Council of Radio Broadcasting and Television include granting licences for broadcasting radio and TV programmes.

⁸⁹ The Act of 4 th February, 1994 on copyright and related rights (Journal of Laws of 2019, item 1231)

⁹⁰ The Act of 29 December 1992 on Radio Broadcasting and Television (Journal of Laws of 2018, item 717), with later amendments.

A licence is a permit for broadcasting radio and/or television programmes, excluding public radio and television broadcasting programmes. Licences are granted for a period of 10 years and refer to all modes of broadcasting of programmes, such as ground-based broadcasting, satellite broadcasting, and cable broadcasting.

Licences may be granted to private persons with Polish citizenship permanently residing in Poland, or to an legal persons based in Poland, or to any foreign individual or company, whose base or permanent residence is located in any member state of the European Economic Area.

Information on licences granted to individuals for broadcasting radio and television programmes via ground-based, satellite, or cable transmission, was compiled on the basis of data provided by the National Council of Radio Broadcasting and Television.

According to Article 4 of the above mentioned Act, **“broadcasting”** is understood as a) wireless emission of programmes for simultaneous and ordinary reception (an ordinary reception system), b) launching programmes on cable television (a collective reception system).

In contrast, **distribution** is “adoption of programmes by a domestic or foreign broadcaster, in whole and without any modifications, except for programmes broadcast via cable network, which also includes broadcasting of such programmes”.

A programme is understood as an organised set of radio or television broadcasts, commercials or other transmissions, which are regularly broadcast, and which come from one and the same broadcaster. **A commercial** is understood as any profit-driven transmission which does not come directly from a broadcaster and is broadcast either for a fee or for remuneration in other forms, and which is aimed at promoting certain goods or services which are for sale or may otherwise be benefited from, as well as at supporting specified ideas, or at achieving a set objective by the advertiser.

In terms of the mode of broadcasting, radio and television are divided into:

- **ground-based radio and television** – signals transmitted via radio waves from one transmission point (a radio or television station) to many recipients;
- **satellite radio and television** – a system of programme transmission via special transponders installed on satellites, based on ultra high-frequency waves received through a satellite dish;
- **cable radio and television** – also referred to as wired radio and television, a system of paid transmission of television or radio broadcasts (own, local, or satellite), transmitted through a broad-band cable from the central station to individual subscribers.

The data on radio and television subscribers have been presented by voivodship, and refer to persons and institutions paying a subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data further refer to persons exempt from paying the subscription fee. Each individual subscriber is counted only once, irrespective from the number of receivers used. Institutions (with the exception of health care institutions, sanatoriums, nurseries, public and non-public units covered by the education system and universities as well as social welfare homes), in contrast, are obliged to register all radio and television receivers possessed, and the subscription fee depends on the number of such receivers. Institutions are also obliged to pay a subscription fee for using radio and television receivers in their vehicles.⁹¹

The tables analysing radio and television subscribers were developed on the basis of the data provided by the Polish Post Directorate, while the data on cable television subscribers are based on the information from the Office of Electronic Communications.

⁹¹ The Act of 21 April 2005 on subscription fees (Journal of Laws of 2019, item 730), with later amendments.

Mass Events

The activity in the field of mass events is governed by the provision of the Act on Mass Events Security ⁹².

According to this act **mass event** is an art and entertainment mass event, a sport mass event (including football match) with the exception of following events:

- a. organised in theatres, operas, operettas, concert halls, theatres, museums, libraries, cultural centres and art galleries or other similar establishments,
- b. organised in schools and educational institutions by the managers of these institutions,
- c. organised as a children and youth sport competition,
- d. sport events organised for athletes with disabilities,
- e. general sports of physical recreation, public, free and organised in the open air area,
- f. organised by employers for their employees, if the type of event corresponds to the destination object or area where is to take place.

Mass art and entertainment event is an artistic event, an entertainment event or organised public watching the television broadcasting on screens or devices capable of producing images with a diagonal exceeding 3 meters, which is to take place:

- at the stadium, in a different non-building complex or in the space which is appropriate to organise the mass event, where the number of places provided by the organiser for the participants shall be not less than 1 000, which is consistent with building and fire protection regulations;
- in a sports hall or in another building suitable for mass event where the number of places shared by the organiser for participants shall be not less than 500, which is consistent with building and fire protection regulations.

In the event of a high-risk mass event (during which there is a risk of violence or aggression), the number of seats shall be 300 and 200 respectively.

Since 2011, in Statistics Poland are collected data on the organisation of mass events and they are derived from the regular annual reports by means of the K-09 form.

The report is made by the city councils and municipal offices due to the location where the mass event took place.

Information is collected under the following headings:

- the organiser of the event, which may be a legal person, a natural person or an organisational unit without legal personality,
- the division on types of mass events, accepted for reporting needs, covering the entertainment events (e.g. concert of the band), interdisciplinary events (e.g. artistic shows combined with sports tournament), and sports events (e.g. football match),
- types of art and entertainment events (concerts, shows and performances, screenings/film screenings, festivals, cabarets, circus performances, combined events such as film and cabaret show),
- the number of event participants.

Art and entertainment events include:

- **concerts** i.e. the public performance of musical works, artistic events with music program (instrumental or vocal),
- **shows and performances** i.e. operas, plays, ballets,
- **shows and film screenings** i.e. continuous screening of the film at the intended and given in advance time of projection,

⁹² The Act of 20 March 2009 on mass events security (Journal of Laws of 2019, item 2171).

- **festivals** i.e. series of artistic events usually of one type which review achievements in one field, organised at the same time and under the common name, often included in the framework of the competition,
- **cabarets** i.e. satirical-entertainment performances,
- **circus performances** i.e. the show, where the acrobatic performances, performances by clowns, trained animals performances take place,
- **historical re-enactment**
- **combined events** such as film and cabaret show,
- **other events.**

Number of participants – it means the number of places shared by the organiser for participants, who may be present at the mass event, specified in the permit to conducting a mass event based on number of participants declared by the organiser.

Protection and care of historical monuments - by gmina local government

Activities in the field of monument protection are regulated by the Act on the protection and care of monuments⁹³. The protection of monuments located in the area of gmina is the responsibility of the gmina local government.

The survey on the protection and care of historical monuments in the gmina local government (KK-2 form) was first carried out in 2019 at the initiative of the Ministry of Culture and National Heritage, and carried out by the Statistics Poland, with the methodological cooperation of the National Heritage Board of Poland.

Data from all gminas offices were collected as of June 30, 2019 or (financial data) for 2018. It is planned to continue the study every 4 years.

Gmina's register of monuments is run by the head of the gmina in a form of a set of address cards of immovable monuments from the area of gmina.

The gmina's register of monuments should include:

- immovable monuments that are in the register
- other immovable monuments that are in the voivodeship's register of monuments
- other immovable monuments that have been chosen by the head of the gmina in an agreement with a voivodeship's monument conservator.

Actualization of gmina's register of monuments – involves incorporation of new address cards to gmina's register of monuments, exclusion of address cards that are parts of gmina's register of monuments or changing the content of address cards that are parts of gmina's register of monuments.

Architectural research – activities that interfere with the material of which the monument is constructed, aiming to distinguish and document the original form of the civil structure and to determine scope of its past modifications; they ought to be preceded with activities that are aimed at diagnosing history and function of the monument in a non-invasive way, without incursion of its material and to involve scientific historic research that combines archival query, analysis of written, cartographic and iconographic sources, literature analysis that is connected with the object and measurement inventory of the object.

Conservation research – activities which aim to recognize both history and function of a monument, to determine which materials and technologies were used for its construction, condition of the monument and to formulate a diagnosis, design and programme of conservation works, and if necessary, also formulate a program of renovation works.

Gmina's revitalisation program – document which aims to plan and implement the process of revitalisation within the meaning of the revitalisation act of October 9, 2015.

⁹³ The act of 23st July 2003 on the protection and care of monuments (Journal of Laws of 2003, item 1568).

Historic urban or rural layout – a spatial urban or rural establishment that includes building ensembles, single buildings and different kinds of forms of designed greenery that are arranged in the system of both historic ownership division and historic functionality division, together with network of streets or roads.

Other public legal person – subjects possessing legal personality, such as: state-owned enterprises, state banks, research institutes, public academic institutions, state-owned and local cultural institutions.

Other non-public legal person – private limited companies, cooperatives, enterprises run by private sector subjects, non-public academic institutions, foundations, political parties, registry associations, labour unions.

Mixed ownership – is to be understood as such in which there are at least two co-owners from different categories indicated in subsection 2-7 of KK-2 form.

Local revitalisation programme – programme of different activities which aim to derive a degraded area from a crisis situation and to create conditions for its further development. The programme is formulated, accepted and coordinated by gmina on the basis of the gmina local government act of March 8, 1990.

Conservation works – activities which aim to secure and preserve the material of the monument, to hamper processes of its destruction and to document these activities.

Renovation works – activities which aim to emphasize artistic and aesthetic value of the monument, including, if necessary, supplementation or recreation of its parts, and documentation of these activities.

Construction works – works involving reconstruction, montage, renovation or dismantling of a civil structure, whereby reconstruction is understood as an execution of construction works as a result of which the operational or technical parameters of already existing civil structure are changed, except for such characteristic parameters as: cubature, gross covered area, height, length, width or a number of storeys; in case of roads, changes of characteristic parameters that does not require modifications of border-lines of road lanes; while renovation is understood as performing construction works in already existing civil structure restoring the original state and not constituting current maintenance (although it is allowed to use construction products different from ones that were used in the original state)

Immovable monuments – a property, its part or an ensemble of properties being either man-made or relevant to man's activity and being a testimony of a bygone era or events, the preservation of which is essential for the public interest due to its historical, artistic or scientific value.

Archaeological monuments – an immovable monument, which is a surface-level, underground or underwater residue of human existence and activity, composed of cultural layers and creations or trails that they contain.